

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ TY 607 NUMARADA
KAYITLI MECMÛA-İ EŞ'ÂR (1b-47b)
(İNCELEME- KARŞILAŞTIRMALI METİN-
MESTAP TABLOSU)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Doğan AĞIRMAN

**Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Edebiyatı**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ozan YILMAZ

MAYIS – 2019

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

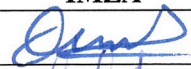
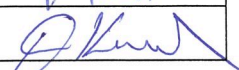
**NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ TY 607 NUMARADA
KAYITLI MECMÛA-İ EŞ' ÂR (1b-47b)
(İNCELEME- KARŞILAŞTIRMALI METİN-
MESTAP TABLOSU)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Doğan AĞIRMAN

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Eski Türk Edebiyatı

“Bu tez 24/05/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ	İMZA
Doç. Dr. Özen Gülmez	BASARILI	
Dr. Öğr. Ü. Orhan Kılıçarslan	BASARILI	
Dr. Öğr. Ü. Orhan Kaplan	BASARILI	

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ SAVUNULABİLİRLİK VE ORJİNALLİK BEYAN FORMU

Sayfa : 1/1

Öğrencinin

Adı Soyadı	:	DOĞAN AĞIRMAN
Öğrenci Numarası	:	1560Y11021
Enstitü Anabilim Dalı	:	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
Enstitü Bilim Dalı	:	ESKİ TÜRK EDEBİYATI
Programı	:	☒ YÜKSEK LİSANS ☐ DOKTORA
Tezin Başlığı	:	NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ TY 607 NUMARADA KAYITLI MECMUA-İ EŞAR (1B-47B) (İNCELEME-KARŞILAŞTIRMALI METİN-MESTAP TABLOSU)
Benzerlik Oranı	:	%25

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

☒ Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi beyan ederim.

29.06/2019
Öğrenci İmza

☒ Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Benzerlik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim. Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez çalışması ile ilgili gerekli düzenleme tarafımda yapılmış olup, yeniden değerlendirilmek üzere sbtezler@sakarya.edu.tr adresine yüklenmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

29.06/2019
Öğrenci İmza

Uygundur

Danışman
Unvanı / Adı-Soyadı: Doç. Dr. Ozan YILMAZ

Tarih: 29.06.2019

İmza:

☒ KABUL EDİLMİŞTİR

☐ REDDEDİLMİŞTİR

EYK Tarih ve No:

Enstitü Birim Sorumlusu Onayı

ÖNSÖZ

Kökleri Asırlar öncesine dayanan ve edebî sahada geniş bir coğrafyaya yayılan Klasik Türk şiiri, asırlar geçmesine rağmen ait olduğu coğrafyada tesirini hala devam ettirmektedir. Asırlar boyunca bu edebî kültür, toplum üzerinde bıraktığı tesiriyle hem içtimâî alanda adab-ı muâşeretin oluşmasını sağlamış hem de ferdî olarak kişilerin ahlakî yönündeki tekâmülüne yardımcı olmuştur. Bu edebî kültürle yoğrulan toplum, atalarından devr aldığı kültürün mûrisliğini yapmaya devam etmektedir. Şahsî olarak bu zengin kültürün vârisi olmaktan ve bu sahaya okyanusta bir damla mislince katkıda bulunmaktan dolayı kendimi çok bahtiyar hissetmekteyim.

Bu çalışmamda danışmanlığımı üstlenen maddî, manevî her konuda bana karşı fedakarlığını esirgemeyen, yetişmemde büyük bir tesiri olan saygıdeğer Doç. Dr. Ozan YILMAZ'a tüm içtenliğimle şükranlarımı sunarım.

Eğitim hayatımızda tüm içtenlikleriyle bizimle alakâdâr olan gerekli desteği bizden esirgemeyen saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. Bayram Ali KAYA'ya ve Doç. Dr. Vildan Çoşkun'a gönülden teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca tüm sorunlarımıza karşı bize anlayışlı ve hoşgörülü davranan bu sahadaki tecrübesiyle bizi her zaman doğruya sevk eden değerli Dr. Öğr. Üyesi Orhan KAPLAN'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Son olarak kardeşim, yol arkadaşım, Faruk AY'a ve bu çalışmayı hazırlamamda üzerimde çok hakkı bulunan Mahmut ÖZTURAN'a tüm içtenliğimde teşekkür ederim.

Doğan AĞIRMAN

08. 04. 2019

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	ii
TABLolar LİSTESİ.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR'IN TANITIMI VE İNCELENMESİ	3
1.1 Mecmuanın Dış Özellikleri, Muhtevası ve Dil Özellikleri	3
1.2 Mecmuada Yer Alan Şairler İle Kullandıkları Nazım Şekilleri ve Sayısı.....	4
1.3 Mecmuada Yer Alan Şiirlerde Kullanılan Vezinler ve Sayısı.....	6
1.4 Mecmuanın (1b-47b) MESTAP'a Göre Muhteva Tablosu.....	8
BÖLÜM 2: MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR'IN KARŞILAŞTIRMALI METNİ.....	33
1.6 Metnin Kuruluşunda İzlenen Yol	33
1.7 Metnin Çeviriyazısı ve İmlâsında İzlenen Yol.....	34
1.8 Metnin İşaretler Sistemi	36
1.9 Karşılaştırmalı Metin.....	38
SONUÇ	225
KAYNAKÇA	226
ÖZGEÇMİŞ.....	231

KISALTMALAR

1.1 Karşılaştırmada Kullanılan Eserlere Ait Kısaltmalar

- Âtîf Efendi D.** : XVIII. Asır Şairlerinden Âtîf Efendi Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni, Cevdet Dadaş, Edirne 1991.
- Bağdatlı Rûhî D.:** : Bağdatlı Rûhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin, Coşkun Ak, Bursa 2001.
- Bâkî D.** : Bâkî Dîvânı Tenkitli Basım, Sabahattin Küçük, Ankara 1994.
- Belîğ D.** : Belîğ Mehmed Emin Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Türkçe Eserlerini Tenkidli Metni, Üzeyir Dereli, Isparta 1996.
- Berber-Nâme:** : Belîğ Mehmed Emin Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Türkçe Eserlerinin Tenkidli Metni, Üzeyir Dereli, Isparta 1996.
- Bilâdiye** : Bilâdiye-i Derviş Ömer Efendi, Cemal Kurnaz, Ankara 1983.
- Cevrî D.** : Cevrî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni, Hüseyin Ayan, Erzurum 1981
- Dîvân-ı Râgıb:** : Koca Râgıb Paşa ve Dîvân-ı Râgıb, Ömer Demirbağ, Van 1999.
- Fehîm-i Kadîm D.** : Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvânı ve Metnin Bugünkü Türkçesi, Tahir Üzgör, Ankara 1991.
- Sâhil-Nâme** : Fennî'nin Sâhil-Nâmesi, Nihat Öztoprak, İstanbul 2004.
- Figânî Dç.** : Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figânî ve Divançesi, Abdulkadir Karahan, İstanbul 1966.
- Hammâm-Nâme** : Belîğ Mehmed Emin Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Türkçe Eserlerinin Tenkidli Metni, Üzeyir Dereli, Isparta 1996.
- Hâtem D.** : Hâtem Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Divanının Tenkitli Metni ve İncelemesi, M. Celal Varışoğlu, Erzurum 1997.
- Fîrûznâme** : Kâmî Mehmet Efendi ve Fîrûznâme, Ercan Özlem, Bursa 2002.
- M. Tevbe-Nâmeler** : Klasik Türk Şiirinde Manzum Tevbe-Nâmeler, İbrahim Halil Tuğluk, Erzurum 2009.
- Münîf D.** : Antakyalı Münîf Divanı Tenkitli Metin, Sabahattin Küçük, Ankara 1999.
- Nâbî D.** : Nâbî'nin Türkçe Dîvânı Karşılaştırmalı Metin, Ali Fuat Bilkan,

Ankara 1993.

- Râşid D.** : Râşid (Vaka'anüvis) Hayatı, Edebî Kişiliği, Dîvânının Tenkidli Metni ve İncelemesi, Fatih Günay, Edirne 2001.
- Râtib D.** : Râtib Ahmet Paşa Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Divanının Tenkitli Metni ve İncelemesi, Yasin Kılıç, Erzurum 1996.
- Tercî'-i Bend-i Senâî:** Süleymaniye Kütüphanesi Galata Mevlevîhânesi Koleksiyonu 26 Numaralı Cönk (137-286) İnceleme-Karşılaştırmalı Metin, Songül Baydar, Sakarya 2017.
- Tuhfetü'l-Harameyn :** Nâbî'nin Tufetü'l- Harameyn'i Dil İncelemesi Transkripsiyonlu Metin ve İndeks, M. Muhsin Kalkışım, Erzurum 1988.
- Lâlezâr** : Vahîd Mahtûmî Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Eserlerinin Tenkidli Metni, Bahattin Kahraman, Konya 1995.

1.2 Diğer Kısaltmalar

- a.g.e.** : Adı geçen eser
- B.** : Bilâdiye
- B.B.** : Berber-Nâme-i Belîg
- bkz.** : Bakınız
- c.** : Cilt
- D.** : Dîvân
- Dç.** : Dîvânçe
- DİA** : Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
- DT** : Doktora Tezi
- F.** : Fîrûz-Nâme
- F.S.** : Fennî'nin Sâhil-Nâmesi:
- G.** : Gazel
- GNT.** : Gazel-i Nâ-Tamam
- H.B.** : Hammâm-Nâme-i Belîg
- K.** : Kasîde
- Kt.** : Kıta
- L.** : Lâlezâr
- Msn.** : Mesnevî

Mfr.	: Müfred
Mhs.	: Muhammes
Mrb.	: Murabba
Msd.	: Müseddes
N.	: Nazm
Nu	: Numara
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SAÜ	: Sakarya Üniversitesi
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tcb.	: Tercî-i Bend
TDEA	: Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
TEİS	: Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü
T. H.	: Tuhfetü'l Haremeyn
Thm.	: Tahmîs
Trb.	: Terkeb-i Bend
Trh.	: Tarih
T. S.	: Tercî'-i Bend-i Senâyî
Tsd.	: Tesdis
Tşt.	: Taştîr
T.V.	: Tevbe-Nâme-i Veysî
Vr.	: Varak Numarası
Yay.	: Yayınları, Yayınevi
YLT	: Yüksek Lisans Tez

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Mecmuada Yer Alan Şairler İle Kullandıkları Nazım Şekilleri ve Sayısı

Tablo 2: Mecmuada Yer Alan Şiirlerde Kullanılan Vezinler ve Sayısı

Tablo 3: Mecmuanın (1b-47b) MESTAP’a Göre Muhteva Tablosu

Tablo 4: Transkripsiyon Tablosu

Sakarya Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Özeti

Yüksek Lisans	☒	Doktora	☐
Tezin Başlığı: Nadir Eserler Kütüphanesi TY 607 Numarada Kayıtlı Mecmû‘a-i Eş‘âr (1b-47b) (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin-Mestap Tablosu)			
Tezin Yazarı: Doğan AĞIRMAN		Danışman: Doç.Dr. Ozan YILMAZ	
Kabul Tarihi: 24.05.2019		Sayfa Sayısı: vii (ön kısım)+231(tez)	
Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı		Bilim Dalı: Eski Türk Edebiyatı	
Bu çalışmada İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY 607 numaralı şiir mecmuasının 1b-47b varakları arası transkripsiyon, inceleme ve karşılaştırmalı metni bulunmaktadır. Bu çalışma TY 607 numaralı şiir mecmuasının 47 varaklık kısmını oluşturmaktadır. Bu varaklar arasında 16. ve 18. yüzyıllarda yaşamış 27 şair ve bu şairlere ait 9 farklı nazım şekliyle kaleme alınan 39 şiir mevcuttur. Ayrıca 6 aded mahlasını belirleyemediğimiz şiir mevcuttur. Netice olarak mecmuada 45 aded şiir bulunmaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde mecmuanın 1b-47b varakları arası tanıtımı yapıldıktan sonra mecmuadaki şiirler, aruz vezinleri ve kimliği tespit edilen şairlerin kısa biyografileri hakkında bilgiler verilmiştir. Daha sonra mecmuanın <i>Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi</i> (MESTAP)’ne uygun olarak muhteva tablosu oluşturulmuştur. Ardından metnin transkripsiyonu yapılmıştır. Transkripsiyonlu metni ilgili divanlar ve akademik çalışmalarla karşılaştırılması yapılarak farklılıklar dipnot şeklinde gösterilmiştir.			
Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Mecmua, Şiir Mecmuası, İÜ Nadir Eserler Kütüphanesi, MESTAP.			

Sakarya University
Institute of Social Sciences Abstract of Thesis

Master Degree	☒	Ph.D.	☐
Title of Thesis: Poetry Journal Which Registered İn TY 607 Numbered İn Documentation Of Rare Books Library (1b-47b) (Analyzing-Comparative-Mestap Text Table)			
Author of Thesis: Doğan AĞIRMAN		Supervisor: Doç. Dr. Ozan YILMAZ	
Accepted Date: 24.05.2019		Number of Pages: vii (pretext)+231(main body)	
Department: Turkish Language And Literature		Subfield: Classical Turkish Literature	
In this research, contains IU Rare Books Library of Istanbul University numbered journal TY 607 poetry collection's transcription, examination and comparative text between the 1b-47b pages. This study was included 47 pages of numbered journal TY 607 poetry collection. There are 27 poets who lived in 16th and 18th century and 39 poems written in 9 different verses of these poets between those pages. In addition, there are 6 poems that couldn't identify. As a result, there are a total of 45 poems in journal (mecmua). In the first part of the study, after the introduced number of 1b-47b pages of the poetry collection, and was informed about poems, aruz wezni and biography of poets who determined profiles. After, a table of content (muhteva) was created in accordance with Systematic Classification of the System of Mecmua Collection (MESTAP). Then, the text was transcribed. The differences were stated as footnotes in research by comparing the transcribed text with the related divans and academic studies.			
Keywords: Classical Turkish Literature, Journal(Mecmua), Poetry Collection, IU Documentation Department of Rare Books Library, MESTAP.			

GİRİŞ

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; İstanbul Nadir Eserler Kütüphanesinin TY 607 nolu şiir mecmuasının 1b-47b varakları arasındaki şiirleri transkripsiyon alfabesiyle latinize ettikten sonra tespit edilen şairlerin çalışmadaki şiirlerini evvela yayımlanmış divanlarıyla yok ise mevcut akademik çalışmalarla karşılaştırılıp farklılıkları göstermektir. Bunun nihayetinde Klasik Türk Edebiyatındaki mevcut ve yapılması planlanan akademik çalışmalara katkı sağlanmaktadır.

Çalışmanın Önemi

Klasik Türk Edebiyatı alanında bir çok edebi türü içerisinde barındırması yönüyle büyük öneme sahip olan şiir mecmualarını günümüzdeki akademik çalışmalara kazandırmak da bir o kadar önemlidir. Hem nazım hem de nesir yönüyle zengin bir içeriğe sahip olan şiir mecmualarının içerisinde bazen meşhur bir şairin hiç bilinmeyen bir eseri bazen de divanında olmayan şiirleri bu edebî kaynaklar sayesinde günümüze ulaşıyor. Bu yönüyle Klasik Türk Edebiyatı alanına faydası olacağını düşünerek bu tez konusu seçtik.

Çalışmanın Yöntemi

İstanbul Nadir Eserler Kütüphanesi TY 607 numaralı mecmuanın 1b-47b varakları arası karşılaştırmalı metnini hazırlamadan önce metni oluşturmaya yönelik bir yöntem belirledik. Bu hususta bilhassa yöntem ve tablo oluşturmada *Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi'nden (MESTAP)*¹ istifade ettik.

Çalışmanın ilk kısmında TY 607 numaralı mecmuanın dış özellikleri, içeriği ve dil özellikleri hakkında bilgiler verdik. Sonra mecmuada geçen şairlerin mahlaslarını, şiirlerinin nazım şekillerini ve sayılarını gösteren tablo oluşturduk. Genel tablo kısmında ise mecmuada bulunan şairleri, şiirlerinin bulunduğu varak numaralarını, ilk beytini/bendini ve son beyitini/bendini, şiirin kaç beyit/bend olduğunu, vezinlerini, nazım şekillerini ve türlerini gösterdik. 1. Tabloda alfabetik sıralama gözetirken 2. ve 3. Tabloda mecmuadaki sırayı göz önünde bulundurduk. Daha sonra mecmuada bulunun

¹ Klasik Türk Edebiyatıyla ilgili tüm şiir mecmualarını sistematik bir şekilde tasniflendirmeyi hedefleyen bu proje Prof. Dr. Mehmet Fatih Köksal ve beraberinde bir çok öğretim görevlisinin çalışmalarıyla devam etmektedir. Ayrıntılı bilgi için <https://mecmualar.tr.gg/MESTAP-Projesi-Hakk%26%23305%3Bnda.htm>

şairlerin kimliklerini tespit ettik. Ve kısaca biyografilerine değindik. İlk bölümde son olarak mecmuadaki şiirlerin aruz vezinleri hakkında bilgi verdik.

İkinci bölüm metnin inşasında nasıl bir yol izlendiğine dair bilgiler içermektedir. Bu bölümde maddeler halinde metnin imlâsı, transkripsiyonu ve işaret sistemi hakkında ayrıntılı bilgiler bulunmaktadır.

Üçüncü Bölümdeyse TY 607 numaralı mecmuanın 1b-47b varakları arasındaki metni transkripsiyon alfabesiyle latinize ettik. Latinize ettiğimiz şiirleri ait olduğu şairin divanı ile -yok ise- hakkında yapılan akademik çalışmalar ile karşılaştırma yaptık. Karşılaştırma neticesinde tespit ettiğimiz farklılıkları dipnotta gösterdik.

Çalışmanın Konusu

Mecmua kelimesinin sözlük anlamı; “1. *Toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi. 2. seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap*” (Devellioğlu, 1970: 711). Dolayısıyla bu kelimeyi şiir mecmuası için düşünürsek bir kısım şiirlerin toplanıp, tertip ve tanzin edilerek bir araya getirildikten sonra meydana gelen kitaba şiir mecmuası denir. Çeşitli kütüphaneler çok sayıda mevcut olan bu şiir mecmuaları gerek içerisindeki metinleri gerekse bünyesinde barındırdığı tarihî ve kültürel bilgileri Klasik Türk edebiyatına bir çok yönden ışık tutmaktadır. Henüz tamamı akademik çalışmalara kazandırılmamış olan bu şiir mecmuaları Klasik Türk edebiyatı alanının araştırmacıları tarafından çalışılmayı beklemektedir. Buna binaen daha önce de ilgili kütüphanede bilgilerini verdiğimiz şiir mecmuasının sınırlarını belirlediğimiz kadarki kısmını çalışmamamızın konusu olarak belirledik.

BÖLÜM 1: MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR'IN TANITIMI VE İNCELENMESİ

1.1 Mecmuanın Dış Özellikleri, Muhtevası ve Dil Özellikleri

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY 607 numaralı Mecmû'a-i Eş'âr başlığı altındaki şiir mecmuası derleme bir eserdir. Mecmuanın tamamı 92 varaktır. Varaklarda 2 sütun mevcuttur. Çalışmamız sadece 1b-47b varakları arasını içermektedir. Mecmuanın dış ölçüleri 202x144 mm'dir. Mecmua talik hat ile yazılmış olup şiirlerdeki başlıklar kırmızı renktedir. İçerisindeki şiirleri birbirinden ayıran cetveli kırmızı renktedir. Kağıdı aharlı kağıttır. Cilt özellikleri; kahverengi meşin deri cilt üzerinde şemseli ve salbektir. Mecmuada kuyudat kaydı olarak 1 adet istishab kaydı bulunmaktadır. 1 adet şahıs mührü mevcut olup istinsah tarihi ve müstensih hakkında herhangi bir kayıt bulunmamaktadır.

Çalışmamızı kapsayan bölüm içerisinde 27 farklı şaire ait 39 adet şiir bulunmaktadır. Ayrıca 6 adet şiirin kime ait olduğunu tespit edemedik. Tüm bunların neticesinde mecmuada 45 adet şiir bulunmaktadır. Mecmuadaki şiirler alfabetik sıra gözetilmeden karışık bir şekilde verilmiştir. Sadece aynı şaire ait olan şiirler arka arkaya verilmiştir. Her varak kendi içerisinde Arap rakamlarıyla numaralandırılmıştır. Şiir başlıkları kırmızı renkli mürekkeble yazılmıştır. Şiir başlıklarında bazen Farsça tamlama biçiminde şairin ismi ve şiirin nazım şekli/türü verilirken bazen de sadece şairin ismi geçmektedir. Yalnız az da olsa şiir başlığının olmadığı şiirler de mevcuttur. Şiir başlıklarındaki nazım şekilleri ve nazım türleri tek bir şiir hariç hepsinde doğru bir şekilde verilmiştir. Sadece nazım şekli terci'-i bend olan Senâyî'ye ait şiirin başlığında kaside olarak yazılmıştır. Mecmua Veysî'nin Tevbe-Nâme adlı eseriyle başlamaktadır. Son şiir ise şairini tespit edemediğimiz bir gazelle bitmektedir. 1b-30b varakları arasındaki şiirler çoğunlukla Terk-i bend ve mesnevi nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Sonraki kısımlar ise gazel ağırlıklıdır. Mecmuanın en hacimli şiiri Vahîd Mahtûmî'nin 512 beyitlik Lâlezâr adlı mesnevisidir. Mecmuadaki şiirlerin muhtevasına baktığımız 1b-10a varakları arasında daha çok dînî-tasavvufî ve devrin bozukluklarından şikayet gibi konular işlenirken sonraki kısımlarda aşıkâne, rindâne vs. gibi konular daha ağırlıklıdır. Yalnız mecmuanın içerisinde karışık olarak verilen mesnevilerin muhtevaları kendi içerisinde farklılık arz etmektedir. Vahîd Mahtûmî'nin Lâlezâr adlı mesnevisinde bir grup arkadaşın Edirne şehrinde başından geçen maceraları işlenirken Belîğ'in Berber-Nâme ve Hamâm-Nâme adlı mesnevilerinde başlıklarıyla alakalı

konular işlenmiştir. Şairini tespit edemediğimiz Vuslat-Nâme adlı mesnevîde sevgiliye duyulan özlem, ona kavuşma teması işlenirken Nâbî'ye ait olan mesnevîde rindlik, şarap, iştret meclisi teması mevcuttur. Tıpkı mesnevîler gibi mecmuada yerleri karışık olarak verilen tarihlerin temalarına baktığımızda tarihini düşürdüğü kişiyi övme, ilgili kişinin tarihiyle alakalı ip uçları verme konusu işlendiğini gördük. Özet olarak mecmuadaki şiirlerin muhtevaları ilgili şiire bağlı olarak kendi içerisinde farklılık göstermektedir.

Mecmuanın dil özelliklerine baktığımızda mecmuadaki şiirlerin neredeyse tamamı Osmanlı Türkçesiyle yazılmıştır. Şiirlerin arasında yer yer Arapça ve Farça beyitler bulunmaktadır. Arapça ve Farça beyitleri aslı gibi Arap alfabesiyle metne dahil ettik. Türkçe şiirleriyse ait olduğu dönemin dil özelliklerini koruyarak transkribe ettik. Şiirlerin üslupları da farklılık arz etmektedir. Genel olarak dînî-tasavvufî konular işlenen şiirlerde üslup sadeyken gazellerde üslup genel olarak ağır ve süslüdür. Mesnevîlerin üslubu ise sade ve sanatlıdır.

1.2 Mecmuada Yer Alan Şairler İle Kullandıkları Nazım Şekilleri ve Sayısı

Mecmua içerisinde tespit edebildiğimiz 27 şairin farklı nazım şekilleriyle kaleme aldıkları 39 adet şiiri mevcuttur. Mahlasını tespit edemediğimiz ve aşağıdaki tabloda Lâ-Edrî olarak verdiğimiz 6 adet şiir bulunmaktadır. Sonuç olarak mecmuada toplamda 45 adet şiir vardır. Mecmuadaki şiirlerin ekseriyeti Türkçe şiirlerdir. Türkçe şiirlerin içerisinde yer yer Arapça ve Farsça beyitler bulunmaktadır. Mecmuadaki şiirlerin nazım şekillerine baktığımızda 22 adet ile gazel nazım şeklinin çoğunlukta olduğunu görmekteyiz. En az kullanılan nazım şekli ise kaside ve müfreddir. Mecmuada 27 farklı şair içerisinde en fazla şiir mevcut olan şair Belîğ'dir. 3'ü gazel, 2'si tesdis ve 1'i kıta olmak üzere 6 adet şiiri bulunmaktadır. Ayrıca aşağıdaki tabloda da gösterdiğimiz gibi mecmuada sadece 1 adet şiiri olan şair sayısı çoktur.

Tablo 1

Sıra Nr.	Şair Adı	Nazım ve Şekil Sayısı
1	Âsım İsmâ'îl Efendî	1 Gazel
2	Âtîf	4 Gazel

3	‘Azîz Efendî	1 Terkib-i Bend
4	Bağdatlı Rûhî	1 Terkib-i Bend
5	Bâkî	1 Gazel
6	Belîğ	3 Gazel, 2 Tesdis, 1 Kıta
7	Cevrî	1 Terkib-i Bend
8	Dervîş Ömer	1 Kaside
9	Fasîhî Dede	1 Gazel
10	Fehîm	1 Terci‘ -i Bend
11	Fennî	1 Mesnevi
12	Feyzî	1 Gazel
13	Figânî	1 Gazel
14	Hâtem	1 Gazel
15	Haylî	1 Tahmis
15	Kâmî	1 Mesnevi
17	Lâ-Edrî	2 Mesnevi, 2 Kıta, 1 Gazel-i Nâ-Tamam, 1 Müfred
18	Münîf	1 Gazel
19	Nâbî	1 Gazel, 1 Mesnevi
20	Nâzım	1 Tahmis
21	Sadîk	1 Gazel
22	Senâyî	1 Terci‘ -i Bend
23	Seyyîd Vehbî	1 Gazel

24	Râgıb	1 Kıta, 1 Gazel
25	Râşid Efendî	1 Gazel-i Nâ-Tamam
26	Râtib	2 Gazel
27	Vahîd Mahdûmî	1 Mesnevi, 1 Tahmis
28	Veysî	1 Terkib-i Bend
	Toplam	45 (Gazel-22/ Kaside-1 / Mesnevi-6/ Kıta-4/ Terkib-i Bend-4/Terci'-i Bend-2/ Tahmis-3 / Tesdis-2/ Müfred-1

1.3 Mecmuada Yer Alan Şiirlerde Kullanılan Vezinler ve Sayısı

Mecmuadaki tüm şiirler aruz ölçüsüyle yazılmıştır. Toplamda 45 şiire ait 11 aded aruz ölçüsü bulunmaktadır.

Tablo 2

Sıra Nr.	Kullanılan Vezin	Sayı
1	<i>fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün</i>	18
2	<i>fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün</i>	2
3	<i>mefâ' ilün fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün</i>	1
4	<i>müfte' ilün müfte' ilün fâ' ilün</i>	2
5	<i>mef' ülü mefâ' ilü mefâ' ilü fe' ülün</i>	10
6	<i>fe' ilâtün mefâ' ilün fe' ilün</i>	1
7	<i>mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün</i>	6

8	<i>fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün</i>	1
9	<i>mef' ülü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün</i>	2
10	<i>mef' ülü mefā' ilün mef' ülü mefā' ilün</i>	1
11	<i>mef' ülü fā' ilātün mef' ülü fā' ilātün</i>	1
	Toplam	45

Tablo 3

1.4 Mecmuanın (1b-47b) MESTAP’a Göre Muhteva Tablosu²

Yer Nr.: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, No: TY 607							
Vr.	Mahlas	Matla’ beyti / bendi	Makta’ beyti / bendi	Nazım şekli	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
2b	Veysî	Yeter ey dil heves-i zülf-i siyeh-kâr yeter Yeter ey cân-ı belâ-dide bu efkâr yeter Ceyb-i endişeye çek başuñı fikr it hâlûñ Halk ile eyledüğün beyhûde güftâr yeter Rişte-i fikre dür-i eşk-i nedâmet nazm it Ârzû-yı dil için didigün eş‘âr yeter Murğ-ı ‘anķâ- per-i nazmuñ yetür ol	Yâ İlahî şeref-i hâzret-i peygamber için Siper-i mâhı iki pâre iden server için Şeb-i isrâda olan sırr-ı muķaddes hâķķı Leyle-i ķadrdeki vaķt-i şafâ-güster için Hande-i hüsn-i cihân-sûzı için Şiddiķuñ Girye-i Hâzret-i Ya‘ķûb-ı belâ-perver için Nûr-ı Şiddiķ-ı Nebî ma‘adelet-i Fârûķî	Terkib-i Bend/9		..--/..--/..--/..--	Tevbe- Nâme-i Veysî Raķmet ullahi Te‘âlâ

² Muhteva tablosunu Prof. Dr. Fatih Köksal’ın hazırladığı Mecmualarının Sistematik Tasnifi Projesi’ne (MESTAP) uygun olarak oluşturduk.

		yerlerekim Şāhbāz-ı nazar-ı himmet-i ebrār yeter Der-i Mevlāya yüzüñ sür yeter itdün kendün Bende-i halka- be-güş-ı der-i eşrār yeter Yeter oldı bu hevā vü hevesi terk idelüm Yönelüp Hakkā reh-i şıdk u sedāda gidelüm	Hilm-i ‘Osmān u kerem-güster-i Hayder için Ol iki dürr-i dil-efrüz-ı bināgüş-ı felek Ya‘ni ol kurretü’l-‘ayn-i şeh-i Hayber için Luṭf idüp eyledügi cürm [ü] fesāda bakma Veysi-yi rü-siyehi nār-ı cahīme yakma				
4a	Nābī	Gel gönül ‘azm-i der-i beyt-i Hudā eyleyelüm Sa‘y idüp Merveye tahşīl-i şafā eyleyelüm	Defter-i cürmi yakup eyleyelüm hākister Nābiyā āyine-i kalbe cilā eyleyelüm	Gazel/11		..-- /..--/ ..--/ ..--	Tuḥfetü ’l- Hārame yn Merḥū m Nābī Raḥīme hullah
4b	Bağdād lı	Şanmañ bizi kim şire-i engür ile mestüz Biz ehl-i ḡarābātdanuz mest-i elestüz	Virdük dil [ü] cān-ile rızā biz ki kazāya Ġam çekmezüz uğrarsaḡ eger derd ü belāya	Terkib-i Bend/17		--. /..--/..--/..--	Rūḥī-i

Rūhī	Ter-dāmen olanlar bizi ālūde şanur līk Biz mā'īl-i būs-ı leb-i cām ü kef [ü] destüz Şadrın gözedüp neyleyelüm bezm-i cihānuñ Pāy-ı ħum-ı meydūr yerimüz bāde-perestüz Mā'īl degilüz kimsenüñ āzārına ammā Ĥātır-şiken-i zāhid-i peymāne-şikestüz Erbāb-ı ġaraż bizden iraġ olduġı yegdür Düşmez yire zīrā oġumuz şāhib-i şaştuz Bu 'ālem-i fānīde ne mīr ü ne gedāyuz A' lālara a' lālanuruz pest ile pestüz Hem-kāse-i erbāb-ı dilüz 'arbedemüz yok Meyĥānedeyüz gerçi velī 'aşķ ile mestüz Biz mest-i mey-i meygede-i 'ālem-i cānuz	Ķoyduķ vaţanı ġurbete bu fikr-ile çıķduķ Kim renc-i sefer bā' iş olur 'izz ü 'alāya Devr eylemedük yer Ķomaduk bir nice yıldur Uyduķ dil-i dīvāneye dil uydı hevāya Olduķ nereyevarduk ise 'aşķa giriftār Aldandı göñül bir şanem-i māh-liķāya Baġdāda düşerse yoluñey bād-ı seĥer-ĥīz Ādāb-ile var ĥīzmet-i yārān-ı şafāya Rūĥiyi eger bir şorar ister bulunursa Dirlerse buluşduñ mı o bī-berk ü nevāya Bu maķta' -ı ġarrāyı oķı epsem ol andan Ma' lūm olur aĥvālimüz erbāb-ı vefāya Ĥālā ki biz üftāde-i ĥübān-ı Dīmeşķuz				Baġdād ī Raĥmet ullah
------	--	---	--	--	--	---

		Ser-ḥalka-i cem‘ iyyet-i peymāne- keşānuz	Ser-ḥalka-i rindān-ı melāmet-keş-i ‘ aşkuz				
8a	Cevrī	Şanmañ bizi şūfī gibi seccāde-perestüz Biz mescide bir kūşe-i miḥrāb-ı Elestüz Evḳāt-ı ‘ ubūdiyyeti fevt itmezüz aşla Farḳ eylemezüz rüz ü şebi gerçi ki mestüz Maḥsūb idecek yoḡ n’idelūm sübhayı elde Biz rind-i tehī-kīse-i peymāne be-destüz Hep üstümüze sāye salar nūr-ı İlāhī Tā cūr‘ a gibi ḥāk-i ḥarābātda pestüz Biñ şūret-ile cilve ider ḡam dilümüzde ‘ Aşḳ ehline āyīneyüz ammā ki şikestüz Āsāyişe yer yoḡ bize bārān-ı belādan	‘ Āḳil sözi maṭbū‘ u pesendīde güherdür Ammā dil-i ‘ ārifden olan özge ḡaberdür Biz ‘ āḳil ü ‘ ārif sözini itmezüz inkār Ol zevḳini idrāk idene şīr ü şekerdür Cāhil sözini diñlemezüz ‘ ilmī de olsa Bāzār-ı ḡaḳāyıkda anuñ sūdı zarar dur Cāhil ne bilür nūkte-i taḥḳīḳ [u] mecāzı ‘ Ālimde bu ma‘ nāda giriftār-ı ḡaṭardur Biz ehl-i dilüz ‘ ālim [ü] cāhilde nemüz var Dil nev‘ -i diḡer şaḡş-ı beşer nev‘ -i diḡerdür Her nev‘ -i beşer fehmi idemez dil ne dimekdür	Terkib-i Bend/12		--. /.-./--./.-.	Terkīb- i Bend- i Cevrī

		Bu hāne-i vīrānede bī-cāy-ı nişestüz Şiven-gede kılsak n'ola 'işret-geh-i dehri Mehcūr-ı şafā-yı tarab-ı Bezm-i Elestüz Ol hasret-ile hūn-ı ciger nūş iderüz biz Muṭrib yerine nāle-i dil gūş iderüz biz	İnsāna bu 'irfān şeref-i 'ilm ü hünerdür İnsān ki bu 'irfānı eger itmeye taḥşīl Dānişle Felāṭūn-ı zamān olsa da ḥardur Ne 'ālim ü ne ārif ü ne vāḳıf-ı ḥalüz Cevrī gibi her ḥāl-ile bī-hūde mekālüz				
11a	Şenāy ī	Āh kim derd-i derūnum yine buldı zararı Yine eflākı siyāh eyledi āhum şereri Levḥ-i dilde ḳomadı yaşum egerçi eşeri Āh-ı derd-i seḥer ile yine buldum kederi Yel gibi yeldim yürüdüm bulamadum bir eri Diye ey bād-ı şabā söyleme aldum ḥaberi Hāşş u 'ām şeyḥ idinmüş bir alay ḥire-seri	Ḳande bulam anı yoḳda degül varda da yoḳ 'Āşık-ı zārda mı degil dilber-i mekkārda da yoḳ Nüh felek şeş cihet [ü] seb'a-i seyyārda da yoḳ Zāhir [ü] bāṭın [u] a'yānla mı esrārda da yoḳ Ebr-i bārān-ı fiken-i dīde-i ezhārda dayoḳ Gül ile ḥārda degil bağ-ıla gülzārda da yoḳ Mısr u Şām u Haleb [ü] Mekke-i estārda da yoḳ	Tercī'-i Bend/5		-.-- /-.-/-.-/-.-	Ḳasīde- i Şenāyī

	Saňa Döldöl diyü vallâhi şatar leng ھاڭ Ne ھاڭikat bilür ebter ne gök añlar ne yiri Bağlamaz terkisine ھاal-ile ھاayrũ'ı-beşeri Her yaňa gāh Sikender gibi kıldum seferi Gāh Süleymān gibi şaldum yedi iklīme çeri Açdı şehbāz-ı dilüm her yaňa bir bāl [ü] peri Eyledüm seyr niçe mu‘ teberāt-ı siyeri Oğudum ھاavl-i Ebübekr u ibni ‘ Ömeri Kimi ‘ Abbāsı delīl itdi kimi ibn-i ھاaceri Görmedüm gülşen-i dilde hele hiç bir şeceri Ki bite şāhınũ üstinde murādum şemeri Yazmamış ھاadı-i Keşşāf u Cerĩrũ Taberĩ ھاaberũm yok güzelũm kimden alayum	Yemen ü Hind ü Buھاārā ile Tātārda da yok ھاāl [ü] müstaჄbel ü ef‘ āl-ile eṭvārda da yok Nīk u bedde degil āsān-ile düşvārda da yok Aṭlas u kemھا degil dirhem [ü] dīnārda da yok Künc-i dükkānda degil şehir ile bāzārda da yok Niçe vaşf itsem anı kim der ü dīvārda da yok Kūşe-i meygede-i ھاāne-i ھاummārda da yok Server-i cihān-ı ālem ‘ Ammārda da yok Dağı cümle muhācirde vü ensārda da yok ھاışsa u tefsīr ü eھاādiş ile āşārda da yok ھاalb-i vīrān-ı Senāyĩ-i dil-efkārda da yok Yazmamış ھاadı-i Keşşāf u Cerĩrũ Taberĩ ھاaberũm yok güzelũm kimden alayum ھاaberi				
--	---	--	--	--	--	--

		haberî					
12a	Dervî ş ‘Öme r	Söyle ey kıl-ı sühân-dân-ı kitâb-ı ma‘ nâ Nâm-ı beldende bize bir kışşa-i icmālâ	Hıfz-ı Mevlâda ola cümle bilâd-ı İslam Başra-i bedele bakarsa çıka ‘ ayn-ı a‘ dâ	Kaside/4 6		... /.../.../..-	Bilâdiy e-i Dervîş ‘Ömer
13b	Kāmî	Müşte‘ il ez-zulmet-i genc-i dehen Nūr-ı tecellî-i cemâl-i suhan	Nażma getürdi bunu Kāmî -i zâr Tâ ki suhan-dâna kıla yâdigâr	Mesnevi/ 159		... / ... / ...	Dâstan- ı Fîrûz ü Gülrûh Şâh-ı ‘Âlem
17a	Vahîd Maḥdū mî	Ḥamd-i bî-gāye Ḥaḳ Te‘ ālāya Virdi ḥüsn-ile ḥalka pîrāye	Bir du‘ ā ile her kim eylese yâd İki ‘ âlemde kıl anı dil-şâd	Mesnevi/ 521		.../.../...-	Lâlezâr-ı Vahîd Maḥdūm î
31b	Belîğ	Uyunup eyledi ol fitne-i ḥ‘ ābîde kıyām Reh-i germ-ābeye hengām-ı seḥer kıldı	Sîne-i āyîne-i pâreleyüp itdi kıyām Gitti âteş gibi ol meh toña kıldı ḥammām	Tesdis/9		.../.../.../...-	Ḥammā m- Nāme-i

		hırām					Belig
32b	Belig	Şeh-levende kesüm şevk-ile hengām-ı şehir Semt-i dükkāna hırām itdi o şūh-ı berber	Gitti ol āfet-i devrān bize kaldı berber Baş açuk itdigümüz āh u figān kaldı eşer	Tesdis/1 0		..--/ ..--/ ..--/ ..-	Berber- Nāme-i Belig
33a	-	Bekle ey hāme-i hoş lehçe-i pākize-edā Bekle ey hāme-i zībende-i haṭṭ u imlā	‘Āteş-i ‘aşq-ıla çün oldı diliñ kārı tamām Sende ey kil-k-i sūhan-perverim it ḥatm-i kelām	Mesnevi/ 95		..--/ ..--/ ..--/ ..-	Vuşlat- Nāme
35b	‘Āṭıf	Görmege sāgar-ı iqbālî liyāḳat yokdur Kimde ki renc telāfisine tāḳat yokdur	Dīde-i pāk iledür seyr-i gülistān-ı cemāl ‘Āṭıfā çiden-i gül-būseye ruḥşat yokdur	Gazel/7		..--/ ..--/ ..--/ ..-	Ġazel-i ‘Āṭıf
36a	‘Āṭıf	‘Uḳde-i rişte-i āmāl ki taḳdīr iledür Şanmañuz ḥalli anuñ nāḥun-ı tedbīr iledür	‘Arz ider ḥāb-ı me‘ānî-i ḥayāl-i ṭab‘um Ḥāme-i ‘Āṭıfā kim şöreti ta‘bīr iledür	Gazel/5		..--/ ..--/ ..--/ ..-	Ġazel-i ‘Āṭıf
36a	‘Āṭıf	Dilsiyeh dīde-i ḥūn-ı ciger-āşāma baḳar Bāde-i ‘aşqı çeküp nuḳle-i bādāma baḳar	Raḥş-ı hāme ile bu vādīde ‘ıyān-ı ‘Āṭıf Cünbiş-i kūşe-i engüşt-i sūhan rāma baḳar	Gazel/7		..--/ ..--/ ..--/ ..-	
36a	‘Āṭıf	Piçiş-i dest-i emel ḥātem-i zī-şānlıḳdur Ḥükm-i iḳlīm-i ḳanā‘at da Süleymānlıḳdur	Sū-be-sū şıḳraduruz eşheb-i ṭab‘-ı ‘Āṭıf Vüs‘at-i ḳāfiyemüz ḥaylice meydānlıḳdur	Gazel/5		..--/ ..--/ ..--/ ..-	

36b	Belîğ	Tuḥfe-i nādire-i ḥāk-ı Yemendür ahve Rehber-i küḥlūḥa-i Veys-i arendür ahve	Bulduğum lezzeti bunda bulamam āḥirde Ey Belîğ iç anı kim zev-i duhandur ahve	Gazel/13	..--/ ..--/ ..--/ ..-	Belîğ
36b	Belîğ	‘ Aksin görünce kākül-i dil-berde ahvenüñ Sevdāsı ġālib oldu yine serde ahvenüñ	Sevdāya nef‘ ı var deyü cānā Belîğ -i zār and-i lebün esīri imiş bir de ahvenüñ	Gazel/11	--./-.-./-.-./-.-	Belîğ
37a	‘ Āşım	Ġam-ı ‘ aş-ı dil-āşūbı zemīn u āsmān çeker Şikāyet olmasun ben çekdigüm bārı cihān çekmez	Dimāğ-ı ḥ ^v āhişim ġāyet de nāzıkdür benim ‘ Āşım Zi-kām-ālūd olur yek laḥza bŷy-ı imtinān çeker	Gazel/6	.---/.---/.---/.---	‘ Āşım İsmā‘ il Efendī
37a	Vehbī	Ne ġāze-i cemāl ü ne pīrāye isterüz Biz bıkr-i lafzı şāhid-i ma‘ nāya isterüz	Yārin varup edebler ile nad-i vadini Şalmazsa bir firīb ile ferdāya isterüz	Gazel/7	--./-.-./-.-./-.-	Seyyīd Vehbī Efendī
37b	Faşıḥī	Dili āzār idüp āḥ u fiğānı olmasun dırsün Yaarsun āteşe cānı duḥānı olmasun dırsün	Faşıḥüñ ġamla eylersün zebānın teşne-i ḥasret Bu bezmüñ ey felek bir nŷkte-dānı olmasun dırsün	Gazel/5	.---/.---/.---/.---	Faşıḥī Dede
37b	Münīf	Neāreveş dili döğsün hemīşe dŷm dŷm tek	Cevāz yosa da varsam bu devr-i ḥırmendür	Gazel/7	.-./-.- /.-./-.-	Münīf

		Raķīb-i dīv ile çift olmasun o merdüm tek	Münif uşul ile tenhāca yāre kendüm tek				
37b	Nāzım	Gel va‘d-i kudūmuñla beni muğtenem eyle Mülk-i dil-i vīrānıma važ‘-ı kadem eyle Tārīkī-i bezm-i ğamı maḥsūd-ı ḥum eyle Teşrīfiñ-ile ḥānemi reşk-i İrem eyle Ağlatma beni iki gözüm gel kerem eyle	Nāzım yeridür gūş-ı zere nāz u niyāz ol Bu söz ile gel sen daḥı dil-beste-i sāz ol Cehd eyle ki üftāde-i pāy-ı şeh-i nāz ol Ḳanūn-ı belāgatde yine naḳl-tırāz ol Ey ḥāme-i ḥoş-lehçe-i Fā’iz neġam eyle	Tahmis/5		-- ./--./--./--	Ġazel-i Fā’iz Taḥmīs -i Nāzım
38a	Ḥaylī	Āh kim düşdi dil ol kākül-i ‘ālem-gīre Ser- nūvişti bu imiş çāre mi var taġyīre Bir fezādur bu ḥavāle olınur taḳdīre Gözlerin göñlüm alup yer ḳomadı tedbīre İki āhūveş imiş pādīşehüm bir şīre	Ġamzesi ḥūnı vū mest-i mey-i naḥvetdür o māh İder ‘uşşāḳı helāk eylese çeşm ile nigāh El-ḥazer bilmez amān hīç o şeh-i ‘işve-sipāh Şanma ey Ḥaylī çeker dīdesine kühl-i siyāh ‘Āşīḳ öldürmek içün zāġ virür şimşīre	Tahmis/5		..--/ ..--/ ..--/ ..-	Taḥmīs -i Ḥaylī
38b	Fennī	Hep ġalaṭ sözle geçürdi ġününi ‘āşīḳ zār Ġalaṭa zevḳine gitmiş meger aġyār-ile yār	Gezdi çün seyri tamām eyledi Fennī zevḳı Aṭalar seyrine düşmiş o perīnūñ şevḳı	Mesnevi/ 56		..-- /..--/ ..--/ ..-	Sāhil- Nāme-i Fennī Be-

							Derûn-ı Boğaz
40a	‘Azîz Efendî	Dâmen-âlûde-i çirkâb-ı haţâyım şad âh Seyyi’ât-ı ‘amelim şafhaları cümle siyâh Yere geçmek dilerim şerm u hayâdan yâ Rab Ĥâţıra gelse kaçan eyledigim cürm u günâh Niç’olur hâli o gün kim ola dîvân-ı haşr Ĥâkim-i maḥkeme-i ḥükm-i każâ ola İlâh Ĥuşamâ dâmeniñe dest-i tazallum uralar Anlarıñ itdigi da‘vâya Ĥudâ ola güvâh ‘İlm-i kâdı var iken ḥükmi çü yok inkârıñ Virmege ḥaşma cevâb ola zebânıñ kütâh Bir taraftan saña irişmeye bir çâre meded	Çeşm-i ‘aşıkda olan eşk-i revân ḥürmetine Dil-i şâdıķda olan sūz-ı nihân ḥürmetine Girye-i şâm-ı ġarîbândaki te’şîr için Nâle-i suḥb-dem-i tâ‘atîyân ḥürmetine Cehd ü aḥkamına dil-beste mücâhidler için Ĥarc-ı râh-ı ġazâda ser u cân ḥürmetine ‘Arşdan ḳadri mu‘allâ ter olan rûḥlar için Şadef-i dür-i risâlet o mekân ḥürmetine Kütüb-i münzele esmâ-yı İlâhiye için Şeb-i mi‘râcdaki rif‘at-i şân ḥürmetine Da‘vet-i Ĥazrete lebbeyk diyen diller için Ka‘bede ol kıblegeh-i ‘âlemiyân ḥürmetine	Terkib-i Bend/55	... /...- /...- /...-	Pend- Nâme-i ‘Azîz Efendî	

		Sū-be-sū eylesin dīde-i ḥayretle nigāh Māsivādan naẓar-ı raġbeti şarf it imdi Ṭut yüzüñ dergeh-i Mevlāya anı eyle penāh Dāmen-i faẓl-ı Ḥüdāvend-i enāma el vur Girye-i nāle ile ḥāk-ı niyāza yüz sür	‘İtret-i pāk-i Nebī āli vü aşḥābı içün Zinet-i bāġ-ı cinān faḥr-i cihān ḥürmetine Ecel alup yolumu bağlayıcaḡ rāh-ı giriz Ola tevḥid-i Ḥudā ḥātime-i ‘ömr-i ‘Aziz				
41b	Bākī	Gelüñüz yüz tatalum bārgēh-i Ğaffāre Cān u dilden geledüm tevbe vü istigfāre	Bākī lezzet-i vaşluñ tama‘ı söyletdi Ṭūṭı-yi şevḡ-i şekerdür getüren güftāre	Gazel/9		... /...- / ...- / ...-	Ġazel-i Bākī
41b	Fehīm	Ey nigāh-ı ġaẓab[ı] mest-i mey-i naḥvet-i nāz Ġamzesi sāḡı-yi cām-ı ecel-i ehl-i niyāz Ey fūrūġ-ı ruḡ-ı ḥuy-gerdesi ḥūrşid-güdāz Ey leb-i nādire gül-berg-i gül-i gülşen-i rāz	Ḥüsnüñi görse eger Yūsuf olur bende saña Ḥayl-i ‘uşşāḡ nice olmasun efgende saña ‘Āşıḡ olurduñ eger görse idüñ sende baña Ba‘d ez-în bendeyin ey cān-ı cihān bende saña Ḥande it ağlaya ḥālın dil-i nālende saña	Terci-i Bend/7		... /...- / ...- / ...-	Tercī‘-i Bend-i Fehīm

		Qorqaram rāzumı fāş ide o çeşm-i gammāz Āşinā oldı dile ğamze-i bīgāne-nevāz Şeb-i hicr [ü] ğam-ı zülf [ü] dil-i sevdā-perdāz İhtiyārī degül āh eyler isem tül-i dırāz Āh idersem n’ola sevdāñ-ile tölmiş göñlüm Huberüm yok ki senün ‘āşıkuñ olmış göñlüm	Böyledür kısmet-i Hāq girye baña ħande saña Bir naşihatdur ider ‘āşık-ı şermende saña Qorqaram yār ola aġyār-i firibende saña Girde-bālın gül-āgende olup püte-i ħār Derd-i ġayretle helāk ola Fehīm-i bīmār				
42b	Rāşid	Degül ħaṭ-ı nüşha-i ħüsnin o meh şirāzelendürmiş Degül ebrū nigīn-i ṭal‘ atın pervāzelendürmiş	Degildür cevır qasdı luṭf-ı dīrīnin ider ihtār Nemek-rīzī idüp zaḥm-ı derūnın tāzelendürmiş	Gazel-i Na- Tamam/ 3		.---/.---/.---/.---	Rāşid Efendī
43a	Ḥātem	Ḥazer kim tel kırar vādīlerinden zülf-i sānṭūruñ İki telli ħaṭuñla bağlama ‘uşşāk-ı rencūruñ	Güzel çok mı müheyyā ehl-i meclis Ḥātem-i şeydā Açılsun perde-i şarkīleri āvāz-ı ṭanbūruñ	Gazel/8		.---/.---/.---/.---	Ak Ovalızā de Ḥātem

							EfendİN iİN
43a	-	Ṭanbūri-yi yegāne dervīş-i sicm-i kāmīl Mızrāb-zen-i ecelden düzgün iken bozuldı	Yek perdeden düşürdi fevtine Zühre tārīḥ Virdi fenāya sazı dervīş sicim çözüldi	Kıt‘a/6		--. /-./--/-./-.-	
43b	Vaḥīd	Olup cismi bürehne rind-i ‘ayyāşuñ bileklenmiş İdüp bir dil-ber-i ra‘nāyı hem-zānū köçeklenmiş Daḥı hemyānı ber-düş eyleyüp nān [ü] nemeklenmiş ‘Aşā destinde gūyā ḥamīde ḫadı direklenmiş Ütölmüş tārı serde zāhidüñ destārı eklenmiş	Meger bir şeb temāşā itmege vardum o ğaddārı Ḳomuşdum yaşdanup sed āsitān-ı bāb-ı dil-dārı Şebān-rüz kūy-ı dil-berde dolaşur gördüm ağyārı Ḥaber aldum Vaḥīdā dün gice tenhā bulup yārı Raḫīb-i seg-meniş başḫalanup vāfir köpeklenmiş	Tahmis/1 0		.---/.---/.---/.---	Ġazel-i Taḥmīs -i Vaḥīd
44a	Fiğānī	Ḥāme-i ḫudretle yazdı naḫş-bend-i Ḳāf Nūn Ḥüsn-i ḥulḫ-ile seni ser-defter-i ما ينظرون	Bu Fiğānī çeşm-i ḥūn-rīz u belā-āmīz iken Eyledi teslīm-i cān انااليه راجعون	Gazel/7		-.-- /-./--/-./-.-	Ġazel-i Fiğānī

44b	Rāğıb	Sene biñ yüz seksen iki üç gele Efrenç-i kāfir ile sefer ola	Didi tārīhini Rāğıb remz-ile Bir iki üç dört beş kāf-ile	Kıta/11		..--/..--/..-	
44b	-	Ekşer-i ekābir-i rumūz der-tārīh-i mehdī O gevher-i taḥḳīḳ be-elmās-ı sūḥan-süfte		Müfred/1		--. /..---/--./..---	Feth
45a	Nābī	Nāy-ı maḳāmāt-nevāz-ı ḳalem Urdı bu gūne nağm-ı rāza dem	Nuṭḳ idüp oldum müdellel kerīm Ḥazret-i şāha ola şānuñ ‘ aẓīm	Mesnevi/ 70		..-/-..-/-..-	Güftār-ı Nābī Etmekç izāde Ahmed Pāşā
46b	Rāğıb	Reftār idene vādī-i ‘ aşḳ içre yolunca Destinde reh-i rāst ‘ aşādır yorulunca	Kerrār-ı şafı rezm ki ‘ azminde olurlar Tevfīḳ [u] zafer hem-rehi şağınca şolunca	Gazel/7		--. /..---/..---/..---	Ġazel-i Rāğıb Pāşā
46b	-	Zāhid olup şöreti eslāfdan Niçe eşerler ḳodı evḳāfdan	Derdi hep ol sālīkin āşārıdır Mā-ḥaşal-ı gevher-i güftārıdır	Mesnevi/ 5		..---/..---/..-	

46b	Belîğ	Mağşûdîña sa‘y eyle tarîķuñda bulunca Deryāya irer āb-ı revān gitse yolunca	Söz yok sühan-ı Rāğîb Efendîye Belîğā ‘Ālemde kişi böyle ola řā‘ir olunca	Gazel/6		--./---./---./--	Belîğ
47a	Rātîb	Derde tedric-ile te’sir-i müdāvā bana güç Halka rıfķ-ile perestîz-i müdārā be ne güç	Belki ‘uzletde bulur rāhata ārāyiř Rātîb Bulsa erbābını ta‘yîn dahı ama be ne güç	Gazel/6		---/---/---/---	Ġazel-i Rātîb
47a	Rātîb	Miřbāh-ı rūhūñ tekye-i hüsñüñde ışıķdur Kāküllerinüñ mezhebi ammā karıřıķdur	Eyle ne ķadar cevır [ü] cefā olsa taħammül Rātîb sitem-i sîm-berāna alıřıķdur	Gazel/8		--./---./---./---	Rātîb
47a	-	Erbāb-ile söz güzāra alıřıķdır Ey şem‘-i ķavle nigende bir eski (...)	Seng-i sitem doķunmaya cām (...)	Gazel-i Nâ- Tamam/ 4		--./---./---./---	Der- Maķām -ı Hicāz
47b	Feyzî	Şakķā-yı caħîm ķabresine ol ki yamaķdur Duzağdan ateş ağz idene bir tutamaķdur	Bu ķařideyi itmede ‘arz maķşad-ı Feyzî Devletlü ‘ināyetlü efendüm oķumaķdur	Gazel/6		--./---./---./---	Ġazel-i Feyzî
47b	Şadîķ	Nādāna felek tā bu ķadar cāh u ķadr ne Ehl-i dile bu mertebe ya zūlm ü ġadr ne	Nezzāre degil cāme degil fikri Şadîķın Baķ nağme-i muṭribde ten-ā-ten nedir ne	Gazel/5		--./---./---./---	

47b	-	Sā' atũñ mu' cize-i ħazret-i Yūsuf idügin Žamm-ı āḫād-ile ħarbından işit leyl u nehār	İsm-i Yūsuf şad u pencāh u şeş olduḳda şümār Sā' ate baḳ nice geḫer o ḫisāb üzre çalar	Kıta/2		..-- /..--/ ..--/ ..-	
47b	Belīg	İdüp ğurbetde āḫir ḫāne-i bī-minneti mesken Derūnum ḫārḫār-ı dāğ-ı fırkat pür-ḫırāş itdi	Degülken ḫaḳ bu kim bir būriyāyı köhneye mālik Belīg -i ḫaste-ḫāli çarḫ-ı dūn şāḫib-firāş itdi	Kıta/2		.---/.---/.---/.---	

1.5 Mecmuada Yer Alan Şairlerin Biyografileri

Âsım İsmâ'îl Efendî (?-1760)³: Şairin asıl adı İsmail'dir. İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Doğum yılı bilinmemektedir. Babasının adı Reîsülküttâb Mehmet Efendi'dir. Eğitiminde meşhur hattat, şair, mûsikî-şinâs Abdübaki Ârif Efendi'den çok istifade etmiştir. İstanbul'da bir çok medresede müderrislik görevinde bulunmuştur. Birtakım yerlerdeyse kadılık yapmıştır. Devrindeki arkadaşları tarafından hoş sohbet, iyilik sever, dürüst biri olarak bilinmekteydi. Daha çok vak'a-nüvisliğiyle tanınan Çelebi-zâde İsmail Efendi, Âsım mahlasıyla da şiirler kaleme almıştır. Mürettep bir divana sahiptir. Şiirlerinde sade ve samimi bir dil kullanan Âsım'ın şairliği devrinin Seyyid Vehbi, Nedim gibi şairlerin yanında zayıf kalmıştır. Vak'a-nüvisliği ve şairliğinin yanında hattatlığıyla da nam yapmıştır. Şair 1760'da İstanbul'da vefat etmiştir. Tarih adlı bir eseriyle Divanı bulunmaktadır. Ayrıca bir Mevlid-i Şerif yazdığı da rivayet edilmiştir.

Âtîf (?-1742)⁴: Aslı ismi Mustafa olan Âtîf İstanbul'da doğmuştur. Doğum tarihi bilinmemektedir. III. Ahmet döneminde kîse-dâr İzzet Ali Paşa'nın defterdârlığının dîvân kaleminde mektupçu olarak görev aldıktan sonra hâcegân olmuştur. Belirli bir müddet sonra İzzet Ali Paşa'nın veziri olmuştur. Bu görevinden kendi isteğiyle ayrılmıştır. Bir dönem Niş'te askeriye'nin ekonomik işlerini yönetmek için görevde bulunsa da daha sonra başarılı bulunmayıp bu görevinden alınmıştır. İki defa başdefterdârlık görevinde bulunup azledildikten sonra üçüncü sefer tekrar bu göreve getirilmiştir. Ömrünün sonlarında sıtma hastalığına yaklanarak İstanbul'da vefat etmiştir. Devlet adamlağının yanı sıra şairlikte de meşhur olan Âtîf'ın günümüzde mevcut üç eseri vardır. Eserleri; Dîvânı, Mi'yârü'l-Kelâm adlı risalesi ve Hikâye-i Zen-Dost'tur.

Bâkî (1526-1600)⁵: Devrinde şiir mülkünü sultanı olarak kabul edilen ve kendisine "Sultanü's-Şua'ar'â" denilen Bâkî'nin gerçek ismi Mahmûd Abdülbâkî'dir. 1525 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Gençlik yıllarında saraç çıraklığı yapmıştır. Uzun zamanlar ilim ile iştigal etmiştir. İlminin yanında şiir sahasında da kabiliyetini güçlendirmiştir. Şiirde Beyazıt Camisi'nin avlusunda remmâllık yapan Zâtî'nin yanında

³ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Abulkadir Özcan, "Çelebizâde Âsım Efendi", DİA, C. 3, İstanbul 1991, s. 477-478.

⁴ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak, Âtîf, "Mustafa Âtîf Efendi", TEİS, <http://www.turkedebiyatisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7138> [ET: 11. 04. 2019].

⁵ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Mehmed Çavuşoğlu, "Bâkî", DİA, C. 4, İstanbul 1991, s. 537-540.

yetiştir. Zâtî öldüğünde Bâkî'nin yaşı yirmiydi. Şairlikteki nâminı Kânûnî Sultan Süleyman'a yazdığı bir kasideyle duyurmuştur. Bu vesileyle kendisi de şair olan Sultan Süleymanla yakınlık elde etmiştir. Daha sonra bir çok devlet adamına yazmış olduğu kasidelerle hem ilim adamlığındaki liyakatini hem de şiirdeki kabiliyetini ispat etmiştir. Birçok yerde müderrislik, kadılık görevlerinde bulunmuştur. Kısa bir müddet Rumeli Kazaskerlinde bulunmuştur. Devlet pâyesinde yükselişinin yanında yazmış olduğu eserleriyle de Klasik Türk edebiyatına ismini mühür gibi kadıran Bâkî'nin eserleri şunlardır: Dîvân, Fezâilü'l-Cihâd, Meâlimü'l-Yakîn fî Sîretî Seyyîdi'l-Mürselîn, Fezâil-i Mekke.

Belîg (?-1760)⁶: Gerçek ismi Mehmed Emin olan Belîg Mora'da doğmuştur. Eğitim hayatını tamamladıktan sonra önce mülazım sonra kadı olmuştur. İstanbul'da bir çok yerde kadılık yapmıştır. Daha sonra hayatının sonuna kadar İstanbul dışında kadılık yapmıştır. En son Yeni Zagra kadılığında iken vefat etmiştir. Şairlikte uslubu mahilli dili sadedir. Sâbit ve Nedîm çizgisinde ilerlemiştir. Şairlikteki kabiliyeti döneminin şairleri tarafından övülmüştür. Şair mürettep bir dîvâna sahiptir.

Cevrî (1595(?)-1654)⁷: Gerçek ismi İbrâhîm olan Cevrî'nin doğum tarihi kesin olmamakla beraber 1595 senesidir. İyi bir eğitim görmüştür. Mevlevî tarikatına mensup sûfî meşrep bir divan şairleridir. İstanbul'daki bir çok Mevlevîhâneye daima gittiği söylenmektedir. Şairliğinin yanında hattatlığı da vardır. Hattatlığını bir meslek olarak devam ettirmiştir. Mesnevî-i Şerîf gibi bir çok ünlü eseri kendi hattıyla birçok kez meşk etmiştir. Hattatlığında da o denli mahir olsa gerek ki devrinde hattı Cevrî hattı diye ün salmıştır. Hattatlığının yanında şairliğini de geliştiren Cevrî'nin Dîvânı dışında bir çok eseri mevcuttur. Başlıca eserleri şunlardır: Selim-Nâme, Hilye-i Çehâr Yâr-ı Güzîn adlı mesnevisi, Hall-i Tahkîkât, Aynu'l-Fuyûz, Melhame, Nazm-ı Niyâz, Beyân-ı A' dâd-ı Sıfâthâ-yı Nefs-i Emmâre.

Dervîş Ömer (?-?)⁸: Kaynaklarda Dervîş Ömer'in hayatına dair ayrıntılı bir bilgi mevcut değildir. Günümüze bilinen ve Cemal Kurnaz tarafından üzerinde akademik çalışma yapılan tek eseri Bilâdiye'dir. Bilâdiye adlı eserinin vezni "fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilâtün

⁶ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yrd. Doç. Dr. Gamze Demirel, "Belîg", TEİS, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=264> [ET: 11.04.2014].

⁷ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Dr. Arzu Atik, Cevrî, "İbrâhîm Çelebi", TEİS, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=277> [ET: 13. 04. 2019].

⁸ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak, "Dervîş Ömer", TEİS, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3743> [ET: 13. 04. 2019].

fe‘ilün’’dür. 46 beyitten müteşekkil muhteva olarak bir çok İslam beldesinin özelliklerinden bahs etmiştir.

Fasîhî Dede (?-1743)⁹: Şairin gerçek ismi Hasan’dır. Kastamonu’nda dünyaya gelmiştir. Belirli bir müddet medrese eğitimi aldıktan sonra müderrislik yapmıştır. İstanbul’da bir çok medresede müderrislik görevinde bulunmuştur. Bulunmuş olduğu şuârâ meclislerinde adaba riayet etmediği için kınanmıştır. Fasîhî’nin bilinen tek eseri Dîvân’ıdır.

Fehîm-i Kadîm (1627-1647)¹⁰: Gerçek ismi Mustafa olan Fehîm-i Kadîm İstanbul’da doğmuştur. Aslen Halepli’dir. Babası un tüccarıdır. Öğrenim hayatıyla ilgili detaylı bilgiye sahibi olmadığımız Fehîm’in şiirlerinden hareketle Arapça ve Farsça’ya çok iyi hakim olduğunu göstermektedir. Bir müddet katiplik yapmıştır. Hayatının belirli bir dönemini Kahire’de Mısır Valisi Eyyüp Paşa’nın yanında geçirmiştir. Burada vatan özleminden dolayı çok sıkıntılı bir yaşam geçirmiştir. Bu sebebdan içkiye müptela olduğu söylenmektedir. Mısır Valisi içki içtiğini öğrenince Fehîm’le ters düşmüştür. Mısır Kalesi Dizdârı Mehmed Aga’ya sunmuş olduğu kasideyle İstanbul’a dönmek istediğini belirtmiştir. Daha sonra Mehmed Aga’nın yardımıyla İstanbul’a dönüşü seferinde yolda vefat etmiştir. Eserlerinin kısa ömrüne kıyasla çok velüd bir şair olduğu anlaşılmaktadır. Eserleri şunlardır: Dîvân, Şehrengîz, Bahr-i Tavîl, Letâif-i Kümmelin, Durûb-ı Emsâl-i Türkî.

Fennî (?-1745/1746)¹¹: Gerçek ismi Mustafa’dır. İstanbul’da doğmuştur. Ailesi ile ilgili ve tahsil durumuyla alakalı herhangi bir bilgi mevcut değildir. Lakin Divan Şiiri ile iştiğal etmiş olması onun belirli bir derece ilim tahsil ettiğini gösterir. Bir müddet Divan kâtipliği yapmıştır. Kaynaklarda Fennî hakkında yazılan çoğu bilgiler şiirlerinden hareketle yazılmıştır. Üzerindeki hac vazifesini ifâ ettikten sonra 1745-1746 senesinde ahirete irtihal etmiştir. Elimizde Fennî’den kalan tek eser Dîvânı’dır.

⁹ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Prof. Dr. Beyhan Kesik, Fasîhî “Hasan Fasîhî Efendi”, TEİS, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4314> [ET: 13. 04. 2019].

¹⁰ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Tahir Üzgör, “Fehîm-i Kadîm”, DİA, C. 12, İstanbul 1995, s. 295-296.

¹¹ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yrd. Doç. Dr. H. İbrahim Demirkazık, Fennî, “Hacı Mustafa”, TEİS, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3522> [ET: 13. 04. 2019].

Feyzî-i Kefevî (?-1614)¹²: Asıl ismi Mehmed Feyzullah'tır. Babasının ismi Haydar'dır. 16. yüzyılının yarısında Kırım'ın Kefe şehrinde dünyaya geldiği tahmin edilmektedir. Öğrenim hayatı İstanbul ve Kefe'de geçirmiştir. Arapça, Farsça, mantık, belağat, hukuk, hat gibi çeşitli dallarda yetkinlik kazanan şair, bunların yanında tasavvuf eğitimi de almıştır. Hayatının büyük bölümünü Kefe'de müderrislik ve vaizlik yaparak geçirmiştir. Divanının yanında yedi eseri daha vardır.

Figânî (?-1531/32)¹³: Kendi ismi Ramazan'dır. Doğduğu yıla dair net bir bilgi yoktur. Şiirlerinden ve tezkielere göre genç yaşta öldürüldüğünden yola çıkılarak, şairin XVI. yüzyılın başlarında doğduğu söylenebilir. Figânî hayatı boyunca nizama tabi olamamıştır. Bu sebeple sabırsızlığı ve tenbelliği kabul etmeyen hayat şartlarına uyamamıştır. Üstün kavrama yeteneğine sahipti. Genç yaşlarda şiir yazmaya başladı. Fakat içkiye müptela olmuştur. Devrinin devlet büyüklerine kasideler taktim eden şair bu vesile ile hayatını sürdürmüştür. Hüseyinî mahlasıyla şiirler yazmaya başlayan şair, daha sonra Figânî mahlasını kullanmaya başladı. Kısa ömründe yetenekli bir şair olduğunu ortaya koyan şairin Türkçe Dîvânı vardır.

Akovalızâde Hâtem Efendî (?-1755)¹⁴: Şiirlerinde Hâtem mahlasını kullanan şairin gerçek ismi Ahmed'dir. Günümüzde yer olarak Sırbistan ve Karadağ arasında kalan Yenipazar ilinin Akova mevkisinde doğmuştur. Küçük yaşlarda İstanbul'a giderek döneminin meşhur hattatı Abdullah Efendî'den hat dersleri almıştır. Hocasından icâzetini aldıktan sonra bir müddet Mehmed Emin Tokadî Hazretleri'nin sohbetlerine katılmıştır. Tasavvufa meyli olan şair, Nakşibendî tarikanın meşhur mürid-i kâmilî Ahmet Cürânî'ye bağlanmıştır. Daha sonra şeyhinin izniyle Mısır'da eğitimini devam ettirmiştir. Dînî ve fennî eğitimini tamamladıktan sonra bazı yerlerde memurluk görevinde bulunmuştur. Âhir ömrünü Yenişehir'de geçirmiştir. Daha çok dînî-tasavvufî tarzda şiirler yazan Hâtem'in şiirlerindeki uslûbu kapalıdır. Eser yönünden çok velûd bir şairdir. Eserlerinin bir kısmı: Dîvânı, Şerh-i Tuhfe-i Şâhidî , Manzûme-i Fi'l-Ahlâk, Fevâid-i Hâtem.

¹² Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Dr. Öğrt. Üyesi Muvaffak Eflatun, "Feyzî-i Kefevî", TEİS, <http://www.turkedebiyatisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1433> [ET: 17. 04. 2016]

¹³ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Prof. Dr. Abdülkadir Karahan, "Figânî", DİA, C. 13, 1996, s. 57-58.

¹⁴ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Kerim Açık, "Akovalızâde Ahmet Hâtem", DİA, C. EK-1, İstanbul 2016, s. 63-64.

Kâmî (1649-1724)¹⁵: Şiirlerinde Kâmî mahlasını kullanan şairin gerçek ismi Mehmed'dir. Edirne'de doğmuştur. Meşhur Gülşenî Tarikatının şeyhi İbrâhim Gülşenî'nin oğludur. Eğitimine ilk olarak mevlevî şairi Neşâtî'nin yanında başlamıştır. Neşâtî'nin yanında şiir için gerekli eğitimi tamamladıktan sonra Gülşenî şeyhi La'î Efendi'ye intisap etti. Hem zahiri hem de bâtinî ilimlerde mahir olduktan sonra İstanbul'da çeşitli yerlerde müderrislik, kadılık, evkâf müfettişliği yapmıştır. Kaynaklarda şiirlerinde hareketle bir kız çocuğunun olduğu söylenmektedir. Hayatının son demlerinde humma hastalığına yakalanarak vefat etmiştir. Şiirlerinde çok açık bir dil kullanan Kâmî, tasavvufî temalarda ve hikemî tarzda şiirler kaleme almıştır. Döneminin edebiyat camiasında çağdaşlarına kıyasen çok başarılı olmasa da döneminde hatırı sayılır şairlerindendir. Eserleri Dîvân, Behçetü'l-Feyhâ, Tuhfetü'z-Zevrâ Firûz-Nâme adlı mesnevilerinin yanında Âsaf-Name adlı tarihî manzumesi ve Şerh-i Hicv-i Şifâî adlı şerh kitabından oluşmaktadır.

Vahîd Mahtûmî (?/1732)¹⁶ : Doğum yeri İstanbul'dur. Ne zaman doğduğu bilinmemektedir. Asıl ismi Mehmed'dir. Enderûn'da eğitim görmüştür. Hırka-i saadet dairesinde 10 yıla kadar çalıştı. Pek çok alanda mahir olan şair devrin padişahı III. Ahmed'in nazarını celb etti. Padişahın en yakınlarından birisi oldu. 1716-17 yıllarında görevinden azledildi. Daha sonra çabalarıyla eski itibarını kazandı. Yenişehir'de kendisini kısa sürede kabul ettirdi. Şiir meclisleri kurdu. İstanbul'a döndü ancak kısa bir zaman sonra ömrü vefa etmedi. Eserleri: Divan, Lalezar, Sergüzeşt-i Garib-i Bağdadi, Name-i Aşıkane-i Manzum, Arz-ı Hal-i Beray-ı Sultan Mahmud Han, Mora Fetihnamesi.

Münîf (?-1743/1744)¹⁷: Gerçek ismi Mustafa'dır. Antakya'da doğmuştur. Eğitimiyle ilgili çok bilgi bulunmamaktadır. Kaynaklar hattat olduğunu yazmaktadır. İstanbul'da Mehmed Paşa'ya yazmış olduğu kasidesi sebebiyle mülâzım oldu. Daha sonra kadılık görevinde bulunmuş olsa da bu görevinden azledilmiş daha sonra geri bu makama çağırılmamıştır. Devletin bazı makamlarında mülâzımlık, kîse-dârlık, kâtiblik, maliye tezkireciliği yapmıştır. Ömrünün sonuna kadar İstanbul'da kalmıştır. Sûfî meşrep,

¹⁵ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Gülgün Yazıcı, "Kâmî", DİA, C. 24, İstanbul 2001, s. 279-280.

¹⁶ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Prof. Dr. Beyhan Kesik " Vahid/Mahtûmî" TEİS, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2600> [ET: 01.04.2019].

¹⁷ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Prof. Dr. Beyhan Kesik, Münîf , "Antakyalı Münîf Mustafa Efendî ", TEİS, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2899> [ET: 15. 04. 2019].

nükte-dân, latîf, dürüst bir kişiliğe sahipti. Eserleri: Divân, Hadîs-i Erbâ'în Tercümesi, Zafer-Nâme-yi Mansûre ve Fetih-Nâme-yi Belgrad'dır.

Nâbî (1642/1712)¹⁸: Şairin kendi ismi Yusuf'tur. Urfa'lıdır. Çocukluğunda iyi bir eğitim aldığı anlaşılan Nâbî, Arapça ve Farsça bilmektedir. İstanbul'a gittiği ilk yıllarda aradığını bulamayan şair daha sonra IV. Mehmed'in musahibi Damad Mustafa Paşa ile tanıştığı ve ölümüne kadar süren bu yakınlık sayesinde rahat bir hayat sürmüştür. Kaynaklara göre şair hoş-sohbet, kültürlü, zeki, güzel konuşan, şiire kazandırdığı hikemî tarz sayesinde kendisinden sıkça söz edilen bir sanatkâr olmuştur. Eserleri; Dîvân, Hayriyye, Tercüme-i Hadîs-i Erbaîn, Hayrâbâd, Surnâme, Tuhfetü'l-Hameyn, Münşeât, Fetihnâme-i Kamanîçe, Zeyl-i Siyer-i Veysî.

Senâyî (?-?)¹⁹: Asıl adı Mehmed'dir. Kaynaklarda şair hakkında çok az bilgi mevcuttur. Kendini ilmen yetiştirdikten sonra bir takım yerlerde mülazımlık, müderrislik, kadılık yapmıştır. Gençlik yıllarında şiire çok hevesli biri olan Senâyî zamanla büyük şairlerin yanında kendini geliştirerek edebiyat sahasında yetkinliğe ulaşmıştır. Eserleri: Dîvân, Ravzatü'l-Ebrâr, Şevâhidü'n Nübüvve Tercümesi.

Seyyîd Vehbî (?-1736)²⁰: Gerçek İsmi Hüseyindir. İstanbul'da doğmuştur. Peygamber (a.s.)'nin soyundan geldiği için kendisine seyyid denilmiştir. Gençlik yıllarında "Hüsâmî" olan mahlasını hocasının önerisiyle Vehbî olarak değiştirmiştir. Eğitimini tamamladıktan sonra Anadolu Kazaskerliğinde mülazımlık yapmıştır. Uzun müddet İstanbul'da müderrislik yapmıştır. Tebriz'de kadılık yapmıştır. Hac vazifesini ifâ ettikten sonra İstanbul'a geri dönmüştür. Ömrünün ahir zamanlarını İstanbul'da geçirdikten sonra vefat etmiştir. Şiirlerinde Nâbî tarzını benimsemiştir. Daha çok nesir sahasında mahir olan şairin dili kuvvetli, sanatkarane bir üsluptadır. Eserleri: Dîvân, Sûr-Nâme, Hadîs-i Erbâ'în Tercümesi, Sulhiyye, Leylâ vü Mecnûn.

Râgıb (1698/1699-1763)²¹: Geçek ismi Mehmed olan Râgıb İstanbul'da doğmuştur. Eğitim hayatında yaşlılarının arasında çabuk fark edilecek derecede zeki ve çalışkandı.

¹⁸ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Prof. Dr. Abdülkadir Karahan, "Nâbî", DİA, C. 32, 2006, s. 258-260.

¹⁹ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yrd. Doç. Dr. Engin Selçuk, Senâyî, " Mehmed Efendi", TEİS, <http://www.turkedebyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2899> [ET: 16. 04. 2019].

²⁰ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Hamit Dikmen, "Seyyid Vehbî", DİA, C. 37, İstanbul 2009, s. 74-75.

²¹ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Mesut Aydın, " Râgıb Paşa", DİA, C. 34, İstanbul 2007, s. 403-406.

Farçaya hakim ayrıca hattalığı da vardı. İlk zamanlar devlet kademelerinde mektupçuluk, defterdârlık, defter eminliği vd. görevlerinden sonra reisü'l- küttâblık, nişancılık, vezir-i azamlık gibi devletin önemli mevkilerde görev yapmıştır. Devletin asayişinde, maliyesinde sıkı derecede önlemler almıştır. Gerek savaşlarda gerekse bürakraside başarılı bir devlet adamıdır. Bu kimliğiyle beraber divan edebiyatında hem nazım hem de nesir sahasında çok üretken bir şairdi. Kendisinden geriye kalan zengin kütüphanesiyle günümüzde varlığını devam ettiren bir kütüphane mevcuttur. Başlıca eserleri: Dîvân, Münşeât-ı Râgıb, Tahkîk ve Tevfik, Mecmuâ-i Râgıb Pâşâ, Aruz Risâlesi...

Râşid Efendî (1669?-1735)²²: Asıl adı Mehmed olan Râşid, İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Eğitilmiş bir aileden gelen Râşid Efendî'nin babası zamanında Bursa kadısı olarak görev yapmıştır. İlk eğitimini babasının yanında almıştır. Daha sonra döneminin medrese ilimlerini bitirdikten sonra Hacı İlyas Medresesi'nin müderrisi olmuştur. Bu görevinden sonra bir çok medresede müderrislik yaptıktan sonra tecrübesi ve ilmi neticesinde devlet fermanıyla Sahn-ı Seman medresesine müderris olarak atanmıştır. Nesir alanındaki kabiliyetinden devletin resmî vakanüvisi olarak da bir çok savaşa katılmıştır. Devletin bir çok kademesinde görevler yapan Râşid'n son görevi Anadolu Kazaskerliği olmuştur. Kaynaklar Râşid hakkında halim yardımsever ve cömert bir kişiliğe sahip olduğunu yazmaktadır. Kendini nesir sahasında daha çok geliştiren Râşid döneminin meşhur vakanüvislerindendir. Eserleri: Târîh-i Râşid, Dîvân, Sıhhat-âbâd, Münşeât, Fetih-Nâmeler ve Vakfiyeler.

Râtîb (1711?-1762)²³: Asıl adı Ahmed'dir. Yenişehir'de doğmuştur. Kaynaklarda eğitimiyle ilgili detaylı bilgiye sahip olamadığımız Râtîb, Arapça ve Farçaya hakim şairliğinin yanında hattatlığının da olduğunu bilmekteyiz. Tasavvûfî intisabı Akovalızâde Hâtem Efendi'yedir. Devlet kademelerinde valilik, kaptanıderyâlık gibi önemli görevlerde bulunmuştur. Ömrünün ahir zamanlarında Mora valisi iken vefat etmiştir. Kaynaklar onun ilim de ve askerlikte mahir, dini bütün, yiğit bir kişikte olduğunu söylemektedir. Şiirlerinde mana derinliğine önem vermiştir. Döneminin şiir akımlarından olan Sebk-i Hindî akımından etkilenmiştir. Bilinen tek eseri dîvânıdır.

²² Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yrd. Doç. Dr. Halit Biltekin, Râşid , “ Mehmed Râşid Efendî”, TEİS,

<http://www.turkedebiyatisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3736> [ET: 19. 04. 2019].

²³ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yrd. Doç. Dr. Yasin Kılıç, Râtîb , “ Ahmed Pâşâ”, TEİS, <http://www.turkedebiyatisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2274> [ET: 19. 04. 2019].

Rûhî (1534/1606)²⁴: Şair Bağdat'ta doğmuştur. İsmi Osman, mahlası ise Rûhî'dir. Rûhî'nin babası, Bağdatın fethinden sonra fethedilen yere yerleşen Türklerdendir. Öğrenimi hakkında ayrıntılı bilgi yoktur. Ancak bir çok paşanın himayesinde hizmet etmiştir. Şiirlerinden Rûhî'nin gezmeyi sevdiği ve çok yere gezdiği görülmektedir. Her yerde, pekçok devlet erkânıyla, sanatkarlar ve âlimlerle tanıştığı biliniyor. Ancak buralarda ne tür konularda memuriyet yaptığı tespit edilememektedir. Şiirlerindeki üslubu ise genellikle âşıkâne ve rindânedir. Dili oldukça sade ve akıcıdır. Bilinen tek eseri divanıdır.

Veysî (1561/1562-1628)²⁵: Gerçek ismi Üveys'dir. Manisa'da dünyaya gelmiştir. Eğitim hayatı Manisa ve İstanbul'da tamamlamıştır. Devlet kademesinde görev olarak kadılık ile başlayan Vaysî daha sonra müfettişlik, divan katipliği yapmıştır. Daha sonra vefatına kadar bir çok ilde ve savaşlarda kadı olarak çalışmıştır. Nazmından ziyade nesir alanında daha çok kabiliyetli olan Veysî'nin üslubû ağır ve süslüdür. Kaleme aldığı bir çok eserinden çok velûd bir şair olduğu anlaşılmaktadır. Eserleri: Dürretü't-tâc, Hâb-Nâme, Münşeât, Dîvân, Merace'l-bahreyn fî ecvibe 'alâ i'tirâzâtı'l- Cevherî, Düstûru'l-Amel, Fütûh-ı Mısır, Hicviyye.

²⁴ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Prof. Dr. Nihat Öztoprak, "Rûhî, Bağdatlı", TEİS, <http://www.turkedebiyatilisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2428> [ET: 11.04.2014].

²⁵ Şair hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bayram Ali Kaya, "Veysî", DİA, C. 43, İstanbul 2013, s. 76-77.

BÖLÜM 2: MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR'IN KARŞILAŞTIRMALI METNİ

1.6 Metnin Kuruluşunda İzlenen Yol

1. Metin kısmındaki varak numaralandırmasını mecmuadaki numaralandırmayı esas alınarak verdik. Mecmuadaki şiirlerin varak numarası 2b'den başladığından daha evvelki varaklar boş olduğundan metin kısmını 2b'den başlattık.
2. Çalışmamızdaki şiirlere mecmuadaki sıralamayı esas alarak şiir numarası verdik. Ayrıca şiirlerin varak numaralarını metnin içiresinde belirttik.
3. Metnin sayfa numaralandırmasını sayfa sonunda orta kısımda belirttik.
4. Metnin içindeki beyitleri ve bendleri numaralandırdık. Ayrıca şiirdeki bendleri kendi içerisinde romen rakamıyla da numaralandırdık.
5. Şiirlerin vezinlerini şiir başında *italik* biçimde takti yapmadan gösterdik.
6. Mecmuada mevcut olan şair isimlerini şiirin başında büyük harfle yazdık.
7. Mecmuada bulunan Arapça ve Farsça beyitleri orjinal haliyle Arap alfabesiyle yazdık.
8. Mecmuadaki şiirleri karşılaştırma yaparken şairi hakkında çalışılmış bilimsel çalışmaları başvurdık.
9. Şiirleri ilgili akademik kaynaklar ile karşılaştırma yaparken beyit ve bend sıralamasında oluşan farklılıkları dipnotta mecmuayı dikkate alarak gösterdik.
10. Karşılaştırma yaparken tespit ettiğimiz farklılıkları vezin ve manayı göz önünde bulundurarak değerlendirdik. Mecmuadaki beyitlerin kelimeleri vezin ve mana ile uygunluk gösterdiği takdirde mecmuanın aynısını transkribe ettik.

Farklılıkların her biri, vezin ve manaya uygunluk gösterdiğinde tespit ettiğimiz bu farklılığı dipnotta aralarına “:” işaretini koyarak gösterdik.

11. Mısralar arasındaki farklılıkları dipnotta “/ ” işareti ile ayırdık.
12. Karşılaştırmada mevcut olmayan kelime, mısra, beyit ve nazım şeklini “-” işaretiyle, divanda mevcut değilse “-D” mecmuada mevcut değilse “-M” makale, tez vs. gibi akademik çalışmalarda mevcut değilse ilgili çalışmanın kısaltmasının başında “-” (-F. , Firûz-Nâme) işaretiyle dipnotta gösterdik.
13. Karşılaştırmada kullandığımız kaynakların künyesini *Kaynakça* bölümünde detaylı olarak verdik. Metin kısmında dipnot şeklinde sadece kaynağın adını ve sayfa numarasını verdik.

14. Mecmuadaki şiirleri karşılaştırma yapmak üzere ilgili akademik çalışmada tespit ettiyse mecmuadaki şiir numarasını dipnot kısmında verdikten sonra kısatma olarak nazım şeklini, kaynaktaki şiir sayısını, beyit sayısını ve sayfa numarasını da belirttik: (12 Âtîf Efendi D., G. 6 (7 Beyit), s. 44.)
15. Şiir mecmuada mevcut, ilgili bilimsel çalışmada mevcut değilse bu durumu dipnot kısmında belirttik.
16. Mecmuada yer alan şairler hakkında herhangi bir bilimsel çalışma yok ise bu durumu dipnot kısmında belirttik.
17. Mecmuadaki şiirlerde vezin ile kafiye hatalarını, eksikliklerini fazlalıklarını vb. kusurları mümkün olduğu kadar giderdik. Önerimizi köşeli parantezde “[]” verdik.
18. Mecmuada olmayıp karşılaştırma yaptığımız kaynakta bulduğumuz beyit, bend ve dörtlükleri metin kısmına almayıp bu durumu dipnotta belirttik. Mecmuada olup kaynakta olmayan yerleri de metin kısmına dahil ettik. Bu durumdaki dipnotta belirttik.
19. Mecmuada okunmayan kelimeleri (...) işaretiyle gösterdik.
20. Mecmuada nokta eksikliğinden dolayı yazımı yanlış olan bir kısım Arap harflerini yazımını lügata göre doğru bir şekilde yazdık.

1.7 Metnin Çeviriyazısı ve İmlâsında İzlenen Yol

1. Çeviriyazıda akademik çalışmalarda tercih edilen MEB İslam Ansiklopedisi transkripsiyon sistemini kullandık. (Bkz. Transkripsiyon Tablosu)
2. Çeviriyazıda mecmuada şiirlerin ait olduğu dönemdeki Türkçe dil hususiyetlerini göz önünde bulundurarak transkribe ettik.
3. Farsça vāv-ı ma‘dûleleri “^v” işaretiyle gösterdik: ḥ^vāce
4. Farsça vāv-ı meḥûlelerin ünlülerini med olan yerler dışında kısa ünlüyle yazdık: ḥoş
5. Elif-i maksûreli kelimeler “ye” harfiyle yazılmışsa î’li, “elif” harfiyle yazılmışsa â’lı şekilde yazdık: Tûbî-Tûbâ, Muştafi-Muştafâ
6. Şiirlerde vezin gereği zihâf ve imale olan yerlerin uzun ünlüsüne müdahalede bulunmadık. Sadece imâle olan yeri uzunluk işaretiyle gösterdik.
7. “Nice” kelimesi nitelik anlamı içeriyorsa “Nice” şeklinde, nicelik anlamı içeriyorsa “Niçe” şeklinde yazdık.

8. Şahıs, mekan, eser, gezegen vb. özel isimlerin ve mısra başlarındaki kelimelerin ilk harflerini büyük harfle yazdık.
9. Mısralardaki sırr, küll vb. muzaaf kelimeleri vezne göre tek veya çift ünsüzle yazdık.
10. N'itsün, n'eylesün, n'ola gibi büzülme olan kelimeleri kesme işaretiyle ayırıp yazdık.
11. Mecmuadaki yönelme hali ekinde tercihimiz e'li teleffuzu üzerine oldu: Gaffāre, Settāre.
12. Mecmuadaki vasıta hali eki olan “ile” birleşik yazılmış ise (-) işaretini ekleyerek kelimeyle birleşik yazdık: Şevk-ile, söz-ile.
Vezin icabı birleşik yazılması gerekiyorsa birleşik yazdık: ‘Aşkla.
Eger “ile” metinde “ve” anlamında bağlaç olarak kullanıldıysa ayrı şekilde yazdık.
13. Mecmuadaki i- fiiliyle geçen kelimeleri birleşikse metinde (-) işaretiyle birleşik yazdık: Bu-imiş, hāste-imiş.
14. Metinde dilbilgisi kaidesi olan sert ünsüzlerin benzeşmesi kuralı yerine yazımın mecmuadaki şeklini tercih ettik: Gıtdıkce, bakdıkça.
15. Metinde vezin gereği olarak yaptığımız ses türemelerini *italik* biçimde gösterdik: Şükūr, ‘özūr.
16. Arapça ve Farsça’daki ön eklerin yazımında eki kelimeyle (-) işaretiyle ayırdık: be-ḥaḳḳ-ı, bī-ḫāre, bā-ḫuṣūṣ, zī-kām.
17. Farsça’daki son eklerin yazımında eki kelimeyle birleşik yazdık: Gülistān, Ferhatveş, rindān, şāmgāh.
18. Birleşik isimlerdeki atıf edatını metin içerisinde “vav” harfi varsa ayrı, yoksa birleşik yazdık: Güft ü gū / güftgū.
19. Farsça ikilemeler arasındaki ekleri (-) işaretiyle ayırdık: dem-be-dem, gün-be-gün, ser-ā-ser.
20. Farsça birleşik isimleri ve sıfatları (-) işaretiyle belirttik: silāh-dār, āb-rū, dil-sūz, kār-sāz.
21. Āftāb, āsmān, āšnā gibi kelimelerin medli okunuşlarından kaynaklanan ses türemelerini gösterdik: Āfitāb, āsumān, āšinā.

22. Mecmuada y’li ve y’siz kullanılan “hemze”yi yazım şeklinin birbiriyle tutarlı olabilmesi için y’siz şeklini kullandık: *ḵā’im*, *dā’ima*, *fā’iz*.
23. Mecmuada yazımı kapalı şekilde olan e’leri i’li şekilde yazdık: *didi*, *gice*, *yir*.
24. Mecmuada b’li şekilde yazılan -up, üp zarf fiil eklerini p’li şekilde yazdık: *yapub-yapup*, *görüb-görüp*.

1.8 Metnin İşaretler Sistemi

Tablo 4
Transkripsiyon Tablosu

أ, آ	A, a, Ā, ā, E, e	ش	Ş, ş
ء	’	ص	Ş, ş
ب	B, b	ض	Ž, ž, Đ, đ
پ	P, p	ط	Ṭ, ṭ
ت	T, t	ظ	Z, z
ث	S, s	ع	‘
ج	C, c	غ	Ġ, ġ
چ	Ç, ç	ف	F, f
ح	H, h	ق	K, k
خ	H, h	ك	G, g, K, k, ñ
د	D, d	ل	L, l
ذ	Z, z	م	M, m
ر	R, r	ن	N, n
ز	Z, z	و	Ū, ū, Ü, ü, V, v
ژ	J, j	ه	H, h, e

س	S, s	ى	İ, ĩ, I, ı, İ, i, Y, y
---	------	---	------------------------

1.9 Karşılaştırmalı Metin

[2B]

1

TEVBE-NÂME-İ VEYSİ RAHMETULLAHİ TE' ÂLÂ

[TERKİB-İ BEND]

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

I

Yeter ey dil heves-i zülf-i siyeh-kâr yeter
Yeter ey cân-ı belâ-dîde bu efkâr yeter

Ceyb-i endîşeye çek başuñı fikr it hâlün
Halk ile eyledüğüñ beyhûde güftâr yeter

Rişte-i fikre dūr-i eşk-i nedâmet nazm it
Ârzū-yı dil içün didigün eş'âr yeter

Murg-ı 'anķā- per-i nazmuñ yetür ol yerlere kim
Şāhbāz-ı naẓar-ı himmet-i ebrār yeter

Der-i Mevlāya yüzün sür yeter itdün kendün
Bende-i halka- be-güş-ı der-i eşrār yeter

Yeter oldı bu hevā vü hevesi terk idelüm
Yönelüp Hakkā reh-i şıdk u sedāda gidelüm

II

Evvelā 'azm idelüm bārgēh-i iclāle
Ravza-i şāh-ı rüsül merķad-ı şāhb u āle

Ol şehün ğaşıye-ber-düş olalum maḥmiline
Yüz sürüp hāk-i reh-i nāķa-i zer-ḥalhāle

Yollaruñ hār-ı muğaylanına yüzler sürelüm
Lāleveş ğark idelüm ķehre-i²⁶ hūn-ı āle

Eşk-i ḥasret şaçalum reh-güzer-i ḥuccāce
Şurezārında Hicāzuñ bite sūnbül lāle

1 Manzum Tevbe- Nâmeler, (54 Beyit), s. 200-203.

²⁶ ķehre-i: ķehre'i T.V.

Sünbülü âteş-i dilden saçılan dūd-ı kebūd
Lālesi hūn-ı cigerden dökülen pergāle

Gel senūñle varalum yüz sürelüm dergāhe
Ya‘ni dergāh-ı muallā-yı Resūlu’llāhe [3A]

III

Ravzası hākine fersūde kılup pîşanı
Lāle-gūn²⁷ eyleyelüm dīde-i hūn-efşanı

Diyelüm aña eyā ümmetinūñ ğam-h^vārı
Hasteler çāresi bî-çārelerūñ dermānı

Enbiyā mefharı Hāllāk-ı cihān maḥbūbı
İki ‘ālem güneşi iki cihān sultānı

Feyż-i luṭf [u] keremūñden bizi maḥrūm itme
Raḥmet-i ‘ālem iken devletiñūñ ‘unvānı

Yüz sürerken o şafāğāh-ı bülend- eyvāna
Būs iderken o²⁸ ḳadem-i cāy-ı²⁹ Celilü’ş-şanı

Ḳaldırup dest-i du‘ā ḳiblegeh-i a‘lāya
Yalvaralum bizi yokdan yaradan Mevlāy

IV

Diyelüm ey bizi yokdan getirüp var iden
Cevher-i ‘aql-ıla tıfl-ı dili hüşyār iden

Tāc-ı imān u itā‘at-ıla ser-firāz ḳılup³⁰
Dīn-i İslāma kemer-beste-i aḥrār iden

Ḳalbimüz ğonce-i ser-beste-i taşdıḳ³¹ idüp
Dilimüz bülbül-i destān-zen-i iḳrār iden

Kimimiz³² devlet-ile şāh-ı cihān-dār idüp
Kimimiz³³ künc-i ḳanā‘atde sebük-bār³⁴ iden

²⁷ lāle-gūn: lāle-hūn T. V.

²⁸ o -T. V.

²⁹ cāy -T. V.

³⁰ ḳılup: iden T. V.

³¹ ğonce-i ser-beste-i taşdıḳ: ğonce-i ser-beste-i taḥḳīḳ T. V.

³² kimimiz: kimini T. V.

Ey bizi maḥẓ-ı kemāl-i kerem [ü] luṭfuñdan
Dār-ı dünyāda bu elṭāfa sezāvār iden

Şoñra lāyık mı bizi ḥaste-i hicrān itmek
Mübtelā-yı elem-i āteş-i sūzān³⁵ itmek

V³⁶

Geçdi ‘ömrüm heves-i zülf-i mu‘ anberde benüm
Kaldı ‘aqlum girih-i kākül-i dil-berde benüm

Tiğine hançerine mā’ıl olup dil-dāruñ
Çekdigüm derd belā³⁷ söylene dillerde benüm

Şāhbāz-ı naẓarum niceye dek beste ḳala³⁸
Dām-ı dil-gīr-i ḥaṭ-ı yār-ı semenberde benüm

Seyyi ’ātum yazan ol kātib-i a‘ māl-nüvīs
Vay eger itdigümi hep yaza defterde benüm

Saḳalum aḡ yüzüm ḳara sözüm ‘ayn-ı ḥaṭā
Baña aḡlan baña kim ‘arşa-i maḥşerde benüm

Ne yüzüm var naẓar-ı Ḥaẓret-i Ḥaḳḳa varıcaḳ
Ne sözüm var varıcaḳ ḥaẓretine yalvarıcaḳ [3B]

VI³⁹

Bir gün ola güm olup yıḳıla ṭāḳ-ı nüh ṭāḳ⁴⁰
Bu bir efrāşte⁴¹ eyvān-ı zer-endüde-revāk

Vaḳtidür āhuñı tır it ḳadüñi eyle kemān
Sefer-i āḫirete saña gerekmez mi burāk

³³ kimimüz: kimini T. V.

³⁴ künc-i ḳanā‘ atde sebük-bār: zillet ile nekbeti vü ḥār T. V.

³⁵ mübtelā-yı elem-i āteş-i sūzān: mübtelā-yı elem-i derd-i firāvān T. V.

³⁶ Bu bend Manzum Tevbe- Nâmeler’de VII. Benttir.

³⁷ derd belā: derd ü belā T. V.

³⁸ ḳala: ḳalup T. V.

³⁹ Bu bend Manzum Tevbe- Nâmeler’de V. Benthir.

⁴⁰ bir gün ola güm olup yıḳıla ṭāḳ-ı nüh ṭāḳ: āh kim ḳalmaya bir gün yıḳıla ṭāḳ-be-ṭāḳ T. V.

⁴¹ bir efrāşte: ser-efrāşte T. V.

Âh kim fışk-ıla geçdi giceler gündüzler
Ne ‘ibādāt-ı teheccüd ne şalāt-ı işrāk

İtdigüm cürme benüm yir ile gök şahiddür
Bende yirden göge dekdür ğazaba istiḥkāk

Virme dāmanumı dest-i ḥuşamāya yā Rab
Varıcaḳ ḥazretüñe başı ḳabaḳ yalın ayak⁴²

Virmek olursa eger ḥaşma benüm dāmanum
Yine iḥsān ü kerem senden olur sulṭānum

VII⁴³

Mest olup bāde-i ğafletle yitirdük özimiz⁴⁴
Bilmedük düş gibi geçdi⁴⁵ gicemiz gündüzümüz

Zıkr [ü] tesbiḥine şarf eylemedük ‘ömrümüzü
Ḥazret-i Ḥaḳḳa niyāz itmege yoḳdur sözümüz⁴⁶

Çehre- fersüde-i erbāb-ı⁴⁷ erāzil olduk
Ḳalmadı ḥazretine varmağa hergiz yüzümüz

Ten-i ḥākimizi bir gün götüre şarşar-ı merg
Şöyle ber-bād ola⁴⁸ kim görmeye kimse tozımız

Görsek ey dide neler gelse gerek başımıza
Bilsek ey dil ki neler görse gerekdür gözümüz

Zü’l-Celālā baña ol demleri āsān eyle
İşimiz zıkr-i Cemīlūñ aşımı⁴⁹ imān⁵⁰ eyle

VIII

Tevbe yā Rabbi giriftār-ı hevā⁵¹ olduğuma
Tevbe yā Rabbi ṭaleb-kār-ı belā⁵² olduğuma

⁴² başı ḳabaḳ yalın ayak: yalın ayak başı ḳabaḳ T. V.

⁴³ Bu bend Manzum Tevbe- Nāmeler’de VI. Benttir.

⁴⁴ özümüz: rüzümüz T. V.

⁴⁵ geçdi: gitti T. V.

⁴⁶ sözümüz: yüzümüz T. V.

⁴⁷ erbāb-ı: ebvāb-ı T. V.

⁴⁸ ola: ide T. V.

⁴⁹ aşımı: işim T. V.

⁵⁰ imān: āsān T. V.

⁵¹ giriftār-ı hevā: giriftār-ı belā T. V.

Tevbe yā Rābbi esīr-i mey-i gül-reng olup
Bende-i muğbeçe-i ‘ işve-nümā olduğıma

Ārzū-yı şanem-i māh-liķa itdügüme
Mübtelā-yı heves-i mihr [ü] vefā olduğıma

Pey-rev oldum o sühan-pervere itdüm tevbe
Dā’imā rāh-ber-i⁵³ ‘amd ü ḥaṭā olduğıma

Tevbe ya Rabbi ibādet⁵⁴ şanup itdüklerime
Dāmen- ālūde-i çirk-āb-ı riyā olduğıma

Tevbe ya Rabbi ḥatā yolına gitdüklerüme
Bilüp itdüklerime bilmeyüp itdüklerüme [4A]

IX

Yā İlahī şeref-i ḥazret-i peygamber için
Siper-i māhı iki pāre iden server için

Şeb-i isrāda olan sırr-ı muḳaddes ḥaḳḳı
Leyle-i ḳadrdeki vaḳt-i şafā-güster için

Ḥande-i ḥüsn-i cihān-sūzı için Şıddıķuñ
Girye-i Ḥazret-i Ya’ ḳüb-ı belā-perver için

Nūr-ı Şıddıķ-ı Nebī ma’adelet-i Fārūkī
Ḥilm-i ‘Oşmān u kerem-güster-i Ḥayder için

Ol iki dürr-i dil-efrüz-ı bināgūş-ı felek
Ya’ni ol kurretü’l-‘ayn-i şeh-i Ḥayber için

Luṭf idüp eyledügi cürm [ü] fesāda⁵⁵ bakma
Veysī-yi rû-siyehi nār-ı cahīme yakma

2

TUHFETÜ’L- ḤARAMEYN MERḤŪM NĀBĪ

RAḤĪMEHULLAH

[GAZEL]

fe’ilātün fe’ilātün fe’ilātün fe’ilātün

⁵² ṭaleb-kār-ı belā: ṭaleb-kār-ı hevā T. V.

⁵³ rāh-ber-i: reh-siper-i T. V.

⁵⁴ ibādet: ibādāt T. V.

⁵⁵ fesāda: günāha T. V.

2 Tuhfetü’l Haremeyn, (11 Beyit), s. 44-45.

1. Gel gönül ‘azm-i der-i⁵⁶ beyt-i Hudā eyleyelüm
Sa‘ y idüp Merveye taḥṣīl-i şafā eyleyelüm
2. İşimüz eylesün altun dü cihānda Mevlā
Nāvdān-ı zerūñ altında du‘ ā eyleyelüm
3. ‘Arafātuñ sürelüm ḥākine yüzler gözler
Sürḥ-rüy olmağa iksīr-i recā eyleyelüm
4. Leb-i lebbeyk-zen [ü] çeşm-i sirişk-efşānı
Kūçe-i ḥ^vāhiş-i raḥmetde gedā eyleyelüm
5. Kāse kāse çeḥ-i Zemzemden içüp āb-ı ḥayāt
Cān-ı pür-‘ illeti leb-rīz-i şifā eyleyelüm
6. Alalum gevher-i raḥmet virelüm naḳd-i günāḥ
Dili sudāgeri bāzār-ı Minā eyleyelüm
7. Bāb-ı sulṭān-serā perde-i levlāke varup
Ḳaddümüz bār-ı tazarru‘ la dü tā eyleyelüm
8. Virelüm ravza-i pākine şalāt ile selām
‘İllet-i cürme şefā‘ atle şifā eyleyelüm
9. Olalum ḥāk-ı der-i ravzasına nāşiye-sā
Cebhemüz maşrıḳ-ı ḥurşīd-i Hudā eyleyelüm
10. Geçirüp bendeleri defterine nāmımızı
Yirümüz ḥaşre dek zīr-i livā eyleyelüm

⁵⁶der-i: reh-i T. H.

11. Defter-i cürmi yakup eyleyelim hâkister
Nâbiyâ âyine-i kalbe cilâ eyleyelüm [4B]

3

RŪHÎ-İ BAĞDÂDÎ RAHMETULLAH

[TERKİB-İ BEND]

meʿülü mefâʿilü mefâʿilü feʿülün

I

Şanmañ bizi kim şîre-i engür ile mestüz
Biz ehl-i harâbâtданuz mest-i elestüz

Ter-dâmen olanlar bizi âlûde şanur lîk
Biz mâʿil-i bûs-ı leb-i cām ü kef [ü] destüz

Şadrın gözedüp neyleyelüm bezm-i cihānuñ
Pây-ı hum-ı meydür yerimüz bâde-perestüz

Mâʿil degilüz kimsenüñ âzârına ammâ
Hâtır-şiken-i zâhid-i peymâne-şikestüz

Erbâb-ı ğaraż bizden irag̃ olduĝı yegdür
Düşmez yire zîrâ oğumuz şâhib-i şaştuz

Bu ʿâlem-i fânide ne mîr ü ne gedâyuz
Aʿlâlara aʿlâlanuruz pest ile pestüz

Hem-kâse-i erbâb-ı dilüz ʿarbedemüz yok
Meyhânedeyüz gerçi velî ʿaşk ile mestüz

Biz mest-i mey-i meygede-i ʿâlem-i cānuz
Ser-ğalka-i cemʿiyyet-i peymâne- keşānuz

II

Sākî getür ol bâdeyi kim dâfiʿ -i ğamdur
Şaykal ur o mirʿâta ki pür-jeng ü elemdür

Dil-bestelerüz bizden ırağ eyleme bir dem
Ol bâdeyi kim nûr-ı dil ü dâde-i Cemdür

Ey h^vâce fenâ ehline zinhâr ululanma
Dervîşi o⁵⁷ mülküñ şeh-i⁵⁸ bâ-ğayl ü Hâşemdür

Hâk ol ki Hudâ mertebeni eyleye ‘âlî
Tâc-ı ser-i ‘âlemdür o kim hâk-i kâdemdür

Gel toğrılalum meygedeye rağmına añun
Kim bâr-ı riyâdan kâd-ı ber-geştesi hamdur

Mey şun bize sâķi bizüz ol kavm ki dirler
Rindân-ı şabûhî-zede-i bezm-i kıdemdür

Bu nazmı Beyâniden işit hâle münâsib
Kim zübde-i yârân-ı suhan-dân-ı ‘Acemdür⁵⁹

Mâ rind-i şabûhî-zede-i bezm-i elestim
Pîş ez-heme dürdî-keş ü pîş ez-heme mestim

III

Hoş küşe-i zevk idi şafâ ehline ‘âlem
Bir hâl-ile sürseydi eger ‘ömrini âdem

Şihhat soñı derd olmasa vuşlat soñı⁶⁰ hicrân
Nûş âhîri nîş olmasa sūr âhîri mâtem [5A]

Bu ‘âlem-i fânide şafâyı ol ider kim
Yeksân ola⁶¹ yanında eger zevk eger ğam

Dâ’im ola hem-şoĥbet-i rindân-ı kâdeh-nûş
Varın kıoya meydâna eger biş eger kem⁶²

Şûfî ki şafâda geçinür mâlik-i dînâr
Bir dirhemüñ⁶³ alsañ ger olur ĥâtırı der-hem

⁵⁷ o: bu D.

⁵⁸ şeh-i -D.

⁵⁹ -M

⁶⁰ soñı: demi D.

⁶¹ ola: ol D.

⁶² eger biş eger kem: eger zevk u eger ğam D.

⁶³ dirhemüñ: dirhemini D.

Zāhir bu ki āhîr yeri hāk olsa gerekdür
Ger dirheme muhtâc ola ger mâlik-i dirhem

Mey şun bize sâķî içelüm rağmına anuñ
Kim cehli ile bilmedügi yerden urur dem

Her münkir-i keyfiyyet-i erbâb-ı harâbât
Öz ‘aķlı ile Haķķı diler bulmağa heyhât

IV

Gör zāhidi kim şāhib-i irşād olayın dir
Dün mektebe varmış⁶⁴ bugün üstād olayın dir

Meyhānede ister yıkılup olmağa⁶⁵ vîrân
Biçāre harâbâtıda âbād olayın dir

Bir serv-i kadûñ bende-i efkendesı olsun
‘Ālemde o kim ğuşşadan âzād olayın dir

‘Ömrin ğiçürüp küh-ı belāda dil-i şeydā
Ber-hezmen-i hengāme-i Ferhād olayın dir

Vaşl istemeyüp hicr-ile hoş geçdügi bu kim
Miskîn ğam-ı cānāneye mu‘tād olayın dir

Elden kıomasun gül gibi cām-ı meyi bir dem
Her kim ki bu ğam-ĥānede dil-şād olayın dir

Gezdi yürıdi bulmadı bir eglenecek yer
Min-ba‘d yine ‘āzim-i Bağdād olayın dir

Bağdād şadefdür güheri dürr-i Necefdür
Yanında anuñ dürr ü güher seng-i ĥazefdür

V

Ol gevher-i yektā ki bulunmaz aña hem-tā
Gelmez şadef-i kevne bir öyle dürr-i yektā

⁶⁴ varmış: vardı D.

⁶⁵ olmağa: olmaya D.

Ol zāt-ı şerīfe yaraşur da‘ vā-yı himmet
Kim oldı ne dünyā aña maqşūd ne ‘ uq̄bā

Kim derk ider añı ki ola⁶⁶ zātına ma‘ lūm
Remz-i kütüb-i medrese-i ‘ ilm ile bālā

Ol zāhidūñ ağılar yer ü gök hāline yarın
Kim içmeye destinden anuñ cām-ı muşaffā

Bir nok̄ta durur sırrı didi çār kitābuñ
K’ol çārdadur sırr-kütüb-hāne-i eşyā [5B]

Ol nok̄ta benem didi dönüp remzini seyr it
Ya‘ nī ki benem cümle-i esmāya müsem mā⁶⁷

Çün hişşe imiş kışşadan ehl-i dile maqşūd
Maqşūd nedür añla bil ey ‘ ārif ü dānā⁶⁸

Hep muğlaṭadur laḳlaḳadur⁶⁹ bāṭın u zāhir
Bir nok̄ta imiş aşl-ı sūḥan-ı evvel ü āḫir

VI

Ey şāḫib-i ḳudret ḳanı insāf u mürüvvet
Rindān-ı mey-i āşāma niçün olmaya rağbet

Ḳısmetleri dirseñ ezeli cev̄r ü cefādur
Cev̄r ola niçün zevḳ u şafā olmaya ḳısmet

Dirsen ki bu gün eylemeyen yarın ider zevḳ
Çok mı iki gün bendelerüñ eyleye ‘ işret

Hācetlerimiz ḳādir iken ḳılmağa hāşıl
Şalmaḳ keremüñden bizi ferdāya ne hācet

Nāçār çeker ḫalk bu miḫnetleri yoḫsa
Ādem ḳara tağ olsa getürmez buña tāḳat

Hālūñ kime açsañ saña dir ḫikmeti vardur
Öldürdi bizi āḫ bilinmez mi bu ḫikmet

Beyhūde dönüp neyler ola başımız üzre

⁶⁶ ki ola: k’ola **D**.

⁶⁷ cümle-i esmāya müsem mā: cümleten esmā-yı müsem mā **D**.

⁶⁸ ‘ ārif u dānā: ‘ ārif-i dānā **D**.

⁶⁹ laḳlaḳadur: laḳlaḳa-i **D**.

Halkuñ bu felek didügi dolab-ı meşakkat

Beyhüde yeter döndi hemân terkini kılsa
Kim ‘ aksine devr eylemeden bâri⁷⁰ yıkılrsa

VII

Çarhuñ ki ne sa‘ dinde ne naḥsinde beḳā var
Dehrüñ ki ne ḥāşında ne ‘ āmında vefā⁷¹ var

Aldanma anuñ sa‘ dine naḥsinden alınma
Naḥsinde dime miḥnet ü sa‘ dinde şafā var

Meyl itme bunuñ ḥāşına ‘ āmından üşenme
‘ Āmında dime ḥisset ü ḥāşında ‘ atā var

Cehd eyle hemân ḡayr eline baḳmayı⁷² gör kim
Benden ne saña fā’ide senden ne baña var

Egninde görüp ḡayrilerüñ atlas u dībā
Ġam çekme ki egnümde benüm köhne ‘ abā var

Geç cümle bu efkârdan u ‘ ārif-i vaḳt ol
Ser- geşte bil ānı ki serinde bu hevā var

Ferdā elemin çekme mey iç baḳ ruḡ-ı ḥübā
‘ Āşıqlara ferdāda daḡı va‘ d-i liḳā var

El virse şafā fırşatı fevt eyleme bir dem
Dünyā aña degmez ki cefāsın çeke ādem [6A]

Giryeñ kopar ey ḥ^vāce meger kim cigeründen
Kim çıkdı ciger pāreleri⁷³ çeşm-i terüñden

VIII

Biñ girye idersiñ seni āḡir ayırurlar
Ferzend ü zen ü tañţana-i sım ü zerüñden

⁷⁰ bâri: yegdi D.

⁷¹ vefā: ‘ atā D.

⁷² baḳmayı: bulmayı D.

⁷³ pāreleri: pārelerüñ D.

Bu mülk-i fenāya ki ʿademden sefer⁷⁴ itdün
Sūduñ nedür ancağ anı bilseñ seferüñden

Yok çıkmağa gönüñ der-i dünyā-yı deniden
Billāhi di hoşnūd mısın yoğsa yerüñden

Bu mezbeleden böyle⁷⁵ güzār eyleyi gör kim
Bir zerre gubār ırmeye tā reh-güzerüñden

Sīm-ile zeri kendüñe kat kat siper itdün
Merg okını geçmez mi şanursın siperüñden

ʿAql adın añup kendüñi teklīfe bırakma⁷⁶
Dīvāne olup refʿ -i kalem kııl⁷⁷ üzerüñden

Ey ẖāce eger kim sen iseñ ʿāqıl [ü] dānā
Şeydālığı biñ ʿaqla degişmez dil-i şeydā

IX

Vardum seheri tāʿāt⁷⁸ içün mescide nāgāh
Gördüm oturur halka olup bir niçe güm-rāh⁷⁹

Girmiş kimisi vaḥdete almış ele tesbīḥ
Her birisinin vird-i zebānı çil [ü] pencāh

Didüm ne şatarsuz ne alırsuz ne virirsüz
Kʼaşla diliñüzde ne Nebi var ne ḥod Allah

Didi biri kim şehrimüzün ḥākim-i vaḳti
Ḥayr itmek içün halka gelür mescide her māh⁸⁰

İḥsānı ya pencāh ya çildir fuḳarāya
Şabr eyle ki demdür gele ol mīr-i felek-cāh

Geldüklerini mescide bildüm ne içündür
Yüz döndirüp andan didüm ey ḳavm oluñ āgāh

Sizden kim ırağ oldu ise Ḥaḳḳa yakındur

⁷⁴ sefer: güzër D.

⁷⁵ böyle: şöyle D.

⁷⁶ bırakma: düşürme D.

⁷⁷ refʿ -i kalem kııl: refʿ kııl anı D.

⁷⁸ seher-i tāʿāt: seheri tāʿat D.

⁷⁹ Bu beyit divānda 65. Beyittir.

⁸⁰ māh: gāh D.

Zirā ki delālet yolıdur gitdügüñüz rāh

Taḥkīkī⁸¹ bu kim itdügüñüz⁸² zerḳ u riyādur
Taḳlīddesüz ṭā' atüñüz cümle hebādur

X

Dünyāda denīlerden idersin ṭaleb-i kām⁸³
Ey ḥām-ı ṭama' niceye dek bu ṭama' -ı ḥām

Bir nā-ḥalefi⁸⁴ cübbe vü destār ile görseñ
Eylersüñ anuñ cübbe vü destārına ikrām

Naḳşın çıkarup eylemedin zātını ma' lūm
Başlarsın aña eylemege faḳruñı i' lām [6B]

Cerrār diyü virmez olur Tañrı selāmın
Şerminden ideritse saña ḥābbece in' ām

Vay ger olasın⁸⁵ hırḳada nāmuñ ola derviş
Mülḥid diyü yandurmağa eyler seni iḳdām

Yazuḳ saña kim eyleyesin hırş [u] ṭama' dan
Bir cübbe içün kendüñi ' ālemlere bed-nām

Yok sende ḳanā' at gözüñ aç olduḡı oldur
Rızḳuñ irişür yoḡsa⁸⁶ eger şubḥ eger şām

Et loḳması lāzım mı toyurmaz mı seni nān
Zehr olsun o loḳma k'ola pes-mānde-i dū nān

XI

Ebnā-yı zamānuñ ṭalebi nām u nişāndur
Her biri taşavvurda fulān ibn-i fulāndur

⁸¹ taḥkīkī: taḥkīk D.

⁸² itdügüñüz: hep işüñüz D.

⁸³ ṭaleb-i kām: ṭama' -ı ḥām D.

⁸⁴ bir nā-ḥalefi: bir ādemi ger D.

⁸⁵ vay ger olasın : sen er olasın D.

⁸⁶ yoḡsa: saña D.

Güftāra gelüp söyleseler cehl-i mürekkep
Zu' mınca velī her biri bir kuṭb-ı zamāndur

Erbāb-ı ḥired zerre kadar mu' teḳid olmaz
Ol mürşide kim mu' teḳid-i bī-ḥaberāndur

Taḳlīd ile seccāde-niṣīn olmuş oturmuş
Taḥḳīḳde ammā ḥar-ı bügsiste- ' ināndur

Dirmiş baña keşf oldı hep esrār-ı ḥaḳīḳat
Vallāh yalandur sözi Billah yalandur

Kendüñden ıraḡuñ⁸⁷ düşüp ardına⁸⁸ yorulma
K'ol⁸⁹ bī-ḥiredüñ⁹⁰ gitdügi yol ḡann u gümāndur

Ey ṭālib-i taḥḳīḳ eger var ise ' aḳluñ
Güş it bu sözi kim ḥaber-i bā-ḥaberāndur

Zinhār unut bildigüñi düşme ' ināda
Bir pīre yapış kim iresin sırr-ı mī' āda

XII

Şüretde n' ola zerre isek ma' nāda yūḥuz
Rūḥu'l- Ḳudusüñ Meryeme nefḥ itdigi rūḥuz

Peymāne-i ḥurşīd-ile her şubḥ⁹¹ iderüz ' ıyş
' İsā ile peymāne-keş-i lāle⁹² şabūḥuz

İtdükse şarāp içmemege tevbe güzelsüz
Sābit-ḳademüz tevbemüz üstinde Nuşūhuz

Mār-ise ' adū biz yed-i beyzā-yı Kelīmüz
Tūfān ise dünyā ḡamı biz geşti-i Nūḥuz

Monlā⁹³ okusun medresede şerh-i meṭālī⁹⁴

⁸⁷ ıraḡuñ: ıraḡa D.

⁸⁸ ardına: ardınca D.

⁸⁹ k'ol: ol D.

⁹⁰ bī-ḥiredüñ: bī-ḥaberüñ D.

⁹¹ şubḥ: dem D.

⁹² lāle: cām-ı D.

⁹³ monlā: mollā D.

⁹⁴ şerh-i meṭālī: şerh-i me' ānī D.

Metn-i kadehi ŧun bize biz ehl-i ŧurūhuz

ŧūfī bizi sen cism göziyle göremezsın
Aç cān gözini eyle naẓar gör ki ne rūhuz [7A]

Pür-gūlara ⁹⁵leb-beste görünmekdeyüz ammā
Rindān-ı Mesīhā-deme miftāh-ı fütūhuz

‘İsā-dem ü Rūhī-laķab u Hızır- ħayātuz
Deryā-yı ŧıfat içre nihān gevher-i zātuz⁹⁶

XIII

Āyā nice bir devr ide bu çār ‘anāşır
Kim aña ne evvel ola ma‘lūm ne āħır

Gāh eyleyeler ‘ālem-i tefrīdde seyrān
Gāhī olalar ‘ālem-i terkībde sā’ir

Tefrīdde çār ola vü nāçār ola devri
Terkībe gelince se mevālīd ola zāħır

Bu cümle mezāhirden ola mu‘teber insān
İnsānuñ ola cümle tufeyli bu mezāħır

Nefsini bilenler getüre Hālīķa ĩmān
Bilmezlere ĩmān getürenler diye kāfir

Kāfir ki yerin düzeħ ider cehliden eyler
Çün cehl ħaķīķatde ola küfr-i ‘aceb-sır

Dünyā vire cāhillere el kāmīl olanlar
Ayakda ķalup⁹⁷ olmayalar ħabbeye ķādir

Çün cehldedür zevķ kemālī nidelūm biz
Ķāl ehli ŧafā eyleye ħālī nidelūm biz

⁹⁵ pür-gūlara: bed-gūlara D.

⁹⁶ gevher-i zātuz: gör ki ne zātuz D.

⁹⁷ ķalup: ķala D.

XIV

Şûfî ki riya-ile ider kendüyi mevşûf
Evkâd-ı şerîfî ola taqlîd ile mevşûf

Minberde haţîb ola [vü] maḥfelde mu‘ arrif
‘ Âr eylemeye olduğına cehl-ile ma‘ rûf

Âyîne-i ḳalbini küdüret ide tîre
Rûşenler-i feyz-i Ḥaḳ-ile olmaya mekşûf

Cân u dilinüñ mihr ü mehi⁹⁸ olmaya pür-nûr
Dâ’im biri maḥsûf ola anuñ biri meksûf

Cem‘ -i kütüb itmekle ne mümkün ola vâkıf
Esrâr-ı Ḥudâya ki ola mürşide mevķûf

Zâtındaki âşâr-ı kemâl olmaya ḥardur
Ya şâl-ı siyeh egnine giymiş ya yeşil şûf

‘ Âlemdeki kâmil çeke ğam zevķ ide câhil
Yerden göge dek yuf baña ger dimez isem⁹⁹ yuf

Çün Ḥaḳ diyeni eylediler zulm ile ber-dâr
Bâtıl söze âġâz idelüm biz daḥi nâçâr [7B]

XV

Yûf ḥârına dehrüñ gül ü gülzârına hem yuf
Aġyârına yuf yâr-ı vefâ-dârına¹⁰⁰ hem yuf

Bir ‘ ıyş ki mevķûf ola keyfîyyet-i ḥamra
‘ Ayyâşına yuf ḥamrına ḥammârına hem yuf

Zî-ı kıymet olunca nidelüm câh u celâli
Yuf anı şatan dūna ḥarîdârına hem yuf

Çün ehl-i vucûduñ yeri şahrâ-yı ‘ ademdür
Yuf ķāfile vü ķāfile-sālârına hem yûf

‘ Âlemdeki bengîler ola vâķıf-ı esrâr

⁹⁸ mihr u mehi: revzenesi D.

⁹⁹ dimez isem: dimeyem D.

¹⁰⁰ yâr-ı vefâ-dârına: yâr-ı cefâ-dârına D.

Ḥayrānına yuf anlaruñ esrārına hem yuf

‘ Ārif ki ola müdbir ü nādān ola muḵbil
İḵbāline yuf ‘ ālemüñ idbārına hem yuf

Çarḡ-ı felegüñ sa‘ dine vü naḥsine la‘ net
Kevkeblerinüñ şābit ü seyyārına hem yuf

Çün ola¹⁰¹ ḥarām ehl-i dile¹⁰² dünyā vü ‘ uḵbā
Cehd eyle ne dünyā ola ḥāṭırda ne ‘ uḵbā

XVI

Dünyā talebiyle kimisi ḥalḵuñ emekde
Kimi oturup zevḡ-ile dünyāyı yemekde

Yok derdüñe bir çāre ider¹⁰³ mīr ü gedādan¹⁰⁴
Sen çekdüğüñ ālā mı gerek şakla eger de

A‘ yān-ı cihāndan kerem umma anı şanma
Āşār-ı kerem¹⁰⁵ ola ya pāşāda ya begde

Muṭbaḥlarına aç varan ādem degenek yer
Derbānları var göz ḵapuda el degenekde

Bir devrde geldük bu fenā ‘ āleme biz kim
Āşār-ı kerem yok ne beşerde ne melekde

Aḡyār vefādan dem urur yār cefādan
Ādemde vefā olmaya vü ola köpekde

Evc-i felege başdı ḵadem cāh ile cāhil
Erbāb-ı kemālüñ yeri yok zīr-i felekde

Yā Rab bize bir er bulunur¹⁰⁶ himmet ider mi
Yoksa günümüz böyle felāketle giçer mi

¹⁰¹ ola: oldı D.

¹⁰² ehl-i dile: ehl-i Hāḵa D.

¹⁰³ ider: ide D.

¹⁰⁴ gedādan: gedāda D.

¹⁰⁵ āşār-ı kerem: āşār-ı ‘ aṭā D.

¹⁰⁶ bulunur: bulunup D.

XVII

Virdük dil [ü] cān-ile rızā biz ki¹⁰⁷ każāya¹⁰⁸
Ġam çekmezüz uġrarsaġ¹⁰⁹ eger derd ü belāya

Ķoyduġ vaṭanı ġurbete bu fikr-ile çıġduġ
Kim renc-i sefer bā^ı iş olur¹¹⁰ ^ı izz ü ^ı alāya

Devr eylemedük yer ħomaduk bir nice yıldur
Uyduġ dil-i dīvāneye dil uydı hevāya [8A]

Olduġ nereye¹¹¹ varduġ ise¹¹² ^ı aşka giriftār
Aldandı göñül bir şanem-i māh-liķāya

Baġdāda düşerse yoluñ¹¹³ ey bād-ı seher-ġiz
Ādāb-ile var ħizmet-i yārān-ı şafāya

Rūḫiyi eger bir şorar ister bulunursa
Dirlerse buluşduñ mı o bī-berk ü nevāya

Bu maġṭa^ı -ı ġarrāyı oġı epsem ol andan
Ma^ı lūm olur aḫvālimüz erbāb-ı vefāya

Ḥālā ki biz üftāde-i ħübān-ı Dımeşķuz
Ser-ḫalka-i rindān-ı melāmet-keş-i ^ı aşķuz

4

TERKİB-İ BEND-İ CEVRİ

mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

¹⁰⁷ biz ki -D.

¹⁰⁸ każāya: ħükm-i każāya D.

¹⁰⁹ uġrarsaġ: uġrasaġ D.

¹¹⁰ olur: ola D.

¹¹¹ nereye: ne yere D.

¹¹² varduġ ise: varduġise D.

¹¹³ düşerse yoluñ : yoluñ düşse ger D.

4 Cevrî D., Tkb. 1 (104 Beyit), s. 160-166.

I

Şanmañ bizi şūfî gibi seccāde-perestüz
Biz mescide bir kûşe-i mihrāb-ı Elestüz

Evkāt-ı ‘ubūdiyyeti fevt itmezüz aşla
Farq eylemezüz rûz ü şebi gerçi ki mestüz

Maḥsûb idecek¹¹⁴ yok n’idelüm sübhayı elde
Biz rind-i tehî-kîse-i peymāne be-destüz

Hep üstümüze sāye salar¹¹⁵ nūr-ı İlāhî
Tā cür‘a gibi ḥāk-i ḥarābātta pestüz

Biñ şūret-ile cılve ider ğam dilümüzde
‘Aşq ehline āyineyüz ammā ki şikestüz

Āsāyişe yer yok bize bārān-ı belādan
Bu ḥāne-i vîrānede bî-cāy-ı nişestüz

Şiven-gede kılsak n’ola ‘işret-geh-i dehri
Mehcūr-ı şafā-yı tarab-ı Bezm-i Elestüz

Ol ḥasret-ile ḥūn-ı ciger nûş iderüz biz
Muṭrib yerine nāle-i dil gûş iderüz biz

II

Dur itdi kazā çünki bizi bezm-i beḳādan
Bir ‘āleme düşdük ki eşer yok o şafādan

Bulduḳ göz açup rûḥumuzu¹¹⁶ maḥbes-i tende
Biñ silsile-bend olmış aña renc u ‘anādan

Ol bülbül-i ḳudsî kafes-i miḥnete düşmiş
Lerzende vü pür-ḥavf yine dām-ı hevādan

Hem olmuş anuñ hem-demi bir mār-ı¹¹⁷ gezende
Kim her nefesi bûy virür zehr-i belādan [8B]

Bülbül per açup eylemede uçmağa āġāz

¹¹⁴ maḥsûb idecek: ‘add eyleyecek D.

¹¹⁵ salar: salur D.

¹¹⁶ rûḥumuzu: kendümüzü D.

¹¹⁷ mār-ı: bār-ı D.

Mār istemez ayrılmağa bu şāḥ-ı fenādan
Ol ḥasret-i gülzār-ı ḥaḳīḳatle fiğāndan
Geçmez bu mecāzī heves-i berk [u] nevādan

Çalduğ arasında bu iki zıdd-ı ḳavīnūñ
İş müşkil olur ger meded irmezse Ḥudādan

Ol bülbüli āzād idecek ḳudretümüz yok
Ol mārı helāk eylemege ḳuvvetümüz yok

III

Bir şeb ki bu sūzişle idüp nāle vü zārı
Āteşlere yaḳdum dil-i bīmār [u] fiğārı

Sürdüm yüzümi āb gibi ḥāk-i niyāza
İtdüm hem o dem ḳā‘ ide-i giryemi¹¹⁸ cārı

Derd-ile idüp dergeh-i Mevlāya münācāt
Didüm ki eyā ḥastelerüñ mūnis [ü] yārı

Mecrūhlara senden irer merhem-i Şāfi
Ḥoş dillere senden yitişür ‘illet-i sārı

Ben nefis-i ḳavī bendine düşmiş bir esīrüm
Kim bulmadum aşla ṭaraf-ı rāh-ı firārı

Yandurma beni āteş-i ḳahrında o dīvūñ
Ey dostına gülşen iden tūde-i nārı

Ben sūz u güdāz ile iderken bu niyāzı
Oldı bu nidā cān u dilüñ gūş-ı güzārı

Ger rāh-ı necāt ister iseñ baḥr-ı belādan
Himmet ṭaleb it¹¹⁹ zümre-i¹²⁰ merdān-ı Ḥudādan

VI

¹¹⁸ ḳā‘ ide-i giryemi: ḳā‘ ide-i giryeyi **D**.

¹¹⁹ it: eyle yūri **D**.

¹²⁰ zümre-i **-D**

Oldum nice dem t̄alib-i merdān-ı İlāhī
Gezdüm d̄ürüşüp mescid ü mey-ḥāneye rāhı

İtdüm nice dem şavma‘ a-i Ḥalvetiyānda
Perhīz ü riyāzatla ten-i zerdümi gāhī

Düşdüm hem o sevdāya ki şūfī gibi bende
Tekmīl idüp esmāyı gördüm¹²¹ nūr-ı siyāhı

Evhām [u] ḥayālāt-ile çok vâkı‘ a gördüm
Seyr itdi gözüm enfüs ü āfākı ke-mā-hī

Ẓannum bu ki keşf oldı baña şüret-i esrār
Oldum bu gümān-ile mecālisde mübāhī

Lazım gelicek da‘ veya ma‘ nā naẓar itdüm
Gördüm ki benem ġāfil ü güm-rāh ü tebāhī

Bir dāma düşürmiş beni seyyād-ı hevā kim
Her dānesi bir toḥm-ı ma‘ āşī vü menāhī [9A]

Oldum nice tedbīr ile ol dāmdan āzād

İtdi bu hevā ḥarman-ı ümmīdimi ber-bād

Oldum nice dem pūst-nişīnān-ile hem-ḥāl
Şandum ki ola anları¹²² evtādiye abdāl

V

Ḳuṭb aṅladuğum merkez-i ġafletde bulundu
Kim dā‘ireden ḥāric idi itdügi ef‘āl

Pīrüm diyü himmet taleb itdüklerüm ḥod
Ṭa‘n eyledi eṭvārına¹²³ nā-bālīg [u] etfāl

Taklīd ile evzā‘ını tağyīr iden eṣrār
İtmiş nice biñ bencileyin aḥmakı idlāl

Girmek diledüm hırқа giyüp kisve-i faḳra
Gördüm ki bu bārı çekenüñ ekşeri ḥammāl

Bildüm ki medār olmaz imiş kesb-i fenāya

¹²¹ gördüm: görem D.

¹²² anları: her biri D.

¹²³ eṭvārına: envārına D.

Destār-ı fenā köhne kıba şemle vü hem şāl

İtdi giderek sübhā-i şūfī gibi şübhe
Ser-rişte-i endişemi¹²⁴ pür-‘ uķde-i işkāl

Yüz döndürüp ol t̄ā’ifeden ‘ākıbet-i kār
Oldum müteveccih taraf-ı āhire nāçār

VI

Erbāb-ı harābāta idüp cān ile raġbet
Kıldum niçe dem zümre-i rindān ile şöhet¹²⁵

Aldum elüme āyīne-i sāġarı itdüm
Ol t̄ā’ifenüñ şüret-i aḥvāline diķķat

Olmış kimisi mest-i mey-i ‘aşķ-ı mecāzī
Almış kimini neşve-i şahbā-yı ḥaķīķāt

Şalmış kimini cezbe-i keyfiyyet ayaķdan
İtmiş yerini cür‘a gibi ḥāk-i mezellet

Meydāna koyup varını itmekde gedālar
Şāhāne külāhı¹²⁶ keķ idüp nāz-ile ‘işret

Meşrepleri bir birine hemvāre muvāfıķ
Şundukları bir birine hep¹²⁷ cām-ı maḥabbet

Biñ cām içilür gerçi baķılsa yine ammā
Mestāne iden cümeli bir neşve-i ḥikmet

Her birini bir şekle ķomuş ḥālet-i mestī
Yād eyledüm ol ḥāli görüp Bezm-i Elesti

VII

¹²⁴ endişemi: ümmīdümi D.

¹²⁵ şöhet: raġbet D.

¹²⁶ külāhı: külāhın D.

¹²⁷ bir birine hep: hep bir birine D.

Bir şubḥ-dem ol şevḳ ile alup ele sāḡar
İtdüm yine āyīnemi ḥūrşīde ber-ā-ber [9B]

Ol şubḥ-ı mübārek-dem ü ol cām-ı şafānuñ
İtdi eşer-i cān u dile feyż-i mükerrer

Ol feyż-ile āyīne-i dil oldı mücellā
Dīdārını ‘arz eyledi bir rūḥ-ı muşavver

Ruḥsāre-i pür-şevḳ-i cihān-tābına baḳdum
Yanında anuñ zerre degül mihr-i münevver

Çeşminde mey-i naḥvet ü destinde piyāle
Olmuş dü cihān luṭfına vü ḳahrına mazḥar

Ervāḥ-ı mücerred ser-i zülfünde muḳayyed
Ecnād-ı melek ḡamzesinüñ küştesi yek-ser

Ta‘rif idemem naḳş-ı cemālin o perīnüñ
Bu ḥüsn-ile yoḳ nev‘-i beşerde aña beñzer

Bir şīve ile ḳıldı beni ḥüsnine meftūn
Oldı dil-i şūrīdenüñ aḥvāli dige-gūn

VIII

Germ itdi dili neşve-i¹²⁸ şahbā-yı maḥabbet
Düşdi ser-i pür-şūruma sevdā-yı maḥabbet

Çaldum başına aḳluñ o dem şīşe-i nengi
İtdüm dil-i dīvānemi rüsvā-yı maḥabbet

Geh cilvegehüm küşe-i bāzār-ı melāmet
Geh cāy-ı ḳarārum ser-i şahrā-yı maḥabbet

Geh hem-nefesüm nāle-i pür-süz-ı dem-ā-dem
Geh mūninüm endūh-ı ḡam-efzā-yı maḥabbet

Geh seyl-i beyābān-ı belāyile revānum
Geh ḡavṭa-ḥor-ı lücce-i deryā-yı maḥabbet

Meydāna ḳoyup başumı Ferḥādveş itdüm
Çoḳ bī-ser u sāmān-ile da‘vā-yı maḥabbet

¹²⁸ neşve-i: reşve-i D.

Şimden gerü cān oynadurın ‘aşk-ile zīrā
Günden güne germ olmada ğavġa-yı maḥabbet

Dünyā yıkılup başuma ger kopsa kıyāmet
Gelmez yine bu ma‘ rekeden baña ferāġat

IX

‘Älemdeki tā zinde -i feyz-i dem-i ‘aşkum
Ser-germ-i hevā-yı çemen-i hürrem-i ‘aşkum

Ġamgīn-i dem-i ‘ıyş-ı tarabnāk-i neşātum
Hürrem dil-i endüh [u] belā-yı ġam-i ‘aşkum

Hāk-i reh-i cānāna cebīn-sāy-ı gedāyum
Baş egmezüm¹²⁹ eflāke şeh-i ‘ālem-i ‘aşkum

Tā fark-ı sipihre saçarın cür‘a-i cāmı
Eyvān-ı ḥarābāt-ı fenāda Cem-i ‘aşkum[10A]

Ṭūfān-ile hem-ser geçinür mevc-i belāyum
Deryāları bir kaṭreye şaymaz yem-i ‘aşkum

Hürşīd ü mehe tāb viren zerre-i derdüm
Bām-ı felege sāye şalan tārem-i ‘aşkum

Fehm eyledüm esrār-ı nihān-ı dili ‘aşkı
Bīġāne isem ‘aql-ıla ger maḥrem-i ‘aşkum

Hallāl-ı rumūz-ı ḥaber-i müşkil-i ‘aqlum
Dīvāneyüm ammā yine dāġ-ı dil-i ‘aqlum

X

‘Aql âyet-i ḥikmet ḥaber-i şun‘-ı Hudādur
‘Aşk âfet-i endīşe-i ‘aql-ı ḥukemādur

¹²⁹ egmezüm: egmezin D.

‘ Aqluñ şeref-i hikmeti keşf-i nazarıdur

‘ Aşkuñ eşer-i cāzibesi perde-güşādur

‘ Aql eyleyemez derd-i dil-i ‘ aşıkā çāre

‘ Aşk ise devā-yı hafaķān-ı ‘ uķālādur

‘ Aql āb-ı ruķ-ı cevher-i āyīne-i şūret

‘ Aşk ise ol āyīnedeki tāb u cilādur

‘ Aqluñ irişür cevherine gāhī keşāfet

‘ Aşkuñ dile feyz itdügi hemvāre şafādur

‘ Aqluñ haberi mes’ele-i ma’ nā-yı mübhem

‘ Aşkuñ heneri ħall-i rumūzāt-ı ķazādur

‘ Aql oldı reh-i ‘ ālem-i taķķīķde güm-rāh

‘ Aşk ol ħarafuñ sālīkine rāh-nümādur

‘ Âķil aña dirler ki ola ‘ aşķ-ile hem-rāh

Dīvāne odur kim yürüye aķl-ile her gāh

XI

Ma’ zūr ola ey ‘ āķil [ü] dānā dil u munşıf

Oldı ise bu ma’ nāda sözüm ‘ aķla muķālīf

Ben ‘ aşık-ı dīvāne-i bī-hūde-kelāmum

Mümķün mi ki dīvāne ola ħikmete vāķıf

Ben Vāmık u Ferhād-ile hem-cān-ı¹³⁰ cünūnum

Sen Āşaf ü Loķmān-ile hem-rāz-ı me’ ārif

Ben mevķıf-i ħayretde zebān-beste vü mebhūt

Sen ehl-i kelām-ile sabāķ-ķ^vān-ı mevāķıf

Ben nefşümi derk eylemede ‘ āciz u ķāşır

Sen mes’ele-i vācibi vü mümķüni ‘ ārif

Ben ‘ aşķ-ile āteş-zen-i ħār ü ħas-ı evhām

Sen ‘ aķl-ile vādi-i ħayālātıda ħā’if

Ben bī-ķaberi ma’ rifet-i ‘ ālem-i hestī

¹³⁰ hem-cān-ı: hem-ķāl-i D.

Sen vâkıf-ı râz-ı dil-i eşyâ vü mekâşif [10B]

Da‘vâ-yı ko itme baña bürhânuñı tefhîm
Bî-ḥuccet ider ‘ârif olan vaḥdeti teslîm

XII

‘Âkil sözi maṭbû‘ u pesendide güherdür
Ammâ dil-i ‘ârifden¹³¹ olan özge ḥaberdür

Biz ‘âkil ü ‘ârif sözini itmezüz inkâr
Ol zevḳını idrâk idene şîr ü şekerdür

Câhil sözini diñlemezüz ‘ilmî de olsa
Bâzâr-ı ḥaḳâyıḳda anuñ sūdı zarar dur

Câhil ne bilür nükte-i taḥḳîḳ [u] mecâzı
‘Âlimde bu ma‘nâda giriftâr-ı ḥaṭardur

Biz ehl-i dilüz ‘âlim [ü] câhilde nemüz var
Dil nev‘-i diger şaḥş-ı beşer nev‘-i digerdür

Her nev‘-i beşer fehmi idemez dil ne dimekdür
İnsâna bu ‘irfân şeref-i ‘ilm ü hünerdür

İnsân ki bu ‘irfânı eger itmeye taḥşîl
Dânişle Felâṭûn-ı zamân olsa da ḥardur

Ne ‘âlim ü ne ârif ü ne vâkıf-ı ḥalüz
Cevrî gibi her¹³² ḥâl-ile bî-hüde mekâlüz

XIII

Yâ Rab bizi de vâkıf idüp ma‘nâ-yı ḥâle
Dil-beste ḳoma ṭab‘umuzu nükte-i ḳâle

Yâ Rab bize şevḳ-i ṭaleb-i ma‘rifetüñ vir
Cehd eyleyelüm faḫluñ-ile kesb-i kemâle

Yâ Rab bize ḳıl şüret-i taḥḳîḳi nümâyân

¹³¹ dil-i ‘ârifden: dil-i ‘ârifde **D**.

¹³² her: er **D**.

Bakmağdan uşandı gözümüz nağş-ı hayāle

Yā Rab bize tevfiķuñ-ile eyle hidāyet
Tā yol yañılup gitmeyelüm semt-i dālāle

Yā Rab bizi ol sālīk-i āgāha refīķ it
Kim rehber ola fırķa-i efrād-ı ricāle

Yā Rab bizi ‘āşıklar¹³³ ile eyle mülākī
Kim vāsıtasız dāhīl ola bezm-i vişāle

Yā Rab dilümüz eyle o mir‘āta muķābīl
Kim mażhar ola pertev-i envār-ı cemāle

Envāruñ-ile dīde-i idrāke zıyā vir
Dīdāruñ-ile āyīne-i ķalbe cilā vir [11A]

5

KAŞİDE-İ ŞENÂYİ

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

I

Āh kim derd-i derūnum yine buldı zararı
Yine eflākı siyāh eyledi āhum şereri

Levh-i dilde ķomadı yaşum egerçi eşeri
Āh-ı derd-i¹³⁴ seher ile yine buldum¹³⁵ kederi

Yel gibi yeldim yürüdüm¹³⁶ bulamadum bir eri
Diye¹³⁷ ey bād-ı şabā söyleme aldum haberi

Hāşş u ‘ām¹³⁸ şeyh idinmüş bir alay hīre-seri
Saña Düldül diyü vallāhi şatar leng harı

Ne haķīķat bilür ebter ne gök añlar ne yiri

¹³³ ‘āşıklar: ol ‘āşık D.

⁵ Tercî‘-i Bend-i Senâyî, (50 Beyit), s. 103-105.

¹³⁴ derd-i: serd-i T. S.

¹³⁵ buldum: buldı T. S.

¹³⁶ yürüdüm: aradum T. S.

¹³⁷ diye: didüm T. S.

¹³⁸ ‘ām: ‘āma T. S.

Bağlamaz terkisine al-ile ayr 'l-beeri
Her yaa g h Sikender gibi ıldum seferi
G h¹³⁹ S leym n gibi aldum yedi ikl me eri
Adı ehb z-ı dil m her yaa bir¹⁴⁰ b l [ ] peri¹⁴¹
Eyled m seyr nie mu  teber t-ı siyeri
Oudum avl-i Eb bekr u ibni    meri
Kimi   Abb sı del l itdi kimi ibn-i aceri
G rmed m g len-i dilde¹⁴² hele¹⁴³ hi bir eceri
Ki bite  h nu   stinde mur dum emeri

Yazmamı  dı v  Ke f u Cer r   T beri
aber m yok g zel m kimden alayum aberi

II

Seni    lem anem    ar-ı mu  all da arar
Kimi esm da kimi g nc-i m semm da arar
Kimi a  r fda kimi cennet-i me v da arar
Kimi avrada¹⁴⁴ kimi  dem   avv da arar
Kimi deyre gid ben L t-ile   Uzz da arar¹⁴⁵
Kimi Ya   b-ıfat r y-ı muaff da¹⁴⁶ arar
Kimi Y suf olup r y-ı Z ley  da arar
Kimi Mecn nu  olup  ret-i Leyl da arar
Kimi yirde¹⁴⁷ kimi g kde¹⁴⁸ kimi dery da arar
Kimi ket de¹⁴⁹ kimi k h-ile  hr da arar

¹³⁹ g h: ki T. S.

¹⁴⁰ bir -T. S.

¹⁴¹ b l [ ] peri: b l ile peri T. S.

¹⁴² g len-i dilde: g len-i av lde T. S.

¹⁴³ hele -T. S.

¹⁴⁴ avrada: devv rda T. S.

¹⁴⁵ -T. S.

¹⁴⁶ r y-ı muaff da: Y suf-ı z b da T. S.

¹⁴⁷ yirde: g kde T. S.

¹⁴⁸ g kde: yirde T. S.

Kimi hūrşīd-i cihān-tāb-ı mücellāda arar
Beyt-i maḳḳdeste kimi Ḳa‘be-i ‘ulyāda arar

Kimi Vāmīḳ gibi ruḥsāre-i ‘Azrāda arar
Kimisi bāḡa girüp serv-i semen-zāda arar

Kimi levḥe yazılan lafz-ile¹⁵⁰ ma‘nāda arar
Kimi tecnīs-ile eş‘ār-ı mu‘ammāda arar

Kimi sūnbülde kimi bülbul-i şeydāda arar
Kimisi sīm ü zer ü gevher-i vālāda arar [11B]

Yazmamış Ḳāḍı-vü Keşşāf u Cerīr ü Ṭaberī
Ḥaberüm yoḳ güzelüm kimden alayum ḥaberi

III

Söyle ey māh daḥı¹⁵¹ Ḳubbe-i Ḥaḍrāda mısın
Yoḥsa¹⁵² şol māh-ı¹⁵³ münīr-i felek-ārāda mısın

Kürsī¹⁵⁴ [ü] levḥ ü ḳalem Sidre-i Ṭübāda mısın
Yoḥsa¹⁵⁵ envār-ı Ḥūdā necm-i Süreyyāda mısın

Bā‘ış-i ḥil‘at¹⁵⁶ olan gevher-i¹⁵⁷ yektāda mısın
Bāri maşnū‘uñ olan cümle-i eşyāda mısın

Sāye-i zātuñ olan Dāver [ü] Dārāda mısın
Zātuña şāhid olan şāhid-i ra‘nāda¹⁵⁸ mısın

‘Aks-i ruḥsāruñ olan rüy-ı muşaffāda mısın
Çeşm-i cān-bīnūñ olan nergis-i şehlēda mısın

‘Aceb enhār gibi tevde-i¹⁵⁹ ḡabrāda mısın
Gehī¹⁶⁰ esfelde keremle¹⁶¹ gehī a‘lāda¹⁶² mısın

¹⁴⁹ keşīde: gülşende T. S.

¹⁵⁰ lafz-ile: nokta vü T. S.

¹⁵¹ daḥı: ‘aceb T. S.

¹⁵² yoḥsa: yoksa T. S.

¹⁵³ māh-ı: şem‘-i T. S.

¹⁵⁴ kürsī: görinen T. S.

¹⁵⁵ yoḥsa: yoksa T. S.

¹⁵⁶ bā‘ış-i ḥil‘at: bā‘ış-i ḥilḳat T. S.

¹⁵⁷ gevher-i: cevher-i T. S.

¹⁵⁸ şāhid-i ra‘nāda: şāhid-i zībāda T. S.

¹⁵⁹ tevde-i: nūbe-i T. S.

¹⁶⁰ gehī: gāh T. S.

Gehī¹⁶³ ʿ İsi¹⁶⁴ vü¹⁶⁵ gehī Hācer [ü] Sārāda mısın
Gāh Mūsī¹⁶⁶ vü¹⁶⁷ gehī ol¹⁶⁸ yed-i beyzāda mısın

Mescid ü medresede künc-i muʿ allāda¹⁶⁹ mısın
Zāhidūñ Hū diyüben itdügi ğavġāda mısın

Leyte vü leysede mi lāda mı illāda mısın
Ḳāf-ı ʿ Anḳāda mı¹⁷⁰ Yā-sin¹⁷¹ ile Ṭāhāda¹⁷² mısın

Yazmamış Ḳāḏı vü Keşşāf u Cerīr ü Ṭaberī
Ḥaberüm yok güzelüm kimden alayum ḥaberi

IV

Niçe dem hem-nefes-i nāle-i feryād oldum
Ehl-i¹⁷³ taḥt-ı Süleymān gibi ber-bād oldum

Taḥt-ı ʿ izzetde gehī kibr-ile Şehzād oldum
Geh¹⁷⁴ olup bende gehī¹⁷⁵ muṭlaḳ āzād oldum

Gāh maʿ mūr oluben vaşl ile¹⁷⁶ ābād oldum
Yıķılıp ki ğam-ı hicrānla nāşād oldum

Hızr-ile hem-dem olup ḳābil-i irşād oldum
Cān-ı dilden ne ki dirler¹⁷⁷ ise münḳād oldum

Gāh hem-rāh olup aḳṭāb-ile evtād oldum
Niçe dem keşf [ü] kerāmāt-ile muʿ tād oldum

Ṭāʿ at u zühd¹⁷⁸ ile ki eşref-i ʿ ubbād oldum

¹⁶¹ -T. S.

¹⁶² aʿ lāda: ʿ ālem-i bālāda T. S.

¹⁶³ gehī: gāh T. S.

¹⁶⁴ ʿ İsi: ʿ İside T. S.

¹⁶⁵ -T. S.

¹⁶⁶ Mūsī: Mūsīde T. S.

¹⁶⁷ -T. S.

¹⁶⁸ ol: [hem] T. S.

¹⁶⁹ künc-i muʿ allāda: künc-i muşallāda T. S.

¹⁷⁰ mı -M

¹⁷¹ Yā-sin: Sûre başlarındaki harflerdendir. (Yâsin 36/1)

¹⁷² Ṭāhā: Sûre başlarındaki harflerdendir. (Tâhâ 20/1)

¹⁷³ ehl-i: āh ile T. S.

¹⁷⁴ geh: gāh T. S.

¹⁷⁵ gehī: gāh T. S.

¹⁷⁶ vaşl ile: ḥaşıla T. S.

¹⁷⁷ dirler: didi T. S.

¹⁷⁸ ṭāʿ at u zühd: bāʿ iş-i zāhid T. S.

Şiddet-i nefis ile ki ber-ter-i Şeddād oldum

Nefs-i bed-h^vāhımı katl itmege¹⁷⁹ cellād oldum
Cigerüm zahmına Süleymān gibi kaşşād oldum

Gāh evbāş¹⁸⁰ [u] kumar-bāz ile nerrād oldum
Gāh monlālar ile zümre-i eşhād oldum [12A]

Gāh samsārılık¹⁸¹ idüp¹⁸² gehī şeyyād¹⁸³ oldum
Gerçi kim okumada [vü] yazmada üstād oldum

Yazmamış Kādı vü Keşşāf u Cerīr ü Taberī
Haberüm yok güzelüm kimden alayum haberi

V

Qanda bulam anı¹⁸⁴ yokda degül varda da¹⁸⁵ yok¹⁸⁶
‘Āşık-ı zārda mı¹⁸⁷ degil dilber-i mekkārda da¹⁸⁸ yok¹⁸⁹

Nüh felek şeş cihet [ü] seb‘a-i seyyārda da¹⁹⁰ yok¹⁹¹
Zāhir [ü] bāṭın [u] a‘yānla¹⁹² mı¹⁹³ esrārda da¹⁹⁴ yok¹⁹⁵

Ebr-i bārān-ı fiken-i dīde-i ezhārda da¹⁹⁶ yok¹⁹⁷
Gül ile hārda degil¹⁹⁸ bāğ-ıla gülzārda da¹⁹⁹ yok²⁰⁰

Mısr u Şām u Haleb [ü] Mekke-i estārda²⁰¹ da²⁰² yok²⁰³

¹⁷⁹ katl itmege: öldürmege T. S.

¹⁸⁰ evbāş: ‘ayyāş T. S.

¹⁸¹ samsārılık: sehhārılık T. S.

¹⁸² idüp: itdüm T. S.

¹⁸³ şeyyād: şād T. S.

¹⁸⁴ anı: izini T. S.

¹⁸⁵ da: mı T. S.

¹⁸⁶ yok: var T. S.

¹⁸⁷ mı -T. S.

¹⁸⁸ da: mı T. S.

¹⁸⁹ yok: var T. S.

¹⁹⁰ da: mı T. S.

¹⁹¹ yok: var T. S.

¹⁹² a‘yānla: a‘yānda T. S.

¹⁹³ mı -T. S.

¹⁹⁴ da: mı T. S.

¹⁹⁵ yok: var T. S.

¹⁹⁶ da: mı T. S.

¹⁹⁷ yok: var T. S.

¹⁹⁸ degil: mı T. S.

¹⁹⁹ da: mı T. S.

²⁰⁰ yok: var T. S.

²⁰¹ Mekke-i estārda: Mekke vü Baṭḥada T. S.

Yemen ü Hind ü Buḥārā ile Tātārda da²⁰⁴ yok²⁰⁵

Hāl [ü] müstaḳbel ü eḫ āl-ile eṭvārda da²⁰⁶ yok²⁰⁷
Nik u bedde degil²⁰⁸ āsān-ile düşvārda da²⁰⁹ yok²¹⁰

Aṭlas u kemḥā²¹¹ degil dirhem [ü] dīnārda da²¹² yok²¹³
Kūnc-i dükkānda degil şehir ile bāzārda da²¹⁴ yok²¹⁵

Niçe vaşf itsem anı kim der ü dīvārda da²¹⁶ yok²¹⁷
Kūşe-i meygede-i ḥāne-i ḥummārda da yok²¹⁸

Server-i cihān-ı ālem ‘Ammārda da yok²¹⁹
Daḫı cümle²²⁰ muḥācirde vü²²¹ ensārda da²²² yok²²³

Qışsa²²⁴ u tefsīr ü eḫādiş ile āşārda da²²⁵ yok²²⁶
Qalb-i vīrān-ı **Şenāyī**-i dil-efkārda da²²⁷ yok²²⁸

Yazmamış Qādı vü Keşşāf u Cerīr ü Ṭaberī
Ḥaberüm yok güzelüm kimden alayum ḥaberi

²⁰² da: mı T. S.

²⁰³ yok: var T. S.

²⁰⁴ da: mı T. S.

²⁰⁵ yok: var T. S.

²⁰⁶ da: mı T. S.

²⁰⁷ yok: var T. S.

²⁰⁸ degil: [mi] T. S.

²⁰⁹ da: mı T. S.

²¹⁰ yok: var T. S.

²¹¹ aṭlas u kemḥā: aṭlas-ı kemḥā T. S.

²¹² da: mı T. S.

²¹³ yok: var T. S.

²¹⁴ da: mı T. S.

²¹⁵ yok: var T. S.

²¹⁶ da: mı T. S.

²¹⁷ yok: var T. S.

²¹⁸ kūşe-i meygede-i ḥāne-i ḥummārda da yok: kūşe-i meykedede ḥāne-i ḥummārda mı var T. S.

²¹⁹ server-i cihān-ı ālem ‘Ammārda da yok: server-i ḥayl-i ālem Aḫmed-i muḫtārda mı var T. S.

²²⁰ cümle: ser-cümle T. S.

²²¹ vü: mi T. S.

²²² da: mı T. S.

²²³ yok: var T. S.

²²⁴ kışsa: fıkḥ T. S.

²²⁵ da: mı T. S.

²²⁶ yok: var T. S.

²²⁷ da: mı T. S.

²²⁸ yok: var T. S.

6 Bilādiye, (46 Beyit), s. 82-84.

Bilādiye-i Dervīş ‘Ömer

[KASİDE]

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Söyle ey kilik-i sühān-dān-ı kitāb-ı ma‘ nā
Nām-ı beldende bize bir kışsa-i icmālā
2. Mısr-ı hüsnünde şehā bende-i Ken‘ ānım ben
Al kefe hātırımı gözle vü gāh eyle ‘atā
3. Bir bucağda oturur ğamze-i Tatar ammā
Bir Kırım virdi bu ‘uşşāka cihān qaldı taña
4. Yok medine²²⁹ sözimüz hiç o hilāl-ebrūnuñ
Rüz-ı vuşlatda ider Şām-ı firāka imā
5. ‘Arz-ı Rūm içre o şūhuñ gören aydın yüzünü
Dise āyine-i İskenderiye tīre revā [12B]
6. Kūfe beñzetdim idi şekl-i raķibi līkin
Dil-bere mevşul olup atdı beni Mağnisa
7. Kāğıd Aķ yazı ise Kāra Ormanıdır
Koca ili yazamaz hāme çü ditrer cānā
8. Çin-i zūlfūñ Bursa rüyini vardır vechi
Nice ‘ayyāş hüsn eyledi haymāne şehā
9. Boynı Torbalı ile güçdür o Beg Bāzārı
Bir ‘Arapgirli meger az az arasını bula

²²⁹ medine: müyine B.

10. N'ola Şandıklı ise şimdi kumāş-ı dil-ber
 Kulağıñ Burdur anuñ kim olacaqdır yağma
11. Ka'be haqqı Yemeni kalmadı ' Abbāsa varam
 Bu kadar Cidde gurūh kaldı yine ' üryān-pā²³⁰
12. Eylemiş kürküni Kartal kanadı geldi o yār
 Konayım mı göçeyim mi didi didim Kon ya
13. Yok Sögüt gölgesi başımda Kavağ yeli eser
 Varayım Kara ağaca ideyim kesb-i hevā
14. Çardağ idi Kadın köprüli oldu şimdi
 Yeñi bāzār idelim balçık ise girmem aña
15. Yeri göği çift idinmiş ne ' aceb hikmetdir
 Bereketli ola Hātūn ili ile baba
16. Çorlı çöpli ne ise gör Çelebī bāzārı
 Bu sene teşneliğim geçmeden ağyārı şava
17. Var ne olsa gerek kūy-ı nigāra bre ne var
 Hep kıpan gice Fenārlar ile gitmekde aña
18. ' Aşk bāzārcığıdır bunda karanlık olmaz
 Karaşu gibi gehi²³¹ başın idersin icrā
19. Şofiye cum'ada ezkārı kıatı çok lazım

²³⁰ ' üryān-pā: ' üryān-ı pā **B.**

²³¹ gehi: köheni **B.**

Ḳırḳ Kilisāyı yakıp mescid idindi güyā

20. Yeter itdiñ şanma rağbeti o Eskizağara
Çü Ḳoyun Ataşdır anı ḳurda ḳoma

21. Nîş-i cevri çü bize itdi havāle ol şūḥ
Oldı bu Giridlen āḥ ol müje-i bî-pervā

22. Feth-i İslām ele girse girerüz iḥrāma
Ger²³² bu dīne ola şonluḳ eyle imdād Ḥudā

23. Egri baḳma güle bak bağı yanıḳ ‘āşıkına
Gel ḥalāş eyle ki Cān ḳurtarana ide du‘ā

24. Yitişür her Sege köyüñ ḳatı Taşlıca durur
Bir Manastıra sür ağıyarı bir Zenīk ola tā

25. Zülf sevdāsı Uzunca Ada oldı bu dile
İlbaşan olmasa itmezdi şikāyet şeydā

26. Depe delen ile Ḳalkān delen oldı ğamzeñ
Ehl-i diller bilene oḳudı Der-bend-i belā [13A]

27. İbrişim ile işim oldı ipekden geçdim
İrmeye böyle ticāretde olan²³³ ‘ömrini hebā

28. Sen pilavı ḳo tara Tuzla kebābı sākī
Baş ağaca şalına gelsin o şūḥ-ı zībā

²³² ger: kim **B.**

²³³ olan: eden **B.**

29. Kızıl elmaya ne hâcet erik ise maksûd
Âb-ı engûrî getür Kayşeri ile dârâ
30. Sarı şa‘ bândır adı bir Yeñice peydâ var
Unudursun bu rûyî ger Kavala destîñ²³⁴ ura²³⁵
31. Sarıgöl oldu gözüm yaşı beni al yakup
Çekmece ile Şeker-ğane ne ey bağır kâba²³⁶
32. Bu kadar paramızı almış iken Keseriye²³⁷
Bir Filoriñe senüñ degmedik ey dehr-i fenâ²³⁸
33. Bak o hür-peşte ki harmanlıdır anuñ ardı
Ne Susamlar kurudur anda gürûh-ı zürefâ²³⁹
34. Dü perân var ise Var darı getür sen önüme
Yoḥsa²⁴⁰ Siroz aç olan kimseye sen dime tok a²⁴¹
35. Menlik ile ögünürsün sen bu Degirmenlikde
Olsa Temur şişârı ola vucûduñ ifnâ²⁴²
36. Bilemem Egri bucaḳ yoḥsa²⁴³ Egri dere mi
Zellesi Altun ili aḳça Qazanlık mı ola²⁴⁴

²³⁴ destîñ: dilinin **B.**

²³⁵ Bu beyit Bilâdiye’de 40. Beyittir.

²³⁶ Bu beyit Bilâdiye’de 30. Beyittir.

²³⁷ Keseriye: Kesriyye (?) **B.**

²³⁸ Bu beyit Bilâdiye’de 31. Beyittir.

²³⁹ ger dehr-i zürefâ: gürûh-ı zürefâ **B.** / Bu beyit Bilâdiye’de 32. Beyittir.

²⁴⁰ yoḥsa: yoksa **B.**

²⁴¹ Bu beyit Bilâdiye’de 33. Beyittir.

²⁴² Bu beyit Bilâdiye’de 34. Beyittir.

²⁴³ yoḥsa: yoksa ki **B.**

²⁴⁴ Bu beyit Bilâdiye’de 35. Beyittir.

37. Ger ben eş bula idim kendime Menküblükda
Ya niye arlı daqlarda dir idim eyvā²⁴⁵

38. Biñ orun mat olacaqsın çü başar bār-ı ecel
Nārda düşmüş ü almış gibisin ey bernā²⁴⁶

39. Bu cezā yir bizi Şaız gibi āhir eridir
o Benefşe gibi Mora baa çeşm-i elā²⁴⁷

40. Hāneye gelmege hīç almadı şehā hācet
ande ya işte zülāl-i leb-i yāre²⁴⁸ urefā²⁴⁹

41. Çekiyor mūy-ı Keşān semtine bāc almağ'ıçün²⁵⁰
am-ı zülfüñ ara tağ oldu derūn-ı hālā²⁵¹

42. Bir Çatalca fere ādir degil iki ayağın
İp sala kākül-i dil-berde biraz oyna dilā²⁵²

43. Var Sitānbula göñül tıflını eyle teslim
Olma Boğaz kesen ey merd-i şehāvet-peymā²⁵³

44. Çengele ursa ayalarda beni bir kimse
Üsküdarā geçemem adıköyü var zirā²⁵⁴

²⁴⁵ Bu beyit Bilādiye'de 36. Beyittir.

²⁴⁶ Bu beyit Bilādiye'de 37. Beyittir.

²⁴⁷ Bu beyit Bilādiye'de 38. Beyittir.

²⁴⁸ zülāl-i leb-i yāre: zülāl-i leb-i pāre **B.**

²⁴⁹ urefā: (?...) **B.** / Bu beyit Bilādiye'de 39. Beyittir.

²⁵⁰ almağ'ıçün: almağa çün **B.**

²⁵¹ Bu beyit Bilādiye'de 40. Beyittir.

²⁵² Bu beyit Bilādiye'de 41. Beyittir.

²⁵³ Bu beyit Bilādiye'de 42. Beyittir.

²⁵⁴ Bu beyit Bilādiye'de 43. Beyittir.

45. Güyyiā Sūdlicedir ferd-i bī-kārı lübbü
Bir dem ol feraḥ-baḥş idindik me'vā²⁵⁵
46. Hıfz-ı Mevlāda ola cümle bilād-ı İslam
Başra-i bedele baḳarsa çıka' ayn-ı a' dā²⁵⁶ [13B]

7

DĀSTĀN-I FĪRŪZ Ū GŪLRŪḤ ŞĀH-I 'ĀLEM

[MESNEVİ]

müşte' ilün müfte' ilün fā' ilün

1. Müşte' il²⁵⁷ ez-zulmet-i genc-i dehen
Nūr-ı tecellī-i cemāl-i suḥan
2. Ey dil-i şūrīde cihānda ne var
Söz gibi senden ḳalacak yādigār
3. Olmadı sermāye-i şā' ir telef
Sözle geḳinmiş²⁵⁸ şu' arā-yı²⁵⁹ selef
4. Şāḫibine ālet idüp²⁶⁰ sözi²⁶¹ Ḥaḳ
Söyleyene²⁶² itme²⁶³ naḳar söze baḳ
5. Aşma ḳulaḳ her söze söz diyerek
Sözi virenden alan uşlı gerek

²⁵⁵ Bu beyit Bilādiye'de 44. Beyittir.

²⁵⁶ Bu beyit Bilādiye'de 45. Beyittir.

7 Fīrūznāme, (159 Beyit), s. 125-136.

²⁵⁷ müşte' il: meş' al F.

²⁵⁸ geḳinmiş: gücenmiş F.

²⁵⁹ şu' arā-yı: şevā-yı F.

²⁶⁰ idüp: ider F.

²⁶¹ sözi: sūri F.

²⁶² söyleyene: söyleye F.

²⁶³ itme: itmeye F.

6. Söz ki vire tāze²⁶⁴ edāsı neşāt
Bula semā^c -ile derūn²⁶⁵ inbisāt
7. Tuḥfe-i maẓmūnı²⁶⁶ ola dil-firīb
Dard-ı meşel ide zebān-ı edīb
8. Virmedi gūş-ı dil u cāna henüz
Nükte be-cā söz gibi bir sâz u söz
9. Olmaya mı zīb-dih-i gūş-ı cān
İde hikāyât-ı garībi beyān
10. İtdi eşer bir söz ile bî-merā
Meh-likeden çok kişi buldı rehā
11. Oldı bu da^c vāya bu kışşa²⁶⁷ güvāh
Zevce-i Fırūza söz oldı penāh
12. Var idi bir pādīşeh-i Cem-şiyem
^cAdl-ile olmuşdı cihānda ^calem
13. Dā^cire-i devleti ma^cmūr idi
^cİffet ü ^cişmet ile meşhūr idi
14. Yirlü yirindeydi heme ^cizz u şān
Emrine rām idi kamu mehterān

²⁶⁴ tāze: tāne F.

²⁶⁵ derūn: virdin F.

²⁶⁶ tuḥfe-i maẓmūnı: tuḥfe maẓmūnı F.

²⁶⁷ kışşa: kaçır F.

15. Kendi serā-perdede bā- izz ü nām²⁶⁸
Devlet²⁶⁹ işinde²⁷⁰ vükelā kār-sāz

16. Halk-ı cihān kendüyi bilmişdi şāh
Dergeh-i vālāsını āmālgāh

17. Kendi²⁷¹ ʿaṭā-baḥş-ı murādāt idi
Hāk-i deri kıble-i hācāt idi

18. Bendesi çok līk degil muʿteber
Māl ile aldığı kıl da nāzar

19. Almışdı māl ile bir gūlām
Hüsn-ile ārāste-i Fīrūz-nām [14A]

20. Gülşen-i hüsnünde nāzar cilveger
ʿĀrızı hūrşīdine hūr nā²⁷²-nāzār

21. Göstericek rüyını ol māh-ı tāb
Düşdi semānuñ diline āfitāb

22. Çıkmasa bāzāra n’ola ol perī
Elden āña şems u kamer müşterī

23. Rūhlı söz bulmada mişli ʿadīm
Dir işiden sözini hazā nedīm

24. Zıhn ü zekā şöyle ki olsa nāzır²⁷³

²⁶⁸ bā- izz ü nām: bāğiz ü nāz F.

²⁶⁹ devlet: devāt F.

²⁷⁰ işinde: içinde F.

²⁷¹ kendi: kendü F.

²⁷² nā -M

Gözle işâretden olurdu²⁷⁴ ħabîr

25. Şâh gehî nâz u gehî de niyâz
Ĥâşılı mânende-i Maĥmûd Āyâz

26. Gerdiş-i âmed-şüd-i leyl ü nehâr
Geçdi bu resm üzre niçe rûzgâr

27. Ĥaţţ-ı leb-ebrû giderek oldı çâr
Gözleri dört olsa o şâhuñ ne var

28. Böyle ĥaţ-âver göricek kendüzin
Āh iderek buldı melâĥat yüzün

29. Gün-be-gün²⁷⁵ âşâr-ı melâĥat gider
Ĥüsni²⁷⁶ zemîninde çemenler biter

30. Olur imiş şöyle ki bî-irtiyâb
Şâh-ı ĥüsn geçdigi yerler ĥarâb

31. Şâh kaçan ‘ârız-ı yâre bakar
Pây-ı nigâhına dikenler batar

32. Oldı ĥaţâ-yı ĥab‘ ı rû-nümâ
Kâse direklense ider mi behâ

33. Mâh iken ol merd²⁷⁷ keyvân olur²⁷⁸

²⁷³ olsa nazîr: ol bî-nazîr F.

²⁷⁴ olurdu: ol idi F.

²⁷⁵ gün-be-gün: gün bugün F.

²⁷⁶ ĥüsni: ĥüsn F.

Gülbün iken hār-ı muğaylān olur

34. İtdi felek hüsniñi berhem-zede
Tekye-i²⁷⁹ dehr içre firākı dede

35. Zanbaķı bir dest-hoş iken ele
Uğramaķ olur mı direkli bele²⁸⁰

36. Şāha gelüp hāşılı andan ferāğ²⁸¹
Aña şaķal şaldırup eyler çerāğ

37. Başı gözi hayrına āzād ider
Baş u göz olsun²⁸² diyü işhād ider

38. Düşdi başı kaydına bi'l-iktizā²⁸³
Ya'ni te'ehhül ide ol bī-nevā

39. Devlet-i şāhiden olup hūr-çīn
Hāne şatun aldı sarāya yaķın

40. Çok aradı gezdi neşīb²⁸⁴ ü firāz
Eyledi bir bīkr-i hayāle²⁸⁵ tīrāz [14B]

41. Bākire ammā gül-i bāğ-ı na'īm
Zülfüne toķunmadı illā²⁸⁶ nesīm

²⁷⁷ merd: merdūñ F.

²⁷⁸ Bu mısranın vezni bozuktur.

²⁷⁹ tekye-i: tākine F.

²⁸⁰ bele: müle F.

²⁸¹ ferāğ: (...) F.

²⁸² baş u göz olsun: baş göz olsun F.

²⁸³ bi'l-iktizā: mā-lā-ķazā F.

²⁸⁴ neşīb: tişīt F.

²⁸⁵ hayāle: habāle F.

²⁸⁶ illā: ālā F.

42. Şüh-ı gül-endām [ü] şanevber-ıırām
Gülben-i nev-reste vü gül-ruḥ be-nām

43. Gāh ki reftārına meydān virür²⁸⁷
Serve şalınmaḵ nice olur gösterür²⁸⁸

44. Eylese dāmānını taḥrīk-bād²⁸⁹
Āteş-i sevdāyı ider izdiyād

45. Farṭ-ı leṭāfetden olur ol māh
Ber-zede-i sūzen-i nūr-ı nigāh²⁹⁰

46. Saçını çözdükçe²⁹¹ düşer toğrusı²⁹²
Āhū-yı Çin üzre göbek borusı

47. Saçına ser-ḥāre ḵosa yā gül-āb
Sālik-i taḵvāya²⁹³ düşer pīç ü tāb

48. Her göreni eyledi āşufte-ḥāl
Ḵamet-i bālā ile ol yāl [ü] bāl

49. Gerçi ki Fīrūz düşüp zillate
Batdı boyunca yeñiden devlete

50. ‘İşmet ü ‘ifletle²⁹⁴ ser-efrāz²⁹⁵ idi

²⁸⁷ virür: virüp F.

²⁸⁸ gösterür: göster F.

²⁸⁹ taḥrīk-bād: taḥrīk yār F.

²⁹⁰ ber-zede-i sūzen-i nūr-ı nigāh: ber-zede-i sūzın nūr-ı nigāh F.

²⁹¹ çözdükçe: çözdükde F.

²⁹² toğrusı: turrāsı F.

²⁹³ sālik-i taḵvāya: sālik ü taḵvāya F.

²⁹⁴ ‘işmet ü ‘ifletle: ‘ifletleü ‘ismetle F.

Şüheri Fîrûz ile dem-sâz idi

51. Her birinüñ nuṭkı belâgat-esâs
Bir yire geldi iki nükte-şinâs

52. Eylese²⁹⁶ ebrûyile biri hitâb
Ol peri gözle virür aña cevâb

53. Rûz-ı maḥabbetde düşüp ten tene
Geçdi bu hâl üzre bir iki sene

54. Çarḥ-ı cefâ-pîşeyi gel gör yine
Çor mı bu ‘ıyş ü demi her âdeme²⁹⁷

55. Dest-i felek bunlara o yok bu yok
N’itse gerek yarısı fikrinde yok

56. Bir şehir ol şâh be-nâm-ı ihtîşâm
Eyledi bir kaşr-ı refi‘i maḳam

57. Kaşr-ı²⁹⁸ hûr nakle ider ekşerî
Keşmekeş-i da‘vâ-yı bālâ-teri²⁹⁹

58. Kesb-i hevâ iderek anda o şâh
Eyledi her cānib-i şehre nigāh

59. Anda nümāyān idi çün her mekân
Gülruḥa düş oldu gözi nāgihān

²⁹⁵ ser-efrâz: ser-fîrâz **F.**

²⁹⁶ eylese: eyler **F.**

²⁹⁷ âdeme: birine **F.**

²⁹⁸ kaşr-ı: kaşd-ı **F.**

²⁹⁹ bālâ-teri: bālâ ter (..) **F.**

60. Çāre nedür olacaķ olsa gerek
Gösterecek anı mı³⁰⁰ buldı felek
61. Görmeye çeşm-i felek itse nażar
Seyr-i menāzilde bu gūne ķamer [15A]
62. Gördigi dem ‘āşık olup şāh aña
Oldı çeşm dūhte andan³⁰¹ yaña
63. Eyledi sevdāsı dimāğında³⁰² hūş
Zerre ķadar ķalmadı idrāk [ü] hūş
64. Kimseye göstermedi andan nişān
Gülruķ olunca nażarından nihān
65. Geldi hele ‘aķlı biraz başına
Didi nezāketle ķaravaşına
66. Şu görinen hāne³⁰³ ‘aceb hūbdur
Şāhibi kimdür kime mensūbdur
67. Cāriye vāķıf degil eyitdi hemān
Māliki Fırūz idüğün der-miyān
68. Aldı hāber oldı şehe āşikār
Ķağrı burucuñ mehidür ol nigār

³⁰⁰ anı mı: ādemi F.

³⁰¹ dūhte andan: dūhte-i āndan F.

³⁰² dimāğında: dimāğına F.

³⁰³ hāne: (..) F.

69. Oldı raşad-sāz-ı ıuşūl-i vişāl
Eyledi teşhīri için çok hayāl

70. Eyledi çok ıud^c ayı hātır-güdāz³⁰⁴
İtdi bu tedbiri göñülde qārār

71. Resm-i qādīm ūzre o dīvān idüp
Cümleyi cem^c eyledi fermān idüp

72. Kār-güzārāna didi yek-be-yek
Şimdi fūlān hāne muqarrer gerek

73. Gördi münāsib anı hep mehterān
Hüküm ile menşūrı yazıldı hemān

74. Nāmeyi ber-mūcib-i fermān-ı şāh
Eylediler zīb-dih-i pīşegāh

75. Didi ki Fīrūz nice rūzgār
Olmadı bir ııdmet-ile behre-dār

76. Aña virũñ³⁰⁵ nāmeyi olsun revān
Tā ki zārūretsüz ola bir zamān

77. Nāmeyi Fīrūz alup çün hamām
Uçdı o hān cānibine şād-kām

78. Bir iki gün perde-nişin oldı şāh

³⁰⁴ hātır-güdāz: hātır güzār F.

³⁰⁵ virũñ: viren F.

Tā ola ḥālī vü teḥī ṣāh-ı rāh

79. Bir gün olur güm-şude³⁰⁶ ağıyārdan³⁰⁷
‘ Ālemi ḥālī bulup enzārdan³⁰⁸

80. Yola girüp eyledi bā-pīç ü tāb
Ḥāne-i Fīrūza varup daḳḳ-ı bāb

81. Zevcini³⁰⁹ zann eyledi ol nīk-nām
Ḳapuyı açdı olarak ṣād-kām [15B]

82. Gördi hemān iḥerüye girdi ṣāh
Didi ki vāh ‘ işmetüm oldı penāh

83. Ey ṣeh-i ‘ ālem ne geliş bu geliş³¹⁰
Ṣāh-ı cihān olana düşmez bu iş

84. Mezbele ṣāyeste-i ṣāhān degil
Çāh-ı revā-yı meh-i Ken‘ ān degil

85. Nefse uyup eylese ḳasd-ı ḥarām
Oldı cihān ḥalḳına rüsvā-yı ‘ ām

86. Ṣāh didi ey sözi çok ṣīve-kār
Tā bu ḳadar ser-zeniş itmek ne var

87. Olsa ḳazayile gönül mübtelā
Hem-ser olur ḥalḳa ṣāh u gedā

³⁰⁶ güm-şude: köşede F.

³⁰⁷ ağıyārdan: enzārdan F.

³⁰⁸ enzārdan: ağıyārdan F.

³⁰⁹ zevcini: ruḥını F.

³¹⁰ geliş bu geliş: gülşen bu gülşen F.

88. Didi aña Gülrüh eyā təcver³¹¹
Şāh u gedā mebhāşı fih-i nazar

89. Şāhlaruñ göñli hemāya ‘adil
Nice olur hem-ser-i zāğ-ı rezil

90. Cife³¹² yemek zāğuñ olur ‘ādeti³¹³
Şāhuñ esed hilkatidür hilkati

91. Olsa da lezzetde mümidd-i hayāt
İtmeye³¹⁴ kelb artuğuna iltifāt

92. Gördi ki şāh uzadı bu kıl u kāl
Kokmağa yok çāre degil ki vişāl

93. Didi ki sen hūr-ı cināndan³¹⁵ mısın
Yoğsa cihān içre güzel sen misin

94. Gülrühā bu gūne sitekler ider
Girdigi kapudan [o] çıkup gider

95. Dest tehī nāle ile göz tölü
Öpdi işigi vü yaladı³¹⁶ yolu

96. Nādim olup nefsine levv itdi hep

³¹¹ təcver: təc vir F.

³¹² cife: çığa F.

³¹³ ‘ādeti: memāti F.

³¹⁴ itmeye: itmede F.

³¹⁵ hūr-ı cināndan: hūr-ı hūbāndan F.

³¹⁶ yaladı: yolladı F.

Şuya gidüp geldi şusuz teşne-leb

97. Gerçi bu hengāmeye fayşal virür
Şoñra felek gör ne oyun gösterür

98. Hizmeti³¹⁷ Fîrûz idince edā
Menziline toğru gelüp ez-ķazā

99. H̄asret-i Gölruḥ ile tırmaz yürür
Çıkıldığını şāhuñ uzaķdan görür

100. Gördiği dem ‘azm-i beyābān ider
Şāhdan ol kendüyi pinhān ider

101. Şāh sarāyında idince ķarār
Geldi ḥaremğāhına³¹⁸ bā-āh u zār [16A]

102. Yorğun idi yatdı biraz uyudı
Vāķı‘a serpüşini açmaz ķodı

103. Geldiği dem yatdı çok eğlenmedi
Bu gelişi Gölruḥa ḥoş gelmedi

104. Yapdı ķazā böyle bir iş neylesün
Bu işi Fîrûza nice söylesün

105. Aña ne da‘ vā ile gelsün yaķın
Kendi göziyle geren almaz yemīn

³¹⁷ hizmeti: hizmetine F.

³¹⁸ haremğāhına: demğāhına F.

106. Uyanup oturdı o āşüfte-ḥāl³¹⁹
Zāhir idi dildeki ḥüzn ü melāl

107. Gördi ki Gülrüh da ider āh u zār
Olmada nergisleri şebnem-nişār³²⁰

108. Didi nedür³²¹ girye vü zāra sebeb
Ben yoğ iken saña ne oldı ‘aceb

109. Baña perīşān görünür sünbülün
Yoḥsa ḥazān- dīde mi oldı gülün

110. Sen ne kadar sırrıñı itseñ nihān
Şafḥa-i rūyuñ anı eyler³²² beyān

111. Virdi bu söz Gülrüḥa hayli elem
Didi gel öldür beni itme sitem

112. Görmemiş idi yüzümi mihr u māh
Saña gelüp ‘işmetüm oldı tebāh

113. Ḥasret iken zilfūme bād-ı nesīm³²³
Şāhuña pīş-keş çeküp itdün zemīm³²⁴

114. Sen dimeseñ kimden alurdı³²⁵ ḥaber
Ḥüsnimi vaşf eyledi cinler meger

³¹⁹ āşüfte-ḥāl: eşfāk-ı ḥāl **F.**

³²⁰ şebnem-nişār: şebnem mişāl **F.**

³²¹ nedür: ne var **F.**

³²² anı eyler: ider anı **F.**

³²³ bād-ı nesīm: dest-i nesīm **F.**

³²⁴ zemīm: vesīm **F.**

³²⁵ alurdı: olurdı **F.**

115. Virdüñ ise vāsıta olup rızā
Destime toķunmadı var ŗor aña

116. Senden anuñ ‘ iŗmeti ķat ķat ziyād
Bir sōz ile eyledi terk-i murād

117. Vaķ‘ a gümān-pīŗ³²⁶ olup der-miyān
‘ İŗmetüñi eyledi Gülruķ beyān³²⁷

118. Sōz uzadı gördi ki bī-iŗtibāh
Eyledi Fīrūza tevbe-i gūnāh

119. Didi eyā miŗli bulunmaz güzel
‘ İŗmetüñi eyledi ‘ ālem meŗel

120. Sōyledigim sōzlere sen itme ‘ ār
Ben saña ı‘ an itdigimüñ vechi var

121. Çünki bu hūsn ile seni gördi řāh
Saña göñül virdigi bī-iŗtibāh

122. Bōyle bir iŗ yaptı felek nidelüm
Def‘ ine tedbīre řurū‘ idelüm [16B]

123. Var bir iki gūn pederüñde³²⁸ otur
Her neye mālīk iseñ anda götür

³²⁶ gümān-pīŗ: kemā-bīŗ F.

³²⁷ eyledi Gülruķ beyān: Gülruķ eyledi beyān F.

³²⁸ pederüñde: pederine F.

124. Tā diyeler şāha bir³²⁹ ehl-i nifāk
Gülruḥa Fīrūz virüpdür talāk

125. Şāh eger itmezse vişālūñ³³⁰ murād
‘İyşımız evvelkiden olur ziyād

126. Tā gide āyīne-i dilden ğubār
Böyle bu tedbīre virildi qarār

127. Aldı nesi var ise bir gün o māh
İtdi peder menzilini cilvegāh

128. Eyledi her biri yerinde qarār
Geçdi bu hāl üzre biraz rūzigār

129. Şordı muḳarreblere Fīrūz hep
Şāh teccessüsde idi rūz u şeb

130. Qatı çok ağız aradı ḥayr u şer
Hiç birinden alımadı ḥaber

131. Gerçi ki Gülruḥ pederi pīr idi
Ḥayli işābet-kūn-i tedbīr idi

132. Yazdı şikāyet ederek ‘arz-ı hāl
Eyledi Fīrūzı bir ehl-i ḍalāl

133. Ḥaşmını ihzār idüp ol ānda
Görmege da‘vāsını dīvānda

³²⁹ bir: bu F.

³³⁰ vişālūñ: vaşluñ F.

134. Kādı vesā'ir 'ulemāsını şāh
Hāzır idüp kendüsi der-tahtgāh
135. Geldi o dīvāna saġır u kebır
Başladı da' vāsını takrīre pır
136. Didi ki bir bağçe-i dil-güşā
Dikmiş idim kendü elimle şehā
137. Gülleri reşk-āver-i bāġ-ı na'im
Sünbülü zīver-dih-i dest-i nesīm
138. Lezzet-i şeftalusı khand-ı nebāt
Tuḥfe turuncı³³¹ ise āb-ı hayāt
139. Tāze nihālinde yoġ idi kuşūr
Ḥasret-i bādāmı idi çeşm-i hūr
140. Meyvesinüñ her birisi tāze ter
Yoġ idi ayvasına tüyden eşer
141. Hāşılı bir cennet idi nev-resīd
Eyledi Fırūz anı benden ḥarīd
142. Bozdı ḥarāb eyledi gülzārını
Yoldı yedi meyve-i eşcārını [17A]
143. Eyledi bu bāġa bu yüzden ziyān
İtdigüñi itmedi bād-ı ḥazān

³³¹ tuḥfe turuncı: teḥfe-i turunc F.

144. Ya bu mıdur hükmi-i Kitāb-ı Mübîn
Üstüme zür ile bıraktı hemîn

145. Cümle[ye] ma' lûm olıcağ hasb-i hâl
Eyledi Fîrûza teveccüh-i su'âl³³²

146. Didi ki şâdık ne ki bu³³³ söyledi
Lîk anuñ 'aybı zühûr eyledi

147. Bir gün aña varmış idüm nâgihân
Bir esed andan çıkup olur³³⁴ revân

148. Yine gelür diyü virüp ihtimâl
Havfa düşüp varmağa geldi kelâl

149. Şâh teferrüs idüp ol kışşayı
Şûret-i da' vâdan³³⁵ alup hışşeyi

150. Kâdıya dir sözleri oldu 'ayân
Hükmi-i şerî' at nicedür kıl beyân

151. Didi ki Fîrûza senüñdür bu bâğ
Dönmege bir vech-ile yokdur mesâğ

152. Mu' teber olmak bu cevâbuñ muhâl
Mücib-i red³³⁶ 'ayb³³⁷ değil ihtimâl

³³² teveccüh-i su'âl: teveccüh su'âl F.

³³³ ne ki bu: buna kim F.

³³⁴ olur: oldu F.

³³⁵ şûret-i da' vâdan: şûret ü da' vâdan F.

153. Şer‘ -ile Fîrûza virildi cevâb
Şâh dağı eyledi aña hîţâb

154. Didi ki var baġuňa çekme elem
Başmaz o vâdîye esed bir³³⁸ kadem

155. İtdi bu kavl üzre mü ‘ekked yemîn
Hıfz u hîrâset iderüz ol emîn

156. Hâzır olan cümle yazıldı güvâh
Eyledi Fîrûz o dem ‘azm-i râh

157. Gülruhuñ oldığı yer atdı cân
Menziline aldı götürdi hemân

158. Şûher ü zen birbirine mihribân
Zevk u şafâ eylediler bir³³⁹ zamân

159. Nazma getürdi bunu **Kâmî**-i zâr
Tâ ki suhan-dâna kıala yâdigâr

8

LÂLEZÂR-I VAĖİD-İ MAĖDŪMÎ

[MESNEVÎ]

fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

³³⁶ mûcib-i red: mûcibdür F.

³³⁷ ‘ayb: ‘aceb F.

³³⁸ bir -F.

³³⁹ bir: çok F.

8 Lâlezâr, (524 Beyit), s.774-819.

1. Һamd-i bī-gāye Һaқ Te‘ālāya
Virdi Һüsñ-ile Һalka pīrāye [17B]
2. Nev‘-i insānı eyleyüp tekrīm
Ҳilқatin қıldı Һüsñ-i³⁴⁰ taқvīm
3. Dest-i Yūsufı oldı pīrāye
Ġāze-i ‘āşıkī Züleyhāya
4. Biçdi Һayyāt-ı kudret-i Yezdān
Қadd-i mevzūn-ı Һüsne Һil‘at-i ān
5. Giydirüp ol libāsı Leylāya
Şaldı Mecnūn-ı zārı şahrāya
6. ‘Aşq-ı Şirīne қıldı çün mu‘tād³⁴¹
Tatlı cānından el yudı Ferhād
7. Şem‘e pervāneyi idüp sūzān
Mihr-cūyānı³⁴² қıldı ser-gerden
8. Bāğ-ı dehr içre қıldı ol sultān
Gül-i Һandāna bülbüli nālān³⁴³
9. Kāh ile kehrubāyı itdi enīs
Oldı āhen zebūn-ı mıknātīs

³⁴⁰ Һüsñ-i: aҺsen-i L.

³⁴¹ mu‘tād: münқād L.

³⁴² mihr-cūyānı: mihre Һırbāyı L.

³⁴³ gül-i Һandāna bülbüli nālān: güli Һandān u bülbüli nālān L.

10. Cümleden evvel oldı ‘ aşk [u] vedād
Cümle eşyāya ‘ illet-i icāb
11. Eyledi Hāzret-i Hudā-yı Gānī
‘ Aşkı muhtāc [u] hüsni mustağnī
12. ‘ Aşkdandur gönülde her lerziş
‘ Aşka evvel Hāḡ eyledi verziş
13. Bir vücūd-ı şerīfī ol Settār
Zāt-ı pākiyün eyledi Muhtār
14. ‘ Ālem olsa n’ola raḡīb-i Hudā
Oldı maḡbūb-ı Hāḡ ḡabīb-i Hudā
15. Faḡr-i ‘ ālem peyāmbere-i mev‘ūd
Nām-ı nāmisi Aḡmed [ü] Maḡmūd
16. Hāşimiyyü’n-neseb Rasūl-i emīn
Server-i ceys-i enbiyā-yı gūzīn
17. Evvelīn mevce-i yem-i raḡmet
Āḡirīn ḡarf-ı naşş-ı ḡatmiyyet
18. Şāh-ı esrār³⁴⁴ Burāḡ-rān-ı ferīd
Taḡt-ı Refref-nişīn-i şāh-ı vaḡīd
19. Melce-i leşker-i ‘ uşāt-ı ümem
Bī-muḡābā şefī‘-i rūz-ı nedem

³⁴⁴ şāh-ı esrār: şām-ı İsrā’ L.

20. Bezmîne ‘Adn-i cān disem yeridür
Hür u gılmān kemīne çākeridür

21. Eyledi öyle sūdı kim Kāyyūm
Şāyesin mişl olur diyü ma‘ dūm [18A]

22. Cümle aşhābı hep güzellerdür
Severüz hep ‘aceb güzellerdür

23. Şer’i ‘ālemde ber-devām olsun
Āl ü aşhābına selām olsun

İ‘TİRĀF-I GÜNĀH-KĀRĪ-İ HOD

24. Bezm-i ‘ālemde āh-ı³⁴⁵ ṭab‘-ı fużül
Mey [ü] maḥbūb ile olup meşğūl

25. Bulıcaḳ ruḥṣat-ı günāh u şerim³⁴⁶
Ḥātırı ister istemez işlerim³⁴⁷

26. ‘Özr-ile fışkı terke neng eyler
Deşt-i ṭā‘atde özr-i leng eyler

27. Eylemez biñ belā çekerse gile
Ārzū-yı vişāl-i dil-ber ile

28. Mescide gitmemek içün nā-merd
‘Özr-i bārān ider bahāne-i serd

³⁴⁵ āh-ı: āh L.

³⁴⁶ ruḥṣat-ı günāh ü şerim: ruḥṣat-ı günāh beşer L.

³⁴⁷ işlerim: işler L.

29. Duttı nefse uyup ʔarık-i ʔilāf
Olmadı gıtdı reh-rev-i inşāf
30. Çeşm-i inşāf ile baʔup her gāh
Kendi kendümden eylerem ikrāh
31. Zıkr-i la‘l-i bütān ile her şām
Şubḥa dek kārūm oldu şürb-i müdām
32. Cümle fışk u fesāddur ‘amelüm
Ma‘şiyetden sevāba degmez elüm
33. Tā-be-key nefis-i bed-sirişk ḥayāl³⁴⁸
İder³⁴⁹ İblīsveş beni idlāl
34. Yā İlāhī be-‘aşk-ı Faḥr-i Rüsül
Be-cemāl-i cemīl-i zübde-i gül
35. Be-ḥitāb-ı bülend-i erselnāk
Be-kemāl-i muḥāṭab-ı levlāk
36. Şāfi‘-i seyyi’āt ḥürmetine
Seyyid-i kâ’ināt ḥürmetine
37. ‘Abd-i ‘āşī Vaḥīd-i nāçāra
Ya‘ni Maḥdūmī-i güneh-kāra
38. Rāh-ı ṭā‘atda idüp tevfiḳ
Ḥızr-ı tevfiḳuñ eyle aña refiḳ [18B]

³⁴⁸ ḥayāl: ḡalāl L.

³⁴⁹ ider: ide L.

39. Bir uluñ sevse bir civān-ı bedī^c
Sevdigini getürse ğayre şefī^c
40. Mümkün oldukça sa^c y idüp ol ul
İder elbet³⁵⁰ recāsını mağbūl
41. Sevdigüñ ^c aşkına diyen mürde
Budur ^c ādet güzel sevenlerde

BĀDĪ-İ NAẒM-I LĀLEZĀR-I BÜTĀN

42. Şandalī-zīb-i dāstān-ı hayāl
Kışşa-ğ^vān-ı bedī^c -i ħüsn ü cemāl
43. Şem^c -i bezme tamām olup enbāz
İtdi taqrīre söz-ile āġāz
44. Bir zamān bu hayāl-bāz-ı kühen
Gösterüp şüret-i firāk-ı vaṭan
45. Mühre-i cism-i zārımı nā-kām
İtdi bāzīçe-i yed-i eyyām
46. Geh def-i ṭa^c ne çaldı ġāh nefīr
Dest berhem-zen oldu mīr u faķīr
47. ^c Arz idüp ḥādişāt şu^c belerin
Bende gösterdi ḥalka hep hünerin

³⁵⁰ elbet: añun L.

48. Seyr idüp hālūmi hep refiķlerüm³⁵¹
Yār-i şādıķlarum şefiķlerüm

49. Çāre-ḥ^vāhāne eyledükçe niyāz
Ḥande-i hezle itdiler āgāz

50. Budur ebnā-yı ‘ālemūñ kārı
Resm-i mensūḥdur vefā-dārı

51. Yoluña şanma cān virürler hep
Ḥīn-i ḥacetde yan virürler hep

52. Kāse-lis-i simāt-ı iḥsānuñ
Olur ol demde düşmen-i cānuñ

53. Anları da ben eylemem ta‘yīb
Ecnebīdür degildür emr-i ġarīb

54. Gelicek merg pāyidār olmaz
Ādeme kendi cānı yār olmaz

55. ‘Uḳalā hep bu ḳavle ḳā’ildür
Dost idinmek ziyāde müşkildür

56. Ḥāşılı çünki eyledi devrān
Beni seng-i felāḥān-ı hicrān

57. Hem çü seyyāh-ı reh-neverd-i zār³⁵²

³⁵¹ hep refiķlerüm: refiķlerüm L.

³⁵² reh-neverd-i zār: reh-neverd-fiġār L.

Devr idüp ʿālemi diyār diyār [19A]

58. Çünkü Rûm iline güzâr itdüm
Yeñişehr[e] gelüp qarâr itdüm
59. Nehr-i şehri görüp şafâ buldum
Bir iki tâze âşinâ buldum
60. Nehrûñ âb-ı şafâ-meʿ âilinden
Şehrûñ âyîne-i cemâlingen
61. Çün murâd üzre rûy-ı dil gördüm
Dilde bir zevk-i ğam-kesel gördüm
62. Baʿzı yârân ile ʿatîk ü cedîd³⁵³
İhtilâf eyledüm ʿarîz ü ʿamîk
63. Zahm-ı dîrîn bulunca merhemler
Unuduldı biraz geçen demler
64. Her gice cemʿ olup nice yârân
Geh ğazel geh menâkıb-ı hûbân
65. Şuḥba dek zevk [u] şoḥbet eyler idük
Hâşılı defʿ-ı vahşet eyler idük
66. Bir gice üç zarîf-i şifte-hâl
Sâʿir aḥbâbı itdük istişkâl

³⁵³ ʿatîk ü cedîd: cedîd ü ʿatîk L.

67. Ğayriden bezmi ħalvet itmiş idük
Bir perī-çehre da‘ vet itmiş idük

68. Bezme virüp o şüret ile ziyā
Meclis-ārālķ eyledük güyā

69. İsm-i sāmīsi Seyid Aħmed idi
Şīve vü nāzda ser-āmed idi

70. Ruħları verd-i āle beñzer idi
Ebrūvānı hilāle beñzer idi³⁵⁴

71. Nigeh-i dīde-i ķebūd-nümā
Gökden inmiş belā idi güyā³⁵⁵

72. Oldı gülzār-ı bezme ol ra‘ nā
Ferah-āver mişāl-i feyz-i Ĥudā³⁵⁶

73. Her gören dirdi eyleyüp taħsīn
Bu kerāmet nedür şehābü’ d-dīn

74. Ki reh-i ‘aşķa sālīk olmışsın
Böyle ĥuddāma mālīk olmışsın

75. Ne ‘azāyım ne ism-ile ey pīr
Bu perī-rūyı eyledüñ teshīr

³⁵⁴ Bu beyit Lâlezâr’da 71. Beyittir.

³⁵⁵ Bu beyit Lâlezâr’da 72. Beyittir.

³⁵⁶ Bu beyit Lâlezâr’da 70. Beyittir.

76. Çāre yok her gören anı bî-şek
Çarpılır³⁵⁷ ağzı egrilür göricek
77. İtmiş ol mehveşi bu zülf-i dırāz
Necm-i düm-dār-ı āsumān-ı niyāz³⁵⁸ [19B]
78. Eyler iken bu vech-ile taḥsîn
Didi ol ḡonce-leb ḥazîn ḥazîn
79. Men kimem³⁵⁹ kim olam bu medḥe sezā
Benden aḥsen bulunmaya ḥāṣā
80. Bunda şad şūh-ı mu‘ teber vardur
Şehrimüzde daḥi neler vardur
81. Bā-ḥuṣūs ol gül-i riyāz-ı kemāl
Serv-i mevzūn-ı ḡülsitān-ı cemāl
82. Şeh-levendüm³⁶⁰ yegāne-i devrān
Ḡonce-i ḡülşen-i ḥayā ‘ Oṣmān
83. Sürḥ-pūş olsa lāleveş mevzūn
Ḳāmeti ola nīze-i ḡül-gūn
84. Menzilinden çü meh çıkınca seḥer
Āfitāba ya doḡ ya doḡdum der
85. Ḳahramān ḳaşı yāların yaşıamaz

³⁵⁷ çarpılır: çarpılup L.

³⁵⁸ necm-i düm-dār-ı āsumān- niyāz: necm-i düm-dār-ı āsumān- nāz L.

³⁵⁹ kimem: neyem L.

³⁶⁰ şeh-levendüm: şeh-levend-i L.

ılıcı stine ılıc aşamaz

86. Eyledi atl-i ‘āma n tedbīr
ıldı ebrların iki şimşīr

87. Mede şāyān gzel odur ancak
İ‘ timād eylemez iseñ var ba

88. Seer ol şev-ile olur³⁶¹ pyān
Oldum ol māha ez-dern³⁶² nigerān

89. Bir ru-ı mihr-i iltimā‘ grp
irelendi gzm şu‘ ā‘ grp

90. Gmş āyīne gibi sīnesi a
Gerdeni tīĝ-i berden berrā

91. Tīĝ-ı Hindī nigāh-ı n-āşām
Mje-i n-feşānı tīĝ-i şām

92. a-ı yāt-ı la‘ l-i raşānı
Revnā-ārā-yı resm-i ‘Oşmānī

93. Grdi ayrānlıĝum o ĝonce-i ter
Glerek didi mptelā e aber

94. Mā-mezādan aber virp rşen
Eyledm nal-i mācerā-yı khen

³⁶¹ olur: olup L.

³⁶² ez-dern: drdan L.

95. Didi ey mest-i bāde-i dīdār
Beni medḥ itme eyle istiğfār
96. Medḥe şāyeste ḥūb vaşfa sezā
Görmek isterseñ ideyüm inhā
97. Rāğīb iseñ cemāl-i cānāna
Bir ṭarīḳ ile var Bedestāna [20A]
98. Bir kuzı vardır o me'vāda
Pederidür Çoban Velī-zāde
99. Nām-ı nāmīleri Muḥammeddūr
Cümleden ḥüsn-ile ser-āmeddūr
100. Oldı şehr içre ol mehūñ el-ān
Laḳabı şadr-ı a'zam-ı ḥübān
101. Lālezār-ı cemālde ḥod-rū
Ya mülūkī ya āşafidür bu
102. Göñül almaḳda cüst [ü] çāpükdür
Yed-i ṭulā-yı ḥüsne mālīkdür
103. Cilve-ḥīz olsa ḳāmet-i ḥūbı
Ḳopar erbāb-ı aşḳuñ āşūbı
104. Eylemiş şāni'-i Ḳadīr ü Ḥaḳīm
Nūn-ı tenvīn gibi dehāni³⁶³ adīm

³⁶³ dehānı: dehānın L.

105. Dehen-i tengi kimyā gibidür
Adı var kendi yok vefā gibidür
106. Kāmet-i vaşfın eylesem her gāh
Diye serv-i çemān ki tāle be-kāh
107. Sūz-i medh-ile cāna ol mehveş
Şaldı sūrāh-ı gūşdan āteş
108. Şevk-ile ‘azm idüp bedestāna
Tālib oldum metā‘ -ı cānāna
109. Görüp ol hoş kumāş-ı ruhsārı
Oldı cān-ile dil harīdārı
110. Aţlas-ı cism-i şāfinuñ güyā
Tār u pūdiydı şan harīr-i şabā³⁶⁴
111. Bu kadar hūsn-i pūr-melāhat ile
Bu güzellekle bu letāfet-ile
112. Gāh hayrān çü serv ayakda durur
Gāh bī-tāb-ı ‘aşk olur oturur
113. Serde sevdā-yı zūlf-i müşg-efşān
Dilde peykān-ı nāvek-i müjgān
114. Bāliş-i nāza yaşılanup ol māh
Gāh u bī-gāh ider nihānī āh

³⁶⁴ harīr-i şabā: harīr-i ziyā L.

115. Didüm ey gülbün-i riyâz-ı edeb
Ne hevâdur bu ıztırâba sebeb

116. Didî rencûr-ı ʿaşk-ı cānānam
Müptelâ-yı belâ-yı hicrānam

117. İtdi kâlâ-yı şabrımı ğâret
Bir ʰarāmî bakışlu genç âfet [20B]

118. Edeb olmasa mâ-vaḳaʿ³⁶⁵ ızhâr
Eyler idüm saña hezâr âzâr

119. Nâdim olur anı gören³⁶⁶ zîrâ
Beni ʰüsn-ile vaşf iden şuʿarâ

120. Bir midür hiç ziyâda şâm u seher
Germ-i şeb-tâb u gevher-i ʰâver

121. Sehâbıñ ulu şâḫvânı³⁶⁷
Göricek âfitâb-ı raḫşânı

122. Nâm-ı Monla ʰüseyn ʰüsni perân³⁶⁸
ʰüsñü'l-ḫulḳ ḫâfız-ı ʰurân³⁶⁹

123. Arnavud-zâdedür o ʿâlî-şân
Lâle olsa olurdı ismi Sinân³⁷⁰

³⁶⁵ mâ-vaḳaʿ : mâniʿ -i L.

³⁶⁶ gören: görüp L.

³⁶⁷ Bu mısranın vezni bozuktur. / kim süḫānuñ olur şenâ-ḫvânı L.

³⁶⁸ perân: pür ân L.

³⁶⁹ ḫâfız-ı ʰurân: ḫâfızu'l-ʰur'ân L. / Bu beyit Lâlezâr'da 123. Beyittir.

³⁷⁰ Bu beyit Lâlezâr'da 122. Beyittir.

124. Zaḥm-ı cān u dil ol püserdendür
Cümle feryādumuz cigerdendür

125. Nice Yüsuflaruñ o meh-pāre
İpligini çıkardı bāzāre

126. Niçe sālūsi eyledi³⁷¹ ‘ ayyāş
Eyledi ḥüsni gibi ‘ aşkını fāş

127. Kebş-i cānuñ çok ‘ āşıkı³⁷² o Ḥalīl
İtdi qurbān mişāl-i İsmā‘ il

128. Oldı rüy-ile şan o la‘ l-i ter
Āyet-i Nūr [u] Sūre-i Kevşer

129. Ḥüsüne şüreti³⁷³ de muvāfık olur
Gūş idenler kulaqdan ‘ āşık olur³⁷⁴

130. Fehm olur şafḥa-i ruḥından ḥās
Ma‘ nī-i nışf-ı Sūre-i İhlās³⁷⁵

131. ‘ Alem‘ -efrāz-ı nāz olup o civān
Virdi Bayraqlı Cāmi‘ e ‘ ünvān

132. Āteş-endāz olup³⁷⁶ nüh eflāke
Devr-i ḥ‘ āndur o ma‘ bed-i pāke

³⁷¹ eyledi: eyleyüp L.

³⁷² ‘ āşıkı: ‘ āşıkıñ L.

³⁷³ şüreti: şavtı L.

³⁷⁴ Bu beyit Lâlezâr’da 130. Beyittir.

³⁷⁵ Bu beyit Lâlezâr’da 129. Beyittir.

³⁷⁶ olup: olur L.

133. Cum‘a gün var o mescid-i hūba
Eyle tevcīh-i çeşm maḥbūba³⁷⁷

134. Muşḥaf-ı ‘ārızuñ kılup ezber
Āyet-i şun‘-ı Hakkā eyle nazar

135. Mescide cum‘a gün şitāb itdüm
Bir münāsib yer intiḥāb itdüm

136. Mu‘tekif oldum okununca ezān
Cem‘ olup ḥalk doldı çün erkān

137. Didi bir kimse nāşa³⁷⁸ nāzır oluñ
Āyet-i secde geldi ḥāzır oluñ [21A]

138. Gördüm ol şāh-ı kişver-i ḥūbı
Yeñişehrūñ güzide maḥbūbı

139. Eyleyen ehl-i ḥüsni dil-dāde
Şāh-ı ḥūbān Arnavud-zāde

140. Mahfile eyledi³⁷⁹ o şeh³⁸⁰ teşrīf
Bir de yanınca bir ‘abūs ḥarīf

141. Secdeye vardı tāk-ı mescid ü bām
Ḳametine menāre kıldı kıyām

³⁷⁷ maḥbūba: o maḥbūba L.

³⁷⁸ nāşa: ḥalka L.

³⁷⁹ eyledi: itdi L.

³⁸⁰ o şeh: nāz ile L.

142. Arkasın virdi halk mihrāba
Oldı Kıble o Ka‘ be aşhāba

143. Devr okumağa kıldı çünkü heves
Sûre-i Yûsuf okı didi o kes

144. Hîn-i tertilde didiler aña
Bu melekdür degil beşer hāşā

145. Okuyan maḥfil üzre ol gül mi
Yâ nevā-keş Hudā-yı bülbül mi

146. Çünkü itmām olındı emr-i namāz
İdüp ihlāş-ile du‘ā vü niyāz

147. Müteferriḳ olup cemā‘at-i ‘ām
Qaldı hāşān ile o şāh-i kirām

148. Meger âmāde idi anda tamām
Sālifü’z-zıkr üç civān-ı be-nām

149. Seyîd Aḥmed Cenāb-ı Şāh ‘Osmān
Şālisā şadr-ı a‘zam-ı ḥübān

150. Āşinālık idüp³⁸¹ vesîle o dem
Geldiler yanuma o üç maḥrem

151. Da‘vet idüp o māh-simāyı
Hāle-i bezme alduḳ ol ayı

³⁸¹ idüp: olup L.

152. Didüm ey dil-ber-i Mesîhâ-leb
İde i' cāz-ı hüsniñ efzûn Rab
153. Eyledüñ³⁸² hüsni savt-ile hālā
Nice dil-mürde-i ğamı ihyā
154. Göñül alçaqlığı idüp nāgāh
Bezmümüz rüşen eyledüñ ey māh
155. Kûtb-ı zātuñla kıldı³⁸³ ey dil-dār
Cem'ümüz vefk-ı çār-ender-çār
156. Beden-i dil-berine cān sensin³⁸⁴
‘Unşur-ı cism-i hüsni ü ān sensin³⁸⁵
157. Gülşen-i rüyūñuz gibi hürrem
Olamaz çār bāğ-ı mülk-i ‘Acem [21B]
158. Yeñişehr-i Fenārda aşlen³⁸⁶
Kangı ‘aşık bu lutfā oldu sezā
159. Dört yanın cāy ide ferīhu'l-bāl
Çār bāliş-nişin-i taht-ı cemāl
160. Rub' -i meskūnda var mıdur bulmuş³⁸⁷
Böyle cem' iyyete düçār olmuş

³⁸² eyledüñ: k'eyledün L.

³⁸³ kıldı: kılduñ L.

³⁸⁴ beden-i dil-berine cān sensin: beden-i dil-berīye cānsız siz L.

³⁸⁵ ān sensin: ānsız siz L.

³⁸⁶ aşlen: āyā L.

³⁸⁷ bulmuş: görmüş L.

161. Sineñi gerd-i kînenen şâf it
Gördüğün var mı didüm inşâf it

162. Hânde-i şükkerîn idüp îşâr
Didi ol tûtî-i şeker-güftâr

163. Bu vilâyetde bir ‘amel vardur
Çorî nâmında bir maḥal vardur

164. ‘Arşa-i vaḳfdur berāy-ı şafâ
Çaramanlu Çorısı dirler aña

165. ‘Âlem olmuşdur ey hûner-māye
Çarşu yaḳa dirüz o me’vāya

166. Çün bahâr ola açıla ezhâr
Sāye-dâr ola her dıraḥt-ı çenâr

167. Mā’i bir ḥāre cūy-ı kūh-güdāz
İde şāh-ı bahāra pāy-endāz

168. Şehr olur bir³⁸⁸ sîmîn-ten-i dil-ber
Çuşadur şehri şanki nehr kemer³⁸⁹

169. Çeker eşḥâsı eyleyüp teşḥîr
Mevce-i âb olur şehâ zencîr³⁹⁰

³⁸⁸ bir: şanki L.

³⁸⁹ şanki nehr kemer: nehr hem çü kemer L.

³⁹⁰ mevce-i âb olur şehâ zencîr: mevce-i âb-nehr olur zencîr L.

170. Öte yakaya geçmege muṭlaḳ
Ḳurılur üstine nehrün³⁹¹ zevraḳ
171. Nehr bir şūf destgāhı olur
Mekigi zevraḳ-ı sipāhi olur
172. Pīr ü ter³⁹² bütün şaġīr ü kebīr
Nice enbūh [u] mevc-i ḥīz ü keşīr
173. İttifāḳ-ile ūlfet itmek için
Geçer ol cāya şoḥbet itmek için
174. Ḳurılur ḥaymeler ṭaraf-be ṭaraf
Cem‘ olur ḥalḳ hep ḥiref-be-ḥiref
175. O maḳar ḥalḳa cāy-ı ‘işretdür
Yeñişehr içre eski ‘ādetdür
176. Germ olur hem çü āhen-i tefte
Şoḥbet-i ḥalḳ anda bir hefte
177. Tāb-ı germādan olup āsūde
Sāye-i bīdde leb-i cūda [22A]
178. Āteş-i ‘ārīz-ile her lebi mül
İder orman kebābı nice göñül
179. Ḥūblar cūy-ı pūr-ḥalāvetde

³⁹¹ üstine nehrün : nehrün üstine L.

³⁹² pīr ü ter: pīr ü bernā L.

Bir içim şu olur nezâketde³⁹³

180. Mev' id-i mehveşân-ı şeh'r oldur
Mecma' -ı dil-berân-ı şeh'r oldur

181. Zîver-ı bezm-i üns olur yer yer
Her dırahtuñ yanında yüz dil-ber

182. Şadef-i câmeden olup 'üryân
Atılır âba yüz dür-i ğaltân

183. Şarılır 'âşıkıyla çok küdek
Gider âb içre baş [u] kıç dönerek

184. Sîm-tenler mişâl-i pâlûde
Ditreşürler yüzer yüzer şuda

185. Hâşılı didi vaşf idüp o melek
Şabr kıl tâ o vaqt-i hürreme dek

186. Saña ol mevzu' a delîl olalum
Kesb-i zevk itmege kefil olalum

187. Lîk³⁹⁴ ol şart-ile ki bâ-temyîz
Düzesin hâklarında şeh'r-engîz

188. Öyle tertîb olına ceş-i bütân
Kim ola hüsn-i³⁹⁵ pây'e şart ola³⁹⁶ ân

³⁹³ nezâketde: leâfette L.

³⁹⁴ lîk: lîkin L.

189. Nesebi rütbeyi bırağup git
Güher-i zāt-ı hüsne rāğbet it
190. Hıf ber-āverdegānı evvel yaz
Riş-ḥand it biraz da togra piyaz
191. Tıflı te'hîr it olmaya mağrūr
Āşikār ola remz-i ḥayrū'l-umūr
192. Gürz olanlar girü ḳalursa eger
Şonra bāzīçenüñ şaḳalı biter
193. Çünki olmaz bu gülşen içre ḳamu
Ḥüb-rûlarda mihr [ü] lâlede bû
194. İsm-i sāmîsi Lâlezâr olsun
Ehl-i 'irfāna yâdigâr olsun
195. Çün o şubḥ-ı bahâr olına³⁹⁷ neşîd
Diyelüm aña Lâlezâr-ı Vaḥîd
196. Her güzelden tavassuṭ eyleyelüm
Bezmiyāna girüp virün diyelüm [22B]
197. Alalum saña sālyāne ile
İkişer bûse bir bahāne ile

³⁹⁵ ḥüsn-i: şart-ı L.

³⁹⁶ şart ola: ḥüsn ile L.

³⁹⁷ olına: olınsa L.

198. Būse virmez biri bozarsa oyun
Boynumuz borcu biz³⁹⁸ kefil ü boyun

199. Dördi de pey virüp be-ḥükm-i rızā
Ḥuccet-i nezri itdiler imzā

200. O mübārek maḳardan³⁹⁹ āḥir-i kār
Gitdi ol çār yār-ı dīn⁴⁰⁰ nāçār

201. Dördi de dīl-ber-i muvāfiḳdur
Dördi de birbirine ‘āşıḳdur

202. Dördi de lāyık-ı sa‘ ādetdür
Dal o ma‘nāya dal devletdür

203. Dimek olmaz birine alçaḳdur
Çār mezheb gibi ki hep ḥaḳdur

204. Ḥüsn dünyāda Ka‘be olsa eger
Rükn olurdu aña bu çār püser

205. Düşdi çün cāna ārzū-yı bahār
İdelüm ğayrı cüst-cū-yı bahār

206. Ey şoran intizār-ile ḥālüm
Añlanur bu ğazelden aḥvālüm

ĠAZEL-İ ĀRZŪ-ME’ĀL-İ VAḤĪD

³⁹⁸ biz: bir L.

³⁹⁹ maḳardan: maḥalden L.

⁴⁰⁰ çār yār-ı dīn: çār-yār u ben L.

207. Dīde ḥaṭṭ-ı ʿizār-ı yāra baḳar
Dil-i dīvāne nev-bahāra baḳar

208. ʿAynek idüp bilūr-ı mihr [ü] mehi
Çār çeşm ile Lālezāra baḳar

209. Çeşm-i ümmīd-i ṭālib-i iḳbāl
Sāʿ at-i baḥt-ı kām-kāra baḳar

210. Ṭıfl-ı dil melʿ ab-ı ʿizāruṇda
Bāzī-i zülf-i müşg-bāra baḳar

211. Çeşm-i ümmīd ile Vaḥīd ancaḳ
Dil-i dīvāne nev-bahāra baḳar

212. Bir seḥer cemʿ olup⁴⁰¹ ḥıref-i ezhār
Yeñişehr-i çemende faşl-ı bahār

213. Mütevellī-i cū virüp māya
Çıkdılar ḥaymelerle şahrāya

214. Buldı çün naḳd-i vaḳt-i sāl-nümā
Oldı ribḥi reh-i bahāra fedā [23A]

215. Bozulup narḥ-ı rāyic-i sermā
Baḡlanıldı der-i dükān-ı şitā

⁴⁰¹ cemʿ olup: cemʿ -i L.

216. Gül [ü] nergisle zeyn olup gülşen
Çıkdı eşnâf-ı çarşû-yı çemen

217. Zeyn olup çün nihâl-i kıamet-i yâr
Hil' at-i sebz-berg-ile eşcâr

218. Doldı ifrât-ı şevkden nemle
Çeşm-i nergis sirişk-i şebnemle

219. Pür idüp lâle cām-ı gül-rengi
Gonce çāk itdi cāme-i nengi

220. Bîd-i Mecnûnı eyleyüp çârûp
Bâğı sildi süpürdi bād-ı cenûb

221. Gördi rahş-ı nesîm-i ğāliye-bû
Dest-i gülşende tâziyâne-i bû⁴⁰²

222. Tevsen-i cûya râ'iz-i nevrûz
Hârdan urdı bâğda mehmûz

223. Biri Şîrîn olup biri Pervîz
Biri gülgûn olup biri şeb-dîz

224. Cûşîş-i 'aşk u şevk olup mâyâ
Çıkdılar tünd ü tîz sahrâya

225. 'Iyşa nergisle gül şala kıldı
Gülşenûñ gözi gönli açıldı

⁴⁰² tâziyâne-i bû: tâziyâne-i cû L.

226. Zevk-i⁴⁰³ rindâne açılup ezhâr
Bâğa şalındı serv-i hoş-reftâr

227. Seyle küh-sâr didi dökme yaşuñ
Kangı taş pekse aña ur başuñ

228. Gül-i handâna bülbül-i nâlân
Eyledi kuşça cânını kurbân

229. Şevk-ile bülbülân terennümde
Nâz-ile gönceler tebessümde

230. Hâşılı dest-i şun' -ı Şubhânuñ
Kudretiyle Cenâb-ı Mevlânuñ

231. Rûy-ı gülzâr-ı dehr olup mekşûf
Olmuş-idi bu vaşf-ile mevşûf

232. Yeñişehr içre nâgehân seher
Kopdı bir şûriş-i kıyâmet-eşer

233. Her kişi kendi hırfetini bulup
Ya' nî her fırka bir cemâ' at olup⁴⁰⁴

234. Ne kadar var ise gürûh-ı ricâl
Çıkıldılar ol mesîreye derhâl⁴⁰⁵ [23B]

⁴⁰³ zevk-i: zevke L.

⁴⁰⁴ Bu beyit Lâlezâr'da 234. Beyittir.

⁴⁰⁵ Bu beyit Lâlezâr'da 235. Beyittir.

235. طوطیان شکرستان ال
یعنی سادات اوجمع با اقبال⁴⁰⁶

236. علما و ائمه و خطبا
سوخته وات مدارس علیا⁴⁰⁷

237. Büzürg u kūçek-i yeñiçeriyân
Mihr u meh cümle halk pîr u civân⁴⁰⁸

238. Olup ölüsi dirisine süvâr
Hasteler tezkereyle itdi güzâr⁴⁰⁹

239. ‘ Alem ü sancağ ile şâf-be şâf
Ordu alayı gibi her eşnâf⁴¹⁰

240. Zevrağ ile o cem‘ -i nâ-maḥşûr
Nehr-i Köstemden eylediler ‘ ubûr⁴¹¹

241. O fezâ-yı behişt-âsâda
İdüp esbâb-ı zevkî âmâde⁴¹²

242. Encümen-sâz-ı ‘ ıyş olup yer yer
Ḥaymeler kırdılar felek-peyker⁴¹³

⁴⁰⁶ Bu beyit Lâlezâr’da 236. Beyittir.

⁴⁰⁷ Bu beyit Lâlezâr’da 237. Beyittir.

⁴⁰⁸ Bu beyit Lâlezâr’da 238. Beyittir.

⁴⁰⁹ Bu beyit Lâlezâr’da 239. Beyittir.

⁴¹⁰ Bu beyit Lâlezâr’da 240. Beyittir.

⁴¹¹ Bu beyit Lâlezâr’da 241. Beyittir.

⁴¹² Bu beyit Lâlezâr’da 242. Beyittir.

243. Şāh-ı sermā çün olunup teşyī^c
Geldi eyyām-ı zevk-i faşl-ı rebī^c ⁴¹⁴

VAŞF-I TEŞRİF-İ ÇĀR GÜZİN

244. Nāgehān geldi üstüme ol dem
Sāye şaldı o çār naḥl-i kerem ⁴¹⁵

245. Didiler ey ġarīb-i şeh̄r-i cihān
الكریم اذا وعده بخوان ⁴¹⁶

246. İdelüm ‘azm faşl-ı ḥürremdür
Karamanlu Korusı bu demdür ⁴¹⁷

247. Anda gör şun^c-ı pāk-i Yezdānı
Seyr kıl cins-i ⁴¹⁸ cem^c-i ḥübānı ⁴¹⁹

248. Oğuruz beste-i muşanna^c lar ⁴²⁰
Kārlar naḫşlar muraba^c lar ⁴²¹

249. Ney gibi çün bu kavli gūş itdüm
Dem bu demdür didüm ⁴²² ḥurūş itdüm ⁴²³

⁴¹³ Bu beyit Lâlezâr'da 243. Beyittir.

⁴¹⁴ Bu beyit Lâlezâr'da 244. Beyittir.

⁴¹⁵ Bu beyit Lâlezâr'da 245. Beyittir.

⁴¹⁶ Bu beyit Lâlezâr'da 246. Beyittir.

⁴¹⁷ Bu beyit Lâlezâr'da 247. Beyittir.

⁴¹⁸ cins-i: ceş-i L.

⁴¹⁹ Bu beyit Lâlezâr'da 248. Beyittir.

⁴²⁰ beste-i muşanna^c lar: besteler muşanna^c lar L.

⁴²¹ Bu beyit Lâlezâr'da 249. Beyittir.

⁴²² didüm: diyü L.

⁴²³ Bu beyit Lâlezâr'da 250. Beyittir.

250. Oldum ol çār nev-civāna celīs
Ki murabba‘ ların idüp taḥmīs⁴²⁴

251. Ḥ‘ān-ı ‘ıyşa dil urdı pençe-i kām
Ḳavl-i ḥamse-i mübārek ile tamām⁴²⁵

252. N’ola reşk itse baña cümle beşer
Beşli bayrağı açmışum bu sefer⁴²⁶

253. Varduk⁴²⁷ ol cāy-ı cennetāsāya
Başladuk ‘ālemi temāşāya⁴²⁸ [24A]

254. Deyr-i şahrā bütān ile dolmuş
Bir çemenzār-ı pūr belā olmuş⁴²⁹

255. Ḳapılmış⁴³⁰ ol fezā-yı dil-keş-i⁴³¹ ḥūb
Reme-i dil-berān-ı şehr-āşūb⁴³²

256. Dil düçār oldı cem‘ -i ḥūbāna
Döndi pervāne-i çerāgāna⁴³³

257. Şaşdı kaldı dil-i cefā-mu‘ tād
Neylesün biñ hümāya bir şayyād⁴³⁴

MİDḤAT-İ ḤAZRET-İ VELİYY-İ Nİ‘AM

⁴²⁴ Bu beyit Lâlezâr’da 251. Beyittir.

⁴²⁵ Bu beyit Lâlezâr’da 252. Beyittir.

⁴²⁶ Bu beyit Lâlezâr’da 253. Beyittir.

⁴²⁷ varduk: varup L.

⁴²⁸ Bu beyit Lâlezâr’da 254. Beyittir.

⁴²⁹ Bu beyit Lâlezâr’da 255. Beyittir.

⁴³⁰ kapılmış: eylemiş L.

⁴³¹ fezā-yı dil-keş-i: fezā-yı dil-keşi L.

⁴³² Bu beyit Lâlezâr’da 256. Beyittir.

⁴³³ Bu beyit Lâlezâr’da 257. Beyittir.

⁴³⁴ Bu beyit Lâlezâr’da 258. Beyittir.

258. İçrelerinde⁴³⁵ bir âfîtab-cemāl
Ses işitmiş ğazāl-i tünd-mişāl⁴³⁶

259. ‘Aql-ı erbāb-ı ‘aşkveş hemān⁴³⁷
Geh gelür geh gider bir âfet-i cān⁴³⁸

260. Bir perī kim görünse nāgeh eger
Getürür ‘aql-ı zü-fünūna zarar⁴³⁹

261. Didiler budur ol şeh-i āfāk
İltizāmındadır bütün ‘uşşāk⁴⁴⁰

262. Dir idüm tıfl olaydı Mehdîdür
Şāh-ı hüsnüñ veliyy-i ‘ahdidür⁴⁴¹

263. ‘Arşa-i lālezārumuzda gönül
Velî iblāğıdur müsellemler gül⁴⁴²

264. Sevmez ol hoş-miyānı hîç yokdur
Disem ‘ālem diye beli çokdur⁴⁴³

265. Çün vişālin hayāl ider sık sık
Dolar āġüş-ı hasret-i ‘āşık⁴⁴⁴

⁴³⁵ içrelerinde: içrelerinden L.

⁴³⁶ Bu beyit Lâlezâr’da 259. Beyittir.

⁴³⁷ hemān: her ān L.

⁴³⁸ Bu beyit Lâlezâr’da 260. Beyittir.

⁴³⁹ Bu beyit Lâlezâr’da 261. Beyittir.

⁴⁴⁰ Bu beyit Lâlezâr’da 262. Beyittir.

⁴⁴¹ Bu beyit Lâlezâr’da 264. Beyittir.

⁴⁴² Bu beyit Lâlezâr’da 265. Beyittir.

⁴⁴³ çokdur: yoktur L. / Bu beyit Lâlezâr’da 266. Beyittir.

⁴⁴⁴ Bu beyit Lâlezâr’da 267. Beyittir.

266. Buldı hüsni-ile imtiyâz-ı celî
Pâdişâh-ı serîr-i nâz velî⁴⁴⁵

267. Çukadâr Oğlı dirler ol mâha
Zât-ı pâki emânet Allaha⁴⁴⁶

VAŞF-I SERV-İ GÜLŞEN-İ ÇEMEN-İ EYMEN

268. Şâniyâ bir nihâl-i bâlâ-ğad
Âşikâr oldı kim meded meded⁴⁴⁷

269. Serv-ğad lâle-ruḥ⁴⁴⁸ semen-sîmâ
Nergis-i mestine fedâ dünyâ⁴⁴⁹

270. Naḥl-i mevzûn-ḥırâm-ı gülşen-i âl
Serv-i ser-sebz-i gülsitân-ı cemâl⁴⁵⁰ [24B]

271. Didiler kim budur o merdüm-i cân
Ki vucûdıyla faḥr ider a‘yân⁴⁵¹

272. La‘li hem-feḫy-i nuṭṭ-ı ‘îsâdur
Muştafâ nâm İbn-i Musâdur⁴⁵²

273. Ğad-i bâlâ-beyâzı oldı tamâm
Gülşen-i çemen⁴⁵³ serv-i sîm-endâm⁴⁵⁴

⁴⁴⁵ Bu beyit Lâlezâr’da 268. Beyittir.

⁴⁴⁶ Bu beyit Lâlezâr’da 269. Beyittir.

⁴⁴⁷ meded meded: meded-be-meded L. / Bu beyit Lâlezâr’da 270. Beyittir.

⁴⁴⁸ lâle-ruḥ: lâle-ḥat L.

⁴⁴⁹ Bu beyit Lâlezâr’da 271. Beyittir.

⁴⁵⁰ Bu beyit Lâlezâr’da 272. Beyittir.

⁴⁵¹ Bu beyit Lâlezâr’da 273. Beyittir.

⁴⁵² Bu beyit Lâlezâr’da 274. Beyittir.

274. Sāye perverd-i nāzdur her gāh
Gün yüzin ayda bir görür ol māh⁴⁵⁵

275. Sidre-i kāmetin didüm göricek
Ey sehī-ḳad civān-ı Tūbālek⁴⁵⁶

276. Şecer-i Tūr pāy-mālidür
Sidreden naḥl-i ḳaddi ‘ālīdür⁴⁵⁷

277. Zā’il itmez ḥaṭ āb [u] tāb-ı ruḥuñ
Severüz ḥaṭ-ile kitāb-ı ruḥuñ⁴⁵⁸

278. Şarığı kim felek ṭabancasıdur
‘Ālem ezḳārınuñ ṭabancasıdur⁴⁵⁹

279. Ḳameti gibi ‘ömri ola medīd
Şeref-i zātı ḳadr-i cāhı mezīd⁴⁶⁰

VAŞF-I KIZ METO –İ ‘ARÜSÜ’L-ḤAYL

280. Eyleyüp bir zen ehl-i meclise zūr
Didi ta‘ cıl idüp gelin geçiyor⁴⁶¹

281. Ḥāfız-ı ḥoş-nefes mücevvid-i pāk

⁴⁵³ gülşen-i çemen: gülşen-i hüsne L.

⁴⁵⁴ Bu beyit Lâlezâr’da 275. Beyittir.

⁴⁵⁵ Bu beyit Lâlezâr’da 276. Beyittir.

⁴⁵⁶ Bu beyit Lâlezâr’da 277. Beyittir.

⁴⁵⁷ Bu beyit Lâlezâr’da 278. Beyittir.

⁴⁵⁸ Bu beyit Lâlezâr’da 279. Beyittir.

⁴⁵⁹ Bu beyit Lâlezâr’da 280. Beyittir.

⁴⁶⁰ Bu beyit Lâlezâr’da 281. Beyittir.

⁴⁶¹ Bu beyit Lâlezâr’da 282. Beyittir.

Ma'rifetli civân seyyid-i pāk⁴⁶²

282. Zīver-i ḥacle-gāh-ı ṭab' -ı enām
Kızmeto nām o 'arūs-ı benām⁴⁶³

283. Bu o duḡter- nümün dil-berdür
Kadi ki⁴⁶⁴ naḥl-ı serve hem-serdür⁴⁶⁵

284. Bir zamân ṭağıdup şaḳal başı
Liḥye-dār oldu rūy-ı ḥuy-pāşı⁴⁶⁶

285. Eyledi şoñra ol ḳamer-sīmā
Dest-i tārāc-ı ser-tırāşa fedā⁴⁶⁷

286. Müste'ār olmağın hat-ı rūyı
Kalmadı 'arızında bir mūyı⁴⁶⁸

287. La' l-i şīrini açılup güyā
Ruḡ-ı gül-rengi oldu ğonce-zībā⁴⁶⁹ [25A]

288. Tā ki kıızlar varup gelüp⁴⁷⁰ ḥocaya
Çün ḥocadan çıkup vara ḳocaya⁴⁷¹

289. Ne cihāz ister ise Ḥaḳ virsün

⁴⁶² Bu beyit Lâlezâr'da 283. Beyittir.

⁴⁶³ Bu beyit Lâlezâr'da 284. Beyittir.

⁴⁶⁴ kadi ki: ki kadi L.

⁴⁶⁵ Bu beyit Lâlezâr'da 285. Beyittir.

⁴⁶⁶ Bu beyit Lâlezâr'da 286. Beyittir.

⁴⁶⁷ Bu beyit Lâlezâr'da 287. Beyittir.

⁴⁶⁸ Bu beyit Lâlezâr'da 288. Beyittir.

⁴⁶⁹ ğonce-zībā: ğonce-nümā L. / Bu beyit Lâlezâr'da 289. Beyittir.

⁴⁷⁰ varup gelüp: gidüp gele L.

⁴⁷¹ Bu beyit Lâlezâr'da 291. Beyittir.

Anasınıñ murādına irsün⁴⁷²

MİDḤAT-İ GÜMRÜKÇİ KAYNI ‘AYNİ ḤÜSEYİN⁴⁷³

290. Āşikār oldı dūrdan nāgāh
Yine bir şeh-levend [ü] fitne-sipāh⁴⁷⁴

291. Dil-nüvāz [ü] ḥaṭ-āver [ü] dil-cū
Dil-ber [ü] dil-pesend [ü] çār ebrū⁴⁷⁵

292. Cümle yārānı çāk çāk olarak
Didiler ittifāk-ile baḳ baḳ⁴⁷⁶

293. İşte Gümrükçinüñ Ḥüseyni budur
Merdüm-i çeşm-i cānı ‘Aynī budur⁴⁷⁷

294. Kābe-i kūyı ma‘bed-i dildür
Kerbelāda dü şehīd-i dildür⁴⁷⁸

295. Ger o şeh-nāza başlayup ola ‘āk
Hep ḥüseynī nevā ider ‘uṣṣāk⁴⁷⁹

296. Gülşenīdür mürīd-i gülşendür
Lāleāsā ferīd-i gülşendür⁴⁸⁰

⁴⁷² Bu beyit Lâlezâr’da 292. Beyittir.

⁴⁷³ Bu bölüm Lâlezâr’da Midḥat-i Es’ad Bin-i Kırlangıç bölümünden sonra gelmektedir.

⁴⁷⁴ Bu beyit Lâlezâr’da 304. Beyittir.

⁴⁷⁵ Bu beyit Lâlezâr’da 305. Beyittir.

⁴⁷⁶ Bu beyit Lâlezâr’da 306. Beyittir.

⁴⁷⁷ Bu beyit Lâlezâr’da 307. Beyittir.

⁴⁷⁸ Kerbelāda dü şehīd-i dildür: Kerbelā-vār meşhed-i dildür L. / Bu beyit Lâlezâr’da 308. Beyittir.

⁴⁷⁹ Bu beyit Lâlezâr’da 309. Beyittir.

⁴⁸⁰ Bu beyit Lâlezâr’da 310. Beyittir.

297. Mā'îl-i mû-miyânı pek çokdur
‘Aybı var-ise⁴⁸¹ kıl kadar yokdur⁴⁸²

298. Çünkü destârı kar şaçağıdur
Halkı dondursa hüsni çağıdur⁴⁸³

299. Âh-ı ‘ahdümde olsa aşlından
Gümrük alsam metâ‘ -ı vaşlından⁴⁸⁴

300. Hîn-i vuşlatda müzd umarsa ne gam
Yüküñi tut da bacuñ al direm⁴⁸⁵

MİDĖAT-İ ES‘AD BİN KIRLANGIÇ

301. Ba‘dehu bir meh-i sitâre-gulâm
Moñla ĥunkâr-ı vaqt Es‘ad nâm⁴⁸⁶

302. Çıkdı bir ĥaymeden o meh-peyker
Şan ufukdan zühûra geldi kamer⁴⁸⁷

303. Şekl-i Bercîse girmiş ol Nâhid
‘Ulemâ kesvetiyle oldu bedîd⁴⁸⁸ [25B]

304. Feyz-i şubĥ-ı bahâr ile didiler
Necm-i Kırlangıç⁴⁸⁹ oldu necm-i seĥer⁴⁹⁰

⁴⁸¹ ‘aybı var-ise: ‘Aynî-var ise L.

⁴⁸² Bu beyit Lâlezâr’da 311. Beyittir.

⁴⁸³ Bu beyit Lâlezâr’da 312. Beyittir.

⁴⁸⁴ Bu beyit Lâlezâr’da 313. Beyittir.

⁴⁸⁵ Bu beyit Lâlezâr’da 314. Beyittir.

⁴⁸⁶ Bu beyit Lâlezâr’da 293. Beyittir.

⁴⁸⁷ Bu beyit Lâlezâr’da 294. Beyittir.

⁴⁸⁸ Bu beyit Lâlezâr’da 295. Beyittir.

⁴⁸⁹ necm-i Kırlangıç: toĥm-ı Kırlangıç L.

⁴⁹⁰ Bu beyit Lâlezâr’da 296. Beyittir.

305. Māh-rūlar da bir sehī-ḳaddür
Kevkebi mihr ü mehden Es^ç addür⁴⁹¹

306. Ḳıldan ince disem miyānına ger
Hep belī öyledür dir ^ç ārifler⁴⁹²

307. Ma^ç rifet ^ç āşıḳıdur ol ṭannāz
Ehl-i dil dost-ı tāzedür mümtāz⁴⁹³

308. Maḥkeme kātibi imiş pederi
Püserüñ sîr-āb⁴⁹⁴ imiş hüneri⁴⁹⁵

309. Çün benüm yok cihānda bir püserüm
Ḥalkuñ evlādını sever gezerüm⁴⁹⁶

310. Gice gündüz aña ḳamu evḳāt
Ḳadr [ü] ^ç id ola Es^ç ad-ı sâ^ç āt⁴⁹⁷

MİDḤAT-İ VĀRDA ZĀDE MOLLA ^ç ALĪ⁴⁹⁸

311. Vardacılar ḥaber virüp yer yer
Vardı ḥumbāra vardı ha didiler⁴⁹⁹

312. Vārid oldı çü nev-güher o celī⁵⁰⁰

⁴⁹¹ Bu beyit Lâlezâr'da 297. Beyittir.

⁴⁹² ^ç ārifler: ^ç āşıḳlar **L.** / Bu beyit Lâlezâr'da 298. Beyittir.

⁴⁹³ Bu beyit Lâlezâr'da 299. Beyittir.

⁴⁹⁴ sîr-āb: sırr-ı eb **L.**

⁴⁹⁵ Bu beyit Lâlezâr'da 300. Beyittir.

⁴⁹⁶ Bu beyit Lâlezâr'da 302. Beyittir.

⁴⁹⁷ Bu beyit Lâlezâr'da 303. Beyittir.

⁴⁹⁸ Bu bölüm Lâlezârda Midḥat-ı Muṣṭafā Ṭokuczâdeden sonra gelmektedir.

⁴⁹⁹ Bu beyit Lâlezâr'da 326. Beyittir.

⁵⁰⁰ nev-güher o celī: nūr-ı mihr-i celī **L.**

313. Āfitāb-ı ruķından ān-be-ān
İder envār-ı ma^ç rifet leme^ç ān⁵⁰²

314. Didiler aç gözüñ uyar cānuñ
Eyle ikāz-ı çeşm-i im^ç ānuñ⁵⁰³

315. ^ç Āşıkıdur o⁵⁰⁴ mehveşüñ nāçiz
Zübde-i dil-berān-ı şehir-engiz⁵⁰⁵

316. Luţf-ile eyler ecnebîleri yād
Anları bir nigeħle itmez⁵⁰⁶ şād⁵⁰⁷

317. Oldı güyā bu hāfız-ı cārī
Mesned-ārā-yı molla Minkārī⁵⁰⁸

318. Görinür ĥalka eyleyüp efsün
Şofî kabağı naķş-ı buķalemün⁵⁰⁹

319. Rüstem-i çeşmine olur her ān
Müje vü ebruvānı tır [ü] kemān⁵¹⁰

320. Serv-i āzād-ı ķāmetin biķün

⁵⁰¹ Bu beyit Lâlezâr'da 327. Beyittir.

⁵⁰² Bu beyit Lâlezâr'da 328. Beyittir.

⁵⁰³ Bu beyit Lâlezâr'da 329. Beyittir.

⁵⁰⁴ o: bu L.

⁵⁰⁵ Bu beyit Lâlezâr'da 330. Beyittir.

⁵⁰⁶ itmez: kılmaz L.

⁵⁰⁷ Bu beyit Lâlezâr'da 331. Beyittir.

⁵⁰⁸ Bu beyit Lâlezâr'da 332. Beyittir.

⁵⁰⁹ Bu beyit Lâlezâr'da 333. Beyittir.

⁵¹⁰ Bu beyit Lâlezâr'da 334. Beyittir.

Tünd-bād-ı kederden ide maşûn⁵¹¹

MİDḤAT-İ MUSTAFÂ TOḠUCZÂDE [26A]

321. Nāgehān bir tarafından oldu bedîd
Yine bir serv-i gülşen-i ümmîd⁵¹²

322. Didiler budur ol nihāl-i vücūd⁵¹³
K’oldı maḥşûlî meyve-i maḥşûd⁵¹⁴

323. Reme-i dil-berān-ı dünyāda
Şöhreti Muṣṭafâ Toḡuczâde⁵¹⁵

324. ‘Ālem-āşûb ḥüsni vâlesidür
Reng-i rûyı pabuççı lâlesidür⁵¹⁶

325. Şan‘ atı çünkü mest-düzîdür
Mestlik ğamzesine rûzîdir⁵¹⁷

326. Dil viren oldu ol gözi meste
Çeşm-i bîmârı gibi dil-ḥaste⁵¹⁸

327. Ḳadr-i cāmı ayağı eyler pest
Seyr idenler topuḳların ola mest⁵¹⁹

⁵¹¹ Bu beyit Lâlezâr’da 335. Beyittir.

⁵¹² Bu beyit Lâlezâr’da 315. Beyittir.

⁵¹³ nihāl-i vücūd: nihāl-i cūd L.

⁵¹⁴ Bu beyit Lâlezâr’da 316. Beyittir.

⁵¹⁵ Bu beyit Lâlezâr’da 317. Beyittir.

⁵¹⁶ Bu beyit Lâlezâr’da 319. Beyittir.

⁵¹⁷ Bu beyit Lâlezâr’da 318. Beyittir.

⁵¹⁸ Bu beyit Lâlezâr’da 320. Beyittir.

⁵¹⁹ Bu beyit Lâlezâr’da 321. Beyittir.

328. Oldı vaqf-ı ʿizārı dil-berlik
Aña maḥşūş tāzelik terlik⁵²⁰

329. Oldı şan evc-i ʿarızındaki ḥāl
Münḥasif-mihr-i āsmān-ı cemāl⁵²¹

330. Serv şimşād [u] gülbün [ü] ʿarʿ ar
Naḥl-i ṭübāsına⁵²² ḳul olsunlar⁵²³

331. Hîç güzellerde yokdur aña bedel
Ola gitdükçe ḥüsni daḥi güzel⁵²⁴

MİDḤAT-İ ḤÜSN-İ SEYİD-İ ḤÜBÂN

332. Bād-ı nāz-ile bir berceste nihāl
Şalınup geldi⁵²⁵ ḳopdı bir gül-i āl⁵²⁶

333. Eyleyüp vaşf-ı pākine⁵²⁷ āğāz
Didiler kim budur ol gülbün-i nāz⁵²⁸

334. Muştafā nām seyid-i ḥübān
Hāşimī gözlerine cān ḳurbān⁵²⁹

335. Ruḥ-ı nuʿ mānī rengine ʿāşık
Çelebī lālesi dimek lāyık⁵³⁰

⁵²⁰ Bu beyit Lâlezâr'da 322. Beyittir.

⁵²¹ Bu beyit Lâlezâr'da 322. Beyittir.

⁵²² naḥl-i ṭübāsına: naḥl-i āzādına L.

⁵²³ Bu beyit Lâlezâr'da 323. Beyittir.

⁵²⁴ Bu beyit Lâlezâr'da 324. Beyittir.

⁵²⁵ geldi: defʿ a L.

⁵²⁶ Bu beyit Lâlezâr'da 336. Beyittir.

⁵²⁷ vaşf-ı pākine: vaşf-ı pākini L.

⁵²⁸ Bu beyit Lâlezâr'da 337. Beyittir.

⁵²⁹ Bu beyit Lâlezâr'da 338. Beyittir.

336. İdicek dehre ol vücūd-ı şerîf
Hil' at-ı hüsñ [ü] ân ile teşrîf⁵³¹ [26B]

337. İtdi dîvâr-ı devletin termîm
Pederi Hâcî Kerpiç İbrâhîm⁵³²

338. Gerçi çokdur bu şehr içinde güzel
Aña maḥşûş⁵³³ bu kaç [u] bu⁵³⁴ güzel el⁵³⁵

339. Hüsñine rağbet eylemez aşla
Bilmez âyîn-i nâz u istiğnâ⁵³⁶

340. Naḥl-i kaddi ki reşk-i Tübâdur
Sidretü'l- Müntehâdan a' lâdır⁵³⁷

341. Tâmdur hüsñ-i rûy-ı gül-gûnı
Yaraşur ' âlem olsa meftûnı⁵³⁸

342. Muştafâdur çü seyîd-i sâdât
Virelüm gül cemâline şalavât⁵³⁹

ŞÜRET-İ HÂL-İ ÂFET-İ 'UŞŞÂK⁵⁴⁰

⁵³⁰ Bu beyit Lâlezâr'da 339. Beyittir.

⁵³¹ Bu beyit Lâlezâr'da 340. Beyittir.

⁵³² Bu beyit Lâlezâr'da 341. Beyittir.

⁵³³ maḥşûş: maḥşûşdur L.

⁵³⁴ -L.

⁵³⁵ Bu beyit Lâlezâr'da 342. Beyittir.

⁵³⁶ Bu beyit Lâlezâr'da 343. Beyittir.

⁵³⁷ Bu beyit Lâlezâr'da 344. Beyittir.

⁵³⁸ Bu beyit Lâlezâr'da 345. Beyittir.

⁵³⁹ Bu beyit Lâlezâr'da 346. Beyittir.

⁵⁴⁰ Bu bölüm Lâlezâr'da Midḥat-i Merdümân-ı Dîde-i Cân bölümünden sonra gelmektedir.

343. Zāhir oldı bir āfet-i ḥod-kām
Düşdi teb-lerze-i hirāsa enām⁵⁴¹

344. Didiler budur ol perīveş māh
Ki gören ‘ aqlın aldırur nāgāh⁵⁴²

345. Bezm-i rindāna zehr-i ḳātildür
Nemek-i meclis-i Erāzildür⁵⁴³

346. Gerçi kim nām-ı ‘ abd-i Raḥmāndur
Tab‘ -ı bī-raḥmı düşmen-i cāndur⁵⁴⁴

347. N’ola pür-şūr olursa la‘ l-i teri
Tuz Muḥammeddür ol mehūñ pederi⁵⁴⁵

348. İstemez zaḥmı cāna tuz ekmek
Gözedür la‘ li⁵⁴⁶ ḥaḳḳ-ı nān [u] nemek⁵⁴⁷

349. Zaḥm-ı pinyāl-i ḡamzesine cihān
Merdüm-i merg-ile⁵⁴⁸ ider dermān⁵⁴⁹

350. Mey-i naḥvetle çeşmi bī-ḥūşdür
Tîḡ-ı müjgānı āşinā-küşdür⁵⁵⁰

351. Serḥoş-ı ‘ aşḳ-ı dil-i ḥābīdür⁵⁵¹

⁵⁴¹ Bu beyit Lâlezâr’da 358. Beyittir.

⁵⁴² Bu beyit Lâlezâr’da 359. Beyittir.

⁵⁴³ Bu beyit Lâlezâr’da 360. Beyittir.

⁵⁴⁴ Bu beyit Lâlezâr’da 361. Beyittir.

⁵⁴⁵ Bu beyit Lâlezâr’da 362. Beyittir.

⁵⁴⁶ la‘ li: ya‘ nî L.

⁵⁴⁷ Bu beyit Lâlezâr’da 363. Beyittir.

⁵⁴⁸ merdüm-i merg-ile: merhem-i merg ile L.

⁵⁴⁹ Bu beyit Lâlezâr’da 364. Beyittir.

⁵⁵⁰ Bu beyit Lâlezâr’da 365. Beyittir.

Lâle-i ‘ârızı şarābīdūr⁵⁵²

352. Korkaram bir gün ol dehān-ı ‘aceb
Ola bāzī-gehi enāmil-i leb⁵⁵³

353. Olunup vuşlatı ħ^vānı⁵⁵⁴ yağma
Kalmaya dādı tuzı ola hebā⁵⁵⁵

354. Üşürüp eşkıyā be-nān-ı fesād
O nemekdānı ideler ifsād⁵⁵⁶ [27A]

355. Çaşni-gīrāne⁵⁵⁷ çıkdı meydāne
Def’ aten çifte iki cānāne⁵⁵⁸

356. Yaraşup⁵⁵⁹ iki dil-ber-i pādāş
İki Hācı Muhammed oğlu adaş⁵⁶⁰

357. İki tuğ gibi birbirine mişāl
İki vāli-i mülk-i ħüsn-i cemāl⁵⁶¹

358. İkisünün de⁵⁶² ferḳadānāsā

⁵⁵¹ serḥoş-ı ‘aşḳ-ı dil-i ħābīdūr: serḥoş-ı ‘aşḳı dil-ħārābīdūr L.

⁵⁵² Bu beyit Lâlezâr’da 366. Beyittir.

⁵⁵³ Bu beyit Lâlezâr’da 367. Beyittir.

⁵⁵⁴ vuşlatı ħ^vānı: ħ^vān-ı vuşlatı L.

⁵⁵⁵ Bu beyit Lâlezâr’da 368. Beyittir.

⁵⁵⁶ Bu beyit Lâlezâr’da 369. Beyittir.

⁵⁵⁷ çāşni-gīrāne: küşt-gīrāne L.

⁵⁵⁸ Bu beyit Lâlezâr’da 347. Beyittir. / Bu beyit Lâlezâr’da Midḥat-ı Merdümān-ı Dīde-i Cān başlığı altındadır.

⁵⁵⁹ yaraşup: badaşup L.

⁵⁶⁰ Bu beyit Lâlezâr’da 348. Beyittir. / Bu beyit Lâlezâr’da Midḥat-ı Merdümān-ı Dīde-i Cān başlığı altındadır.

⁵⁶¹ Bu beyit Lâlezâr’da 349. Beyittir. / Bu beyit Lâlezâr’da Midḥat-ı Merdümān-ı Dīde-i Cān başlığı altındadır.

⁵⁶² de -L.

MİDḤAT-İ MERDÜMÂN-I DİDE-İ CÂN

359. Oldı ol iki dil-firîb-i ‘aceb⁵⁶⁵
Revnāk-ı efzûn-ı bâğ-ı gülşen-i teb⁵⁶⁶

360. ‘Arşa-i ḥüsni itdiler neyyîr⁵⁶⁷
İkisi birlik iki şem‘-i münîr⁵⁶⁸

361. Biri şems-i münevver-i raḥşân
Evc-i ḥüsne biri meh-i tâbân⁵⁶⁹

362. Çü bilûrîn-i ‘aynek-i dîde
Merdümân-ı dü çeşm-i sencîde⁵⁷⁰

363. İki hem-şehri iki meh⁵⁷¹-ruḥsâr
Oldı cevzâ-yı burc-ı şehr-i Fenâr⁵⁷²

364. Oldı çün keffteyn-i vezne-i zer
Birbirine şebih ol iki püser⁵⁷³

⁵⁶³ İsm esāmîleri: ism-i sāmîleri L.

⁵⁶⁴ Bu beyit Lâlezâr’da 351. Beyittir. / Bu beyit Lâlezâr’da Midḥat-ı Merdümân-ı Dîde-i Cân başlığı altındadır.

⁵⁶⁵ dil-firîb-i ‘aceb: dil-firîb-i ‘acîb L.

⁵⁶⁶ Bu beyit Lâlezâr’da 350. Beyittir. / revnāk-ı efzûn-ı bâğ-ı gülşen-i teb: revnāk-ı efzûn-ı bâğ-ı gülşen-i zîb L.

⁵⁶⁷ neyyîr: tenvîr L.

⁵⁶⁸ Bu beyit Lâlezâr’da 352. Beyittir.

⁵⁶⁹ Bu beyit Lâlezâr’da 353. Beyittir.

⁵⁷⁰ Bu beyit Lâlezâr’da 354. Beyittir.

⁵⁷¹ -M

⁵⁷² Bu beyit Lâlezâr’da 355. Beyittir.

365. ‘Ömr-i devletde tev’emân olalar
İki ‘âlemde kām-rân olalar⁵⁷⁴

MİDḤAT-İ ḤASAN TEMURCİZÂDE ḤÜSEYN

366. Görinüp bir ‘izâr-ı âteş-tâb
Dil-i âhen-nihâdum itdi müzâb⁵⁷⁵

367. Ḥâli⁵⁷⁶ şâhib-ḥurûc-ı mülk-i cemâl
Devlet-i ḥüsni nev-zuhûr-ı kemâl⁵⁷⁷

368. Didiler gel soğuk demur dögme
Yok yire gayrı germ olup ögme⁵⁷⁸

369. Budur ol mihr-i evc-i ḥüsn [ü] behâ
Ki virür rûy-ı mâha nûr-ı zîyâ⁵⁷⁹

370. Yûsuf-ı taht-ı Mısr-ı cân Ḥüseyn
Baykara-yı [bezm-i] seyrân⁵⁸⁰ Ḥüseyn⁵⁸¹

371. Eyleyüp halkı lâleveş pür dâğ
Oldı rûy-ı ‘izâr-ı Yûsuf-ı bâğ⁵⁸² [27B]

372. Öyle hoş-bûdur ol semen-pehlû

⁵⁷³ Bu beyit Lâlezâr’da 356. Beyittir.

⁵⁷⁴ Bu beyit Lâlezâr’da 357. Beyittir.

⁵⁷⁵ Bu beyit Lâlezâr’da 370. Beyittir.

⁵⁷⁶ ḥâli: ḥaṭṭı L.

⁵⁷⁷ Bu beyit Lâlezâr’da 371. Beyittir.

⁵⁷⁸ Bu beyit Lâlezâr’da 372. Beyittir.

⁵⁷⁹ Bu beyit Lâlezâr’da 373. Beyittir.

⁵⁸⁰ baykara-yı [bezm-i] seyrân: baykara-yı serîr-i ân L.

⁵⁸¹ Bu beyit Lâlezâr’da 374. Beyittir.

⁵⁸² Bu beyit Lâlezâr’da 376. Beyittir.

Şemm iden der ki gül-bedendür bu⁵⁸³

373. Dir idüm yokdur anda mûdan eşer
Mûje vü ebruvânı olmasa ger⁵⁸⁴

374. Korkaram cism-i nâzikin nâgâh⁵⁸⁵
Bûs iderken biri yutar⁵⁸⁶ billâh⁵⁸⁷

375. N'ola âhirde zîkr olınsa o mâh
Âhirinde gelür sipâhuñ şâh⁵⁸⁸

376. Naẓm u tertîbden ğaraẓ bir bir
Bu idi ancak evvel ü âhir⁵⁸⁹

377. Neḫ -i te'ḫîri dirse zâtumadur
Kaşd-ı Maḫtûmî ḫüsn-i ḫâtimedür⁵⁹⁰

378. Ḥayr-ile yâd idenlerüñ anı
Ḥayr ola âḫiri⁵⁹¹ vü pâyânı⁵⁹²

DER-BEYÂN-I TETİMME-İ MAKŞÛD

⁵⁸³ Bu beyit Lâlezâr'da 377. Beyittir.

⁵⁸⁴ Bu beyit Lâlezâr'da 378. Beyittir.

⁵⁸⁵ nâgâh: bi'llâh L.

⁵⁸⁶ yutar: yonar L.

⁵⁸⁷ billâh: nâgâh L. / Bu beyit Lâlezâr'da 379. Beyittir.

⁵⁸⁸ Bu beyit Lâlezâr'da 380. Beyittir.

⁵⁸⁹ Bu beyit Lâlezâr'da 381. Beyittir.

⁵⁹⁰ Bu beyit Lâlezâr'da 382. Beyittir.

⁵⁹¹ âḫiri: evveli L.

⁵⁹² Bu beyit Lâlezâr'da 383. Beyittir.

379. Çün tamām oldı naẓm-ı şeh̄r-engīz
Düşdi ħübān-ı şeh̄re ceng u sitīz⁵⁹³

380. Yazılup nām-ı dil-berān-ı güzīn
Kayddan kayd olanlar oldı emīn⁵⁹⁴

381. Nāmı kayd olmayan olup lā-şey
İtdi tūmar-ı iftiḥārı tay⁵⁹⁵

382. Şāh-ı inşāfa⁵⁹⁶ çok za‘īm-i cemāl
Eyledi ‘arz-ı ḥāl-i ‘işve-me’āl⁵⁹⁷

383. Der-kenār olınınca defterde
Çıkdı tīmār-ı ḥüsni āḫirde⁵⁹⁸

384. Ḥaṭṭ-ile ref‘ olunmaḡ ile ebed
Ḥişşe-i āndan⁵⁹⁹ itdi qaşr-ı yed⁶⁰⁰

385. Çünki dīvān-ı ‘adl ü dād ider⁶⁰¹ ol
Ben daḡı ‘arz-ı ḥāle buldum yol⁶⁰²

386. Didüm ey pādīşāh-ı ‘adl-āyīn
Şunda bir kaç perīveş-i ḥod-bīn⁶⁰³

⁵⁹³ Bu beyit Lâlezâr’da 384. Beyittir.

⁵⁹⁴ Bu beyit Lâlezâr’da 385. Beyittir.

⁵⁹⁵ Bu beyit Lâlezâr’da 386. Beyittir.

⁵⁹⁶ şāh-ı inşāfa: Şāh-ı esnāfa L.

⁵⁹⁷ Bu beyit Lâlezâr’da 387. Beyittir.

⁵⁹⁸ āḫirde: āḡarda L. / Bu beyit Lâlezâr’da 388. Beyittir.

⁵⁹⁹ ḥişşe-i āndan: ḥişşe-i ḥüsñin L.

⁶⁰⁰ Bu beyit Lâlezâr’da 389. Beyittir.

⁶⁰¹ ider: idi L.

⁶⁰² Bu beyit Lâlezâr’da 390. Beyittir.

⁶⁰³ Bu beyit Lâlezâr’da 391. Beyittir.

387. Baña bir hizmet itdiler tahmîl
Ben de itdüm o hizmeti tekmiî⁶⁰⁴

388. Ya' ni meşşâta oldum ücret ile
İkişer buse müzd-i şan' at-ile⁶⁰⁵

389. Nazm idüp bir ğarîb şehir-engîz
Rütbe-i hüsnî eyledüm temyîz⁶⁰⁶ [28A]

390. Cümle hûbân-ı şehre ser-tâ-pâ
İtdüm ihlâşla du' â vü şenâ⁶⁰⁷

391. Kendilerden baña⁶⁰⁸ aşâlet ile
Ġayrilerden yaña vekâlet ile⁶⁰⁹

392. Virmiş iken yedüme huccetler
Şimdi ol dil-firîb-âfetler⁶¹⁰

393. Baña zulm itdiler idüp berbâd⁶¹¹
Dâd virmezler ücretüm feryâd⁶¹²

394. Virdi ol pâdişâh-ı 'adl-'ünvân
Huccetüm mûcibince bir fermân⁶¹³

395. İdicek emr ü hucceti ibrâz

⁶⁰⁴ Bu beyit Lâlezâr'da 392. Beyittir.

⁶⁰⁵ Bu beyit Lâlezâr'da 393. Beyittir.

⁶⁰⁶ Bu beyit Lâlezâr'da 394. Beyittir.

⁶⁰⁷ Bu beyit Lâlezâr'da 395. Beyittir.

⁶⁰⁸ baña: yaña L.

⁶⁰⁹ Bu beyit Lâlezâr'da 396. Beyittir.

⁶¹⁰ Bu beyit Lâlezâr'da 397. Beyittir.

⁶¹¹ berbâd: bî-dâd L.

⁶¹² Bu beyit Lâlezâr'da 398. Beyittir.

⁶¹³ Bu beyit Lâlezâr'da 399. Beyittir.

Didi ol çār dil-ber-i mümtāz⁶¹⁴

396. Yoḡ yire bizden eyledüñ şekvā
Çün maḡalinde görilür da‘ vā⁶¹⁵

397. Mecma‘ -ı dil-berāna gel gidelüm
Boynumuz borcudur edā idelüm⁶¹⁶

398. Diyüp ol cāy-ı dil-keşi dolaşup
Nehr-i Köstem kenārına üleşüp⁶¹⁷

399. Bir mümerrede⁶¹⁸ mekân-sāz olduk
Ya‘ ni taḡşīl-i müzde yol bulduk⁶¹⁹

400. Didiler nāmı nehr-i dehr içre
Yalı ḡammāmıdur bu şehir içre⁶²⁰

401. Kaḡı dil-ber girürse bu āba
Al iki buse müzd-i germ-āba⁶²¹

402. Ehl-i ḡüsne bahā ne⁶²² lāzımdur
Luṭf-ı şāha bahāne⁶²³ lāzımdur⁶²⁴

⁶¹⁴ Bu beyit Lâlezâr’da 400. Beyittir.

⁶¹⁵ Bu beyit Lâlezâr’da 401. Beyittir.

⁶¹⁶ Bu beyit Lâlezâr’da 402. Beyittir.

⁶¹⁷ üleşüp: ulaşup **L.** / Bu beyit Lâlezâr’da 403. Beyittir.

⁶¹⁸ bir mümerrede: bezm-i müzde **L.**

⁶¹⁹ Bu beyit Lâlezâr’da 404. Beyittir.

⁶²⁰ Bu beyit Lâlezâr’da 405. Beyittir.

⁶²¹ Bu beyit Lâlezâr’da 406. Beyittir.

⁶²² bahā ne: bahāne **L.**

⁶²³ bahāne: bahā ne **L.**

⁶²⁴ Bu beyit Lâlezâr’da 407. Beyittir.

403. Hep güzeller bu kavle rāğıbdur
Cümle ifā-yı nezre t̄alibdür⁶²⁵

404. Dey ider halkı h̄abs-i germ-ābe⁶²⁶
Düşürür nāsı şayf-ı serd-ābe⁶²⁷

405. Biz muḳaddem girüp bu āba saña
İkişer buse idelüm i‘ t̄a⁶²⁸

406. Bizden örnek⁶²⁹ alup perī-rüyān
Çeksün el naḳş-ı nāzdan h̄ubān⁶³⁰

407. Ādemiyyet idüp perīveşler
Rām ola t̄a ki saña serkeşler⁶³¹

408. Böyle diyüp o çār t̄aze cīvān
İttifāḳ-ile oldılar ‘ üryān⁶³²

DER-TEMĀŞĀ-YI ‘ ĀLEM-İ ENVĀR

409. Teng-kālā-yı vaşl olındı güşād
Çökdü dükkān-ı nāza gerd-i kesād⁶³³ [28B]

410. Açılup atlas-ı sefid-beden
Geçdi endāze-i nigāhumdan⁶³⁴

⁶²⁵ Bu beyit Lâlezâr’da 408. Beyittir.

⁶²⁶ h̄abs-i germ-ābe: h̄abs germābe L.

⁶²⁷ şayf-ı serd-ābe: şayf serdābe L. / Bu beyit Lâlezâr’da 409. Beyittir.

⁶²⁸ Bu beyit Lâlezâr’da 410. Beyittir.

⁶²⁹ örnek: evreng L.

⁶³⁰ Bu beyit Lâlezâr’da 411. Beyittir.

⁶³¹ Bu beyit Lâlezâr’da 412. Beyittir.

⁶³² Bu beyit Lâlezâr’da 413. Beyittir.

⁶³³ Bu beyit Lâlezâr’da 414. Beyittir.

⁶³⁴ Bu beyit Lâlezâr’da 415. Beyittir.

411. Biçdi hayyât-ı ârzû kat kat
Dil-i müştâka hil' at-ı vuşlat⁶³⁵

412. Olup 'üryân kısr-ı hil' atden
Âşikâr oldı leb-i⁶³⁶ pâk-i beden⁶³⁷

413. Şıķlet-i cāmeden olunca halâş
Giydiler hil' at-i ser-â-ser-i hâş⁶³⁸

414. Hem çü dîbā-yı şâf nûrānî
Qaldı ancaķ libās-ı 'üryānî⁶³⁹

415. Giydi nisvān cesedle⁶⁴⁰ qaraları
Kim alur ğayrı telli hāreleri⁶⁴¹

416. Cūy-ı şeffāf-ı vaşşāfa⁶⁴² girdi cān⁶⁴³
Oldı güyā periye şişe mekân⁶⁴⁴

417. Şâf idi çün⁶⁴⁵ mişāl-i āyîne
Gümüş āyîne idi her sîne⁶⁴⁶

⁶³⁵ Bu beyit Lâlezâr'da 416. Beyittir.

⁶³⁶ leb-i: lübb-i L.

⁶³⁷ Bu beyit Lâlezâr'da 417. Beyittir.

⁶³⁸ Bu beyit Lâlezâr'da 418. Beyittir.

⁶³⁹ Bu beyit Lâlezâr'da 419. Beyittir.

⁶⁴⁰ cesedle: ğasedle L.

⁶⁴¹ Bu beyit Lâlezâr'da 420. Beyittir.

⁶⁴² cūy-ı şeffāf-ı vaşşāfa: cūy-ı şeffāf u şāfa L.

⁶⁴³ Cān: bütān L.

⁶⁴⁴ Bu beyit Lâlezâr'da 421. Beyittir.

⁶⁴⁵ çün: cū L.

⁶⁴⁶ Bu beyit Lâlezâr'da 422. Beyittir.

418. Nehr-i şîr⁶⁴⁷ üzre taqılır⁶⁴⁸ girdāb
Oldı bostānlara⁶⁴⁹ o cūda cenāb⁶⁵⁰

419. Düşdi teb-lerze-i maḥabbete bîd
Ra‘ şe-dār oldı pençe-i hūrşîd⁶⁵¹

420. Şuda reftârı her perî-rūyuñ
Yüregın oynadurdı⁶⁵² ol cūyuñ⁶⁵³

421. Yüzmek āsāndur güzel ammā
Dal götün göreyüm dise zürefā⁶⁵⁴

422. Leb-i cūda olup neşîmen-sāz
Oldılar dil-berāna ḥarf-endāz⁶⁵⁵

423. Āşinālarda çok hūner gördi
Çeşm-i mähilerüñ neler gördi⁶⁵⁶

424. Eyledi şanki mec-i nehr-i şafā
Nice girdāb-ı ser-nigün peydā⁶⁵⁷

425. Çok giriş çıkış oynayup hūbān
Çıkdılar çünki cūydān ‘üryān⁶⁵⁸

⁶⁴⁷ nehr-i şîr: nehr-i şehir L.

⁶⁴⁸ taqılır: nâfler L.

⁶⁴⁹ bostānlara: pistānları L.

⁶⁵⁰ cenāb: ḥabāb L. / Bu beyit Lâlezâr’da 423. Beyittir.

⁶⁵¹ Bu beyit Lâlezâr’da 424. Beyittir.

⁶⁵² oynadurdı: oynadur idi L.

⁶⁵³ Bu beyit Lâlezâr’da 425. Beyittir.

⁶⁵⁴ Bu beyit Lâlezâr’da 426. Beyittir.

⁶⁵⁵ Bu beyit Lâlezâr’da 427. Beyittir.

⁶⁵⁶ Bu beyit Lâlezâr’da 428. Beyittir.

⁶⁵⁷ Bu beyit Lâlezâr’da 429. Beyittir.

⁶⁵⁸ Bu beyit Lâlezâr’da 430. Beyittir.

426. Būse-çīn oldum evvel ü āḫir
Şulu şeftālüler yidüm ˆüryān⁶⁵⁹

427. Līk bir ser-keş-i ser-āmed-ḳad
Virmeyüp būse⁶⁶⁰ eyledi beni red⁶⁶¹

428. İtdi ol nāzenīn melek-sīmā⁶⁶²
Müzd-i ḥamāmı⁶⁶³ virmeden⁶⁶⁴ ībā⁶⁶⁵

429. Didi ol serv-ḳad [ü] sīm-endām
Kimüñ ola bu bū'l-ˆ aceb ḥammām⁶⁶⁶

430. Tābı⁶⁶⁷ yok āfītābdan ğayrı
Ḳubbe görmem ḥabābdan ğayrı⁶⁶⁸ [29A]

431. Ücret almak dilerse ḥuddāmı
Söylesün bāri nām-ı ḥammāmı⁶⁶⁹

432. Didüm ey dil-ber-i cefā-kerdār⁶⁷⁰
Nāzdan fāriğ ol meded zinhār⁶⁷¹

433. Oldı bu cāy-ı dil-keşüñ zīrā
Nāmı Ḥammām-ı Ḳapudān Pāşā⁶⁷²

⁶⁵⁹ ˆüryān: vāfir L. / Bu beyit Lâlezâr'da 431. Beyittir.

⁶⁶⁰ būse: būsem L.

⁶⁶¹ Bu beyit Lâlezâr'da 432. Beyittir.

⁶⁶² nāzenīn melek-sīmā: nāzenīn-i meh-sīmā L.

⁶⁶³ müzd-i ḥamāmı: müzd-i germābeyi L.

⁶⁶⁴ virmeden: edādan L.

⁶⁶⁵ Bu beyit Lâlezâr'da 433. Beyittir.

⁶⁶⁶ Bu beyit Lâlezâr'da 434. Beyittir.

⁶⁶⁷ tābı: tāb L.

⁶⁶⁸ Bu beyit Lâlezâr'da 435. Beyittir.

⁶⁶⁹ Bu beyit Lâlezâr'da 436. Beyittir.

⁶⁷⁰ dil-ber-i cefā-kerdār: dil-ber-i cefā-girdār

⁶⁷¹ Bu beyit Lâlezâr'da 437. Beyittir.

VAŞF-I HAMMÂM-I CİHÂN

434. Orta şuffesidür zemîn-i cesîm
Heft halvetdür aña heft iklîm⁶⁷³

435. Nüh felek nüh kubâbıdur güyâ
Câmlardur aña nücûm-ı semâ⁶⁷⁴

436. Oldı enhâr lûleler el-ḥaḳ
Aṭalar ṭâs koyacak ṭoḳmak⁶⁷⁵

437. Resen-i ḳubbedür şihâb-ı medîd
Ḥavlulardur serilmiş ebr-i sefid⁶⁷⁶

438. Rûz şeb fûtalar sefid u siyâh
Zer ṭalâ iki kâse⁶⁷⁷ mihr-ile mâh⁶⁷⁸

439. Ḳafes-i nâr olup ufukla şafaḳ
Bedr âyînedür hilâl ṭaraḳ⁶⁷⁹

440. Ben ki Maḥdûmî-i Vaḥîd-fenem
İşte külhâncıdur⁶⁸⁰ ḥamâmcı benem⁶⁸¹

ṬALEB-İ ÜCRET-İ BÛSE

⁶⁷² Bu beyit Lâlezâr'da 438. Beyittir.

⁶⁷³ Bu beyit Lâlezâr'da 439. Beyittir.

⁶⁷⁴ Bu beyit Lâlezâr'da 440. Beyittir.

⁶⁷⁵ Bu beyit Lâlezâr'da 441. Beyittir.

⁶⁷⁶ Bu beyit Lâlezâr'da 442. Beyittir.

⁶⁷⁷ kâse: ṭâs L.

⁶⁷⁸ Bu beyit Lâlezâr'da 443. Beyittir.

⁶⁷⁹ Bu beyit Lâlezâr'da 444. Beyittir.

⁶⁸⁰ külhâncıdur : külhâncıdan L.

⁶⁸¹ Bu beyit Lâlezâr'da 445. Beyittir.

441. Dirhem-i eşk ü dāğ-ı ‘aşkum⁶⁸² çok
Aķçeye pula ihtiyācum yok⁶⁸³

442. Būse virmek gerek giren dil-ber
Çünkü ħammāma her giren terler⁶⁸⁴

443. Farzdur⁶⁸⁵ cismūñ eylemek taḥīr
Kirlendükce ey şanem gel gir⁶⁸⁶

444. Kereminden o Āşaf-ı Sāmī
Baña bağışladı bu ħammāmı⁶⁸⁷

445. Dāver-i dādger ü deryā-dil
Āşaf-ı bī-‘adīl [ü] Cem-menzil⁶⁸⁸

446. Çār bāliş-nişīn-i filke-i cāh
Dād-baḥş-ı yem-i sefid [ü] siyāh⁶⁸⁹ [29B]

447. Devletūñ dāver-i ser-efrāzı
Vüzerānuñ güzīn-i mümtāzı⁶⁹⁰

448. Ḥāmī-i dīn ü⁶⁹¹ ḥāfız-ı deryā
Şadr-ı Cem-pāye Muşafā Pāşā⁶⁹²

⁶⁸² dāğ-ı ‘aşkum: dāğ-ı şevkum L.

⁶⁸³ Bu beyit Lâlezâr’da 446. Beyittir.

⁶⁸⁴ Bu beyit Lâlezâr’da 447. Beyittir.

⁶⁸⁵ farzdur: farz olur L.

⁶⁸⁶ Bu beyit Lâlezâr’da 448. Beyittir.

⁶⁸⁷ Bu beyit Lâlezâr’da 449. Beyittir.

⁶⁸⁸ Bu beyit Lâlezâr’da 450. Beyittir.

⁶⁸⁹ Bu beyit Lâlezâr’da 451. Beyittir.

⁶⁹⁰ güzīn-i mümtāzı: güzīn ü mümtāzı L. / Bu beyit Lâlezâr’da 452. Beyittir.

⁶⁹¹ ü -M

449. Kūşe-i⁶⁹³ dānişinde olsa celīs
Vārdiyān olamaz Murād Re'īs⁶⁹⁴

450. Bize⁶⁹⁵ emri cevāb-sārīdūr⁶⁹⁶
Mevcveş hükmi bahre cārīdūr⁶⁹⁷

451. Himmetiyle olındı āmāde
Haftada bir donanma deryāda⁶⁹⁸

452. 'Ahd-i⁶⁹⁹ 'adlinde eyleyüp hūllet
Āteş āb-ile oldı germ-ūlfet⁷⁰⁰

453. Nice baħr-i āteşin zīrā
Aldı koyunında şaκladı deryā⁷⁰¹

454. Kimseden kimse itmez āh u enīn
Devr elinden meger Vaħīd-i ħazīn⁷⁰²

ŞÜRET-İ 'ARŻ-I ĤĀL-İ MAĤTŪMÎ-İ ZĀR

455. Āşafā zīb-i şadr-ı⁷⁰³ ma' deletā
Kām-ı baħşā⁷⁰⁴ sūtūde menķabetā⁷⁰⁵

⁶⁹² Bu beyit Lâlezâr'da 453. Beyittir.

⁶⁹³ kūşe-i: keşti-i L.

⁶⁹⁴ Bu beyit Lâlezâr'da 454. Beyittir.

⁶⁹⁵ bize: berre L.

⁶⁹⁶ cevāb-sārīdūr: çü āb sārīdūr L.

⁶⁹⁷ Bu beyit Lâlezâr'da 455. Beyittir.

⁶⁹⁸ Bu beyit Lâlezâr'da 456. Beyittir.

⁶⁹⁹ 'ahd-i: devr-i L.

⁷⁰⁰ Bu beyit Lâlezâr'da 457. Beyittir.

⁷⁰¹ Bu beyit Lâlezâr'da 458. Beyittir.

⁷⁰² Bu beyit Lâlezâr'da 459. Beyittir.

⁷⁰³ zīb-i şadr-ı: zīb-şadr-ı L.

⁷⁰⁴ kām-ı baħşā: kām-baħşā L.

456. Neseb ü cāh u devlet⁷⁰⁶ ü ‘ irfān
Sende mevcūd cümle⁷⁰⁷ bî-nokşān⁷⁰⁸

457. Zār-ı pinhānum⁷⁰⁹ ey kerīm neseb
Çünkü⁷¹⁰ ma‘ lūm-ı devletüñdür hep⁷¹¹

458. O sebebden⁷¹² cenābuñı bu faķır
İderem ‘ arz-ı hāl ile tekdır⁷¹³

459. Dūr olup bezm-i kāmıdan nāgāh
Cür‘ a gibi ayakda qaldum āh⁷¹⁴

460. Güher-i qadrüm eyleyüp pāmāl
Çarḥ-ı dūn itdi zīver-i ḥalḥāl⁷¹⁵

461. İderem⁷¹⁶ cā-be-cā be-ye ‘s [ü] ümmīd
Kendi kendümle gāhī⁷¹⁷ güft ü şenīd⁷¹⁸

462. Raḳqa vü Şām u Kā‘ be vü dehri
Dolaşup cāy idüp Yeñişehri⁷¹⁹

⁷⁰⁵ Bu beyit Lâlezâr’da 460. Beyittir.

⁷⁰⁶ devlet: dāniş L.

⁷⁰⁷ cümle: çünkü L.

⁷⁰⁸ Bu beyit Lâlezâr’da 461. Beyittir.

⁷⁰⁹ zār-ı pinhānum: rāz-ı pinhānum L.

⁷¹⁰ çünkü: cümle L.

⁷¹¹ Bu beyit Lâlezâr’da 462. Beyittir.

⁷¹² sebebden: cihetden L.

⁷¹³ Bu beyit Lâlezâr’da 463. Beyittir.

⁷¹⁴ Bu beyit Lâlezâr’da 464. Beyittir.

⁷¹⁵ Bu beyit Lâlezâr’da 465. Beyittir.

⁷¹⁶ iderem: eylerem L.

⁷¹⁷ gāhī: gāh L.

⁷¹⁸ Bu beyit Lâlezâr’da 466. Beyittir.

⁷¹⁹ Bu beyit Lâlezâr’da 467. Beyittir.

463. Altı yıldur ki zâr u mehcûrum
Ğurbet ilde ‘iyâlden dűrum⁷²⁰

464. Düşmenüm bilmem ‘özü idem her bâr
Günehüm bilmem idem istiğfâr⁷²¹ [30A]

465. Günehüm çok Hudâ bilür ammâ
Kağı cürmüm belâsıdur bu cezâ⁷²²

466. Ne şefâ‘ at ne tevbe olur sed
Ne günehdür ki ‘afv olunmaz ebed⁷²³

467. Bâ-huşûş ey hıdîv-i nâdire-fen
O günâhı henüz ki bilmem⁷²⁴

468. Kâlpazânlığ⁷²⁵ mi eyledüm bir an
Yohsa yazdum mı sâhte fermân⁷²⁶

469. Harem-i ehl-i ‘ırza mı girdüm
Düşmen-i dîne kal‘a mı virdüm⁷²⁷

470. Öyle farz idelüm ne‘uzu bi-Rab
Kuluñ itdüm bu mel‘anetleri hep⁷²⁸

⁷²⁰ Bu beyit Lâlezâr’da 468. Beyittir.

⁷²¹ Bu beyit Lâlezâr’da 469. Beyittir.

⁷²² Bu beyit Lâlezâr’da 470. Beyittir.

⁷²³ Bu beyit Lâlezâr’da 471. Beyittir.

⁷²⁴ Bu beyit Lâlezâr’da 472. Beyittir.

⁷²⁵ kâlpazânlığ: kalb-zenlik L.

⁷²⁶ Bu beyit Lâlezâr’da 473. Beyittir.

⁷²⁷ Bu beyit Lâlezâr’da 474. Beyittir.

⁷²⁸ Bu beyit Lâlezâr’da 475. Beyittir.

471. İtdüm isem de cürm-i bî-pâyân
Degil isem de lâıyık-ı ihsân⁷²⁹

472. Biñ benüm gibi müttehim bulunur
Ki şefâ' atle cürmi ' afv olunur⁷³⁰

473. Sen bilürsin ki ey hidiv-i gayür
Bizi müznib yaratdı Rabb-i Ğafür⁷³¹

474. Muşafānuñ şefâ' ati ancak
Olur ehl-i kebā'ire mülhak⁷³²

475. Kārum olsaydı hamye vü perhiz
Uğramazdı bu derde cān-ı ' aziz⁷³³

476. Eylemiş çün Cenāb-ı. Hayy [ü] Raūf
Raḥm-ı⁷³⁴ ehl-i devleti ma' ruf⁷³⁵

477. Tā'ib olup günāhdan mücrim
Kereminden bağışlamak mükrim⁷³⁶

478. Harf-i ' afva qarın olup ' ameli
Zeyn olunmak şahife-i emeli⁷³⁷

⁷²⁹ Bu beyit Lâlezâr'da 476. Beyittir.

⁷³⁰ Bu beyit Lâlezâr'da 477. Beyittir.

⁷³¹ Bu beyit Lâlezâr'da 478. Beyittir.

⁷³² Bu beyit Lâlezâr'da 479. Beyittir.

⁷³³ Bu beyit Lâlezâr'da 480. Beyittir.

⁷³⁴ raḥm-ı: raḥm ile L.

⁷³⁵ Bu beyit Lâlezâr'da 481. Beyittir.

⁷³⁶ Bu beyit Lâlezâr'da 482. Beyittir.

⁷³⁷ Bu beyit Lâlezâr'da 483. Beyittir.

479. Mücrime şefkat itmek elbet de
Yok mıdur mezheb-i mürüvvette⁷³⁸

480. O sürūra ki Hâzret-i Bārī
İtdi te' yid-i baht-ı hünkārı⁷³⁹

481. Ser-keşân-ı zamāna ser-tā-pā
Ruḡsat-ı gūş-māl virdi Hūdā⁷⁴⁰

482. Ref' olup Rāfizi çü ebr-i debūr
Düşdi Tebrīze nūr-ı şems-i sürūr⁷⁴¹

483. Mālik oldı şeh-i cihān gence
Şāh-ı sürḡ-ser⁷⁴² uğradı rence⁷⁴³ [30B]

484. Terk idüp huyın el-amān diyerek
Cāndan el yūdī āh⁷⁴⁴ revān diyerek⁷⁴⁵

485. İnqıyād itdi emre dağī iken
Kara tağ gibi bir büyük düşmen⁷⁴⁶

486. Bir vezīr-i şeci' i rüz-ı cidāl
Hemedānı toz itdi sürme-mişāl⁷⁴⁷

⁷³⁸ Bu beyit Lâlezâr'da 484. Beyittir.

⁷³⁹ Bu beyit Lâlezâr'da 485. Beyittir.

⁷⁴⁰ Bu beyit Lâlezâr'da 486. Beyittir.

⁷⁴¹ Bu beyit Lâlezâr'da 487. Beyittir.

⁷⁴² şāh-ı sürḡ-ser: şāh-ı sürḡ-i ser **L**.

⁷⁴³ Bu beyit Lâlezâr'da 488. Beyittir.

⁷⁴⁴ āh **-M**

⁷⁴⁵ Bu beyit Lâlezâr'da 489. Beyittir.

⁷⁴⁶ Bu beyit Lâlezâr'da 490. Beyittir.

⁷⁴⁷ Bu beyit Lâlezâr'da 491. Beyittir.

487. İtdi ol kühl-i nuşret-i⁷⁴⁸ Mevlā
Remed-i çeşm-i ârzûya devā⁷⁴⁹

488. Hıyıdur gence girse ejder-i cân⁷⁵⁰
Çıkmaz andan ölünce⁷⁵¹ cânı revān⁷⁵²

489. Ref' idüp ceşş-i zulm u bî-dādı
Bâğ-ı dād itdi 'adli Bağdādı⁷⁵³

490. 'Acemüñ aldı hayli memleketüñ
Arabuñ kesdi 'ırķ-ı mel' anetüñ⁷⁵⁴

491. O sürûra ki Hâzret-i Ma' bûd
'Âlemi kıldı kendünden⁷⁵⁵ hoşnûd⁷⁵⁶

492. Olalı zât-ı pâki şadr-nişîn
Eyledi devleti kederden emîn⁷⁵⁷

493. Oldı maşnû'-ı tîşe-i îcād
Kaşr-ı 'âlem-pesend-i Sa' dābāb⁷⁵⁸

494. Emr-i Hâķ-ile oldı cāy-ı sürûr
Hışn-ı iķbāl-i ehl-i devlete sūr⁷⁵⁹

⁷⁴⁸ kühl-i nuşret-i: kühl-i nuşreti L.

⁷⁴⁹ Bu beyit Lâlezâr'da 492. Beyittir.

⁷⁵⁰ ejder-i cân: ejderhân L.

⁷⁵¹ ölünce: olunca L.

⁷⁵² Bu beyit Lâlezâr'da 493. Beyittir.

⁷⁵³ -L.

⁷⁵⁴ -L.

⁷⁵⁵ kendünden:kendüden L.

⁷⁵⁶ Bu beyit Lâlezâr'da 494. Beyittir.

⁷⁵⁷ Bu beyit Lâlezâr'da 495. Beyittir.

⁷⁵⁸ Bu beyit Lâlezâr'da 496. Beyittir.

⁷⁵⁹ Bu beyit Lâlezâr'da 497. Beyittir.

495. Kıldı çün kim Cenāb-ı Rabb-i Kerīm
Kereminden bu denlü luṭf-ı ‘aẓīm⁷⁶⁰

496. Bir günāh-kār mücrimüñ muṭlaḳ
Çoḳ mı şükrāna cürmi ‘afv olmak⁷⁶¹

497. Emriñüzle donanmada dünyā
Baña ma‘ nā-yı nehy-i müsteşnā⁷⁶²

498. ‘İyd olup ‘ālem olalar⁷⁶³ hürrem
Cem‘ olur bende hep ğam-ı ‘ālem⁷⁶⁴

499. Bende-i ḥāne-zād olam ben de
Luṭf iḥsān u merḥamet ḳande⁷⁶⁵

500. Dem-be-dem eyledükçe āh-ı nedem
Ḳan döker çeşm-i pür-nem⁷⁶⁶ her dem⁷⁶⁷

501. Ḥarf-i nefy olıcaḳ ḳarīn-i şād⁷⁶⁸
Çünki ma‘ nā-yı hüzn ider inşād⁷⁶⁹

502. Ben murād ile nā-murād olurum
Nefy nefy itmek ile⁷⁷⁰ şād olurum [31A]

503. ‘Aceb aḳrānum içre ser-tā-ser

⁷⁶⁰ Bu beyit Lâlezâr’da 498. Beyittir.

⁷⁶¹ Bu beyit Lâlezâr’da 499. Beyittir.

⁷⁶² ma‘ nā-yı nehy-i müsteşnā: ma‘ nā-yı nehy istişnā L. / Bu beyit Lâlezâr’da 501. Beyittir.

⁷⁶³ olalar: olsalar L.

⁷⁶⁴ Bu beyit Lâlezâr’da 502. Beyittir.

⁷⁶⁵ Bu beyit Lâlezâr’da 500. Beyittir.

⁷⁶⁶ çeşm-i pür-nem: çeşm-i pür-nemüm L.

⁷⁶⁷ Bu beyit Lâlezâr’da 503. Beyittir.

⁷⁶⁸ ḳarīn-i şād: ḳarīne-i şād L.

⁷⁶⁹ inşād: icād L. / Bu beyit Lâlezâr’da 504. Beyittir.

⁷⁷⁰ itmek ile: eylemekle L.

Yog-idi benden artuk ehl-i hüner

504. O sebebden mi çarh-ı sifle-nüvâz
Baña kahr itdi anlara ‘izâz

505. Çünki olur zü-kâm-ı ye’sse maķar
Her kim alursa büy-ı verd-i hüner

506. Nây-ı çobana olmayup yeksân
Kaşab-ı⁷⁷¹ sebķ-i hâme-i ‘irfân

507. Olmaz ise vesile merhamete
Ma’ şiyet gibi tevbe ma’ rifete

508. Nazm okumayam⁷⁷² kitâb ise de
Şi’ re şuğl itmeyem şevâb ise de

509. Kılmayam Fârisî lügatle ‘amel
Âbdest almadan yuyayum el

510. Keseyüm hamenüñ dilin muṭlaķ
İdeyüm müşt-ile serin iki şaķ

511. Ba’ d ez-în bende ideyüm her bâr
Vesaķ-ı cehli gâze-i ruḥsâr

512. Sâķî mestin ayağın alayum
Muṭribüñ sazını bozuķ çalayum⁷⁷³

⁷⁷¹ kaşab-ı: kaşabü’s- L.

⁷⁷² okumayam: okumayayum L.

⁷⁷³ -L.

513. Cahilem terk-i merkeb-eṭvāram
Ḥar-ı lā-yefhem-i ʿalef-ḥāram

514. Maʿṣiyet-tendürüst-i⁷⁷⁴ bî-derdem
Maʿrifet düşmenem ki nāmerdem

515. Ğalaṭumdan⁷⁷⁵ ʿinād idüp her dem
Cehl-i maḥẓam⁷⁷⁶ ḳabāḥatüm bilmem

516. Degilem ḥaşılı Benî ādem
Şanki cündilerün biri de benem

517. İderem zıkr olınsa İbn-i Kemāl
Cirid atmak bilür mi diyü suʿāl

İLTİMÂS-I DUʿÂ DÂḤİL-İ KEREM

518. Yâ İlāhî be-ḥüsn-i ḥulḳ-ı Rasûl
Be-cemāl-i Ḥasan Ḥüseyn-i be-ṭûl

519. Evvelā zāt-ı pāk-i düstûrı
Şāniyā dil-berān-ı mezkûrı [31B]

520. Şālişā bu ğarīb u⁷⁷⁷ bīmārı
Yaʿni Maḥtümî-i şenā-kārı

⁷⁷⁴ maʿṣiyet-tendürüst-i: maʿṣiyet-tendürüst ü L.

⁷⁷⁵ ğalaṭumdan: ğılzatümnden L.

⁷⁷⁶ cehl-i maḥẓam: cehl-maḥẓam L.

⁷⁷⁷ ğarīb u: ğarīb-i L.

521. Bir du‘ā ile her kim eylese yād
İki ‘ālemde kıl anı dil-şād⁷⁷⁸

9

ḤAMĀM-NĀME-İ BELİĞ

[TESDİS]

fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilūn

I

Uyunup eyledi ol fitne-i ḥ‘ābīde kıyām
Reh-i germ-ābeye hengām-ı seher kıldı hırām
Şandılar anı ikiz toğdı güneş ḥāş-ile ‘ām
Cāmekāna gelicek tutdı perī gibi maḳām
Tābiş-i gerden-i billūrī ile derledi cām
Şevḳ-i ümmīd-i der-āğūş ile kızdı ḥammām

II

Şavdı ‘āşık gibi başdan küleh-i mu‘teberin
Cāmeden şīve ile çözdü maḳaddem kemerin
Gül gibi eyledi kāt kāt çıkarup cāmelerin
Pīrehen ref‘ olıcaḳ şandı gören sīm-berin
Perdeden oldı birūn āyīne-i sīm-endām
Kısrını atdı ḥarāretle yā şīrīn bādām

III

Tāb-ı nezzāreden endāmı ḥarāret ḳapdı
Def‘ idüp ğayrıyı ḥammāmcı şovuklık yapıdı
Şaşdı dellāk görüp anı yolundan şapdı
Vaz‘ -ı na‘leyn iderek ol büte āḥir ṭapdı

⁷⁷⁸ kıl anı dil-şād: eyle nı da şād L.

9 Mehmed Emin Belīğ D., (27 Beyit), s. 529-532.

Şarılup fūta-i müşgīne beli ol ḥod-kām
Münḥasif oldu yine nıṣfına dek māh-ı tamām

IV

Tāze dellāk olıcaḡ ḥalvet-i ḥāṣṣa reh-ber
İtdi bir burcda gūyā ki kırān şems u kamer
Teni pālūde gibi kim ṭoḡunsa dıtrer
Gördi kim gelmez ovuşdurmaḡa ol ḡonce-i ter
Aldı dellākı ḥarāret bayılurken nā-kām
Şu yetiştürdi aña ṭas ile bir tāze ḡulām

V

İstedi kīse-i müşgīn sürine dil-bere çün
Pīç [ü] tāb eyledi lif aña ezildi şabun [32A]
Şīşe-bāzī-i ḥabāb ile biraz ḡurdı oyun
Künc-i ḥalvetde görüp şanma o şūḡ⁷⁷⁹ mevzūn
Kelefin yayḡadı ḥammāma girüp bedr-i tamām
Nice pertev virecek bezme görürsen aḡşām

VI

Aḡdı şu pāyine ol serv-i şanavber boyuñ
Tāze tāze şuladı kākül-i sünbül-būyuñ⁷⁸⁰
Yüregi oynadı bir ḥālete vardı şuyuñ
Ṭas-ı leb-riz içine ‘aks idicek meh-rūyuñ
Ġayret-i tāb-ı ‘izāruñla hemān parladı cām
Döndi ol dem küre-i nāra ḡubāb-ı ḥammām

VII

Şıcaḡı geçdiği ma‘lūm olıcaḡ ḥammāmuñ
Çıḡma geldi diline ol meh-i bī-ārāmuñ

⁷⁷⁹ şūḡ: şūḡı H. B.

⁷⁸⁰ kākül-i sünbül-būyuñ: kākül-i sünbül müyuñ H. B.

Tāb-ı ruḥsārı yüzi şuyını dökdi cāmuñ
Sildi bîrûna çıkup âyîne-i endāmuñ

Ma‘ nāveş elbise-i fāḥireyi giydi tamām
Virdi mışra‘ gibi ol kâmet-i mevzûna nîzām

VIII

Tûğ-ı şāhî gibi gîsûlarına şu yaradı
Açdı emvâc-ı havā sünbül-i mûyın taradı

Tuydı nâṭır koḳuyı ‘ūd⁷⁸¹ ile ‘anber aradı
Zülf-i dil-dārı o dem şāne arayup taradı

Uçlarından dökülüp her tarafa ‘anber-i ḥām
Nefḥā-i bûy-ı şafā-āver-ile tıldı meşām

IX

Ḳahve fîncânı tıḳundı leb-i dil-dāra meger
Serpilüp gül şuyı cûş itdi yaḳıldı mûcmer

Çünki ḥammāma giren kimse **Beligā** derler
Müzd-i ḥammāma döküp aḳçeleri ol dil-ber

Sîne-i âyîneyi pâreleyüp itdi kıyām
Gitti âteş gibi ol meh toña ḳaldı ḥammām [32B]

10

BERBER-NĀME-İ BELİĞ

[TESDİS]

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

I

⁷⁸¹ ‘ūd: müşg **H.B.**

10 Mehmed Emin Belig D., (33 Beyit), s. 533-537.

Şeh-levende⁷⁸² kesüm şevk-ile hengām-ı şehir
Semt-i dükkāna hırām itdi o şūh-ı berber

İdünüp cāzibe-i ehl-i derūnı reh-ber
Virdi dükānçeye teşrifi ile zīnet [ü] fer

Kec-küleḥ kākül ucın gösterüp ol sünbül-i ter
Topla perçemden eḥibbāsını şaçdı ‘ anber

II

İtdiler buse-i la‘l-i leb-i şirine heves
Müşteri üşdi dükāna yine mānend-i mekes

Bu kadar kimseye kıyruḡ mı şalar⁷⁸³ ol nev-res
Yā çözişün yā başı kaydını görsün her kes

İstemez virseler ol ḡonce-dehān yoluna ser
Belki maḡbūle geçer olsa bir az sīm ile zer

III

Peştemāl ucı gibi çignedi ‘uşşāḡını yār
Taşma kayışı gibi şarkar o miyāna aḡyār

Tüylerüm ürperür ol ḡāleti görsem her bār
Bu cünbişle olur ḡorḡarum aḡir der-kār

Bāri⁷⁸⁴ şan‘ atle ide⁷⁸⁵ terbiye ustādı meḡer
Yoḡsa başdan çıkarur anı raḡīb-i kāfer

IV

Ne ‘aceb Çekmeceli dil-bere dūş oldıḡ āḡ
Taşmanuñ kayışını⁷⁸⁶ alur ‘āşıkı şirtından āḡ⁷⁸⁷

Mihr ü meh saḡl ü legen şebnem [ü] ḡül aña miyāḡ
Şekl-i zencirde ḡīsū-yı müca‘ ad her ḡāḡ

⁷⁸² şeh-levende: şeh-levendāne **B. B.**

⁷⁸³ şalar: salur **B. B.**

⁷⁸⁴ bāri: yāri **B. B.**

⁷⁸⁵ ide: ider **B. B.**

⁷⁸⁶ taşmanuñ kayışını: taşma kayışı **B. B.**

⁷⁸⁷ āḡ: o māḡ **B. B.**

Külçe-i sîm-i muşaffâ bilegi âyîne-ber
Ġamzesi usturadur nâvek-i müjgân nişter

V

Yâra ed' iyye-i me'sûre iderken ta' lîm
Sûz-ı ' aşk itdi eşer vâ' iz efendiye ' azîm

Şaşırup hafta başın oldı o fettâna nedîm
' Āķıbet eyledi dil-dâra şaķalın teslîm

Bey' idüp mâmelekin itdi fedâ-yı dil-ber
Kendi piş-tahtada ne cevheri qaldı ne dürer

VI

Kâle-i vuşleti⁷⁸⁸ bir âdem içün eskidemez
Bu qadar müşterinüñ hâķırını incidemez

Da' vet itme o perî-rûyı tırâşa gidemez
Tâzesüz bu qurı dükkânçede yârân idemez

Rûy-ı mirâta baķar her gelen erbâb-ı naķar
Olmaz âyînesüz elbette dükân-ı berber [33A]

VII

Oldı pertev-figen ol mevķı' e bir bedr-i münîr
Ġarşu varınca bu mihr itdi cemâlin tenvîr

Hâleveş urdı o meh-pâreye rengîn piş-gîr
Ser-tırâşa uzadup boynın oda oldı esîr

Germ olup atdı ' araķ-ķînini kesdi anı der
Ġıl qadar ' aybı eger var ise göster⁷⁸⁹

VIII⁷⁹⁰

Dik tûrup her kese ol serv iderken pûr haş

⁷⁸⁸ kâle-i vuşleti: kâle-i vaşlını **B. B.**

⁷⁸⁹ Berber-Nâme'de bu mısranın yerine şu mısra mevcuttur: Baş açuķ dîvâneye döndi o pûser **B. B.**

⁷⁹⁰ -**M**

Ser-fürü eyledi zânūsına yāruñ kodı baş
Mū-be-mū eyledi esrār-ı dil-i zārın fāş
Birbirinden nice biñ nāz ü niyāz itdi tırāş
Kalmadı hergiz o meh-rūda kesāfetden eşer
Kıl kadar ‘aybı eger var ise anuñ göster

IX

Açdı şāne abanūs gibi siyāh perçemini
İtdi mikrāz ile pīrāste-i bīş ü kemini
Aldı havli-yi dü-ḥāvī ile anuñ nemini
Eyledi dām-ı belā zūlf-i ḥam-ender-ḥamını
Dāne-i ḥāline eylerse bu eşnāda nāzar
Mürg-i dil kurtulamaz ‘āķıbet ol dāma düşer

X

Zīb-i ser eyledi destārı şekūfeāsā
Cā-be-cā dil-bere şıḥḥā didi yārān-ı şafā
Rūy-ı berber-beçe oldu aña āyīne-nümā
Göricek āyīnede kendüyi ol meh hem-tā
Üstüne gerçi nişār eyledi çok sīm ile zer
Naķd-i cānın ḳor idi āyīne bulsa eger

XI

Şundılar destine ḳahveyle leb-ā-leb fīncān
Āh-ı ‘āşık gibi bir iki nefes çekdi hemān⁷⁹¹
‘Āşık-ı zāra **Belīgā** ne belādur hicrān
Buraķdı⁷⁹² cānāneyi ‘azm eyledi ol büt bī-cān⁷⁹³
Gitti ol āfet-i devrān bize ḳaldı berber⁷⁹⁴

⁷⁹¹ hemān: duḡān **B. B.**

⁷⁹² buraķdı: ḳodı **B. B.**

⁷⁹³ Bu mısranın vezni bozuktur.

⁷⁹⁴ Bu mısra Berber-Nāme’de 6. Mısradır.

Baş açuğ itdigümüz āh u figān  aldı e er

11

VU LAT-N  ME

[MESNEV ]

fe‘il t n fe‘il t n fe‘il t n fe‘il n

1. Bekle ey h me-i ho  leh e-i p k ze-ed 
Bekle ey h me-i z bende-i hatt  u iml 
1.   nki her h l-ile hem-r z-ı dil-i ‘    s n
Bu kem l t ile hem derd-i dile l y  s n
2. Senden ey kill-i d r-ef   n-ı nik t-ı ma‘ n 
Eyler ez-c n-ı g    l ‘     -ı efkende ric 
3. Eyle a v l-i dig r-g n m  taf  il u ‘ y n
‘    -ı ma b be-i nev-restemi t hr r u bey n
4. ‘     ben ‘     -ı mi net-ke e g r kim n’etdi
‘  l u  abr  v  dili ya maladı gitdi⁷⁹⁵ [33B]
5. R z [u]  eb ‘ lm-i  er fe  alı up t lib iken
Ma‘ rifet ravzasının g llerine r   b iken
6. Bir boy  serv-i ser-efr z-ı g zel meh-p re
Bir melek h yu  amer  ehre g zel  e   re

11 Vuslat-N menin hangi  aire ait oldu u tespit edilememi tir.

⁷⁹⁵ Mecmuada “aldı gitdi” diye ge en bu kısım vezin gere i aldı kelimesi  ıkartılmı tır.

7. Bir nazarda beni dil-beste-i meshûr itdi
Aldı ‘aql u dili ben ‘âşıkı mehcûr itdi
8. Niçe dem oldı nazar-bâz ırakdan lâkin
Dest-res olmadı dāmân-ı vişâle mümkün
9. Gerçi peygâm-ı selâm oldı arada vâfir
Va‘de-i vaşla cevâb itmedi ammâ kâfir
10. Bulmadım ben hîç ol âfetde devâ derd-i sere
Hele bu hâl-i dile müşfiķa buldum ħabere
11. Sâbıkâ ‘âşık [u] ma‘ şûķ olup ağ yaranmış
Sinn-i necâha varup soñra ferâġat itmiş
12. Mâder-i müşfiķası ħaste-dil âvârelerin
Dâye-i ħâdimesi ‘âşık-ı bîçârelerin
13. Didim ey vâlîde-i muĥteremim sultânım
Bâdî-i bâ‘ iş-i vuşlat-kün-i cânım cânım
14. Senden ey anacığım bir dileğim var ideyim
Redd itmezseñ eger⁷⁹⁶ ħâl-i dilim söyleyeyim
15. Didi ey gözlerimiñ nûrı ciger pâreciğim
‘Ömrimiñ ħâşılı yavrum e gözi ħaracığım
16. Bu fakîre ħuluna sitâyişler ne
Girye vü âh u fiġân ile bu fâyişler ne

⁷⁹⁶ Mecmuada “eger redd itmez isen” diye geçen bu kısım vezin gereġi bu şekilde deġistirilmiştir.

17. Didim ey vālide bir āfete meftūn oldum
Bir şacı Leyliye mānende-i Mecnūn oldum
18. Gelicek naķş-ı hayāli şeb-i ğamda yāda
Şubħa dek āh ile me'lūf olurum feryāda
19. Zūlfini yād idicek derdim eşer kıaraları
Kıblegāhımdır iki kıaşları araları
20. Gicemi gündüz ider dūr dışınūñ şeffāfi
Vire mi āh o dehen baña cevāb-ı şāfi
21. Gözleri fitnesine düş olalı cānımda
Kimse rāħat idemez şubħa deġin yanımda
22. Ruħların yād idicek bezm-i gülüstān şanurum
Kendimi bülbul-i şeydā vū hoş-elħān şanurum
23. Mū miyānıñ ańıcaķ kılca kıarārım kıalmaz
Derd-ile inlemeden nāle vū zārım kıalmaz
24. Kerem itseñ beni maķşūdıma vāşıl itseñ
Meyve-i naħl-ı ümīdi baña ħāşıl itseñ [34A]
25. Sevdigin başı içün derdime dermān eyle
Kerem eyle beni redd eyleme iħsān eyle
26. Gūş idüp sözlerimi didi baña ey veledim
Sen ħikāyet idicek ben cigerim pāreledim

27. Ol perîyi saña teşhîr ideyim da‘ vet-ile
Taht-ı vuşlatda ser-efrâz olasıñ devlet-ile
28. Kûh-ı kâf içre eger şırça sarây olsa yeri
Ezrağa-câzû -şıfat şayd idem ol kebk-i teri
29. Bu gün ey mâderiniñ cânı idüp te’hîri
Yarın elbette olur bu eşeriñ te’sîri
30. İtdi ben zâra vedâ‘ dest-pesend eyleyerek
Nâ-bedîd oldı gözümden benim âhîr giderek
31. Âh u zâr-ile dönüp külbe-i aḫzânıma ben
Şuḫba dek ol gice zecr eyleyüp ol cânıma ben
32. Bildim ol dem ne belâ çekdiğini ‘âşıklar
Cevr-i dil-berle odur ḫâl-i dil-i şâdıklar
33. Dil-berân ‘âşıkına mihr-i vefâlar itsün
Mübtelâ-yı marâz-ı ‘aşka devâlar itsün
34. Vâh o maḫbûba ki cevrenden ide ‘âşıkı âh
Rûz-ı maḫşerde n’olur ḫâli ‘iyâzen billâh
35. Mâ-ḫaşal ḫâne-i dil-dâra varup vâşıl olup
Ḫâl-i ḫâṭırları hep cümle nezâketle şorup
36. Kıyl u kâli uzadup semt-i nezâket-ile
Keşf idüp râz-ı dili dürlü zarâfet-ile

37. Dimiş ey zümre-i maĥbûbelerin ġonce-lebi
Saña ‘âşık olmuş ez-dil [ü] cân bir çelebî
38. Daĥı nev-ġonce iken ‘âřkıñ-ile şusanmaz
Âĥ [u] feryâd iderek derdiñ-ile usanmaz
39. Ĥoř yaraşur ġüzelim ģatılıcaĥ şîre ‘asel
Ber-murâd eyle ne var sende ġüzel ol da ġüzel
40. Va‘de-i vařlıñ-ile ‘âşıkı dil-şâd eyle
Luťf idüp ĥâtır-ı virâneni âbâd eyle
41. Raĥs idüp ĥande-künân ġüş idicek bu süĥanı
Destine aldı o dem řevĥ-ile ģara düzeni
42. ‘Âşıkâne okuyup her gice şi‘r-i mevzûn
Leylî-i ‘âlem iken ‘âřĥ-ıla olmuş Mecnûn
43. Dimiş ol zâlim-i bî-raĥma idüp dürlü peyâm
Pâyını bûs idüp bizden daĥı eyle selâm
44. Ol baña dirse eger ‘âşık-ı efkendesiyim
Ben anıñ ez-dil [ü] cân o ģadar bendesiyim [34B]
45. Niçe bir bezm-i vişâlinden anıñ maĥrûmum
Meclis-i vaşlına ben niçe zamândır mumum
46. Çün řabaĥ oldı ġelüp mâder-i vuşlat-perver
Virdi ben zâr-ı dil-efĥara beşâretde ĥaber
47. Didi ey cânım oġul âfet-i cân ĥâzırdır

Da‘ vet-i vuşlat için dîdeleri nâzırdır

48. Saña ma‘ şūka degil ez-dil ü cān ‘ aşıkdır
Cān u baş oynamada ‘ aşkıñ-ile fāyıkdır

49. Gūş idüp bu haber-i vuşlatı handān oldum
Gūyiyā milket-i ‘ Osmāniye sultān oldum

50. Didim imdi güzel ol bizden umar hasārıñ
Beyt-i ahzānıma teşrîf buyursun yarın

51. Zevk u şevk-ile şeh-i hüsñ-ile el bir idelim
İrtesi şubha degin ‘ ālem-i şeb-gîr idelim

52. Zaḥm-ı hicr-ile dil-i ğam-zedemiz bir pāre
Merhem-i vuşlat-ile rāhat ide bir pāre

53. Hāşılı da‘ vetime irte icābet itdi
Cān u dil karşı çıkup ‘ izzet-i ikrām itdi

54. Keşret-i ‘ izzet için itdim o perî-zāde
Kuş südünden berisin cümle idüp āmāde

55. Şalınup serv-i sipehler gibi dām-çide
Dest-i zībāsı muḥannā vü mükeḥḥel-dide

56. Ser-be-ser kendüyi zībā-ile tezyîn itmiş
Aşkılı küpelerin gūşuna perçîn itmiş

57. Tarz-ı reftār-ile dehri bu virüp tārāca
Giymiş ol ğonce-dehen nāfe tüyi ferrāca

58. Bu leṭāfetle gelüp cānıma ol pāk-sirişk
Göricek şandım anı ‘ ayn-ıla ḥūrī-i behişt
59. Ḥānemiz ol gice gülzār-ı vişāl olmuş-idi
Dil hezār pādişehim cān gül-i al olmuş-idi
60. Başt idüp meclise hep nāz u niyāz esbābıñ
Cümle sedd itmiş idiñ cevri-cefālār bābıñ
61. Alup āgūşuma ol māh sipihr-i nāzı
Eyledim ğabğab-ı nārenc ile lu‘b u bāzı
62. Kaçan ol āfet-ile ülfete hem-dest oldum
Nūş idüp bāde-i vaşlıñ katı pek mest oldum
63. Ruḥlarından ki alup tāze şulu şeftālu
Gāh zülf-i siyehi oldu dile müşğīn bū
64. Gehī gerdānıñ öpüp geh emerini leblerini
Geh miyānın kucarın geh şayarın beñlerini [35A]
65. Zīr-i nāfina urup destimi cüst [u] cūda
Rāst geldi elime beyza-şıfat bir tūde
66. Beyza-i başt gibi hem yumrı vū hem berrāk
Gūyiyā sebīke-i sīm idi velākin katı aķ
67. Ben tazarru‘ idüp ol ‘azm-i firār eyleyerek
Ben niyāz eyleyerek ol baña nāz eyleyerek

68. Cāme-ḥ^vāb içre alup vaşlına āheng itdim
Güiyā nīze-be-kef ejder ile ceng itdim

69. Bir birimiz kıcarız dir idi zāhirde gören
Zann iderdi bakıcaḡ beni anı anı ben

70. Ol arada ḡatı çok şükr şikāyetler var
Yaḡalar ḡāk idecek ḡatlu hikāyetler var

71. Ben aña eyleyicek hicr-ile ‘arz-ı firḡat
Aḡlayup ol da baña eyledi ‘arz-ı şefḡat

72. Neşve-i bāde-i vuşlat ile pür-tāb oldum
Mū miyānıñ çeküp āḡūşuma der-ḡ^vāb oldum

73. Vaḡt-ile ḡünkü açup dīdemi bīdār oldum
Cāme-ḡ^vāb içre o meh-ḡal‘ atı aḡlar buldum

74. Didim ey serv ḡadim maḡz-ı hayātım cānım
‘Ömrimiñ varı şehensāh-ı dil-i nālānım

75. Niḡe ben ḡ^vāba varup sen daḡı bīdār olasın
Bī-sebeb aşlı nedir girye idüp zār olasın

76. Didi meşhūrdur ben bilürüm ḡāşıla ‘ām
‘Āşıḡıñ her şeb olur dīdesine uyḡu ḡarām

77. Bu şeb-i vuşleti ben cānıma minnet bileyim
Ayrılık şubḡı yaḡındır niḡe eşkim sileyim

78. Lîk senden budurur cān-ıla ümmîd u recā
Dest-i pâkiñ viresün öpmege bir kez baña
79. Didim olmaz elimi öpmege iznim ammā
Ruḥlarım öpmek olur sevdicegim pek a‘ lā
80. Ḥāşılı ben öpüp ruḥlarını ol da benim
Uydı bir pâre tesellî virüp ol gül fidenim
81. Şubḥ-ı şādık irüşüp vuşlat irüp pâyāna
Elvedā‘ itdi o meh-pâre baña rindāne
82. Kocunup girye-künān ‘ ahd-ile peymān iderek
Geçmezüz birbirimizden diyü imān ederek
83. Didi işmarladum Allāha efendim seni ben
Gāh peygām-ı selāmıñla unutma beni sen
84. Kaldım ardınca bakup ḥasret-ile girye-künān
Tā ki dīdemden o meh-çehre olunca pinhān [35B]
85. ‘ Ālem-i vaşlı o gün şāma degin yād itdim
Ol gice şubḥa degin hicr-ile feryād itdim
86. Reh-güzārında esüp yıl gibi pūyān oldum
Yollar üzre aqıdup eşkimi cūyān oldum
87. Kūy-ı cānāna bakup derd-ile āh eyler idim
Bu mişillu sūḥanı vird idinüp söyler idim

88. Dirdim ey behçet ile milket-i hüsnüñ şahı
Seni terk eylemezüm tā öliceğ Vallāhī
89. Ben çıkarmam seni hiç hātır-ı maḥzūnumdan
Sen daḥı gāhice şor ḥāl-i digeğ-gūnumdan
90. Şimdi ey zālīm unuttun mı görüp bünyādı
Luṭf-ile şormayasın ḥāl-i dil-i nāşādı
91. Kānı ey zālīm o demler baña ‘ ahd itmiş idiñ
Seni Vallāhī unutmam diyerek gitmiş-idiñ
92. Hāşılı derd ü ğamım ‘ aşğ-ıla efzūn oldu
Miḥnet-i ḥasret ile bu cigerim ḥūn oldu
93. Līk tā fevt olıcağ dūr oluban cān tenden
Yokdurur sevmeden ol şūḥı ferāğat benden
94. Hiç zuhūr eylemedi bŷy-ı vişālinden eşer
Gelmedi ḥaste dile māder ile tāze ḥaber
95. ‘ Āteş-i ‘ aşğ-ıla çün oldu diliñ kārı tamām
Sende ey kilğ-i sūḥan-perverim it ḥatm-i kelām

GAZEL-İ 'ÂTIF

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Görmege sāgar-ı ikbāli liyākat yokdur
Kimde ki renc telāfisine tākāt yokdur
2. Çekilen cümle keder çokça koyulmağdandır
Teşne-i⁷⁹⁷ bāde-i devletde kabāhat yokdur
3. Duydı ey 'āşık-ı bî-çāre me'ālî ol şūh
'Arz-ı ihlāşla taşdı' iñe hācet yokdur
4. Pek tayanma unutup kendiñi kaşr-ı emele⁷⁹⁸
Yıkılır vaz' -ı esāsında metānet yokdur
5. Rüstem olsan da yine 'āciz ü dermāndesin
Pençe-i bahtında mādām ki kuvvet yokdur
6. Başka sevdāya düşer hüsni-i temāşā iderek
Çeşmimizde hele inşāf u kanā' at⁷⁹⁹ yokdur
7. Dīde-i pāk iledür seyr-i gülistān-ı cemāl
'Ātūfā çiden-i gül-būseye ruḥşat yokdur [36A]

12 Âtîf Efendi D., G. 6 (7 Beyit), s. 44.

⁷⁹⁷ teşne-i: neş'e-i D.

⁷⁹⁸ kaşr-ı emele: kaşr-ı emel D.

⁷⁹⁹ inşāf u kanā' at: inşāf-ı kanā' at D.

GAZEL-İ ‘ÂTIF

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. ‘Uğde-i rişte-i âmāl ki taq̄d̄ir iledür
Şanmañuz halli anuñ nāñun-ı tedb̄ir iledür
2. Fikr-i rengin gerek cünbiş-i ebrûlarda⁸⁰⁰
Revnāk-ı tāk-ı tañayyül gül-i taşv̄ir iledür
3. Depeden olmalıdur ser-zede-i āh-ı firqat
Z̄inet-i meclis-i teşyi‘ de⁸⁰¹ tebh̄ir iledür
4. Halka-i subha degül çeşm-i tecellī zāhid
Seyr-i leylī-i bekā d̄ide-i zenc̄ir iledür
5. ‘Arz ider h̄v̄āb-ı me‘ ānī-i hayāl-i taḅ‘um
Hāme-i ‘Āt̄ifā kim şöhreti ta‘b̄ir iledür

[GAZEL]

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Dilsiyeh d̄ide-i h̄ñ-ı ciger-āşāma baķar
Bāde-i ‘aşķı çeküp nuķle-i bādāma baķar

13 Âtîf Efendi D., G. 4 (5 Beyit), s. 43.

⁸⁰⁰ cünbiş-i ebrûlarda: cünbiş-i ebrûların D.

⁸⁰¹ z̄inet-i meclis-i teşyi‘ de: z̄ineti meclisi teşyi‘ de D.

14 Âtîf Efendi D., G. 8 (7 Beyit), s. 45-46.

2. İden āyīne-i zānūda temāşā-yı vişāl⁸⁰²
Dīde-i cevher ile şūret-i encāma baķar
3. Açılur çekme keder perde-i çeşm-i neş'e
Halkada⁸⁰³ gerdiş-i peymāne-i gül-fāma baķar
4. Çekilür⁸⁰⁴ künc-i ferāğa⁸⁰⁵ dil-i⁸⁰⁶ hayret-zedemüz
Dürdan vaz' -ı şutür kürbe-i eyyāma baķar
5. Şāfdur hāne-i dil-i münşerihüz revzenümüz
Maṭla' -ı mihr-i füyūzāt ile ilhāma baķar
6. Müste' iddür çözilür ' uķde-i saķt-ı vuşlat⁸⁰⁷
Cüz'ice yalvararak nāhun-ı ibrāma baķar
7. Raķş-ı hāme ile bu vādide 'ıyān-ı⁸⁰⁸ 'Ātuf
Cünbiş-i kūşe-i engüşti-sūhan rāma baķar

15

[GAZEL]

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Pīçiş-i dest-i emel hātem-i zī-şānlıķdur
Hükm-i iķlīm-i ķanā' at da Süleymānlıķdur

⁸⁰² temāşā-yı vişāl: temāşā-yı me'āl D.

⁸⁰³ halkada: halka-i D.

⁸⁰⁴ çekilür: çekilüb D.

⁸⁰⁵ künc-i ferāğa: künc-i ferāya D.

⁸⁰⁶ dil-i -M.

⁸⁰⁷ ' uķde-i saķt-ı vuşlat: ' uķde-i saķt u vuşlat D.

⁸⁰⁸ 'ıyān-ı: ' inān-ı D.

15 Ātuf Efendi D., G. 10 (6 Beyit), s. 46-47.

2. Neş'e-i feyz ile yek-reng ola gör vahdetde
Bezm-i cemiyetüñ encâmı perişanlıkdur
3. Fesh-i bâzâr-ı vişâl eylese⁸⁰⁹ ol h^vâce-i nâz
Dâğ-ı dil 'âşıka dünyâda⁸¹⁰ peşimânlıkdur⁸¹¹
4. Dem-i vuşlatda zarîfâne-reviş sultânım
Cünbiş-i nâz iderek ber-zede dāmānlıkdur⁸¹²
5. Sû-be-sû şıçraduruz eşheb-i tab'ı 'Ātîf
Vüs'at-i kâfiyemüz haylice meydānlıkdur⁸¹³ [36B]

16

BELİĞ

[GAZEL]

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Tuḥfe-i nādire-i ḥāk-ı Yemendür ḳahve
Rehber-i kühlüḥa-i Veys-i Ḳarendür ḳahve
2. Bir siyeh çerde ḡulām-ı Ḥabeşidür am mā
Leb-be-leb maḥrem-i her sīb-zeḳandur ḳahve
3. Vakt-i sermāda düşer āteşe Hindūāsā
Mā' il-i ḳa' ide-i ḥubb-i vaṭandur ḳahve

⁸⁰⁹ eylese: eyleye **D.**

⁸¹⁰ dünyāda: dinār-ı **D.**

⁸¹¹ Bu beyit dīvānda 4. beyittir.

⁸¹² Bu beyit dīvānda 5. beyittir.

⁸¹³ Bu beyit dīvānda 6. beyittir.

16 Bu gazel Belig dīvânında tespit edilememiştir. (Bkz. Kaynakça)

4. Kāse-i gül gibi her faşl-ı bahār oldukça
Zīnet-i dā'ire-i bezm-i çemendür qahve
5. İçse bir cür' asını ādemi tatyīb eyler
Celb-i qalb itmede bir emr-i hasendür qahve
6. Oldı her qatresi anuñ bedel-i āb-ı hayāt
Şüst-endāma hemān rūḥ-ı bedendür qahve
7. Hele tefrīḥ-i dīl ehl-i gurūb itmekde
Bedel-i ḥāşiyet-i dürr-i 'Adendür qahve
8. Bunda yok zerre kadar dağdağ-i sekr ü ḥumār
Neşve-i cām-ı siyeh-ṭa' n-ı figendür qahve
9. Kendüsin ḥatır için āteş eyler iḥrāk
Ya' ni hem-meşreb-i erbāb-ı miḥendür qahve
10. Çehresin seyr ideni tūṭi-i güyā eyler
Kuvvet-i nāṭıka-i ehl-i süḥandür qahve
11. Qahve ḥatır olıcaḳ şevḳ-i şafā ḥāşıl olur
Dā'ima vāsıta-i def' -i ḥüzündür qahve
12. Tāze taḥmīs ola çün şemm olunur bŷ-ı nefes
Rāyic-i rāyiḥa-i misk-i Ḥotendür qahve
13. Bulduğum lezzeti bunda bulamam āḫirde
Ey **Belig** iç anı kim zevḳ-i duhandur qahve

BELİĞ

[GAZEL]

mef'ülü fâ'ilātü mefâ'ilü fâ'ilün

1. ' Aksin görünce kākül-i dil-berde ahvenüñ
Sevdası alib oldu yine serde ahvenüñ
2. Āb [u] hevāsı ülşen-i ab'ı latif ider
Cem' olması duan-ıla bir yerde ahvenüñ
3. Lāyıkdur olsa nüş olıca amd u besmele
āşiyetini bilmez ienler de ahvenüñ
4. Ğilmān u ūr-ı cennet inderdi bu 'āleme
Bilse nedür neşātını anlar da ahvenüñ
5. Āyinesini abla-i fincān iderdi ger
Nüş olduun göreydi Sikender de ahvenüñ
6. Tefsir-i nazm-ı āyet-i Kevşer 'ıyān olur
' Aksi düşünce la' l-i leb-i terde ahvenüñ [37A]
7. Nūr-ı uu-ı mevce-i enhār-ı cennetüñ
Zāhir olur numūnesi cevherde ahvenüñ
8. Meyl eylemezdi tā bu adar aña ehl-i dil
Nef' i müşāhed olmasa her derde ahvenüñ

17 Bu gazel Belig divânında tespit edilememiştir. (Bkz. Kaynakça)

9. Zaḥmet çeker ḥumār-ıla bāde-perest olan
Yokdur mazarratı hele bir ferde ḳahvenüñ
10. Şahbā şafā virürse de çok perde terk olur
Ammā olur şetāreti her yerde ḳahvenüñ
11. Sevdāya nef'î var deyü cānā **Belîğ**-i zār
Ḳand-i lebün esîri imiş bir de ḳahvenüñ

18

‘ÂŞİM İSMA‘İL EFENDİ

[GAZEL]

mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün mefâ‘ilün

1. Ğam-ı ‘aşḳ-ı dil-âşübı zemîn u āsumān çeker⁸¹⁴
Şikāyet olmasun ben çekdiğim bārı cihān çekmez
2. Cihānda geçmişinden rāst kişiniñ renci efzūndur
Bu menzilgehde tîriñ çekdiği cevri kemān çekmez⁸¹⁵
3. Bahār irdi niçün zaḥmet çeker rindān bu mevsimde
Kimiñ ‘aqlında ḥıffet var-ise rıtl-ı girān çekmez⁸¹⁶
4. Perişānlık nizām-ı ḥāl-i ḳaydıdan gelür yoḥsa
Ümîd-i sūdı nā-būd eyleyen bîm-i ziyān çekmez⁸¹⁷

18 Âsım D., G.6 (6 Beyit), s. 235.

⁸¹⁴ çeker: çekmez D.

⁸¹⁵ Bu beyit dîvânda 4. Beyittir.

⁸¹⁶ Bu beyit dîvânda 2. Beyittir.

⁸¹⁷ Bu beyit dîvânda 3. Beyittir.

5. Felek āsūdedir zaḥm-ı zebānından civān-merdiñ
Belī Rüstem-tabī‘ at Zāle tīg-ı bī-emān çekmez
6. Dimāğ-ı ḥ^vāhişim gāyet de nāzıkdır benim ‘Āşım
Zi-kām-ālūd olur yek laḥza bŷy-ı imtinān çeker

19

SEYYİD VEHBİ EFENDİ

[GAZEL]

mef‘ūlū fā‘ilātū mefā‘ilū fā‘ilūn

1. Ne gāze-i cemāl ü ne pīrāye isterüz
Biz bīkr-i lafzı şāhid-i ma‘ nāya isterüz
2. Tıfl-ı dile ḥelāl sŷd emmiş ‘afīfedŷr
Ḥātŷn-ı pīr-i mey gibi bir dāye isterüz
3. Rıtl-ı girān-ı bāde gibi gölgesi ağır
Bir serv-i ser-bŷlend-i Hŷmā-sāye isterüz
4. Bir bī-kesi civār-ı tevellāsına alur
Bir tāze naḥl-i behcet-i hem-sāye isterüz
5. Şeyḥuñ özi ile reh-i deyre sŷlŷk idŷp
Dil-beste olduğun bŷt-i tersāya isterüz
6. Sögmek degil bu sŷḳ-ı belāda dŷgerse de
Ol ḥ^vāceden muḍāribe sermāye isterüz [37B]

19 Bu gazel Seyyid Vehbî Dîvânı’nda tespit edilememiştir. (Bkz. Kaynakça)

7. Yārin varup edebler ile naḳd-i vaktini
Şalmazsa bir firīb ile ferdāya isterüz

20

FAŞİHİ DEDE

[GAZEL]

mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

1. Dili āzār idüp āh u fiḡānı olmasun dirsün
Yaḡarsun āteşe cānı duḡānı olmasun dirsün
2. Tutar sun ey felek pey-der-pey anı seng-i āzāra
Elünde kimsenün bir pāre bāḡı olmasun dirsün
3. Yıḡarsun ḡātırın erbāb-ı 'aşḡuñ ehl-i 'irfānuñ
Cihānda ḡasr-ı Yūsuf deyr-i Mānī olmasun dirsün
4. Nedür bu āh u girye kimsenün ey cān-ı ḡam-dīde
Meger kūyuñda dil-dāruñ mekānı olmasun dirsün
5. Faşihūñ ḡamla eylersün zebānın teşne-i ḡasret
Bu bezmün ey felek bir nükte-dānı olmasun dirsün

21

MÜNİF

[GAZEL]

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1. Neḡāreveş dili döḡsün hemīşe düm düm tek
Raḡīb-i dīv ile çift olmasun o merdüm tek

20 Bu gazel yayımlanmış Fasîhî mahlaslı çalışmada tespit edilememiştir. (Bkz. Kaynakça)

2. Şakîl bertekeli terki çarb idüp didi şeyh
Baña muḳābelede eyleme teḳaddüm tek⁸¹⁸
3. O neşeli⁸¹⁹ güzelüñ gisüvân [u] müjgânı
Şoḳar derûnumı ṭurmaz mişâl-i gejdüm tek⁸²⁰
4. Benümle tek tene⁸²¹ tâ devr⁸²² itse bir bârî
Nedîm-i bezm olup ol sîmîn-ten tenādüm tek⁸²³
5. O servi görmege cûş-ı⁸²⁴ sirişki gönderdüm
Kenâr-ı ğayrda olsun diyeydi gördüm tek
6. Ṭurursa ṭursa girih-kerde-düm tekâver-i nâz
O şehsüvâr hemân görmesün teşādüm tek
7. Cevâz yoksa da varsam bu devr-i ḥirmendür
Münîf uşûl ile tenhâca yâre kendüm⁸²⁵ tek

21 Münîf D., G. 36 (7 Beyit), s. 178.

⁸¹⁸ Bu beyit dîvânda 3. Beyittir.

⁸¹⁹ neşeli: nişlü **D.**

⁸²⁰ Bu beyit dîvânda 4. Beyittir.

⁸²¹ tek tene: yek-tene **D.**

⁸²² tâ devr: nâdir der **D.**

⁸²³ Bu beyit dîvânda 2. Beyittir.

⁸²⁴ cûş-ı: cûy-ı **D.**

⁸²⁵ kendüm: gendüm **D.**

GAZEL-İ FÂ'İZ TAĤMİS-İ NÂZİM

mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

I

Gel va' d-i kudûmuñla beni muğtenem eyle
Mülk-i dil-i vîrânıma važ' -ı kadem eyle

Tārîkî-i bezm-i ğamı maḥsûd-ı ḥum eyle

Teşrîfîñ-ile ḥânemi reşk-i İrem eyle

Ağlatma beni iki gözüm gel kerem eyle

II

Hoş geldi baña çāšnî-i ' âlem-i tecrîd
İtdiyse eger rûze-i hicri beni ta' bîd

Ḥallâk-ı ezel itdi hilâl-i mehi tecdîd

' Ahd eyledi öpdürmege pâyın gelicek ' id

Yâ Rab sen o meh-pāreyi şābit-kadem eyle [38A]

III

Dil olmuş iken künc-i ğam-ı ' aşkına vāşıl
Şarf olmaya bilmezlik ile eldeki ḥāşıl

Tā naḳd-i dili itmeyelim göz göre zā'il

Bir hoşça ḥesâb eyleyelim derdimiz ey dil

Ben dirhem-i eşkim dökeyim sen raḳam eyle

22 Bu tahmîs yayımlanmış Nâzım mahlaslı çalışmada tespit edilememiştir. (Bkz. Kaynakça)

IV

Çarhıñ sitem-i cevri beni itmeye pür-gam
Olma keremiñ dağı görürsün aña hürrem
Gel olma firibende anıñ vaż'ına hürrem
Degmez kederin çekmege bir lahza bu 'âlem
Bir hâl-ile neylersin idüp def'-i gam eyle

V

Nâzım yeridür güş-ı zere nâz u niyâz ol
Bu söz ile gel sen dağı dil-beste-i sâz ol
Cehd eyle ki üftâde-i pây-ı şeh-i nâz ol
Çanûn-ı belâgatde yine naql-tırâz ol
Ey hâme-i hoş-lehçe-i **Fâ'iz** negam eyle

23

TAHMİS-İ HAYLİ

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

I

Âh kim düşdi dil ol kākül-i 'âlem-gîre
Ser- nûvişti bu imiş çâre mi var tağyîre
Bir fezâdur bu havâle olunur taqdîre
Gözlerin gönlüm alup yer kıomadı tedbîre
İki âhûveş itmiş pâdişehüm bir şîre

II

Dili hem tūṭī vü hem bülbul ider her süḥanuñ
O şeker ḥande-i nāz-ile o ğonce-dehenüñ
İtdi āşüfte beni kākül-i ‘anber-şikenüñ
Çünki la‘ lüñ ḳodı dil zülfüne meyl itdi senüñ
Şerbet uslatmaz o dīvāneyi çek zincire

III

Şehlevendüm ser-i zülfüñi fesinden çıkarur
‘Āşıkı tıfl-ı dil-i nev-hevesinden çıkarur
Mürğ-i cānı nıgehi ten ḳafesinden çıkarur
Ḥüsni insānı ‘aḳıl dā’iresinden çıkarur
Yohsa çekmek o perīyi ne idi teshīre

IV

Āh kim görsem o ḥūrşid-mişāli düşde
Bāri bir kerre naşīb olsa vişāli düşde
Gerçi kim şāf idi mir’āt-ı ḥayāli düşde
Görmedi Ḥazret-i Yūsuf bu cemāli düşde [38B]
Ḥüsnuñ ey māh niçe ḳābil olur ta‘bire

V

Ġamzesi ḥūnı vü mest-i mey-i naḥvetdür o māh
İder ‘uşşāḳı helāk eylese çeşm ile nigāh
El-ḥazer bilmez amān hīç o şeh-i ‘işve-sipāh
Şanma ey Ḥaylī çeker dīdesine kühl-i siyāh
‘Āşık öldürmek içün zāğ virür şimşire

SÂHİL-NÂME-İ FENNÎ BE- DERÛN-I BOĞAZ

[MESNEVÎ]

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Hep ğalaṭ sözle geçürdi gününü ‘ aşık zār
Ğalaṭa zevkine gitmiş meger aġyār-ile yār
2. Keşret-i keyfle gice fitili rind⁸²⁶ almış
Der-i meyḥānede⁸²⁷ varmış seheri mûm olmuş
3. Hele sekdirme süḥanlarla bu gün ṭavr-ı ġarīb
Falya virmiş gibi Ṭophānede yār-ile raķīb
4. Baġlanup ḳalmış-iken zülf-i siyeh-kārında
Şavdı başdan beni āḥir Şalı Bāzārında
5. Ṭutsa ‘ uşşāk maḥaldür kırılır gibi ṭaraf
Buldı ol gözleri bādām-ile Fındıklı şeref
6. Seng-i dil-i āfeti nerm eylemese meyle her ān
Hiç tehi mi ṭayanurdu Ḳabaṭaşa rindān
7. Ḳalmadı bir kimsede⁸²⁸ nān alacak bir aķçe
Serv-i ḳadler ile pür olalı Ṭolmabaġçe

24 Sâhil-Nâme, (63 beyit) s. 134-139.

⁸²⁶ gice fitili rind: rind gice fitili F.S.

⁸²⁷ der-i meyḥānede: der-i mumḥānede F.S.

⁸²⁸ bir kimsede: kimsede hiç F.S.

8. Tıfl iken saña hırām-ı bedi' öğretdigi'çün
Dilerüm anı ki Hâkdan⁸²⁹ o Beşiktaş olsun
9. Oldı dil olmuş-iken kayd-ı cihāndan reste
Ortaköyde yine bir müy-miyāna beste
10. Eylemekden ol mehūñ şahş-ı firākıyla şavaş
Gözlerümde Kıriçeşme gibi hiç kalmadı yaş
11. Taķılup ardına āl-ile rakīb-i nā-pāk
Arnavud Kıaryesine gitmiş o şūh-ı dellāk
12. Vird⁸³⁰ çeker rūh-ı Hāsan Kalfa nevā-yı haste⁸³¹
Pīşgāhında okutdukça⁸³² hüseyinī beste⁸³³
13. Oldı muhtāc gönül tıflı civān-ı ğayre
Gitmeyince Bebeke merdüm-i dīdem seyre⁸³⁴
14. Fiske tāsıyla eger ürker ise gülşenden
Bülbül-i zāra Kāyalar gibi⁸³⁵ olmaz mesken⁸³⁶
15. Yāri āğyār idemem⁸³⁷ şandı çü zevrakda kenār
Topa tutilmışa döndi⁸³⁸ çün ahāli-i Hīşār⁸³⁹

⁸²⁹ anı ki Hâkdan: Hâkdan anı kim **F.S.**

⁸³⁰ vird: hū **F.S.**

⁸³¹ nevā-yı haste: nevā-yı meste **F.S.**

⁸³² okutdukça: okundukça **F.S.**

⁸³³ Bu beyit Sâhil-Nâme'de 13. Beyittir.

⁸³⁴ Bu beyit Sâhil-Nâme'de 14. Beyittir.

⁸³⁵ gibi: kadar **F.S.**

⁸³⁶ Bu beyit Sâhil-Nâme'de 15. Beyittir.

⁸³⁷ idemem: ideyim **F.S.**

⁸³⁸ döndi: döndürdi **F.S.**

⁸³⁹ Bu beyit Sâhil-Nâme'de 16. Beyittir.

16. Rişk-i⁸⁴⁰ ağıār der-i meygedede oldı revān
Düşdi Şeytānaķındısına güyā rindān⁸⁴¹ [39A]
17. Gel señünle bulalum şaķlanacaķ maķfı meķān
Balaķa Limānı bu gün ıalģalıķ ey serv-i revān⁸⁴²
18. Bizi beglik ğam-ile itdi felek şıvende
Mırgūna varalum zevķ idelūm ğulşende⁸⁴³
19. Rūzgāruñ siteminden kim olur āzāde
İçe⁸⁴⁴ dil-dār-ile İstinyede tāze⁸⁴⁵ bāde⁸⁴⁶
20. Tāzeler ile Yeñiköydeki eski demler⁸⁴⁷
Geliceķ yāda dilūñ ıoğrısı derdin yeñiler⁸⁴⁸
21. Yā unutdursa n'ola⁸⁴⁹ pır-i muğānuñ deyri
O şanem ile olan maķfı Tarabya seyri⁸⁵⁰
22. Zāhidā gezme şoķaķlarda şaķın⁸⁵¹ sīne sīne
Çamuruñ çünki kırı git Kefeli Karyesine⁸⁵²
23. Teb-i 'aşķ-ile tenūm itse daķı zār ü nizār
Yine itmez dil-i bıçāreye meyl⁸⁵³ ol şarı yār⁸⁵⁴

⁸⁴⁰ rişk-i: eşk-i **F.S.**

⁸⁴¹ Bu beyit Sâhil-Nâme'de 17. Beyittir.

⁸⁴² Bu beyit Sâhil-Nâme'de 18. Beyittir.

⁸⁴³ Bu beyit Sâhil-Nâme'de 19. Beyittir.

⁸⁴⁴ içe: içse **F.S.**

⁸⁴⁵ tāze: tenhā **F.S.**

⁸⁴⁶ Bu beyit Sâhil-Nâme'de 20. Beyittir.

⁸⁴⁷ Bu mısra Sâhil-Nâme'de 2. Mısradır.

⁸⁴⁸ Bu beyit Sâhil-Nâme'de 21. Beyittir.

⁸⁴⁹ n'ola: n'olur **F.S.**

⁸⁵⁰ Bu beyit Sâhil-Nâme'de 22. Beyittir.

⁸⁵¹ şaķın: tehī **F.S.**

⁸⁵² Bu beyit Sâhil-Nâme'de 24. Beyittir.

⁸⁵³ meyl -**M**

24. Kalmadı görmedigün seyre sezā cāy-ı şafā
Rūmili Hışnına var seyri tamām it cānā⁸⁵⁵
25. Oldı çün⁸⁵⁶ zār-ı⁸⁵⁷ dümen şuyı ile vākı⁸⁵⁸ kay
Karataş altına mı gitdi ‘ aceb zevrağ-ı mey⁸⁵⁸
26. ‘ Iyş u nüş eyle⁸⁵⁹ de terk eyle bir az paf pufı
Şadr-ı meyḥāne Umuryeri degüldür şūfi⁸⁶⁰
27. Yārı⁸⁶¹ buldum diyü kendüme katı şenlükde
Ögünür ‘ aşık-ı şūrīde Degirmenlikde⁸⁶²
28. Def’ -i ğam itmege ey şūḥ ararsuñ çāre
Var mülūkāne yanaş İskele-i Hünkāre⁸⁶³
29. Bir çetin kāre şataşdırdı bizi devr-i zamān
Oldı Beykozlı bir āfet ile cismüm⁸⁶⁴ ‘ üryān⁸⁶⁵
30. İstemem kim ki dilerse anuñ olsun Kārye
Şaltānaṭda⁸⁶⁶ baña ol şāh-ile Şultāniye⁸⁶⁷

⁸⁵⁴ Bu beyit Sâhil-Nâme’de 25. Beyittir.

⁸⁵⁵ Bu beyit Sâhil-Nâme’de 26. Beyittir.

⁸⁵⁶ çün: rindāna **F.S.**

⁸⁵⁷ zār-ı - **F.S.**

⁸⁵⁸ Bu beyit Sâhil-Nâme’de 27. Beyittir.

⁸⁵⁹ eyle: it **F.S.**

⁸⁶⁰ Bu beyit Sâhil-Nâme’de 31. Beyittir.

⁸⁶¹ yārı: yār **F.S.**

⁸⁶² Bu beyit Sâhil-Nâme’de 32. Beyittir.

⁸⁶³ Bu beyit Sâhil-Nâme’de 33. Beyittir.

⁸⁶⁴ cismüm: çeşmüm **F.S.**

⁸⁶⁵ ‘ üryān: giryān **F.S.** / Bu beyit Sâhil-Nâme’de 35. Beyittir.

⁸⁶⁶ şaltānaṭda: şaltānaṭdur **F.S.**

⁸⁶⁷ Bu beyit Sâhil-Nâme’de 36. Beyittir.

31. Çekdiler sîneye İncirlide bintü'l-^c inebi
Tarısı başuña ey sürme[li] zen-dost çelebî⁸⁶⁸
32. Şav yanuñdan⁸⁶⁹ bu gün ey şūḡ amān aḡyārı
Gel Pāşābağçesine seyr⁸⁷⁰ idelüm ḡünkārī⁸⁷¹
33. Çüb-ı ḡam koydı idi⁸⁷² dilde safā-yı ḡātır
Her işe⁸⁷³ zevḡ-i nihānīye Çubuklı ḡāzır⁸⁷⁴
34. Açdı tīḡ-ı sitem-ile cigerümde yāre
Kānlıcaḡlı yine bir ḡamzeleri ḡün-ḡāre⁸⁷⁵
35. İzn-i ^c āmdur diyü gitmek içün⁸⁷⁶ degme yire
Zürefā Körfezi bahş eyledi zen-pārelere⁸⁷⁷
36. Ne revā seyr-i Hışārda ola yārüm maḡzūn
Sāḡiyā baña Yarımca virüp Añaṭolu şun⁸⁷⁸
37. Gök Kandil güc-ile irdi göñül maḡşūda
Bir siyeh-çerdeye mālīk olıcaḡ Göksuda⁸⁷⁹ [39B]
38. Firḡatūñle şu ḡadar giryeler itdüm cānā
Bir Küçükşu görünür eşküme nisbet zīrā⁸⁸⁰

⁸⁶⁸ Bu beyit Sâhil-Nâme'de 37. Beyittir.

⁸⁶⁹ yanuñdan: başuñdan **F.S.**

⁸⁷⁰ seyr: zevḡ **F.S.**

⁸⁷¹ Bu beyit Sâhil-Nâme'de 38. Beyittir.

⁸⁷² koydı idi: ḡor mı idi **F.S.**

⁸⁷³ her işe: olmasa **F.S.**

⁸⁷⁴ Bu beyit Sâhil-Nâme'de 39. Beyittir.

⁸⁷⁵ Bu beyit Sâhil-Nâme'de 40. Beyittir.

⁸⁷⁶ gitmek içün: gitme melegüm **F.S.**

⁸⁷⁷ Bu beyit Sâhil-Nâme'de 41. Beyittir.

⁸⁷⁸ Bu beyit Sâhil-Nâme'de 42. Beyittir.

⁸⁷⁹ Bu beyit Sâhil-Nâme'de 43. Beyittir.

⁸⁸⁰ zīrā: deryā **F.S.** / Bu beyit Sâhilnâme'de 44. Beyittir.

39. Bağrımın yağın eritdi beli her eṭvārı
Hele Ẕandillide bir cām-ile yıkdum yārı⁸⁸¹
40. Leb-i deryādaki ayuya mı oldı meftūn
Ẕulelibāğçeye hırşı raḳībūñ efzūn⁸⁸²
41. Ābı zīrā ki mūrāyī oluna dermāndur
Ẕāḏızādeliye Vaniköyü pek⁸⁸³ çesbāndur⁸⁸⁴
42. İşte buldum saña şalınmağa⁸⁸⁵ bir özge maḥal
Sözümü diñle raḳībā yalıñuz Çengele gel⁸⁸⁶
43. Ḥased ol rinde ki mey nūş ide ḳana ḳana
O şeh-i ḥüsn-ile Beglerbegide mīrāne⁸⁸⁷
44. Ğıbṭa ol şaḥşa olur irdigi dem nev-rūza
Gide cānānla⁸⁸⁸ zevḳ itmege İstavroza⁸⁸⁹
45. Şandılar duḡt-i reze geldi ‘ Arablarla yanık
Sūḡtegān zümresine cāy olalı Ẕuzguncuk⁸⁹⁰
46. Ẕo şıḡırlar gibi yatsun uyusun pinhānı
Çünki⁸⁹¹ aḡyāra maḳar oldı⁸⁹² Öküzlīmānı⁸⁹³

⁸⁸¹ Bu beyit Sâhil-Nâme’de 45. Beyittir.

⁸⁸² Bu beyit Sâhil-Nâme’de 47. Beyittir.

⁸⁸³ pek -**M**

⁸⁸⁴ Bu beyit Sâhil-Nâme’de 46. Beyittir.

⁸⁸⁵ salınmağa: şallanmağa **F.S.**

⁸⁸⁶ Bu beyit Sâhil-Nâme’de 48. Beyittir.

⁸⁸⁷ Bu beyit Sâhil-Nâme’de 49. Beyittir.

⁸⁸⁸ cānānla: şanemle **F.S.**

⁸⁸⁹ Bu beyit Sâhil-Nâme’de 50. Beyittir.

⁸⁹⁰ Bu beyit Sâhil-Nâme’de 51. Beyittir.

⁸⁹¹ çünkü: oldı **F.S.**

⁸⁹² oldı: çünkü **F.S.**

⁸⁹³ Bu beyit Sâhil-Nâme’de 52. Beyittir.

47. Ka‘be toprağı diyü olsa n’ola⁸⁹⁴ nām-āver
Üsküdardan dağı yegdür baña kûy-ı dil-ber⁸⁹⁵

48. Şemsî nāmında bir āfet mi zuhûr itdi ‘aceb
Şemsipāşâyı mekân eylediler yārān hep⁸⁹⁶

49. Bir şerîfûñ nigeñi luţfı ile deryāda
Kaşr-ı dil-i ‘aynî ile döndi Şeref-ābāda⁸⁹⁷

50. ‘İyd-ı bî-çünlere⁸⁹⁸ eşki raķîbüñ aķmıř
Şandılar bağçe-i hûsn içre Ayazma çıķmıř⁸⁹⁹

51. Vuşletuñ gördi kıyās eyleme ey dil elyaķ
Havfum oldur seni ferdālara yārın Şalacaķ⁹⁰⁰

52. Kaşduñ ‘ālemde teferrûc ise gel bir derece
Duğter-i rez ile Kızkullesine bul ferece⁹⁰¹

53. Kāmet-i fikr-i rûğ-ı ālı hayāl-ile⁹⁰² yine
Deşt-i dil ‘aynı ile döndi Kavaķbağçesine⁹⁰³

54. Düldül-i nāza süvār olsa o şûğ-ı yektā
Atı oynadı olur sāha-i Haydarpāşā⁹⁰⁴

⁸⁹⁴ n’ola: bile **F.S.**

⁸⁹⁵ Bu beyit Sâhil-Nâme’de 53. Beyittir.

⁸⁹⁶ Bu beyit Sâhil-Nâme’de 54. Beyittir.

⁸⁹⁷ Bu beyit Sâhil-Nâme’de 55. Beyittir.

⁸⁹⁸ ‘İyd-ı bî-çünlere: bakarak ruğlarına **F.S.**

⁸⁹⁹ Bu beyit Sâhil-Nâme’de 56. Beyittir.

⁹⁰⁰ Bu beyit Sâhil-Nâme’de 57. Beyittir.

⁹⁰¹ Bu beyit Sâhil-Nâme’de 58. Beyittir.

⁹⁰² kâmet-i fikr-i rûğ-ı ālı hayāl-ile: kâmeti fikri hayāl-i rûğ-ı āl ile **F.S.**

⁹⁰³ Bu beyit Sâhil-Nâme’de 59. Beyittir.

⁹⁰⁴ Bu beyit Sâhil-Nâme’de 60. Beyittir.

55. Ey gönül boşlama da' vānı hemān ğamla soruş
Kağıköyinde ayak nā'ibinüñ yanına⁹⁰⁵ düş⁹⁰⁶

56. Gezdi çün seyri tamām eyledi Fennî⁹⁰⁷ zevki
Aṭalar seyrine düşmiş o perinüñ şevki⁹⁰⁸ [40A]

25

PEND-NĀME-İ 'AZİZ EFENDİ

[TERKİB-İ BEND]

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

BEND-İ EVVEL

Dāmen-ālūde-i çirkāb-ı ḥaṭāyım şad āh
Seyyi'āt-ı 'amelim şaḥḥaları cümle siyāh

Yere geçmek dilerim şerm u ḥayādan yā Rab
Ḥāṭıra gelse kaçan eyledigim cürm u günāh

Niç' olur hāli o gün kim ola dīvān-ı ḥaşr
Ḥākim-i maḥkeme-i ḥükm-i każā ola İlāh

Ḥuşamā dāmeniñe dest-i tazallum uralar
Anlarıñ itdigi da' vāya Ḥudā ola güvāh

'İlm-i kādı var iken ḥükmi çü yok inkārıñ
Virmege ḥaşma cevāb ola zebānıñ kütāh

Bir taraftan saña irişmeye bir çāre meded
Sū-be-sū eyleyesin dīde-i ḥayretle nigāh

Māsivādan nażar-ı raġbeti şarf it imdi
Ṭut yüzüñ dergeh-i Mevlāya anı eyle penāh

Dāmen-i fażl-ı Ḥüdāvend-i enāma el vur

⁹⁰⁵ yanına: pāyine F.S.

⁹⁰⁶ Bu beyit Sāhil-Nāme'de 61. Beyittir.

⁹⁰⁷ gezdi çün seyri tamām eyledi Fennî: ğālibā Fennî temām eyleyecekdür F.S.

⁹⁰⁸ Bu beyit Sāhil-Nāme'de 63. Beyittir.

25 Azîz mahlaslı şiirlere yer veren çalışmalarda tespit edilememiştir. (Bkz. Kaynakça)

Girye-i nāle ile hāk-ı niyāza yüz sür

BEND-İ ŞÂNÎ

Zulmet-i ğaflet-ile hāne-i dil tîre vü tār
Tarfetü'l- ' ayn göz açdırmadı dūd-ı āh u zār

Ser-girān itdi beni öyle hevā-yı sahbā
Şanurum itmeye ğavgā-yı kıyāmet peydā

Üstüvār eylemedim ' ahdi bināsın hergiz
Bozılır ' aqd-i şebāba iricek vaqt-i bahār

Geh olur rind-i harābātī gehī zāhid-i şehir
İtmedi bir reviş üzre dil-i şūrīde qarār

Dem-i tātde riyā çıkmadı hīç hātırdan
İki rek' atde gelür hātıra yüz biñ efkār

Dest-gır olmaz iseñ kaldım ayakda yā Rab
Eyledi şadme-i ğaflet beni üftāde vü h'ār

İtdigim cürm u hatā zerķ u riyāya tevbe
Bildigim bilmedigim cürme hezār iştigfār

Bast-ı ' özr itmege bir vech-ile kadir mi zebān
Yüz sürüp yalvaralım dergehine yā Rab hemān

BEND-İ ŞĀLÎS [40B]

Bilürim işledigim cürm u günāhım bī-ḥad
Maḥz-ı ihsānıña kaldı işim ey Ḥayy u Eḥad

Niç' olur hāl yüzüm yok tuta dergehiñe
Ḥaşr olunduķda ne şuretle varam ey Şamed

Saña tutdum yüzüm ey kıble-i ḥācetmendān
Nazar-ı merḥamet olursa zihī ğarābet

Gelmişim dergehiñe tīg-ı kefendir gerden
Emriñe muntazırım itme İlāhī beni red

İlticā eyledigim çünki der-i Mevlâdur
Bâb-ı ihsânını hâşâ yüzime eyleye sed

Şadme-i ma‘ şiyeti eylemişim âmâde
Rû-nümâ olmağ’ içün şâhid-i fażl ser-âmed

Ĥüsn-i zannım buña olduğda kıyâmet kı‘im
Raĥmet-i Ĥaķ ire ya ide şefâ‘ at Aĥmed

Umarım ki ola zâhir eşer-i fażl-ı ‘amîm
‘İtikâdında beni itmeye ĥâ‘ib o Kerîm

BEND-İ RÂBİ‘

Âteş-i âh-ı ģam-ile bu dil-i pür tef [ü] tâb
Yeridür kim tutuşup belki vücûd ola ĥarâb

Seyl-i eşkim dökünüp ağlamadan şâm u seĥer
Ne ‘aceb çeşme-i çeşmimden akarsa ĥün-âb

İtmişim ĥizmet-i dergâh-ı risâletde kuşûr
Ĥürmetim gözlemedim âh zihî şerm u ĥicâb

Niç’ olur şâh-ı rûsûl rûz-ı kıyâmetde eger
Gösterüp renciş-i ĥâtır baña eylerse ‘itâb

Yüzime bakmaya ya didigimi diñlemeye
‘Arz-ı ĥâlim okuyup eylemeye redd-i cevâb

Ey mu‘în-i zu‘afâ dest-i men dâmen-i tû
Ĥomam elden etegiñ kesse başım tîğ-ı ‘ikâb

Kazm-ı ģayz eyleme red lâyıķ-ı şâniñ çü seniñ
Raĥmet-i ‘âlemiyân deyü okur naşş-ı kitâb

Ĥâk-ı dergâh-ı Resûle sürerim rûy-ı niyâz
Dilerim ki yüzime bâb-ı şefâ‘ at ola bâz

BEND-İ HÂMÎS

İtdi bir hâl beni sū'-i 'amel-i tûl-i emel
Merhamet senden eyâ hâzret-i Hâk- ı 'azze vü cel [41A]

Luṭfuña kaldı hemân gayrıdan ümmîdim yok
Âh eger irmez ise dâmen-i ihsânıña el

Gitdi sermâye-i 'ömr oldı telef beyhûde
Rûz-ı ferdâya daḥı eylemedim ḥüsn-i 'amel

Ki menem kîse tehî müflis-i naḳd-ı tâ'at
Ḥ^vâce-i şeh-r-i baṭâlet şeh-i iḳlîm-i kesel

Yeter ey nefis yeter cünbiş-i tıflâne yeter
Nâşîḥ-ı rîş-i sefidîñ sözini gûş it gel

Ṭavr-ı reşki ter-i ḥun-âb-ile ḥall eyle
Şafḥa-i rûyuña çek iki sürḥden cüdül

Ḥayf [u] efsûs ki naḳdîne-i 'ömr oldı telef
Gelmeyüp ḥâtıra ammâ ḡam-ı taḳşîr-i selef

BEND-İ SÂDÎS

Minhac-i zühdi koyup olmuşum semt-i fesād
Âh kim kaldı muḥâlîf ṭaraf-ı rüşd-i sedād

Gitmişim bir yola kim aña nihâyet düzaḥ
Yâ İlâhî reh-i taḳvâma beni kıl irşād

İdeyor bād-ı ecel ḥırmîni-i 'ömri tārâc
Yâda gelmez gideyor ḥayf ḡam-ı zād-ı me'âd

Nefs-i ser-keş ne 'aceb gelmedi hiç inşâfa
Arturur ma'şiyeti ni' metiñ olduḡça ziyād

'Afv-ı Ğufrânıña yâ Rab ümîdim muḥkem
Bende yok gerçi ki luṭf u kereme isti'dād

Bilmeyüp ḳadr-i 'ubûdiyyeti ser çekmişdim
Ey Ḥudâvend-i ḥaṭâ-pûş-ı 'aṭâ-baḥş-ı 'ibād

Şeref-i ḥizmet-i dergâhıñı şimdi bildim

Ḳulluğa eyle ḳabûl itme ḳapıñdan ib‘ad
Âsitānıñ var iken ḳanğı ḳapuya varayım
Ya kimiñ dergehine yüz süreyim yalvarayım

BEND-İ SÂBİ‘

Çeşm-i ‘aşıkda olan eşk-i revân hürmetine
Dil-i şadıkda olan sūz-ı nihân hürmetine
Girye-i şām-ı ğarībāndaki te’sîr için
Nâle-i suhb-dem-i tâ‘ atiyân hürmetine
Cehd ü aḥkamına dil-beste mücâhidler için
Ḥarc-ı rāh-ı ğazāda ser u cān hürmetine
‘Arşdan ḳadri mu‘allā ter olan rûḥlar için
Şadef-i dūr-i risālet o mekân hürmetine [41B]
Kütüb-i münzele esmā-yı İlāhiye için
Şeb-i mi‘râcdaki rif‘at-ı şân hürmetine
Da‘vet-i Ḥazrete lebbeyk diyen diller için
Ka‘bede ol ḳıblegeh-i ‘ālemyân hürmetine
‘İtret-i pāk-i Nebī āli vü aşḫābı için
Zīnet-i bāğ-ı cinān faḥr-i cihân hürmetine
Ecel alup yolumu bağlayıcak rāh-ı giriz
Ola tevḥīd-i Ḥudā ḥātime-i ‘ömr-i ‘Azīz

26

GAZEL-İ BÂḲÎ

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Gelüñüz yüz tütalum bārgēh-i Ğaffāre
Cān u dilden geelüm tevbe vü istiğfāre

2. Çarh-ı Kec-revde kalur ‘aql-ı mühendis hayrān
Bu beyābānda ‘aceb⁹⁰⁹ gezmeyelüm āvāre⁹¹⁰
3. Tūtalum Ka‘be-i tevfiḳ-i İlāhī yolını
Bir yirin uyduravuz⁹¹¹ cedvele vü pergāre⁹¹²
4. Mülk-i bākī dir iken bāḡ-ı İremden çıkdı
Neye⁹¹³ maḡrūr olur ādem bu fenā gülzāre
5. ‘Aceb ol tā‘at u taḳvā diyü zu‘m itdügümüz
Varıcaḡ n’olsa gerekdür naḡar-ı Cebbāre
6. Zūlmet-i cehlle⁹¹⁴ gevher⁹¹⁵ diyü cem‘ itdügümüz
Ḳorḡum oldur çıḡa ol rūzda seng-i ḡāre
7. Bu taṣavvurlar eger bātıl olursa nic’olur
Ḳatı ḡayret yiridür gel⁹¹⁶ gözüñ aç bī-ḡāre
8. Ḳatı el virdi hevā ḡāyet açıldıḡ ḡāyet
İşimüz ḡaldı kemāl-i kerem-i Settāre
9. **Bākī**⁹¹⁷ lezzet-i vaşluñ tama‘ı söyletdi
Tūṭī-yi şevḡ-i şekerdür getüren ḡüftāre

⁹⁰⁹ ‘aceb: ‘abeş **D.**

⁹¹⁰ Bu beyit dīvānda 3. Beyittir.

⁹¹¹ uyduravuz: uyduramaz **D.**

⁹¹² Bu beyit dīvānda 2. Beyittir.

⁹¹³ neye: yine **D.**

⁹¹⁴ zūlmet-i cehlle: zūlmet-i cehlde **D.**

⁹¹⁵ gevher: cevher **D.**

⁹¹⁶ gel: bir **D.**

⁹¹⁷ Bākī: Bākīyi **D.**

TERCİ' -İ BEND-İ FEHİM

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

I

Ey nigāh-ı ğaḡab[ı] mest-i mey-i naḡvet-i nāz
Ġamzesi sāḡī-yi cām-ı ecel-i ehl-i niyāz

Ey fūrūġ-ı ruḡ-ı ḡuy-gerdesi ḡurṣīd-ġudāz
Ey leb-i nādire ġül-berg-i ġül-i ġülṣen-i rāz

Ġorḡaram rāzumı fāṣ ide o çeṣm-i ġammāz
Āṣinā oldı dile ġamze-i bīġāne-⁹¹⁸nevāz

Şeb-i hicr [ü] ġam-ı zülf [ü] dil-i sevdā-perdāz
İḡtiyārī degül āh eyler isem ṭül-i dırāz⁹¹⁹ [42A]

Āh idersem n'ola sevdāñ-ile ṭolmıṣ ġöñlüm
Ḥaberüm yok ki senüñ 'aşıḡuñ olmiṣ ġöñlüm

II

Ḥüsnüñ evvel baḡıṣumda beni itdi meftün
Eyledi sāḡir-i çeṣmüñ baña biñ mekr ü füsün

Zülfüñ itdi dilümi silsile-i cünbān-ı cünün
Āḡiru'l-emr bu sevdā ile oldum mecnün

Ġördüñ oldum elem-i 'aşıḡuñ-ile zār u zebün
Şerbet-i luṭf-ile derd-i dilüm itdüñ efzün

Ṭoldı tā derd-i maḡabbetle derün [u] bīrün
Başladuñ zehr-i sitemle cigerüm itmege ḡün

Rūy-ı dil ġösterüp itdüñ beni çün dīvāne
Olduñ⁹²⁰ ey āḡū-yı vaḡṣī giderek bīġāne

27 Fehîm-i Kadîm D., Trb. 4, (35 Beyit), s. 264-270.

⁹¹⁸ bīġāne: peykāne D.

⁹¹⁹ ṭül-i dırāz: dūr u dırāz D.

⁹²⁰ olduñ: oldum D.

III

Bî-mürüvvet ne idi ‘arz-ı maḥabbet evvel
Ne idi eyledügüñ luṭf u mürüvvet evvel

Niye virdüñ dil-i dīvāneye⁹²¹ ruḥṣat evvel
Niçün itdüñ dil-i bîçāreye şefkat evvel

İtmek idi ğaražuñ çünki ferāğat evvel
Ne idi tā bu kadar germi-i ülfet evvel

Üns idi elde iken şānuña ‘ādet evvel
Şāhbāzum yoğ-idi sende bu vaḥşet evvel

‘Afv kıl hüsnüñe küstāḥ nigāḥ itdüm ise
İhtiyār elde degül girye vü āḥ itdüm ise

IV

Gerçi ben serḥoş-ı ‘aşkuñla turāb⁹²² itmez idüñ
Āteş-i cevri-ile bağrumda kebāb itmez idüñ

Evvel ülfete⁹²³ ki tā böyle ‘itāb itmez idüñ
Biñ su ’āl eylese bir rüy-i⁹²⁴ cevāb itmez idüñ

Luṭf iderek⁹²⁵ ğaḫab-ālūde ḫitāb itmez idüñ
Beni gördükçe ser-i rehinde⁹²⁶ şitāb itmez idüñ

Çeşmümi āteş-i ḫasretle pür-āb itmez idüñ
Dil-i vîrānemi tekrār ḫarāb itmez idüñ

Şimdi ḫurbānuñ olam söyle nedür n’oldı sebeb
Āşinā-yı ezeliye bu tecāhül bu ğaḫab

V

Mest-i şîrîn-süḫanam telḫi-i güftār nedür
Luṭfuñ evvel ne idi şimdi bu āzār nedür [42B]

Pür-teğāfül nigeḫ-i nergīs-i bīmār nedür

⁹²¹ dil-i dīvāneye: dile nezzāreye D.

⁹²² turāb: şarāb D.

⁹²³ ülfete: ālüftene D.

⁹²⁴ rüy-ı: tünd D.

⁹²⁵ iderek: iderdüñ D.

⁹²⁶ ser-i rehinde: ser-i rehde D.

Ġonce-i gül gibi la‘lin-i űeker-bār nedür
Beni gördükçe űitāb ile o reftār nedür
Renciű-i bī-sebeb-i ġamze-i pergār nedür
Sitem-i ġamze-i yeter çeűm-i cefā-kār nedür
Mübtelāña nedür ey űūĥ bu eṭvār nedür
Sitem itmekde yine kādır iseñ eyle baña
‘Āűıķam ‘āűıķam ey űūĥ-ı sitemkār saña

VI

Ĥod-perestüm revıű-i dīnūñe ķurbān olayım
‘Āűıķ-ı āyīnesin āyīnūñe ķurbān olayım
Çeűm-i ‘ayyār-ı sühan-çīnūñe ķurbān olayım
Zehr-i ĥand- i leb-i űīrīnūñe ķurbān olayım⁹²⁷
Nāvek-i ġamze-i pür kīnūñe ķurbān olayım
Zehr-ĥand-i leb-i űīrīrūñe ķurbān olayım
Pīçīű-i ṭurra-i müűġīnūñe ķurbān olayım
Reűkden bister [ü] bālinūñe ķurbān olayım
Sīneñi kīneden ey āyīne- ruĥ űāf eyle
Aldın mı⁹²⁸ ele mir‘āt alup inűāf eyle

VII

Ĥüsnūñi görse eger Yūsuf olur bende saña
Ĥayl-i ‘uűűāķ nice olmasun efgende saña
‘Āűıķ olurduñ eger görse idüñ sende baña
Ba‘d ez-īn bendeyin⁹²⁹ ey cān-ı cihān bende saña
Ĥande it aġlaya⁹³⁰ ĥālin dil-i nālende saña
Böyledür kısmet-i Ĥaķ girye baña ĥande saña
Bir naűīĥatdur ider ‘āűıķ-ı űermende saña

⁹²⁷ Dīvānda bu mısranın yerine űu mısra mevcuttur: O kemān-ebrūyı pür-çīnūñe ķurbān olayım. **D.**

⁹²⁸ aldın mı: öleyi mi **D.**

⁹²⁹ bendeyin: bendeyem **D.**

⁹³⁰ aġlaya: aġlasa **D.**

oraram yr ola⁹³¹ ayr-i firbende saa
Girde-bln gl-gende olup⁹³² pte-i r
Derd-i ayretle helk ola **Fehm**-i bmr

28

RD EFEND

[GAZEL- N-TAMM]

mef'iln mef'iln mef'iln mef'iln

1. Degl a- na-i snin o meh rzelendrm
Degl ebr nign-i al' atn pervzelendrm
2. am- nz iden manend-i gl-oncasini ayf
Hezr- nlekrs beni zelendrm
3. Degildr cevr asd luf- drnin ider ir
Nemek-rz idp zam- dernn tzelendrm⁹³³ [43A]

⁹³¹ ola: olur **D.**

⁹³² olup: idp **D.**

28 Rd D., G. 122, (7 Beyit), s. 377.

⁹³³ Bu beyit dvnda 5. Beyittir.

AĞ OVALİZÂDE HÂTEM EFENDİNİN

[GAZEL]

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

1. Hazer kim tel kırar vādilerinden zülf-i sântüruñ
İki telli haţuñla bağlama 'uşşāk-ı rencüruñ
2. Ser-i zühbāda çal neyzen 'aşā-yı nāyı ben şimdi
Girift-i pençe-i kânūniyam bir şāh-ı Manşūruñ
3. Kara düzen virür mi kadr-i mişkāl 'āşık-ı zāra⁹³⁴
Bozuktur kār-sāz-ı ergānunu çarḥ-ı pür-şūruñ⁹³⁵
4. Tulum gibi çığırtma şeyḥ efendi şūḥ-ı Bulḡarı
Ḳudūm-ı vuşlatuñ⁹³⁶ çār⁹³⁷ pāreletme rāz-ı mestūruñ⁹³⁸
5. Dūdüksün hem-nefir-i maḥremān-ı 'işret olamazsan
Ḳaval itdi beni pes-perde istiḡnā-yı mevḫūruñ⁹³⁹
6. Rebāb olmaz mı ṭabl-ı sīne-i def germ-i 'uşşākı
Efendi perdesizdir sūrne-i minḳar-ı menḳūruñ⁹⁴⁰
7. Belim бүkdi kemānī kaşlaruñ cengī edālarla
Boru-yı turş ile kōs diñlemiş bir mehter-i ḥūruñ⁹⁴¹

29 Hâtem D., G. 86, (9 Beyit), s. 349.

⁹³⁴ 'āşık-ı zāra: 'āşık-ı zāde D.

⁹³⁵ Bu beyit dîvânda 4. Beyittir.

⁹³⁶ ḳudūm-ı vuşlatuñ: ḳudūm-ı vaşlını D.

⁹³⁷ çār: çāl D.

⁹³⁸ Bu beyit dîvânda 6. Beyittir.

⁹³⁹ Bu mısra dîvânda 3. Beyitin 2. Mısrasıdır.

⁹⁴⁰ Bu mısra dîvânda 5. Beyitin 2. Mısrasıdır. / Bu beyit dîvânda 8. Beyittir.

8. Güzel çok mı müheyyā ehl-i meclis **Hātem**-i şeydā⁹⁴²
Açılsun⁹⁴³ perde-i şarkîleri⁹⁴⁴ âvâz-ı tanbûruñ⁹⁴⁵

30

[KIT' A]

mef'ûlû fâ' ilâtün mef'ûlû fâ' ilâtün

1. Tanbûri-yi yegâne dervîş-i sicm-i kâmil
Mızrâb-zen-i ecelden düzgün iken bozuldı
2. Yürük semâ' ı çaldı bezm âhîrinde muṭrib
Devr-i revân yolunda pîş-ser olup çözüldi
3. Bâlâ vü pest iderken zîr u bem-i hayâtı
Târ-ı kuvâ-yı cismi ser-perdeden üzüldi
4. Bezm âhîrinde gūyâ mu' tādıdır şeker-ḥ^vâb
Pinhân-ı zîr-i hırka oldu dede bozuldı
5. Ümmîdim odur Haḫdan ki luṭfî idüp dest-res
Encâm-ı kâr-sâzı rahmet ile düzeldi
6. Yek perdeden düşürdi fevtine Zühre târîḫ
Virdi fenâya sazı dervîş sicim çözüldi [43B]

⁹⁴¹ Bu mısra dîvânda 8. Beyitin 2. Mısrasıdır. / Bu beyit dîvânda 3. Beyittir.

⁹⁴² Dîvânda bu mısra şu şekildedir: Gelince meclise ol âfîtab-ı mağribî **Hātem** D.

⁹⁴³ açılsun: açıldı D.

⁹⁴⁴ perde-i şarkîleri: perde-i şarkîsi D.

⁹⁴⁵ âvâz-ı tanbûruñ: şiven-gâh-ı tanbûruñ D. / Bu beyit dîvânda 6. Beyittir.

30 Kıt' anın kime ait olduğu tespit edilememiştir.

GAZEL-İ TAĤMİS-İ VAĤİD

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

I

Olup cismi bürehne rind-i ' ayyāşuñ bileklenmiş
 İdüp bir dil-ber-i ra' nāyı hem-zānū köçeklenmiş
 Dağı hemyānı ber-düş eyleyüp nān [ü] nemeklenmiş
 ' Aşā destinde gūyā ḥamīde ḳadı dereklenmiş
 Ütölmüş tārı serde zāhidüñ destārı eklenmiş

II

Yine bir serv-ḳāmet dil-ber-i ra' nāya dil virdüm
 Anuñ zıl-ı hümāyūnuñda rāḥat eyleyüm dirdüm
 İdüp vuşlet ümīdin āsitān-ı devlete irdüm
 Gülistān-ı cemālūñ bī-nigehbān ḳann idüp girdüm
 Meger ḥālī degilmiş ḥālī ruḥsārıyla beklenmiş

III

Bu ḥüsn-ile ḳadem başdı cihāna ana raḥminden
 Terahḥum eylemek ' uşşāḳa lāyık ana raḥminden
 Dem-i vuşletde al olup ḳızarmış rüy-ı şermende
 Ser-ā-pā gül olmuş cism-i ḥulī buse zaḥmından
 Nihāl-i ḳāmet-i mevzūnı ol şūḥuñ çiçeklenmiş

⁹⁴⁶ Bu tahmis yayımlanmış Vahîd mahlaslı çalışmalarda tespit edilememiştir. (Bkz. Kaynakça)

IV

Nigeh-bān turredür ol tāk-dāruñ bāğ-ı hüsñünde
Raşadur künc-i vaşlı kāmkaruñ bāğ-ı hüsñünde
Nazar kı l ey gönül ol şehriyāruñ bāğ-ı hüsñünde
Degildür zülf-i pīç-ā-pīç o yāruñ bāğ-ı hüsñünde
O bir mār-ı siyehdür çin çin olmuş çöreklenmiş

V

Görüp dil ol kerem-kānını kalmadı kuşūrunda
Sürüp ol şeh-süvāruñ seyl-i eşkümden ‘ubūrunda
Muhaşşal ol şeh-i hüsñüñ gönül şehrin mürūrunda
Hele biñ şevkle ol Hüsrev-i nāzuñ huzūrunda
Cesāret eylemiş dil ‘arz-ı hāl itmiş yüreklenmiş

VI

O kaşı yaya ey dil ‘arz-ı hālūñ dimelü oldı
Sa‘ ādet el vire çünki senūñle rü-be-rü oldı
Şorarsañ hālūmi cānā ne o oldı ne bu oldı
Hedefveş tır-i müjgān-ile sinem toptolu oldı
Yine dil tāze bir tıfluñ hevesiyle yeleklenmiş

VII

Kenār-ı cūy-ı eşkümden maḥall-i muhtaşar düzdüm
Gelüp şāh-ı süvāruñ bezmine şehd-i şeker düzdüm
Daḥı nüş itmege iki piyāle çeşm-i ter düzdüm
O hūnī gāmzeye laḥt-ı cigerden mā-ḥazar düzdüm
Tenezzül eylemiş andan biraz gelmiş dimeklenmiş [44A]

VIII

İdüp şefkat ümîdüñ ol kerem-kân-ı civānumdan
Didim vuşlet yemîni iderüm şāh-ı cihānumdan
Şehā Billāhi çıkmaz bilki esrāruñ dehānumdan
Olunca va' de-i vaşluñ uşandım tatlu cānumdan
Meded ol nāz [u] mest u ' işvenuñ ağzına peklenmiş

IX

Göñül Mısrına hum itdi yine ol hūblaruñ şāhı
Şalup cāh-ı zenehdānına dil tıflını hem-rāhı
Dağı hayretten engüşt ber- dehān eyler naẓar-ḡ^vāhı
Gören Yūsuf mişāl o şāh-ı ḡüsni didi Billāhi
Beşerde böyle ḡüsn olmaz bu meh-pāre meleklenmiş

X

Meger bir şeb temāşā itmege vardum o ğaddārı
Çomuşdum yaşdanup sed āsitān-ı bāb-ı dil-dārı
Şebān-ı rüz kūy-ı dil-berde dolaşur gördüm ağyārı
Haber aldum **Vahīdā** dün gice tenhā bulup yārı
Raķīb-i seg-meniş başķalanup vāfir köpeklenmiş

ĞAZEL-İ FİĞÂNİ

[GAZEL]

fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilātün fâ' ilün

1. Hâme-i kudretle yazdı naķş-bend-i Qāf Nūn⁹⁴⁷
Hüsn-i hulk-ile seni ser-defter-i ما ينظرون
2. Māni⁹⁴⁸ olaldan ⁹⁴⁸adūlar vaşluña virdümdürür
Āyet-i subhāne عما يقول الظالمون
3. Eşigüñde her seher uşşāk-ı şeydā-dillere
İrişür āvāz-ı belā-yı sehḥār هم يستغفرون⁹⁴⁹
4. Sākin olaldan maḥalleñde raķīb-i nā-sezā
Reşķ idüpdür cān [u] dil يا ليت قومي يعلمون⁹⁵⁰
5. Len tenālū'l birre ḥattā tunfiķū dirseñ⁹⁵¹ eger⁹⁵²
Baş u cān terk idelüm كل لدينا محضرون⁹⁵³
6. ⁹⁵⁴Āşık-ı şādık benem ⁹⁵⁴aşkuñ yolunda rāstī
Şıdk-ı da⁹⁵⁴ vāma delīl انا لنخن الصادقون
7. Bu Figānī çeşm-i ḥūn-riz u belā-āmiz⁹⁵⁵ iken

32 Figānī Dç., G. 65, (5 Beyit), s. 95.

⁹⁴⁷ naķş-bend-i Qāf Nūn: naķş-bend-i Qāf u Nūn **D.**

⁹⁴⁸ **-D.**

⁹⁴⁹ **-D.**

⁹⁵⁰ Bu beyit dīvānda 2. Beyittir.

⁹⁵¹ dirseñ: dirsem **D.**

⁹⁵² eger: revā **D.**

⁹⁵³ Bu beyit dīvānda 3. Beyittir.

⁹⁵⁴ Bu beyit dīvānda 4. Beyittir.

Eyledi teslīm-i cān انا اليه راجعون⁹⁵⁶ [44B]

33

[KIT' A]

fe' ilātūn fe' ilātūn fe' ilūn

1. Sene biñ yüz seksen iki üç gele
Efrenc-i kāfir ile sefer ola
2. İki mim ' ayn hı idem bāya gide
' Asker-i İslāmıñ hāli zāya gide
3. Meşveret ile bulunmaz buna çāre
Cümle ' ālem kıla bu işe țane
4. Be elif şin ' ayn hı dāl nūndan ayırma
Dāl cīm ile ādemi āvāre
5. Yedi yüz yetmiş üç ' aded al ele
Götür terkīb-i ebcedi hesāb ile
6. Hesāb üzre maḥlaşı ismi bir ola
Feth-i küffār içün ol zāt buluna
7. Yüz senede bir gelür ser-der-keşi
Haḫ Te' ālā kıldı ana çün müyesser bu işi

⁹⁵⁵ çeşm-i ḥūn-rīz u belā-āmīz: çeşmi ḥūn-rīz-i belā-āmīz D.

⁹⁵⁶ Bu beyit dīvānda 5. Beyittir.

33 Bu tarih yayımlanmış Râgıb mahlaslı çalışmada tespit edilememiştir. (Bkz. Kaynakça)

8. Her ne dirse kelāmıñ tutmaq gerek
Yüridigi yollara gıtmek gerek

9. Arayasın bulasın anı hemān
Yüri feth it kefere-i bî-gümān

10. Olur Allāhdan ‘ināyet aña şāh
Sebeb budur bilesin ey pādişāh

11. Didi tāriḥini **Rāğib** remz-ile
Bir iki üç dört beş kāf-ile

34

FETH

[MÜFRED]

mef^ulū mefā^uilūn mef^ulū mefā^uilūn

1. Ekşer-i ekābir-i rumūz der-tāriḥ-i mehdī

O gevher-i taḥkīk be-elmās-ı sūḥan süfte

Be-taḥşīş-i Şeyḥ Sa‘ deddīn-i Ḥamevî ḳuddise sırruh [45A]

GÜFTÂR-I NÂBÎ ETMEKCİZÂDE AĞMED PÂŞÂ

[MESNEVÎ]

müfte' ilün müfte' ilün fâ' ilün

1. Nây-ı mağâmât-nevâz-ı Ėalem
Urdı bu Ėüne nağm-ı râza dem

2. Edrenede Ėâr Ėarîf-i zarîf⁹⁵⁷
Zübde-i Ėoş-meşreb [ü] rind-i zarîf⁹⁵⁸

3. Her birisi bende-i dergâh-ı şâh
Kimi silâh-dâr idi kimi sipâh

4. Bâdeye meşrepleri meyyâl idi
Anlara mey nuğbe-i âmâl idi

5. İsm-ile Ėarîm Ėelebî birisi
Nâm-ile Bâğî Ėelebî birisi

6. Biri Süleymân biri AĞmed AĞa
Her birisi nâzik [ü] şîrîn-edâ

7. Rütbe-ile şân-ile bâlâteri⁹⁵⁹
AĖmed AĞa cünlesinüñ eşheri

8. Olmağ-ıla vağt-i 'ulûfe Ėarîb
Oldılar ol dâ'iyede bî-şekîb

35 Nâbî D., Msn. 10 (75 Beyit), s. 382-387.

⁹⁵⁷ Ėarîf-i zarîf: Ėarîf-i latîf D.

⁹⁵⁸ rind-i zarîf: rind u zarîf D.

⁹⁵⁹ Bu mısra dîvânda 2. Mısradır.

9. Olmağ-ıla hem-dem-i şām u seher
İtdiler İstanbula birden sefer
10. Eyleyerek ʿ işret ile⁹⁶⁰ tayy-ı rāh
Oldılar āsūde-i dergāh-ı şāh
11. Şehr-i Sitanbul ise maʿ lūm-ı⁹⁶¹ ʿ ām
Her ne murād eyleseñ anda tamām
12. Hāṭıra⁹⁶² her ne ider ise⁹⁶³ huṭūr
Anda müheyyā bulunur bî-kuşūr
13. Zāhide erbāb-ı⁹⁶⁴ şalāh u sedād
Fāsıka sermāye-i fisk u fesād
14. Gördiler āmāde bisāt-ı tarab
Başladılar ʿ işrete her rüz şeb
15. Eylediler bir gün o reftegān⁹⁶⁵
Bir Ğalaṭa meygedesinde mekân
16. Şire-i cāmı⁹⁶⁶ pür idüp sāğara
Şu qodılar dīde-i⁹⁶⁷ derd-i sere

⁹⁶⁰ eyleyerek ʿ işret ile: ʿ işret ile eyleyerek D.

⁹⁶¹ maʿ lūm-ı: maʿ rūf-ı D.

⁹⁶² hāṭıra: hāṭıruña D.

⁹⁶³ ider ise: iderse D.

⁹⁶⁴ erbāb-ı: esbāb-ı D.

⁹⁶⁵ reftegān: ālūftegān D.

⁹⁶⁶ şire-i cāmı: şire-i cāmı D.

⁹⁶⁷ dīde-i: dūde-i D.

17. Künc-i ğamı⁹⁶⁸ eylediler meş'ale⁹⁶⁹
Girmedi çul⁹⁷⁰ diyü⁹⁷¹ 'ulûfe ele
18. Bunlar⁹⁷² iderken bu siyâķ üzre nûş
Geldi⁹⁷³ zühûr eyledi bir hırķa-pûş
19. 'Aşķ ola yârân diyerek nâ-gehân
Bezme yakın bir [yer]de çökdi hemân
20. Ârzû-yı sâġar ile ditrer el
Çâre ne meyhâneci almaz ġazel
21. Ne meze vü ne mey ü ne nânı var
Eşķ-i taġassür-i dil büryânı var
22. Zâhir olup merġamet ihvândan
Virdiler aña meze vü nândan [45B]
23. Bâde-furûşa daġı idüp ġitâb
İçdüġi deñlü didiler vir şarâb
24. Nâ'il olup kāmına ol bî-dijem
Eyledi peymâne ile def -i ġam
25. Ĥâtime-i bezme dek ol sîne-rîş
Anlaruñ iġsânı ile itdi 'ıyş

⁹⁶⁸ künc-i ġamı: künc-i ġumı **D.**

⁹⁶⁹ meş'ale: meşġale **D.** / Bu mısra dîvânda 2. Mısradır.

⁹⁷⁰ çul: çün **D.**

⁹⁷¹ diyü: daġı **D.**

⁹⁷² bunlar: bular **D.**

⁹⁷³ geldi: anda **D.**

26. Söylemeyüp kimseye ıat' ā kelām
Bādeyi hāmūş ıeker idi mūdām

27. Cem' olıcaı meclis-i ferdā yine
Geldi o ālūde-i sevdā yine

28. Bir nice dem⁹⁷⁴ mā-ıaşal-i bī-nevā
Eyledi ıün sāyelerinde şafā

29. Bir gün o dīvāne-i ber-geşte-hāl
Nāgeh idüp hall-i ' iķāl-i maķāl

30. Didi ki ey zümre-i şāfī-nihād
Luţfuñuzı eylesün Allāh ziyād

31. Çok görüp in' āmuñuz⁹⁷⁵ ihsānuñuz⁹⁷⁶
Çok yidük içdük mey-i gül-fāmuñuz

32. Oldı aramızda huķūķ üstüvār
İtdi bizi ni' metüñüz şermsār

33. Biz de size eyleyelüm bir nefes
Hāşıl ola her ne ise mültemes

34. Çünkü⁹⁷⁷ güşāde der-i luţf-ı Hudā⁹⁷⁸
Fırşatı fevt itmeyüp eyleñ recā

⁹⁷⁴ dem: gün D.

⁹⁷⁵ in' āmuñuz: ihsānuñuz D.

⁹⁷⁶ ihsānuñuz: in' āmuñuz D.

⁹⁷⁷ çünkü: şimdi D.

⁹⁷⁸ Bu mısra dīvānda 2. Mısradır.

35. Kaldı dergāh-ı İlahide sed
Şimdi urılmaz talebe dest-i red

36. Bu nefesi idicek ol merd-i pāk
Anlaruñ⁹⁷⁹ oldu birisi⁹⁸⁰ ħandenāk

37. Didiler oldu gör e derviş mest
Neşve⁹⁸¹ ile urdı kerāmāta dest

38. Sīne-i dervīşe virüp mey ħurūş
Başladı olmağa kerāmet-furūş

39. Līk idüp Aħmed Ağa i' tiķād
Didi n'ola eyleyelüm inķiyād

40. İsteyelüm ey Dede Sultān n'ola
Belki Ĥudā vire nefes cān bula

41. Didi Süleymān dilerem ey Kerīm⁹⁸²
Tevliyet-i cāmī' -i Sultān Selīm

42. Didi mübārek ide Allāh saña
Oldı qabül dergeh-i Ĥaķda ricā⁹⁸³

43. Mīrīme de oldu murād [u] me'āb
Edrene şehrinde olan iħtisāb

⁹⁷⁹ anlaruñ: oldu anuñ **D.**

⁹⁸⁰ birisi: bir ikisi **D.**

⁹⁸¹ neşve: neş'e **D.**

⁹⁸² Kerīm: nedim **D.**

⁹⁸³ Oldı qabül dergeh-i Ĥaķda ricā: Oldı peżirüfte-i Bārī du'ā **D.**

44. Didi mübârek ide Hāyy-ı Vedūd
İstedigüñ meretebe buldı vucūd
45. Didi aña oldı müyesser murād
Var yüri ol zevk-şümār ile şād⁹⁸⁴ [46A]
46. Bākī didi isterem ey merd-i kār
Hāliş [u] meskūk zer-i çil hezār⁹⁸⁵
47. Nevbet-i ẖāhiş gelicek Aḥmede
Aña ḥiṭāb itdi bu gūne dede
48. Aḥmed Ağa olma şaḳın dūn-ı himem
Sen daḥı bunlar gibi ey muḥterem
49. Öyle murād eyle Ḥudādan recā
Ola niyāz itmege bārī sezā
50. Ġālib olup lik taḥayyür aña
Ḥāṭırına gelmedi bir müdde^c ā⁹⁸⁶
51. Didi ki ey zinde-dil zinde cān
Bende temeyyüz talebe yok tūvān⁹⁸⁷
52. Ḥāṭıruma gelmedi bir mültemes
Himmetüñe lāyıkın eyle nefes⁹⁸⁸

⁹⁸⁴ Bu beyit dîvânda 46. Beyittir.

⁹⁸⁵ Bu beyit dîvânda 45. Beyittir.

⁹⁸⁶ Bu beyit dîvânda 51. Beyittir.

⁹⁸⁷ Bu beyit dîvânda 52. Beyittir.

⁹⁸⁸ Bu beyit dîvânda 53. Beyittir.

53. Cüş idüp ol mest-i şarāb-ı tahūr
Eyledi bir nuṭḡ lebinden zuhūr⁹⁸⁹

54. Nāmuñı nām-ı pederünle müdām
Nām-ı ḥidiv [ü] peder-ile tamām⁹⁹⁰

55. Eyleysin şafḥaya naḡş [u] nigār
Bu nefesim oldı saña yādigār⁹⁹¹

56. Oldı⁹⁹² ‘azīzden⁹⁹³ bu süḥan iltimā‘
Eyledi yārāna o sâ‘ at vedâ‘⁹⁹⁴

57. Bir daḡı oldı nişānı bedīd
Ḥazret-i ḡuṭb oldı hemān⁹⁹⁵ nâ-bedīd⁹⁹⁶

58. Gāḡ ta‘accüb iderek ḡāline
Geh gülerek vaż‘ına aḡvāline⁹⁹⁷

59. Geldiler İstanbula yine ol şeb
Nağme-künān ḡande-zenān pür-ṭarab⁹⁹⁸

60. Çünkü şabāḡ oldı şeh-i aḡterān
Perde-i ḡülfām-ı ufḡdan ‘ıyān⁹⁹⁹

61. Ārzū itdükleri naḡş-ı ḡayāl

⁹⁸⁹ Bu beyit dîvânda 54. Beyittir.

⁹⁹⁰ Bu beyit dîvânda 55. Beyittir.

⁹⁹¹ Bu beyit dîvânda 56. Beyittir.

⁹⁹² oldı: itdi **D.**

⁹⁹³ ‘azīzden: lebinden **D.**

⁹⁹⁴ Bu beyit dîvânda 57. Beyittir.

⁹⁹⁵ ḡazret-i ḡuṭb oldı hemān: oldı hemān Ḥızr-şıfat **D.**

⁹⁹⁶ Bu beyit dîvânda 58. Beyittir.

⁹⁹⁷ Bu beyit dîvânda 59. Beyittir.

⁹⁹⁸ Bu beyit dîvânda 60. Beyittir.

⁹⁹⁹ Bu beyit dîvânda 61. Beyittir.

Anlara nisbet görünürken muḥāl¹⁰⁰⁰

62. Zāhir olup mīrime ednā sebab
Maṭlababına buldı zafer bī-ta¹⁰⁰¹ ab¹⁰⁰¹

63. Düşdi Süleymāna da bir rāh-ber
Buldı suhūletle murāda zafer¹⁰⁰²

64. Bākīye de ṭālī¹⁰⁰³ idüp¹⁰⁰³ yāverī
Oldı az eyyāmda baş defteri¹⁰⁰⁴

65. Tā aña dek kim zer-i kāmīl-¹⁰⁰⁵ ayār
Bulduğı sā¹⁰⁰⁵ at¹⁰⁰⁵ aded-i çil hezār¹⁰⁰⁵

66. Nāgeh olup şadme-ḥor-ı çarḥ-ı dūn
Oldı çeh-i¹⁰⁰⁶ azlde zār-ı zebūn¹⁰⁰⁶

67. Aḥmede de baḥtī idüp yāverī
Oldı vezāret ile ol¹⁰⁰⁷ defteri¹⁰⁰⁸

68. Līk anuñ devleti¹⁰⁰⁹ oldı medīd
Kevkebe-i devleti oldı mezīd¹⁰¹⁰ [46B]

69. Rūkni oldı devlet-i Ḥān Aḥmedūñ
Mültefeti¹⁰¹¹ olmuş¹⁰¹² ol¹⁰¹³ şāh emcedūñ¹⁰¹⁴

¹⁰⁰⁰ Bu beyit dīvānda 62. Beyittir.

¹⁰⁰¹ Bu beyit dīvānda 63. Beyittir.

¹⁰⁰² Bu beyit dīvānda 64. Beyittir.

¹⁰⁰³ idüp: olup **D**.

¹⁰⁰⁴ Bu beyit dīvānda 65. Beyittir.

¹⁰⁰⁵ Bu beyit dīvānda 66. Beyittir.

¹⁰⁰⁶ Bu beyit dīvānda 67. Beyittir.

¹⁰⁰⁷ ol: o da **D**.

¹⁰⁰⁸ Bu beyit dīvānda 68. Beyittir.

¹⁰⁰⁹ devleti: müddeti **D**.

¹⁰¹⁰ Bu beyit dīvānda 69. Beyittir.

70. Nuṭḡ idüp oldum müdellel kerîm
Ḥazret-i şâha ola şânuñ ‘aẓîm¹⁰¹⁵

36

ĞAZEL-İ RÂĞIB PÂŞÂ

mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün

1. Reftâr idene vâdî-i ‘aşḡ içre yolunca
Destinde reh-i râst ‘aşâdır yorulunca
2. Telḡ eyledi kâmin heves-i ḥâma düşenler
Ḳoy mevsimine meyve-i maḡşûdı olunca
3. Az baḡş¹⁰¹⁶ ile ḡâbil-i tekdîr olur ammâ
Çok şu götürür çeşme-i şafvet ṭurulunca
4. Dil ḡaldı tehî mâye olup dîdelerim pür
Mînâ boşanur ḡavşala-i cām ṭolunca
5. Bir kere ṭoḡunsañ teline sâz-ı derûnuñ
Biñ dürlü nüvâzişle düzelmez bozulunca
6. Vaşf-ı ‘Alî Pâşâ ile teng olsa da **Râğib**
Tezyîl iderim ḡâfiyem encâm bulunca

¹⁰¹¹ mültefeti: mültefetiyydi **D.**

¹⁰¹² olmuş **-D.**

¹⁰¹³ ol: o **D.**

¹⁰¹⁴ Bu beyit divânda 70. Beyittir.

¹⁰¹⁵ **-D.**

36 Divân-ı Râğib, G. 141, (7 Beyit), s. 337.

¹⁰¹⁶ az baḡş: Âzraḡş **D.**

7. Kerrār-ı şafı rezm ki ‘azminde olurlar
Tevfîk [u] zafer hem-rehi şağınca şolunca

37

[MESNEVÎ]

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Zâhid olup şöhreti eslâfdan
Niçe eşerler kodı evkâfdan
2. Oldı serhûş-ı ‘âlî-vaķār
Zâde-i etmekci ile iştiḥār
3. Kendünüñ ism-ile çü ismi peder
Düşdi dâver ile ser-be-ser
4. Çekdiği dem emr- i mir‘ âta nişân
Eyleyüp ol meclisi ḥâṭır-nişân
5. Derdi hep ol sâlikin âşârıdır
Mâ-ḥaşal-ı gevher-i güftârıdır

38

BELİĞ

[GAZEL]

mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün

37 Mesnevinin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

38 Mehmed Emin Belîğ D., G. 189, (7 Beyit), s. 381.

1. Maḳṣūdıñ sa‘ y eyle tarīḳuñda bulunca
Deryāya irer āb-ı revān gitse yolunca
2. Maḡbūnī-i kālā-yı fenā zāhir olur hep
Şabr eyle bu bāzār-ı nedāmet bozulunca¹⁰¹⁷
3. Erbāb-ı kemālūñ yeri ḥākister-i ḡamdur
Ḥāk üzre düşer mīve kemāl-ile olunca¹⁰¹⁸
4. Elbette olur zālīme vāşıl eşer-i āh
Duymaz elem-i zaḥmını ādem urulunca¹⁰¹⁹
5. Tıfl-ı dile vermez mi o düşize-i ra‘ nā
Bostānçe-i¹⁰²⁰ nārencini şaḡınca şolunca¹⁰²¹
6. Söz yok süḥan-ı Rāḡıb Efendiye **Belīḡā**
‘ Ālemde kişi böyle ola¹⁰²² şā‘ ir olunca¹⁰²³ [47A]

39

GAZEL-İ RĀTİB

fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilūn

1. Derde tadrīc-ile te’sīr-i müdāvā bana güç
Ḥalkā rıfḳ-ile perestīz-i müdārā be ne güç

¹⁰¹⁷ Bu beyit dīvānda 3. Beyittir.

¹⁰¹⁸ Bu beyit dīvānda 4. Beyittir.

¹⁰¹⁹ Bu beyit dīvānda 2. Beyittir.

¹⁰²⁰ bostānçe-i: pistānçe-i **D.**

¹⁰²¹ Bu beyit dīvānda 6. Beyittir.

¹⁰²² ola: gerek **D.**

¹⁰²³ Bu beyit dīvānda 7. Beyittir.

39 Bu gazel Râtîb divanında tespit edilememiştir. (Bkz. Kaynakça)

2. Dem-be-dem olmada bir hāl-ile āzāde gönül
Görmeye rûy-ı şafâ böyle ser-â-pâ be ne güç
3. Her ne bār olsa taḥammül ider insān ammā
İntinān ile kerem ide eḥibā be ne güç
4. ‘Ārif olsun da hele meclis-i gūn-ā-gūnuñ
Bilmesün n’olduğunu anda mezāyā bana güç
5. Keremiñ merg-ile farkı mı olur ‘indinde
Her denī meşrebe teklif-i ‘atāyā bana güç
6. Belki ‘uzletde bulur rāḥata ārāyiş **Rātīb**
Bulsa erbābını ta‘yīn daḥı ama bana güç

40

RĀTĪB

[GAZEL]

mef‘ūlū mefā‘ilū mefā‘ilū fe‘ūlūn

1. Mişbāḥ-ı rūḥuñ tekye-i ḥüsnünde ışıkdur
Kāküllerinüñ mezḥebi ammā qarışıkdur
2. Bī- bedraḳa-i feyz varılmaz heves itme
Kūy-ı emelüñ yolları ḡāyet dolaşıkdur
3. Kim dir ki senüñ ḥaste imiş çeşm-i siyāhuñ
O tāb [u] teb-i mihr-i ruḥuñdan kamaşıkdur

4. Rîzânını hûn-ı dilûñ inkâr ne mümkün
Nûk-i nîgehûñ ñan-ıla hâlâ bulaşıkdur
5. Zülfüñle ruñuñ zîver iden¹⁰²⁴ ravza-i hûsnûñ
Bâga belî cānā gül [ü] sünbül yaraşıkdur
6. ‘Uşşâķla şulñ olsa n’ola ğamze-i mekkâr
Şimdi fitne-i¹⁰²⁵ dîn ile kâfir barışıkdur
7. ‘İşve-sebaķı¹⁰²⁶ olmaya mensî deyü hâlûñ
Mânende-i mûm şafha-i hûsne yaraşıkdur¹⁰²⁷
8. Eyle¹⁰²⁸ ne kadar cevî [ü] cefâ olsa taħammûl
Râtîb sîtem-i sîm-berāna alışıkdur

41

DER-MAĖĖM-I ĖİCĖZ

[GAZEL-İ NĖ-TAMAM]

mef’ûlû mefâ’ilû mefâ’ilû fe’ûlûn

1. Erbâb-ile sûz [u] gûdāza alışıkdır
Ey şem’ -i ñavle nigende bir eski (...)
2. Gûşunda perîşân görelî zûlf (...)
Hep gördiği düşdür ‘aşık-ı zârîñ (...)

¹⁰²⁴ zîver iden: zîveridür **D.**

¹⁰²⁵ fitne-i : fi’e-i **D.**

¹⁰²⁶ ‘işve-sebaķı: ‘işve-sebaķ **D.**

¹⁰²⁷ yaraşıkdur: yaķışıkdur **D.**

¹⁰²⁸ eyle: eyler **D.**

41 Bu gazelin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

3. Belî belî yâr-ı men belî belî der-tenî (...)
Mânende-i hâle ol dolasam (...)
4. Ol m h-ı  işve gelse benim c me (...)
Bama bir (...) ol b t-i n z k
5. Seng-i sitem dounmaya c m (...) ¹⁰²⁹ [47B]

42

 AZEL-  FEYZ 

me     me     me     fe    

1. Ŗa -y  ca m abresine ol ki yamadur
Duzadan ateŖ az idene bir tutamadur
2. Abede deg l c mle cih n ateŖe yana
Elf z-ı nec t yla iŖi hep aamadur
3. Ser-riŖtesi girmez ele  n re  sine merb t
MaŖ l-i az  h Ŗ lı destinde yumadur
4. Lu bunda olan c n bereket c numa minnet
  hoanu n altında daı   yuval dur
5. Bu mel aben  n tehlikesi kend ye r ci 
 n tecr bem z gedi bu bir iki ramadur
6. Bu aŖ deyi itmede  arz maŖad-ı **Fey **
Devletl   in yetl  efend m oumadur

¹⁰²⁹ Bu beytin bir m srası eksiktir.

42 Bu gazel Fey  i Kefev  d v nında tespit edilememiŖtir. (Bkz. Kaynak a)

ŞADİK

[GAZEL]

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

1. Nādāna felek tā bu kadar cāh u qadr ne
Ehl-i dile bu mertebe ya zūlm ü gadr ne
2. Cām-ı dilimiz itmedesin qahr ile meksūr
Ey çarḥ nedir söyle bu gevherde nedir ne
3. Var pīr-i meyin neyleyelim ḥürmeti efzūn
Bintü'l-ineb ol kāfire ammā ki nedir ne
4. Çün kim yoğ-ı mış 'işret-i rindāna işāret
Lutfunda bu şehir-i tarab-efzā nedir ne
5. Nezzāre değil cāme değil fikri **Şadıkın**
Bağ nağme-i muṭribde ten-ā-ten nedir ne

[KITA]

fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

1. Sā' atūñ mu' cize-i ḥazret-i Yūsuf idügin
Zamm-ı āḥād-ile ḍarbından işit leyl u nehār
2. İsm-i Yūsuf şad u pencāh u şeş olduḡda şümār
Sā' ate bağ nice geçer o ḥisāb üzre çalar

43 Şaire ait yayımlanmış akademik bir çalışma tespit edilememiştir.

45 Bu kıtanın kime ait olduğu tespit edilememiştir.

BELİĞ

[KITA]

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. İdüp ğurbetde āhir hāne-i bī-minneti mesken
Derūnum hārḥār-ı dāğ-ı fırkat pür-ḥırāş itdi
2. Degülken ḥaḳ bu kim bir būriyāyı köhneye mālīk
Belīg-i ḥaste-ḥālī çarḥ-ı dūn şāḥib-firāş itdi

SONUÇ

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırladığımız bu çalışmamızda İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinin TY 607 numaralı şiir mecmuasının 1b-47b varaklarını arasını bilimsel bir yaklaşımla incelendikten sonra mecmuanın transkripsiyonu ve karşılaştırmalı metnini oluşturduk. Ayrıca mecmua hakkında ayrıntılı bilgiler verdik.

Mecmua içerisinde 45 adet şiir mevcut olup bu şiirlerin 22 tanesi gazel nazım şeklidir. Ayrıca 6 mesnevi, 4 terk-i bend, 4 kıta, 3 tahmis, 2 terci'-i bend, 2 tesdis, 1 kaside, 1 müfred, bulunmaktadır. Tüm bu verilerden mecmuada en çok var olan nazım şeklinin gazel olduğu anlaşılmaktadır.

Mecmuada tespit ettiğimiz şairler içerisinde en çok şiiri mevcut olan şair Belîğ'dir. Mecmua içerisinde 3 gazeli, 2 tesdisi ve 1 kıtası bulunmaktadır. Mecmuanın en uzun şiiri Vahid Mahtûmî'nin 521 beyitten oluşan Lalezâr adlı mesnevisidir. Ayrıca kime ait olduğunu tespit edemediğimiz 2 mesnevi (şiir no:11, 37), 2 kıta (şiir no 30, 44), 1 gazel-i nâ-tâmam (41) ve 1 müfred (şiir no: 34) bulunmaktadır. Şairini tespit edemediğimiz şiirler içerisinde en çok dikkat çeken Vuslat-Nâme başlığı altındaki mesnevidir. İlgili akademik kaynakları taramamız sonucunda bu mesnevi hakkında hiçbir akademik çalışma tespit edemedik. Bu mesnevi 95 beyitten oluşmaktadır. Mesnevinin teması nazım türünden de anlaşıldığı üzere aşkın sevgiliye karşı duyduğu kavuşma iştiağı, vuslata ererken geçirdiği maceralar ve en nihayetinde sevgilinin vuslatına ermesidir. Tüm bunlara ilave olarak şairlerini tespit ettiğimiz fakat şiirlerini divanlarında tespit edemediğimiz bir takım şiirler bulunmaktadır. Bu şiirler şunlardır: Belîğ'e ait kahve redifli 2 gazel (şiir no: 16,17) 1 kıta (şiir no: 45), Seyyid Vehbî'ye ait 1 gazel (şiir no:19) Râgıb'a ait 1 kıta (şiir no: 33), Râtib'e ait 1 gazel (şiir no: 39), Feyzî-yi Kefevî'ye ait bir gazel (şiir no: 42). Ayrıca mahlas benzerliği sebebiyle hangi şaire ait olduğunu kesin olarak belirleyemediğimiz ilgili akademik kaynaklarda da şiirlerini tespit edemediğimiz bir kısım şairler bulunmaktadır; Vahid 1 tahmis (şiir no: 31), Aziz Efendi 1 terkeb-i bend (şiir no: 25), Nâzım 1 tahmis (şiir no: 22), Fasîhî 1 gazel (şiir no: 20), Sadîk 1 gazel (şiir no: 43).

Bu çalışmada verdiğimiz tüm bilgilerin Eski Türk Edebiyatı alanında yapılmış ve yapılmakta olan çalışmalara katkıda bulunmasını ümit ediyoruz.

KAYNAKÇA

Kitaplar

AK, Coşkun, *Bağdatlı Rûhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin*, C. I, Uludağ Üniversitesi Yay., Bursa 2001.

AYAN, Hüseyin, *Cevrî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni*, Atatürk Üniversitesi Yay., Erzurum 1981.

DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Aydın Kitabevi, Ankara 1970.

ERDEM, Sadık, *Subhizâde Aziz Divanı*, Fakülte Kitabevi, Isparta 2001.

KARAHAN, Abdulkadir, *Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figânî ve Divançesi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay., İstanbul 1966.

KÜÇÜK, Sabahattin, *Antakyalı Münif Divanı Tenkitli Metin*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1999.

KÜÇÜK, Sabahattin, *Bâkî Dîvânı Tenkitli Basım*, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara 1994.

ÖZTEKİN, Özge, *Çelebizâde Asım Divanı*, Ürün Yay., Ankara 2010.

ŞENÖDEYİCİ, Özer, *Kilisli Ebûbekir Vahîd Divançesi*, Kömen Yay., Konya 2012.

ÜZGÖR, Tahir, *Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvânı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 1991.

Süreli Yayınlar

KURNAZ, Cemal, Bilâdiye-i Derviş Ömer Efendi, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi: Cumhuriyetin 60. Yılına Armağan*, Ankara 1983, s. 82-83.

ÖZLEM, Ercan, Kâmî Mehmet Efendi ve Fîrûznâme, *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 3, Bursa 2002, s. 125-136.

ÖZTOPRAK, Nihat, Fennî'nin Sâhil-Nâmesi, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, S. 11, İstanbul 2004, s. 134-139.

TUĞLUK, İbrahim Halil, Klâsik Türk Şiirinde Manzum Tevbe-Nâmeler, *Ekev Akademi Dergisi*, S. 38, Erzurum 2009, s. 200-203.

Diğer Yayınlar

ABDULKADİROĞLU, Abdulkerim, *Bursalı İsmail Belîğ Hayatı ve Eserleri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış DT, Ankara 1979.

AÇIK, Kerim, “Akovalızâde Ahmet Hâtem”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. EK-1, İstanbul 2016.

AKSOYAK, İsmail Hakkı, “Âtîf ”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7138>
[ET: 11. 04. 2019].

AKSOYAK, İsmail Hakkı, “Derviş Ömer”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3743>
[ET: 13. 04. 2019].

ATİK, Arzu, “Cevrî ”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=277>
[ET: 13. 04. 2019].

AYDIN, Güler, *Giritli Ali Aziz Efendi Divanı*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış YLT, Elazığ 1996.

AYDINER, Mesut, “ Râgıb Paşa”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 34, İstanbul 2007.

BAYDAR, Songül, *Süleymaniye Kütüphanesi Galata Mevlevîhânesi Koleksiyonu 26 Numaralı Cönk (137-286) İnceleme-Karşılaştırmalı Metin*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış YLT, Sakarya 2017.

BİLKAN, Ali Fuat, *Nâbî'nin Türkçe Dîvânı Karşılaştırmalı Metin*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış DT, Ankara 1993.

BİLTEKİN, Halit, “Râşid ”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3736>
[ET: 19. 04. 2019].

ÇAVUŞOĞLU, Mehmed, “Bâkî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 4, İstanbul 1991.

DADAŞ, Cevdet, *XVIII. Asır Şairlerinden Âtîf Efendi Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış YLT, Edirne 1991.

DEMİRERLİ, H. Gamze, “Belîğ”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=264>

[ET: 11.04.2014].

DEMİREL, H. Gamze, *18. Yüzyıl Şairlerinden Belîğ Mehmed Emin Dîvânı İnceleme-Tenkidli Metin-Tahlil*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış DT, Elazığ 2005.

DEMİRBAĞ, Ömer, *Koca Râgıb Paşa ve Dîvân-ı Râgıb*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış DT, Van 1999.

DEMİRKAZIK, H. İbrahim, “Fennî”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3522>

[ET: 13. 04. 2019].

DERELİ, Üzeyir, *Belîğ Mehmed Emin Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Türkçe Eserlerinin Tenkidli Metni*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış YLT, Isparta 1996.

DİKMEN, Hamit, “Seyyid Vehbî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 37, İstanbul 2009.

DİKMEN, Hamit, *Seyyid Vehbi ve Divanının Karşılaştırmalı Metni*, C. I, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış DT, Ankara 1991.

EFLATUN, Muvaffak, *Feyzî-i Kefevî Dîvânı* (Tahlil-Metin), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış DT, Ankara 2003.

GÖKALP, Haluk, *Fasîhî Divanı İnceleme Metin*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış YLT, Adana 2001.

GÜNAY, Fatih, *Râşid (Vaka'anüvis) Hayatı, Edebî Kişiliği, Dîvânının Tenkidli Metni ve İncelemesi*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış DT, Edirne 2001.

KAHRAMAN, Bahattin, *Vahîd Mahtûmî Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Eserlerinin Tenkidli Metni*, C. I, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış DT, Konya 1995.

KALKIŞIM, M. Muhsin, *Nâbî'nin Tufetü'l- Hameyn'i Dil İncelemesi Transkripsiyonlu Metin ve İndeks*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış YLT, Erzurum 1988.

KARAHAN, Abdülkadir “Figânî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 13, 1996.

KARAHAN, Abdülkadir “Nâbî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 32, 2006.

KAYA, Bayram Ali, “Veysî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 43, İstanbul 2013.

KESİK, Beyhan, “Fasîhî”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4314>
[ET: 13. 04. 2019].

KESİK, Beyhan, “Münîf”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2899>
[ET: 15. 04. 2019].

KESİK, Beyhan, “Vahîd Mahtûmî”,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2600>
[ET: 01.05.2014].

KILIÇ, Yasin “Râtîb”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2274>
[ET: 19. 04. 2019].

KILIÇ, Yasin, *Râtîb Ahmet Paşa Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Divanının Tenkitli Metni ve İncelemesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış YLT, Erzurum 1996.

ÖZCAN, Abdülkadir, “Çelebizâde Âsım Efendi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 3, İstanbul 1991.

ÖZTOPRAK, Nihat, “Rûhî, Bağdatlı”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*,

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2428>

[ET: 11.04.2014].

SAK, Vesile, *Nâzım (İstanbul) Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânının Tenkidli Metni*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış YLT, Konya 1994.

SELÇUK, Engin, “Senâyî ” , *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*,

<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2899>

[ET: 16. 04. 2019].

TAYMAZ, Celalettin, *Moralî Aziz Divanı*, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış YLT, Giresun 2018.

ÜZGÖR, Tahir, “Fehîm-i Kadîm”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 12, İstanbul 1995.

VARIŞOĞLU, Mehmet Celal, *Hâtem Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Divanının Tenkitli Metni ve İncelemesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış YLT, Erzurum 1997.

YAZICI, Gülgün, “Kâmî ”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 24, İstanbul 2001.

ÖZGEÇMİŞ

Doğın AĞIRMAN 15.03.1991’de Mardin Nusaybin’de doğdu. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul Güneşlitepe İlköğretim Okulu’nda, liseyi İstanbul İzzet Ünver Lisesi’nde tamamlamıştır. 2011 yılında Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde lisans eğitime başladı. 2015 yılında mezun olup aynı yıl Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim dalı Eski Türk Edebiyatı bilim dalı yüksek lisans programına başlamış olup halen eğitime devam etmektedir.

